Carl Olof Rosenius

Prekener over kirkeårets tekster

Fra advent til helligtrekonger

Oversatt til norsk
Gamle stier · gamlestier.no

Carl Olof Rosenius: *Prekener over kirkeårets tekster* (Fra advent til helligtrekonger).
Tekstene er frie fordi forfatterne døde for mer enn 70 år siden. Oversettelsene er eget arbeid.
Bibelsitatene er fra Norsk Bibel 88/07.
Boka kan leses, skrives ut og deles fritt. Den nyeste utgaven finnes alltid på gamlestier.no.
Utgave 24. november 2026.

Innhold

1. søndag i advent: Om Kristi rike på jorden 1
2. søndag i advent: Våk og vær rede – del 1 16
2. søndag i advent: Våk og vær rede – del 2 24
3. søndag i advent: Alle profetene vitner om Kristus – del 1 32
3. søndag i advent: Alle profetene vitner om Kristus – del 2 39
4. søndag i advent: Johannes' vitnesbyrd om Kristus – del 1 48
4. søndag i advent: Johannes' vitnesbyrd om Kristus – del 2 57
Juledag: Ordet ble kjød – del 1 66
Juledag: Ordet ble kjød – del 2 78
Juledag: Ordet ble kjød – del 3 90
2. juledag: Om å bekjenne Kristus – del 1 102
2. juledag: Om å bekjenne Kristus – del 2 113
Søndag etter jul: Frykt ikke, du lille hjord 123
Nyttårsdag: Å be i Jesu navn – del 1 134
Nyttårsdag: Å be i Jesu navn – del 2 143
Søndag etter nyttår: Den sanne kunnskapen om Kristus – del 1 . . 153
Søndag etter nyttår: Den sanne kunnskapen om Kristus – del 2 . . 162
Helligtrekongersdag: Jesus, verdens lys 173
1. søndag etter helligtrekonger: Kristi lære er av Gud 187
Om Carl Olof Rosenius 200

1. søndag i advent: Om Kristi rike på jorden

> «Jesus svarte: Mitt rike er ikke av denne verden. Var mitt rike av denne verden, da hadde mine tjenere kjempet, så jeg ikke skulle bli overgitt til judeerne. Men nå er mitt rike ikke av denne verden. Pilatus sa da til ham: Men konge er du altså? Jesus svarte: Du sier det, jeg er konge. Til dette er jeg født, og til dette er jeg kommet til verden, at jeg skal vitne for sannheten. Hver den som er av sannheten, hører min røst» (Joh 18,36–37).

I denne teksten taler Herren Kristus om sin kongeverdighet og om sitt rike. Her har vi altså et emne som er svært kjært og oppmuntrende for hver kristen, nemlig: *Om Kristi rike på jorden*.

1. På kirkeårets første dag har en alltid betraktet Kristi rike, og det med full rett, for en kan jo si at Kristi rike er emnet for hele kirkeåret. I den gamle teksten for denne dagen (Matt 21,1–9) har vi en vakrere skildring av hvordan Kristus kommer til sitt rike. Der ser vi ham ri inn i Jerusalem mens folket jubler og hele mengden roper: «Hosianna, Davids sønn! Velsignet være han som kommer i Herrens navn! Hosianna i det høyeste!» (Matt 21,9).

Som grunnlag for denne hendelsen har vi også de vakre profetordene i Sak 9,9: «Rop med fryd, Sions datter! Rop høyt, Jerusalems datter! Se, din konge kommer til deg. Rettferdig er han og full av frelse, ydmyk er han og rir på et esel, på den unge eselfolen.» Så gledelig og lyst skildrer den gamle teksten Kristi rike.

I den teksten vi nå skal betrakte, er bildet derimot mørkt og dystert. Her står Herren Kristus bundet, slått og hånet for Pilatus, mens folkemassen roper: «Bort, bort med ham! Korsfest ham!» (Joh 19,15).

Likevel taler han her om sin kongeverdighet og sitt rike på en slik måte at disse ordene, sammen med hans fattige fornedrelsesskikkelse, gir oss det mest lærerike bildet av hans rike, av hva det egentlig er og hvordan det er.

2. Jødene ville få Pilatus til å felle dødsdommen over den uskyldige Herren Kristus. Derfor prøvde de å innbille den svake og fryktsomme dommeren at Kristus hadde til hensikt å gjøre seg til konge i jødenes land, som nå sto under den romerske keiserens makt. Kristus skulle altså være en opprørsleder som egget folket opp mot keiseren – og det var jo nettopp keiseren som hadde satt Pilatus til å våke over jødene og styre dem.

Derfor spurte Pilatus den anklagede: «Er du jødenes konge?» (Joh 18,33). Det er på dette spørsmålet Herren svarer i vår tekst: «Mitt rike er ikke av denne verden. Var mitt rike av denne verden, da hadde mine tjenere kjempet, så jeg ikke skulle bli overgitt til judeerne. Men nå er mitt rike ikke av denne verden.»

Hva Herren ville si med disse ordene, er lett å forstå: «Vær ikke redd, Pilatus, for at jeg kappes med keiseren din om herredømmet over jødenes land. I så fall ville jeg samle en mektig, væpnet hær. Men jeg har jo ingen slik hær, ikke en eneste mann til å verne meg. Nei, mitt rike er ikke av denne verden. Det har et høyere opphav og et høyere mål; det er et åndelig rike.»

Slik svarer Kristus. Men for Pilatus var dette en ubegripelig tale. Og da fangen hans fremdeles talte om sitt rike, spurte han for andre gang: «Men konge er du altså?» Da svarte Herren Jesus: «Du sier det, jeg er konge.»

Det var en bekjennelse som Herren ikke ville ha gitt om han hadde villet slippe unna lidelsene, for den ga jødenes anklager noe å støtte seg på. Riktignok la Herren denne forklaringen til: «Til dette er jeg født, og til dette er jeg kommet til verden, at jeg skal vitne for sannheten» osv. Men bare ordene «jeg er konge» kunne likevel være bevis nok for keiserens embetsmann til å felle en dødsdom.

Derfor har Paulus stilt fram denne erklæringen fra Kristus som et eksempel på hvordan vi trofast skal bekjenne sannheten helt til enden, selv om vi må lide døden for den. Slik skriver han til Timoteus: «Jeg pålegger deg for Guds åsyn, han som gir alle ting liv, og for Kristus Jesus, som avla den gode bekjennelsen for Pontius Pilatus:

Hold budet rent og ulastelig inntil vår Herre Jesu Kristi åpenbarelse» (1 Tim 6,13–14). Også dette er en lærdom vi her kan ta til oss av Kristi eksempel.

3. Men hovedlærdommen i teksten vår gjelder likevel *Kristi rike på jorden*. Se på selve ordene han talte her, og på hans egen skikkelse mens han talte dem – en skikkelse i den dypeste fornedrelse og hån. Da får vi de aller viktigste lærdommene om hans rike.

For her får vi se for det første at han virkelig *er konge og virkelig har et rike på jorden* for det andre at hans rike for all fornuft er et høyst *underlig og ufattelig rike* – at det er et åndelig rike og et sannhetens rike; og til sist *hvem som er hans undersåtter*, eller hvordan vi kan vite om vi hører til hans rike.

I. Herren Kristus har i sannhet et rike her på jorden, et rike over alle riker.

4. «Jeg er konge,» sa han. Den Kristus som er ukjent og foraktet for hele verden, skal til sist vise seg å være en stor og mektig konge. Han har et veldig rike på jorden og legger alle folk og land under sitt septer.

De blinde og vantro hører og synger om dette, men ser ingenting og merker ingenting av det. For dem er Kristi rike som et drømmebilde, et ingenting, bare noe noen villfarne mennesker innbiller seg.

Men se da hvilken overordentlig makt dette riket utøver i verden! Se hvordan alle folk og land blir fullstendig forvandlet så snart Kristi evangelium får råde blant dem. Se hvordan det vinner seier midt blant sine bitreste motstandere uten å bruke sverdets makt, og hvordan ingen menneskelig makt kan beseire det.

Denne kongen trengte bare å gi sine fattige vitner befalingen: «Gå ut i all verden og forkynn evangeliet for all skapningen!» (Mark 16,15). Så gikk de, og de spurte ingen keiser om lov, men trosset alle keisernes strengeste forbud og voldsomste motstand. Med alle sine rustkamre og pinsler hadde keiserne ingen makt mot Kristi rike; bål, økser og sverd ble alle maktesløse her.

Kristi rike er ikke noe drømmebilde, slik verden mener, når tallet på sanne martyrer når opp i flere millioner. De er ikke bare blitt forvandlet i ånden, men har også vært villige til å lide de grusomste pinsler for Kristi skyld. Kristi rike er ikke noe drømmebilde når for eksempel hele Bibelen er oversatt til over 200 forskjellige språk, osv.

(Etter enkelte lærdes beregning er det hele det utrolige tallet 50 millioner – W. Patton, om Åp 17,6.)

5. Vår Herre Kristi rike er ikke noe drømmebilde når du kanskje med egne øyne har sett mennesker bli forvandlet bare ved Kristi evangelium. De hadde et kjødelig og gudløst sinn som ingen menneskelig makt eller kunst kunne forandre.

Men nå er de forvandlet. Et menneske som før levde i bare forfengelighet, med jordiske tanker, ord og gjerninger fra morgen til kveld og fra dag til dag, har nå fått et åndelig sinnelag, et åndelig hjerte og en åndelig forstand. Nå tenker og taler det med inderlig glede og kjærlighet om Kristus og om det som hører ham til, og vil tjene ham både i ord og gjerninger – ikke av tvang, men fordi hjertet innerst inne selv har lyst til det.

Du har kanskje med egne øyne sett et menneske som før alltid var trygt og fornøyd med seg selv, men som nå stadig er misfornøyd med seg selv, redd for sitt eget hjerte og har all sin trøst i Kristus alene.

Du har kanskje sett et menneske som før alltid var ulykkelig og misfornøyd med Gud og mennesker, men som nå har fått en dyp fred og glede i hjertet i sin Frelser. Eller et menneske som før aldri brydde seg om nestens evige vel og ve, men som nå har en slik kjærlighet at det uavlatelig tenker på hvordan den og den sjelen skal bli frelst, osv.

Er ikke alt dette tegn på en stor og underlig makt, som i så høy grad kan forvandle menneskets innerste vesen? Og er ikke slike tegn åpenbare for våre øyne? Se da hva Kristi rike er, og at han virkelig er konge – en stor og mektig konge, som fører sin sak fram tross alle kongers motstand og gjør det som er umulig for all menneskelig makt og klokskap.

6. Men alt dette som vi stykkevis ser med våre øyne, er jo nettopp det vi kunne vente av denne kongens person og vesen. Det kunne ikke være annerledes når vi tenker på hvem han egentlig er, og at han tidlig har åpenbart at han skulle utføre et slikt verk på jorden.

«Til dette er jeg født, og til dette er jeg kommet til verden,» sier han. Hvem er han? Ordene «kommet til verden» må forstås slik han selv bruker dem andre steder i talene sine, for eksempel i Joh 16,28: «Jeg er utgått fra Faderen og er kommet til verden. Jeg forlater verden igjen og går til Faderen.»

I Betlehem skulle han fødes, han hvis «utgang er fra gammel tid, fra evighets dager» (Mika 5,1). Det er en konge som var hos Faderen før verdens grunnvoll ble lagt (Joh 17,24). Slik sier han også i vers 5 i samme kapittel: «Og nå, herliggjør du meg, Far, hos deg selv med den herlighet jeg hadde hos deg før verden ble til!»

7. Tenk nå: skulle ikke denne kongen regjere og ha et stort og mektig rike? Det var også forutsagt gjennom hele Det gamle testamente. Faderen taler slik til Sønnen: «Begjær av meg, så vil jeg gi deg hedningene til arv og jordens ender til eie» (Sal 2,8). Og videre: «Det er for lite at du er min tjener til å gjenreise Jakobs stammer og føre den frelste rest av Israel tilbake. Så vil jeg da gjøre deg til et lys for hedningefolkene, for at min frelse må nå til jordens ende» (Jes 49,6).

Og igjen: «Derfor vil jeg gi ham de mange til del, og sterke skal han få til bytte, fordi han uttømte sin sjel til døden og ble regnet blant overtredere – han som bar manges synd, og han ba for overtredere» (Jes 53,12). «Så skal herredømmet bli stort og freden bli uten ende» (Jes 9,7).

Slik blir han også framstilt i Daniels syn: som en Menneskesønn som kom med skyene. Og så heter det: «Og det ble gitt ham herredømme, ære og rike, så at alle folk, ætter og tungemål, skulle tjene ham. Hans herredømme er et evig herredømme som ikke forgår, og hans rike er et rike som aldri går til grunne» (Dan 7,13–14).

Derfor blir han også framstilt i Åpenbaringen 19 som en konge med mange kroner på hodet, og på kledningen og hoften har han et navn skrevet: «Kongers konge og herrers herre» (Åp 19,12.16).

II. Men Kristi rike er et overmåte underlig og uforståelig rike, bare et troens rike, et sannhetens rike.

8. Hittil har vi betraktet kongens storhet og hans synlige verk på jorden. Nå kommer vi kanskje til det aller mest merkverdige, nemlig den lærdommen som ligger i at denne store «herlighetens konge» står her for Pilatus, overveldet av hån og spott. Han står bundet, anklaget, hatet og spottet for stakkars menneskers domstol, med en krone av torner og et septer av rør.

Lærdommen av dette uttalte Herren selv med ordene: «Mitt rike er ikke av denne verden.» Se her, der den evige kongen, alle kongers konge, står for Pilatus, anklaget, spottet og hatet – se her det rette

bildet av Kristi rike på jorden! «For slik som han er, slik er også vi i denne verden» (1 Joh 4,17).

Her ser vi de skarpeste motsetninger mellom det som synes for våre øyne, og det som er den dype virkeligheten: den aller største herlighet i virkeligheten og for Gud, og den aller ynkeligste usselhet i hvert menneskes øyne. Grunnen er, som allerede nevnt, at Kristi rike ikke er av denne verden, ikke er herfra, men er et åndelig rike. Men våre øyne er slik at de bare ser det som er av denne verden – det som er stort, sterkt og nyttig her i tiden for mennesker.

9. Hva et rike av denne verden er, ser vi med våre øyne. Det kommer slik at en kan se det (jf. Luk 17,20), med ytre prakt og anseelse, makt, hærstyrke, våpen, ære, titler og alle slags ordninger som tjener dette ytre, legemlige livet.

Kristi rike er derimot et åndelig og usynlig rike. I menneskers øyne er det foraktelig og elendig. Det tjener ikke dette livet, men vårt evige vel og en annen tid.

Mot vårt aller største onde, det åndelige og evige, kan ingen av verdens riker hjelpe. Synden bøyer de mektigste konger inn under sin makt. Djevelen, «denne verdens fyrste» (Joh 14,30), tvinger alle konger og fyrster til å tjene seg, hvis de ikke tar sin tilflukt til Kristus og blir forløst av ham. Når døden kommer, legger hver konge ned sitt septer og lar seg stille føre bort. Ja, den evige fordømmelsen rammer en ubotferdig konge like sikkert som et hvilket som helst annet menneske.

Mot dette evige onde kan altså ikke verdens riker hjelpe, men her er det Kristi rike skal tjene oss.

Riktignok har Kristi rike ingen anseelse i verden. I menneskers øyne er det elendig og jammerlig, slik som kongen var da han sto for Pilatus, slått, spottet og vanæret. Hans rike ser altså ut til å være i høyeste grad elendig. Det verner ikke mot verdens forakt, ikke mot undertrykkelse fra mennesker, ikke mot kors og lidelser, og heller ikke mot fristelser og anfektelser fra synden og Satan. Nei, det fører heller alt dette over oss.

Men mot Guds vrede og den evige død verner det. Fra synden – både dens straff og dens herredømme – setter det fri. Fra djevelens herredømme og overmakt frelser det. Mot helvete og den evige ild bevarer det.

De menneskene som tror på Kristus og er i hans rike, skal ikke dø evig. Men når den legemlige døden gjør ende på det elendige livet på jorden, da skal de først for alvor begynne å leve – slik Kristus nettopp gikk inn til sin herlighet da han led døden. Slik er Kristi rike beskrevet, og det er dette han mener med ordene: «Mitt rike er ikke av denne verden … mitt rike er ikke herfra.»

10. Men dette skal vi særlig prege inn i oss ved å se på kongen selv. For nettopp derfor skulle Kristi dype fornedrelse og lidelse stilles fram for våre øyne med så gripende trekk: for at de troende til alle tider skulle se i ham et forbilde for sin egen vei gjennom lidelse til herlighet (Hebr 12,2–3). Og denne veien, eller Kristi rike på jorden, blir ofte så nedslående og underlig for oss at selv de mest opplyste i riket stadig blir forvirret av den.

Derfor må du se godt og flittig på kongen som et eksempel på hvordan riket er. Øv deg særlig i å holde de store motsetningene hos Kristus nøye sammen – motsetningene mellom vesen og utseende. Se, for en stor og herlig person! Og se, for en dyp fornedrelse, for et ynkelig utseende!

Som person og i virkeligheten er han den store «herlighetens konge» (Sal 24,7–10), Faderens enbårne Sønn. Nettopp som menneske har Faderen gitt ham «all makt i himmel og på jord» (Matt 28,18) og gitt ham «det navnet som er over alle navn, for at i Jesu navn skal hvert kne bøye seg, deres som er i himmelen og på jorden og under jorden, og hver tunge skal bekjenne at Jesus Kristus er Herre, til Gud Faders ære» (Fil 2,9–11). Slik er kongen i virkeligheten.

Men se hvordan utseendet hans stemmer med dette! Han blir født i en krybbe i en stall. Gjennom hele livet er han den mest foraktede og mishandlede, full av smerte og sykdom. Han er så fattig at mens revene har huler og himmelens fugler har reder, har Menneskesønnen ikke noe han kan helle sitt hode til (Matt 8,20). Og ved det betydningsfulle inntoget i Jerusalem, som profeten hadde varslet, rir han på et lånt arbeidsesel, med de fattige disiplenes klær som sal. Om alt dette taler den gamle teksten for denne dagen.

Er dette den store herlighetens konge, som profetene har sunget om fra verdens begynnelse? Den store salvede av Herren, hvis fødsel ble forkynt av engler for Israels barn og av en underfull stjerne for vismennene fra Østen? Ja, han er herlighetens konge, «Herren, mektig

i strid» (Sal 24,8). Men dette trer så fullstendig tilbake bak utseendet hans at det ikke ville være rart om alle mennesker ble fristet til å håne kongenavnet hans og si: «Det må være en tiggerkonge!»

Se nå: like lite kan noen se på oss at vi er Guds barn, Kristi brødre og medarvinger, ja, helt rene og til behag for Gud, mens vi i oss selv er fulle av synd og all slags usselhet.

11. Men la oss følge vår konges fornedrelsesvei enda lenger og se hvordan det går ham når den siste forsoningsdagen nærmer seg. Da ble hans sjel grepet av en kval som ikke kan sies med ord. Han går avsides i en hage. Der ligger han på sitt ansikt i nattens mørke og klager i smerte, mens disiplene sover. Svak, skjelvende og bedende, som et hvilket som helst ulykkelig, dødsdømt menneske, er han i en slik angst at han svetter blod.

Hva er det for en forferdelig byrde som trykker ham slik? Skriften svarer: «Herren lot den skyld som lå på oss alle, ramme ham» (Jes 53,6). «Ham som ikke visste av synd, har Gud gjort til synd for oss» (2 Kor 5,21). «Se der Guds lam, som bærer bort *verdens synd*!» (Joh 1,29). Han er altså også den egentlige synderen for alle syndere, den forskrekkede og knuste syndebæreren. La oss legge godt merke til det!

Så blir han styrket av en engel til å gå forsoningslidelsen i møte. Deretter blir han bundet, anklaget, slått, hånet og vanæret. Ja, for å håne hans kongeverdighet særlig kler de ham i en rød kappe, setter en krone på hodet hans og legger et septer i hånden hans – tornekronen og røret. De faller på kne og roper: «Vær hilset, du jødenes konge!» (Joh 19,3).

Slik er hans kongeskikkelse for Pilatus. Likevel taler han i denne vanærende tilstanden, ydmyk og stille, om sitt rike og sier: «Jeg er konge.» Kan noe slikt være synlig på ham nå? Er ikke ordene hans her nærmest som en spott? Og likevel er de ren guddommelig sannhet med det største innhold, for han er konge over alle konger. Det beviser han snart, når hans kongebud – «Gå ut i all verden» – begynner å bli fulgt, og hele verden ikke kan stå imot.

12. Vi kunne godt ha fulgt hans fornedrelsesvei helt til døden på forbannelsens tre, der han hang mellom to røvere. Vi kunne ha sett alt som hendte ham, og hørt hvordan de der fremdeles hånte nettopp

hans kongemakt og sa: «Er du jødenes konge, så stig ned fra korset!» osv. Men dette får være nok.

Det viktigste er at vi tenker godt over de skarpe motsetningene mellom denne ynkelige skikkelsen og den umåtelige storheten i hans person, hans makt og ære, som skjuler seg under all denne elendigheten. Tenk på at han som på jorden var den mest foraktede og mishandlede – full av verk og sykdom, tornekronet, hånet, spottet, pisket og korsfestet på et rettersted – nå er ved Faderens side i det høye. Der bruser hans pris i evighet fra den talløse skaren av alle frelste sjeler, av engler og erkeengler.

Men etter sin guddoms allmakt er han også nær oss alle dager på jorden og utbrer her sitt rike over alle folk og land. Allerede nå blir han tilbedt og lovprist med himmelsk glede av millioner og på så mange forskjellige språk og tungemål, som allerede nevnt. Og til sist skal han ha omkring seg «en stor skare som ingen kunne telle, av alle folkeslag og stammer og folk og tungemål» (Åp 7,9). De skal i evighet synge om ham «som elsker oss og løste oss fra våre synder med sitt blod» (Åp 1,5).

13. Legg nå til den lærdommen som det hele sikter mot: Slik som kongen er, slik er hans rike – et rike av de skarpeste motsetninger, den største ære og herlighet for Gud, men den største usselhet etter vår egen og alle menneskers dom. Hans rike er et rettferdighetens og fredens rike (Hebr 7,2), selv om det samtidig stadig er synd, strid og uro der.

Hans troende står i den aller høyeste nåde og ære hos Gud. De er intet mindre enn Guds barn – «mine sønner og døtre, sier Herren, Den Allmektige» (2 Kor 6,18). Ja, vi er Kristi brødre og medarvinger (Rom 8,17), som skal «skinne som solen i sin Fars rike» (Matt 13,43). Likevel går vi ofte her på jorden som om vi var forlatt av Gud, som om vi var under hans vrede for våre synders skyld.

Da skal vi minnes vår konges skikkelse. Da skal vi huske at det nettopp er det særegne ved hans rike at den store nåden og herligheten her i tiden skal være skjult under all jammer og usselhet, for at troen alltid skal bli øvd.

Ellers er vi alltid tilbøyelige til å mene at hvis vi virkelig har Guds nåde og vennskap, skal vi også få nyte, se og erfare det ved mange tegn på hans nåde. Men da skal vi minnes hvordan det gikk den enbårne,

han som Faderen hadde alt sitt velbehag i. Selv om han var Faderens elskede Sønn og «avbildet av hans vesen» (Hebr 1,3), opplevde han slikt at han ropte: «Jeg er en orm og ikke et menneske» (Sal 22,7), og: «Min Gud, min Gud, hvorfor har du forlatt meg?» (Matt 27,46).

14. På samme måte har det også gått alle hans tjenere. Livet deres er en uavlatelig veksling mellom de skarpeste motsetninger, mellom virkeligheten og det som synes.

Peter hadde nettopp fått forsikringen om at han var «helt ren» (Joh 13,10). Ute ved hagen hadde han også vist at han i sin ånd var trofast, ja, han begynte altfor fort å kjempe for sin Herre. Likevel ender han dagen med bitre tårer over sin synd. Paulus er i ett øyeblikk i hellig virksomhet og opplever høye ting, «rykket like inn i den tredje himmel» (2 Kor 12,2). I det neste blir han slått av en Satans engel og ber tre ganger om å bli fridd ut, men Herren nekter å fri ham ut.

Døperen Johannes var kongens forløper og veirydder, den eneste ved siden av ham selv som profetiene hadde talt om på forhånd, den største av alle som var født av kvinne, Kristi nærmeste venn. Likevel ser han ut til å være så helt foraktet av Gud og glemt i Herodes' fengsel at det blir tillatt å drepe ham. Det skjer som en lek og spøk: hodet hans blir båret inn på et fat etter befaling fra en kvinne som hadde danset.

Slik går det til i Kristi rike, for at det i sannhet skal bli bevist at hans rike ikke er av denne verden. For Guds kjæreste barn skal det av og til se ut som om selv hans velvilje har forlatt dem, fordi det så ofte går stikk imot deres inderligste ønsker og bønner.

15. Et eksempel: Hvor inderlig ønsker og søker ikke alle troende dag og natt bare én nåde: å kunne være virkelig gudfryktige, hellige, årvåkne og lydige mot Gud! Og likevel må de daglig klage med apostelen: «Det gode som jeg vil, gjør jeg ikke. Men det onde som jeg ikke vil, det gjør jeg. … Jeg elendige menneske! Hvem skal fri meg fra dette dødens legeme?» (Rom 7,19.24). Nettopp den dagen de inderligst har ønsket å kunne vise seg som virkelig troende og hellige, må de ende med å gråte bittert over sin synd.

Videre: De har fått et guddommelig lys i evangeliets hemmeligheter, mens verden rundt dem er innhyllet i det tykkeste mørke. Når de da forteller noe om dette lyset, burde de jo bli hørt med oppmerksomhet og aktelse. Men i virkeligheten blir de like fullstendig foraktet som om de var narrer.

Siden de har den allmektige Skaper til sin Far og venn, har de jo med rette, etter hans løfter, grunn til å vente at han som en far også sørger for deres timelige vel. Men kanskje begynner nettopp nå de mest nedslående erfaringer og tap. Ved dem ser det ut som om alle bønnene deres blir gjort til narr, mens han nøler med hjelpen og prøver deres tro.

Se, på denne måten er Kristi rike underlig og prøver troen; det er fullt av motsetninger mellom det som er virkelig, og det som synes. Du er «helt ren» for Guds domstol, men selv ser du bare synd hos deg. Når Gud rettferdiggjør deg, begynner ditt eget hjerte å fordømme deg. Når Gud elsker deg, begynner verden å hate deg, osv. Hva du gjelder for Gud ved Kristus, og hva du gjelder for deg selv, i dine egne øyne, er helt forskjellige ting.

I dine egne øyne er du full av synd og atter synd, men for Gud er du helt rettferdig. For deg selv er du «sort», men for Gud er du «likevel yndig» (Høys 1,5). I deg selv er du fattig og elendig, men for Guds øyne er du overmåte rik og dyrebar (Åp 2,9; Jes 43,4). Mens du er dømt til døden, blir du salig; mens du er svak, er du sterk; mens du dør, går du inn til det rette livet. Slik er Kristi rike.

16. Men når Kristi rike er så underlig og prøver troen så hardt, hvordan skal vi da kunne stå fast i troen, i trøsten og i håpet om alt det skjulte gode, når riket gir oss så mange harde støt og nedslående erfaringer? Det eneste middelet som kan hjelpe oss til dette, er det Kristus her nevner som sitt rikes eneste våpen – *sannheten*, sannhetens vitnesbyrd, ordet fra Guds munn.

Det var denne forklaringen Herren ga på sin kongeverdighet og sitt rike: «Til dette er jeg født, og til dette er jeg kommet til verden, at jeg skal *vitne for sannheten*.» Hans rike er et sannhetens rike. Hele hans rike hviler på sannhetens vitnesbyrd. Ved det blir det til, og ved det blir det holdt oppe. Mister vi Ordet av syne, faller vi bort fra Kristi rike, fra troen og nåden.

Når du derfor for alvor erfarer syndens makt og hvor helt fortapt du er dersom du selv skal være din frelser, da må du straks minnes Ordet. Det sier at det er Guds Sønn alene som har makt og embete til å «gjøre ende på djevelens gjerninger» (1 Joh 3,8). Da skal du si med apostelen: «Derfor vil jeg helst rose meg av min skrøpelighet, for at

Kristi kraft kan bo i meg» (2 Kor 12,9). «For når jeg er skrøpelig, da er jeg sterk!» (2 Kor 12,10).

Når samvittigheten skremmer deg med dine mange og svære synder, så husk sannhetens ord. Det sier at «intet kjød blir rettferdiggjort for ham ved lovgjerninger» (Rom 3,20), men at «Jesu, hans Sønns blod renser oss fra all synd» (1 Joh 1,7), og at om dine synder «er som purpur, skal de bli hvite som snø, om de er røde som skarlagen, skal de bli som den hvite ull» (Jes 1,18).

Husk at slik skal nåden ved Kristi forsoning være mektig over alle synder, også de verste – for at Lammet, som ble slaktet, skal få ære, lov og takk fra evighet til evighet.

Kanskje blir du hånet hardt, ordene og handlingene dine blir vridd på og tydet med bitterhet, eller du ser deg dypt foraktet. Husk da hvordan Herren Kristus, den rette herlighetens konge, ble utsatt for den største spott og ringeakt. Husk hvordan han for Pilatus ble anklaget på den mest fiendtlige måte, hvordan ordene hans ble listig forvrengt, og hvordan han selv ble skammelig hånet, spottet og vanæret. Skulle du da vente rettferdig aktelse og ære av slike som mishandlet din Herre slik?

Har du andre tunge lidelser – sykdom, fattigdom, bitre tap og sorger – så hele verden blir mørk for deg? Husk da din konges ord: «Mitt rike er ikke av denne verden.» Det er i en annen verden vi skal ha lykke, glede og ære, full hellighet, full fred og salighet.

Skal vi kunne stå fast helt til enden under alle disse troens prøvelser, må vi altså holde øyet spent festet på Ordet. Ja, her kreves det enda mer: Det vil ikke være mulig for oss å stå fast bare ved at vi selv holder fast på Ordet. Her kreves det også nåde og hjelp fra den allmektige Gud selv. Han kan gi oss dette skarpe, underlige troens øye som trenger gjennom det svarteste mørke.

Det var et slikt skarpt og underlig øye røveren på korset hadde. Midt i det tykke mørket av dødens kval og redsel, og midt under larmen fra skaren som omga Kristi kors med hån og gudsbespottelse, kunne han likevel se kongen over evighetens rike i ham og rope: «Jesus, husk meg når du kommer i ditt rike» (Luk 23,42).

Se, et slikt skarpt øye skal vi få. Men et slikt øye kan bare den mektige kongen selv gi oss. Det gjør han likevel gjennom det ytre middelet,

sannhetens ord. Derfor skal vi her holde øyet spent og bestemt festet på Guds ord.

III. Kjennetegnet på undersåttene i Kristi rike.

17. Et nærliggende spørsmål! Hver våken sjel sier: «Å, jeg vil gjerne lide alt, bare jeg visste at jeg hører til dette riket! Hvordan skal jeg vite med visshet at jeg virkelig er et medlem av Kristi rike?»

Også på dette spørsmålet gir Herren selv et svar i teksten når han sier: «Hver den som er av sannheten, hører min røst.» Den som er av sannheten og altså av Kristi rike, har det tegnet, sier Herren, at han hører hans røst. Slik taler han også i Joh 10 om sine får: «Mine får hører min røst» (Joh 10,27).

Hva dette egentlig betyr, ser du nesten med egne øyne når du tenker på hvordan alle mennesker er delt i to atskilte flokker nettopp ved dette: Den ene flokken bryr seg slett ikke om å høre og lyde Kristus. Den andre flokken er derimot uavlatelig opptatt av spørsmålet om hvordan en rett skal tro, lyde og følge Kristus. Kristus, Kristus og hans ord er midtpunktet for denne flokken, det som alt dreier seg om.

Den første flokken kan også ha mange vakre dyder – rettskaffenhet, sedelighet, barmhjertighet. Ja, de kan også på ytre vis høre Guds ord, helst på bestemte, foreskrevne tider. Men å *høre Kristi røst*, det er en helt annen sak. Å *høre* Kristi røst, det vil si å lytte til ham, ville lyde ham i alle ting – både i tro, bekjennelse og liv – og følge hans ord, det vet de ingenting om; der vil de være fri.

Ja, Kristus sier ikke bare: «Han hører Skriftens ord.» Han sier nettopp: «Han hører *min* røst.» Da må vi nok huske at det er forskjell: Ikke alle skriftlærde, ikke alle Bibelens venner er *av sannheten*, av Kristi rike. For en kan godt elske og lese Ordet på samme måte som de skriftlærde på Kristi tid.

Men de som i sannhet hører Kristi røst, er de som lærer å kjenne sin fordømmelse under loven så grundig at de blir drevet til å flykte til Kristus. Nå hører de ham til som sin eneste Frelser, er blitt knyttet fast til ham og har i ham all sin trøst, all sin rettferdighet og styrke. Nå blir han også deres hyrde og konge, som de vil høre i alt og følge gjennom hele livet. Nå er de hans disipler og undersåtter i hans rike.

18. Som allerede sagt, ser vi med egne øyne at det finnes et slikt folk på jorden. Med alle de skrøpeligheter og feil det ellers kan ha, er det likevel virkelig først og sist opptatt av spørsmålet om Kristus og om

hvordan en rett kan høre, tro, lyde og følge ham. Dette er sannelig *Kristi folk* – og et salig folk!

Men hele den andre flokken, som ikke vil høre hans røst og ikke vil at denne kongen skal råde over dem (jf. Luk 19,14), er under en annen herre, «denne verdens fyrste». Å, når dette ligger så åpent for dagen, burde det jo sannelig vekke hvert menneske av søvnen!

Når Kristus er en konge – ja, en stor og mektig konge i himmelen og på jorden, som en gang skal komme i sin majestet for å dømme alle mennesker – ve da det mennesket som ikke har vært denne kongen lydig når han har kalt det til omvendelse! Å, hvor tungt det skal bli for deg en dag å komme fram for hans ansikt, han som sitter på tronen!

Mangt et barn og mang en tjener har tidlig fått høre sannheten av kristne foreldre eller lærere, men holder det for en liten sak å forakte røsten fra himmelens konge, og heller følger verdens og forfengelighetens forførende lokkemidler. Slike vet ikke hva de gjør. Når du en dag ligger på dødsleiet med den grenseløse evigheten for øynene, eller når du skal fram for ham som sitter på tronen, hvem skal da hjelpe deg når du har foraktet denne kongen?

Derimot kan det aldri sies med ord hvor lykkelige de er som har hyllet den store herlighetens konge. De er kommet til sann omvendelse og til troens salige forening med sin Frelser, og nå følger de ham gjennom verden og er nidkjære for hans rike. Om striden med kjødet og alt ondt av og til blir hard her, og de troende må være ukjente og foraktet sammen med sin Frelser, så går de likevel, slik som han, en evig herlighet i møte.

En dag skal de også glede seg med en herlig og usigelig fryd, når kongen på tronen vender seg til dem ved sin høyre side og sier: «Kom hit, dere som er velsignet av min Far! Arv det riket som er beredt for dere fra verdens grunnvoll ble lagt. For jeg var sulten, og dere ga meg mat … Alt dere gjorde mot én av disse mine minste brødre, det gjorde dere mot meg» (Matt 25,34–35.40).

Priset og lovet og takket være den evige kongen, som har beredt oss et slikt rike og også kalt oss til dette riket – først hans nåderike på jorden og deretter hans herlighetsrike i himmelen!

Å, Herre Gud, bevar oss alle i nåden for din enbårne Sønns skyld, så ingen av oss skal mangle i ditt rike i evighet! Å, Herre Gud, ta ikke din

Hellige Ånd fra oss! Vekk oss, dra oss, led oss i din nåde og sannhet, så vi alle kommer til ditt rike og blir der i evighet! Amen.

2. søndag i advent: Våk og vær rede – del 1

> «La hoftene være ombundet og lampene brennende! Og vær dere som folk som venter på sin herre når han vender hjem fra bryllupet, for at de kan åpne for ham straks han kommer og banker på. Salige er de tjenere som Herren finner våkne når han kommer! Sannelig sier jeg dere: Han skal binde opp om seg og la dem gå til bords og selv komme og tjene dem. Og om han kommer i den annen eller tredje vakt og finner det slik – salige er de! Men dette skal dere vite: Dersom husbonden visste i hvilken time tyven kom, da ville han ikke la ham bryte inn i huset sitt. Vær da også dere rede! For Menneskesønnen kommer i den time dere ikke tenker» (Luk 12,35–40).

1. I denne teksten gir Herren Kristus oss en formaning som vi i høy grad trenger: Vi skal være våkne, troende og til enhver tid rede for hans komme til dommen. *Våk, vær rede!* – det er grunntonen i teksten.

Denne formaningen legger Herren fram i et malende bilde, en lignelse om de tro tjenerne som venter på sin herre om natten når han skal komme hjem fra bryllupet. Tjenerne lar ikke bare være å slokke lysene og legge seg til å sove. De har også klærne bundet opp hele tiden – «hoftene ombundet» – for å være rede til å gå raskt til tjeneste så snart de ser herren komme.

Kristus følger opp bildet med de sterkeste ord om hvor lykkelige de menneskene skal bli som han finner våkne og tro på denne måten. Til slutt innskjerper han formaningen enda en gang i et nytt bilde: hvor årvåken husbonden ville være om han hadde fått vite når tyven tenkte å komme og bryte inn i huset hans. Av slike ord og bilder fra

Herren skal vi lære hvilket årvåkent og trofast sinn vi må bli funnet i, om ikke hans dag skal komme for brått over oss.

2. Men før vi ser nærmere på ordene i teksten, la oss først tenke over om hver og en av oss skal ta denne formaningen til seg. Hvem er det Herren Kristus har i tankene? Taler han her til de troende eller til alle slags mennesker? Det var dette Peter spurte om da han hadde hørt formaningen til ende: «Herre, er det til oss du taler denne lignelsen, eller også til alle andre?» (Luk 12,41).

Herren svarte på en måte som bare gjorde disippelen enda mer oppmerksom på selve formaningen. Til slutt sa han at den nok i en viss forstand gjaldt alle, men med den forskjell at den tjeneren som kjente sin herres vilje og likevel ikke gjorde den, skulle få en hardere dom: «Hver den som mye er gitt, av ham skal mye kreves. Og den som har fått mye betrodd, av ham skal dess mer fordres» (Luk 12,41–48).

Vi merker altså at Herren her i en viss forstand taler til oss alle, men særlig til dem som er opplyst og benådet. Det er dem ordene i lignelsen peker på: hans husfolk, hans «tjenere». Ja, at formaningen særlig gjelder de troende, ser vi av teksten, og vi forstår det også av at bare de kan våke i sannhet.

Likevel skal alle mennesker stilles til ansvar for hvordan de har brukt all den nåde Herren har vist dem da han gav dem sitt ord og kalte dem til omvendelse ved alle nådemidlene. Men som vi nettopp sa: Noen egentlig årvåkenhet kan ikke tenkes hos andre enn Guds barn. Bare de har et åndelig liv, et åndelig sinn og en åndelig forstand, og de har dessuten skatter å våke over.

3. Dette er altså først og fremst en formaning til de troende kristne. Men kanskje noen undrer seg over at Herren sier noe så foruroligende og krevende til dem. Det lyder ikke helt evangelisk når han her bare maner oss til å våke, og særlig når han i vers 47 sier: «Den tjener som kjente sin herres vilje og ikke stelte i stand eller gjorde etter hans vilje, skal få mange slag», og videre: «Hver den som mye er gitt, av ham skal mye kreves.» Skulle ikke alt være liflig og evangelisk for de troende barna?

La oss ikke være barn i forstanden! Måtte vi her og overalt i Kristi tale lære at han i sin visdom og nåde alltid taler til oss slik vi trenger det. Også de troende er iblant i en slik tilstand at de trenger den alvor-

ligste påminnelse. Da er Herren så nådig at han også taler strengt til oss.

Er vi svake, redde, bekymret og nedslått over syndene våre, da taler han bare trøst. Da er alt liflig og evangelisk, og da har han ikke ett eneste krav til oss. Men det er jo en usigelig nåde at han vil tale til oss også når vi er blitt trygge og forfengelige. For den sykdommen krever andre midler enn bare det liflige og trøstende.

4. Vi ser jo med egne øyne denne forskjellen mellom kristne: Noen er forholdsvis årvåkne og gudfryktige, andre er trygge og ubekymret. De første er fattige i ånden og nesten alltid redde for selvbedrag og åndelige farer. De siste er derimot så fri for slike bekymringer som om sjelefienden ikke fantes lenger eller hadde gitt opp sine grusomme hensikter mot oss – som om hjertet ikke lenger var en ond og underfundig ting, ja, som om vi allerede var i det trygge, rolige hjemmet, fri for alle farer.

For disse siste går det også slik Ordet sier: De faller fra. Etter ett eller flere år finner man dem i full ugudelighet – den ene i gjerrighet og lyst til verden, den andre i drukkenskap eller en annen last, den tredje i grov fornektelse av evangeliets viktigste lærdommer. De andre, de årvåkne og gudfryktige sjelene, blir nok bevart i Guds nåde, men bare gjennom nød, under strid og frykt (1 Pet 4,18; 2 Kor 7,5).

Derfor må vi enten lyde den formaningen Herren her gir oss, og vandre i frykt og årvåkenhet – eller bli mer og mer trygge, slappe og forfengelige og ende i den evige død. Men om dette er så viktig og faren så stor, er det delte meninger om. Noen kristne vil ikke tro det fordi Guds nåde er så stor og trofast.

Andre forstår det slik: Det skorter nok ikke på Guds nåde og trofasthet, men nåden kan ikke hjelpe de sikre, like lite som all Kristi kjærlighet kunne hjelpe Judas. De sikre lar seg ikke lenger si noe og kan ikke lenger frykte for hans ord, men er frekke og ulydige. Måtte vi akte på Herrens eget ord! Her skal han selv si oss hvilket sinn vi må leve i om det skal gå oss vel. Herren sier:

5. «La hoftene være ombundet og lampene brennende!» For å forstå hva det egentlig vil si at hoftene skal være ombundet og lampene brennende, må vi merke oss at dette er begynnelsen på bildet av tjenerne som venter på sin herre når han kommer tilbake fra bryllupet (v. 36–38).

Nå var det skikk i Østen at bryllup ble holdt om kvelden og langt ut på natten. Derfor taler Herren her også om den annen og tredje nattevakt (v. 38). Og i Matt 25,5–6 forteller han hvordan brudgommen drøyde til midnatt, så alle jomfruene ble søvnige og slumret inn. Denne skikken må vi først ha i tankene for å forstå ordene i teksten.

Det andre vi bør vite, er at folk i Østen alltid måtte binde opp de lange klærne sine med et belte når de skulle løpe eller gjøre annet raskt arbeid. Å binde opp klærne på denne måten ble kalt «å binde om hoftene».

Tjenere som ventet herren sin hjem fra bryllupet, og som var riktig oppmerksomme og ville stå til tjeneste for ham straks han kom, nøyde seg ikke med å la være å kle av seg og legge seg til å sove den natten. De lot også klærne være oppbundet – lot «hoftene være ombundet». Og de slokket aldri lysene, men lot dem brenne hele natten. Slik slapp de det uhellet at herren deres og bruden hans måtte stå ute og banke mens hele huset var mørkt og tjenerne sov.

6. Nå kan vi forstå hva Kristus vil si med ordene: «La hoftene være ombundet og lampene brennende!» Selv forklarer han bildet når han legger til: «Og vær dere som folk som venter på sin herre når han vender hjem fra bryllupet, for at de kan åpne for ham straks han kommer og banker på.»

Og når det gjelder selve saken, eller den åndelige meningen, vil Herren si: «Vær til enhver stund rede for mitt komme! La meg og min tjeneste alltid stå for øynene deres. Pass dere så hjertene deres ikke synker ned i noe annet og blir treller under verden og kjødet, så de ikke duger til å tjene meg rett og ta imot meg med glede.

Jeg er borte fra dere og ikke lenger synlig blant dere, inntil jeg har vunnet min brud» – det vil si menigheten, hele det tallet av mennesker som skal vinnes – «men da skal jeg komme igjen i stor herlighet for å dømme levende og døde. Se til at dere alltid er rede for den dagen!»

7. Men for å være rede for denne dagen kreves særlig to ting. Det første er at vi alltid har bryllupsklærne på (Matt 22,11). Det vil si at vi lever i troen og daglig blir iført Kristi rettferdighet (Åp 19,8; 7,14). Vi må ikke bli slappe i den syndserkjennelsen som virkelig driver oss til Kristus, men alltid være i en slik nød for syndenes skyld at vi ikke kan leve uten Kristus og Ordet om ham.

Dette er det store hovedvilkåret for å kunne møte Dommeren med glede. For «den som har Sønnen, har livet» (1 Joh 5,12). Den som lever av hans kjøtt og blod – det vil si av hans forsoning – har de sikreste løfter om det evige liv (Joh 6,47–57). Dette er det første vilkåret for å kunne dø salig og bestå for Kristi domstol.

Men det andre er dette: Vi må leve i en frisk kjærlighetens ånd, så vi ikke bare skal komme inn «som gjennom ild» (1 Kor 3,15), men rikelig få en fri og fredfull «inngang i vår Herre og frelser Jesu Kristi evige rike» (2 Pet 1,11). Vi skal tjene ham med lyst og glede og søke det som er der oppe. Hjertene våre må ikke tynges av bekymring for levebrødet, av gjerrighet og andre herskende synder, eller av hat og uforsonlighet mot noe menneske. For alt dette stenger for den fortrolige adgangen til Gud.

Å rydde alle slike hindringer av veien, så kjærlighetens tjeneste kan virke fritt – det er nærmest det som er meningen med ordene om at hoftene skal være «ombundet» og lampene «brennende».

8. Herren Kristus vil særlig formane oss til ikke å la det kjødelige, syndesikre og forfengelige livet få overtaket igjen. Dette ser vi enda tydeligere av det han legger til i vers 45–46: «Men dersom denne tjeneren sier i sitt hjerte: Min herre dryger med å komme! – og han gir seg til å slå tjenerne og pikene og ete og drikke og fylle seg, da skal denne tjenerens herre komme en dag da han ikke venter det …»

Denne tjeneren betegner visselig ikke en kristen som bare er forsømmelig, men en som er helt falt fra. Det ser vi av at selv den evige vredesdommen rammet ham. Herren sier jo om ham: «Han skal hogge ham ned og gi ham del med de vantro.»

Men vi må aldri glemme at det kan ende nettopp så forferdelig når en kristen bare begynner å bli så sorgløs og trygg at han ikke frykter farene og ikke lar seg advare. En slik sikkerhet fører rett til fullt frafall, til åndelig og evig fortapelse.

Derfor er det sant, det som er sagt før: Skal vi bli frelst, må vi ubetinget ta Kristi advarsel til hjertet. Og har vi begynt å bli verdslige, forfengelige og trygge, må vi bryte opp fra sikkerhetens leir og ved Guds barmhjertighet og nåde søke å komme tilbake til den første gudfryktige og årvåkne ånden vi levde i fra begynnelsen, da Gud omvendte oss.

9. I hele Den hellige skrift, fra første side til siste, finner vi ikke ett eneste sted som gir et syndesikkert menneske håp om at det skal gå ham vel. Det finnes ikke ett eneste ord som sier: «Gud er så nådig og trofast at selv om du ikke frykter synden og djevelen, selv om du er sorgløs, skal Herren likevel hjelpe deg ved sin nåde.» Nei, et slikt løfte finnes aldri i Skriften.

Det finnes underfulle, nådefulle løfter for syndere, ja, også ved de aller tyngste fristelser, fall og overtredelser. Men merk deg: alltid bare på det vilkår at synderen lar seg tukte, så det kommer til omvendelse, anger, syndenød, strid og bønn til ham. Da hjelpes alt, ellers ingenting.

Sjelefiendens hærer skal visselig ødelegge de syndesikre. I dette fiendelandet må menneskene enten være i kamp og frykt og da bli frelst ved Guds kraft og styrke alene, eller bli trygge og ubekymret og gå til grunne. Slik går det alltid i en virkelig krig.

Det samme erfarer den som må kjempe seg opp mot en stri strøm for ikke å bli ført ned i fossen. Legger han seg til å sove i båten, begynner han straks å drive nedover, og snart blir han knust i dypet. Og vi har jo i hele vår natur en fordervelse som stadig drar oss bort fra frelsens vei. I tillegg arbeider verden og djevelen utrettelig mot det samme målet.

Alt dette forklarer hvorfor vi nødvendigvis må lyde denne formaningen fra Herren: «La hoftene være ombundet og lampene brennende!» Måtte han nå selv gi oss sin trofaste hjelp, så hver sjel som er blitt benådet i hans Ånds lys og det guddommelige liv i Kristus, også får beholde sine dyrebare skatter!

Måtte Gud Herren i nåde vekke oss om vi har begynt å slumre og bli dratt bort fra det alvorlige og årvåkne sinnet der vi ligner tjenerne som venter på sin herre om natten! Ja, måtte Herren hjelpe oss så denne verdens forgjengelige goder aldri får skygge for øynene våre så vi mister det store, evige målet av syne – men så vi til enhver stund er rede til å gå fram for dommen.

10. Til denne formaningen føyer Herren i teksten vår to sterke grunner til å våke. Den første oppmuntrer oss med den store salighet og ære som skal gis alle som blir funnet våkne når Herren kommer. Den andre peker på faren og tapet som skal ramme de forsømmelige,

og den legger han fram i lignelsen om husbonden som våker mot tyven.

Den første grunnen, de våkne tjenernes store lykke, skildrer Herren slik: «Salige er de tjenere som Herren finner våkne når han kommer! Sannelig sier jeg dere: Han skal binde opp om seg og la dem gå til bords og selv komme og tjene dem. Og om han kommer i den annen eller tredje vakt og finner det slik – salige er de!»

11. «Salige er de tjenere», sier Herren, og han sier det igjen. Hvor høy denne saligheten er, viser han med denne overveldende forklaringen: «Sannelig sier jeg dere: Han skal binde opp om seg og la dem gå til bords og selv komme og tjene dem.» Hvor mye som virkelig ligger i dette, kan bare himmelens evige herlighet forklare oss rett.

Men noe overmåte stort er det, og like sant og virkelig, for Herren sier det – ja, han forsikrer det attpåtil med ordene: «Sannelig sier jeg dere.» Flere steder i Skriften blir himmelens salighet skildret under bildet av et gjestebud eller et måltid ved Herrens bord (Luk 14,15; 22,30; Åp 2,7.17). Det er dette bildet Herren bruker her.

Selve saken som bildet betegner, er at Herren i sin evige herlighet skal fylle alle sine troende med uendelig salighet, med de rike gavene i sitt hus. Det er nok helt sikkert. Men uten tvil bør vi også tenke over *hvordan* Herren uttrykker dette. For gjennom ordene han velger, gir han oss alltid dypere innblikk både i sitt eget hjertelag og i det han skildrer i bildet.

12. Først må vi merke oss noe som enkelte har påpekt ved dette bildet. Kristus sier at brudgommen skal binde opp om seg og gjøre tjeneste ved bordet, la tjenerne sitte til bords og selv gå omkring og varte dem opp. Dette, sier de, går ut over virkeligheten i menneskelivet. Der er det heller slik Kristus selv sier i Luk 17,7–9: Selv når tjeneren har arbeidet hele dagen på åkeren eller i marken, lar man ham til sist også gjøre tjeneste ved bordet.

Det kan da synes som om Kristus har brukt altfor sterke, malende uttrykk når han sier at brudgommen skal la tjenerne sine sitte som herrer ved bordet. Vi ser jo at Kristus her med brudgommen mener seg selv. Han skal altså binde opp om seg og være tjener for sine tjenere.

Men denne innvendingen har fått et godt og riktig svar. Grunnen til at bildet og skildringen her går ut over virkeligheten i menneskeli-

vet, er at Kristus har hentet fargene i bildet fra selve saken det gjelder: det himmelske gjestebudet i den kommende tid, som bildet svarer til. Han har malt det etter sitt eget hjerte og sitt evige råd – hvordan han virkelig skal hedre og glede dem som blir ham tro.

Hans hjertelag og opphøyde hensikter overgår alt det som noensinne er sett på jorden. Derfor er det naturlig at bildet synes overdrevet i våre øyne. Vi skal ikke vente noe smått av Kristus i den himmelske herlighet, noe som lar seg måle med tanken, men noe som overgår alle menneskelige forestillinger. For «det som intet øye har sett og intet øre hørt, og det som ikke kom opp i noe menneskes hjerte, det har Gud beredt for dem som elsker ham» (1 Kor 2,9).

Allerede i skapelsen har Gud gjort så overveldende store ting at ingen menneskelige tanker makter å følge ham. Like overveldende stor skal han også vise seg i den nåde og salighet han skal skjenke sine venner når han tar fatt på å kvege og glede dem etter all møye og strev.

2. søndag i advent: Våk og vær rede – del 2

13. Og når det gjelder nettopp dette løftet – at han skal la tjenerne sine sitte ved bordet og selv binde opp om seg og tjene dem – gav Herren allerede et eksempel på det mens han var synlig her på jorden, særlig ved to anledninger.

Den første var da han for siste gang hadde samlet disiplene sine for å ete påskelammet med dem. Han talte da om hvordan han en annen gang, i sin Fars rike, igjen skulle dele de himmelske rettene med dem, og deretter innstiftet han nattverden. Da var han den som tjente. Han delte ut både brødet og vinen til disiplene, og de tok imot det av hans hånd. Han bandt også et linklede om seg, gikk omkring med vaskefatet og vasket føttene deres. Dette var samtidig et ytre forbilde på det han en gang skal gjøre med alle sine troende i den evige bryllupssalen.

Den andre anledningen var morgenen ved Tiberiassjøen. Da hadde Herren stekt fisk på stranden til de sultne disiplene, og også da gikk han omkring og gav dem både av fisken og brødet (Joh 21,13). Slik ville han allerede på jorden vise hvordan han en gang skal mette, hedre og glede vennene sine fullkomment i sitt herlighetsrike, når vår fornedrelsestid i verden er slutt.

Har de en liten tid på jorden søkt hans ære, skal han gi dem en evig ære i himmelen. Har de en tid bundet opp om seg til hans tjeneste, skal han der binde opp om seg og tjene dem. Har de bekjent ham for menneskene, skal han da bekjenne dem for sin Far og hans engler (Matt 10,32; Luk 12,8).

Å, for et underfullt bytte! Å, for en høy, ubeskrivelig ære! Og hvem er det som har sagt oss dette? Skal vi tro ham? Kan slike herlige løfter

være sanne? Han selv, som heter *trofast og sannferdig*, har sagt det. Lovet være hans navn evig! – Men Herren gjentar og utvider løftet enda mer og sier:

14. «Og om han kommer i den annen eller tredje vakt og finner det slik – salige er de!» Med ordene om de ulike nattevaktene vil Herren vise til en årvåkenhet som holder ut uten avbrudd, hvor lenge brudgommen enn nøler. (*Jødene delte vanligvis natten i tre deler eller vakter. Men da romerne ble herrer i landet, tok man opp deres inndeling, og etter den hadde natten fire vakter, se Matt 14,25. Den annen og tredje vakt er altså de to midterste, tiden omkring og etter midnatt, da det er vanskeligst å holde seg våken.*)

Ja, Herren vil også antyde to ting. Det ene er at han skal komme «som en tyv» om natten (v. 39; 2 Pet 3,10; Åp 3,3; 16,15), på den tiden da hele verden sover og bare hans troende våker. Det andre er at timen er uviss (v. 39–40), og at vi kanskje kommer til å synes at han nøler svært lenge, så det blir tungt å vente på ham i årvåkenhet. Men om vi likevel holder ut og blir værende våkne og tro, roper Herren enda en gang: «Salige er de tjenere!»

Å, måtte Herren selv skrive disse ordene så dypt inn i sjelen vår at vi aldri glemmer dem! Herren sier: «Salige er de tjenere!» Er du en benådet sjel som lever i troens fellesskap med din Frelser og tenker å nå himmelen, så vit at det kan bli usigelig langt og tungt for deg å holde ut i forventning hele tiden.

Det er ikke nok med at alt i kristenlivet etter noen år er blitt gammelt for deg og har mistet nyhetens levende kraft. Du faller kanskje også i et langvarig mørke, i indre tørke og avmakt, så ingen nådemidler liver deg opp. Og du kommer kanskje i ytre prøvelser og motgang, mens du føler deg forlatt av Gud.

Kanskje bor du attpåtil på et sted «der hvor Satan bor» (Åp 2,13), omgitt av den frekkeste ugudelighet og syndesikkerhet. Der sover man på alle kanter i fullkommen ro, ja, man fornekter kanskje åpent alt som er hellig og roser seg av sin frihet og trygghet i alle kjødets lyster. – Å, da er det natt!

Da blir det langt og tungt for deg å være våken hele tiden og søke det som er der oppe. Det blir tungt fortsatt å holde vennskap i troen med den underlige Gud som har trukket seg tilbake, og som nå aldri synes å ville vise sin makt og nåde. Det blir tungt stadig å si nei til all

syndens og verdens lyst og i alle menneskers øyne være som en dåre som venter og lengter etter det som ikke kan ses.

Å, da blir det langt å bo ved Kedars telt (Sal 120,5), og i ensomheten må du nok ofte sukke: «Å, Herre, hvor lenge?» Men da, nettopp da, er den rette tiden til å huske teksten vår. La deg ikke forlede til å tenke: «Det er forgjeves å vente på Herren. Ja, forgjeves har jeg renset mitt hjerte og vasket mine hender i uskyld. Likevel ble jeg plaget hele dagen. Hver morgen kom til meg med tukt» (Sal 73,13–14).

Nei, «ennå er det bare en ganske liten stund igjen, så kommer han som komme skal, og han skal ikke dryge» (Hebr 10,37). Men den rettferdige skal leve av tro og frelse sin sjel gjennom en uendelig tålmodighet. Husk da at det nå gjelder – ja, nå gjelder det – å stride troens gode strid (1 Tim 6,12).

15. Og dessuten vet du ikke hvor snart Herren kommer og kaller deg, enten det skjer i den annen nattevakt eller i den tredje. Men tenk om du hadde holdt deg våken til den annen nattevakt og så sovnet før den tredje – og Herren kom da, og oljekaret ditt var tomt, så lampen sluknet nettopp da midnattsropet lød: «Se, brudgommen kommer!» (Matt 25,6). Å, for en sorg å tenke på hvor lenge du hadde våket og ventet, og at du nå, da du var kommet så nær målet, skulle la naturen få overtaket!

Denne sørgelige ulykken rammer kristne som har vandret lenge i nåden og stått i mang en hard strid mot kjødet, men som til slutt blir lullet i søvn av en eller annen jordisk lykke eller av verdens smiger. Da er det første alvoret i livet og kraften borte. Saltet har mistet sin kraft og blir tråkket ned av menneskene (Matt 5,13). De «ligger under».

Samson har sovet i Dalilas fang og mistet nasireertegnet sitt – det lange håret – og kraften sin, og nå roper hun hånlig: «Filistrene er over deg, Samson!» (Dom 16,20). For en bedrøvelig ulykke!

Peter sier: «For dersom noen ved kunnskap om vår Herre og frelser Jesus Kristus har unnflydd verdens urenhet, og så igjen blir fanget inn av den og ligger under for den, da er det siste blitt verre for dem enn det første. Det hadde vært bedre for dem om de ikke hadde kjent rettferdighetens vei, enn at de kjente den og så igjen vendte seg bort fra det hellige bud som var overgitt til dem. Det er gått med dem som det sanne ordspråket sier: Hunden vender tilbake til sitt eget spy, og et nyvasket svin velter seg i sølen» (2 Pet 2,20–22).

Og hele denne forferdelige ulykken kommer bare av at man ikke hører Kristi advarsel og hans formaning til å våke, og heller ikke det han sier om saligheten for dem som holder seg våkne inntil enden. Gud, forbarm deg over oss! Gud, vekk oss av søvnen! Gi oss visdommens Ånd!

Når Herren har sagt og gjentatt ordene: «Salige er de tjenere som Herren finner våkne», og deretter har talt om det himmelske gjestebudet som teksten vår handler om, da burde allerede dette gjøre oss våkne, så vi heller vil lide alt enn miste saligheten.

16. Men ved siden av denne oppmuntringen om saligheten for de tjenerne som blir funnet våkne, gir Herren også en alvorlig påminnelse om den grufulle faren som ligger i å sove. Det viser han med et nytt bilde, om tyven som kommer om natten for å bryte inn i huset og stjele. Han sier: «Men dette skal dere vite: Dersom husbonden visste i hvilken time tyven kom, da ville han ikke la ham bryte inn i huset sitt. Vær da også dere rede! For Menneskesønnen kommer i den time dere ikke tenker.»

17. I denne lignelsen om tyven vil Herren Kristus vise faren ved ikke å være rede når han kommer. Og fordi vi sikkert ville våke om vi visste timen for hans komme, vil han også vise at det er grunn til å være rede til enhver tid. At det er dette lignelsen sikter til, ser vi av det han selv legger til: «Vær da også dere rede! For Menneskesønnen kommer i den time dere ikke tenker.»

Vi vet også at det uventede og plutselige ved Kristi komme ofte er skildret med det samme bildet av en tyv som kommer om natten, nettopp når man ikke venter ham (Matt 24,43; 2 Pet 3,10; Åp 3,3; 16,15). Men nettopp dette, at Herren Kristus advarer oss mot at hans dag kan komme for brått over oss eller finne oss uforberedt, lærer oss noe som er vel verdt å tenke over.

Når han taler om sitt komme, sikter han nok egentlig til den store, herlige dagen som blir åpenbar for hele verden, da han skal komme synlig i himmelens skyer. Men vi vet også at han hele tiden før den ytterste dag kommer til menneskene ved døden og tar sjelen deres fra dem.

Slik taler Herren tidligere i samme kapittel om mannen som ville bygge nye låver for å få plass til alt kornet sitt. Nettopp da han gjorde seg klar til å leve mange år og ha gode dager, sa Gud til ham: «Du

dåre! I denne natt kreves din sjel av deg» (Luk 12,20). Da kom Herren ved døden – uventet, som en tyv om natten – og tok fra den dåraktige rikmannen alt han eide. På en eller annen måte kommer altså Herren på en tid da vi ikke tenker det.

18. Det er dette Herren nå legger fram som grunn til alltid å være rede til å gå fram for dommen. Herren vil si: «Nå bekymrer dere dere kanskje ikke for å være rede på den måten, fordi dere ikke vet noe om at dommen er nær. Men å, hvor viktig ville det ikke være for dere om dere visste at han skulle komme nettopp nå!

‹Dersom husbonden visste i hvilken time tyven kom …› Slik også med dere: Om dere visste at nå var den siste stunden i nådens tid kommet for dere, og at dere i neste stund skulle være i den uforanderlige evigheten – da ville dere sannelig med største omhu søke å få full visshet om nådestanden deres, straks legge av alle kjære synder og gjøre alt i stand for å tre fram for dommen.

Men når det er slik, så utsett ikke det dere i dommens stund vil ønske at dere hadde gjort. Vær også nå rede hver stund! For Menneskesønnen kommer i den time dere ikke tenker.» Slik ville Herren Kristus ha talt her.

19. Men av denne talen hans får vi, som sagt, mange lærdommer som er verdt å huske. For det første ser vi hvordan disse ordene fra Kristus slår helt i stykker den drømmen at hans synlige komme bare skal innlede en ny og herligere nådetid på jorden, og ikke den ytterste dom. Et slikt komme fra Kristus ville jo ikke vært farlig, slik tyvens komme er.

Herren sier selv at når han kommer i sin majestet, skal han dømme alle folk. Og det skal skje slik at de rettferdige blir innbudt til å arve det riket som er beredt for dem fra verdens grunnvoll ble lagt, mens de andre blir vist bort til den evige ild (Matt 25,34.41). Slik har også den apostoliske troen vært fra begynnelsen: «fòr opp til himmelen …, skal derfra komme igjen for å dømme levende og døde».

Hvor lærde og fromme og velmenende disse fortolkerne enn kan være, så motsier de Kristus selv, som mange ganger og tydelig har forklart at han kommer til den ytterste dom når han kommer igjen synlig i skyen (Matt 13,30.41–43; 22,11–13; 25,31–46). Derfor må vi åpent forkaste og avvise deres utlegning, slik vi avviser alt annet som motsier Kristi tydelige ord.

På samme måte ødelegger teksten vår den andre drømmen som forfengelige sjeler trøster seg med: at den som ikke er kommet i et godt forhold til Gud i tiden, skal kunne komme det etter døden – at det også i åndeverdenen skal være en nådetid. Var dette sant, ville ikke Kristus ha lagt så stor vekt på *å være rede når Herren kommer*.

Ja, da ville det være bare unyttige og forfengelige ord når Skriften sier: «I dag, om dere hører hans røst» (Hebr 3,7), og: «Se, nå er nådens tid, se, *nå er frelsens dag!*» (2 Kor 6,2). Nei, la dere ikke forføre! Vi vet jo hva Satan har i sinne. Lykkes det ham bare å løse opp sannhetens belte (Ef 6,14), så fører han oss siden dit han selv vil.

20. Herren Kristus lærer altså at når han kommer, enten ved døden eller ved sin synlige åpenbaring, da er nådetiden slutt. Da står bare den avgjørende dommen og evigheten igjen. «Vær derfor *rede når Menneskesønnen kommer*», sier han – *rede, ferdig* til *da* å gå inn med ham i bryllupssalen. De som da ikke er rede, de som da ikke har olje på lampene sine, men først da vil skaffe den, blir utestengt i all evighet. Slik er Herrens egen lære (Matt 25,1–12).

Jomfruene ropte og bad: «Herre, herre, lukk opp for oss!» Men nei, nå ble ingen nåde gitt; nådetiden var slutt. Ja, slik lærer Herren. Derfor legger han også til: «Våk derfor! For dere kjenner ikke dagen eller timen» (Matt 25,13).

21. Å, er det sant, det Herren her forkynner – at all nåde er slutt for evig, og at saligheten er ugjenkallelig tapt for det mennesket som ikke er rede når han kommer, eller når han kaller sjelen hans bort ved døden? Hva vår blinde fornuft enn synes om det, så har *han* sagt det, han som er den evige Dommer. Hvem skal jeg tro, om ikke ham?

Men da er det jo forferdelig å være uforberedt bare en eneste stund – å sovne inn en eneste kveld uten visshet om Guds vennskap. Tenk om døden overrasker deg – den kommer jo ofte som en tyv om natten – så du ikke mer våkner i denne tiden, men er gått inn i den evige usalighet! Det finnes ikke ord som kan uttrykke hvor forferdelig en slik skjebne er. For evig usalig, i evighet fortapt! Det er mot denne skjebnen vår Herre Kristus her advarer.

22. Og hvilket råd gir han oss da, så vi kan unngå denne forferdelige ulykken? *Vær rede!* sier han. *Våk!* Men hva vil det si å være rede? Det må jo nødvendigvis bety det som allerede er sagt: at det står slik til

mellom oss og Gud og med sjelen vår som Herrens eget ord lærer er det vesentlige, det som er helt nødvendig for frelsen.

Og aller først består dette jo i at vi «er ikledd» og ikke blir «funnet nakne» (2 Kor 5,3), at vi har «bryllupsklærne» på (Matt 22,11–14). Det er usigelig viktig, det Herren Kristus forkynner her. Noen er ved nådens innbydelse og kall kommet til bryllupet – til «himmelriket», der han er brudgommen. De har overvunnet hindringene og satt kjøpmannskap og åker til side. Likevel sier han at det også blant dem finnes slike som til sist skal kastes ut i det ytterste mørket, der de «skal gråte og skjære tenner».

Og det bare fordi de ikke aktet på Ordet om «bryllupsklærne», eller fordi de ikke har erfart den omvendelsen der man blir avkledd og utarmet og så fratatt all trøst i sin egen fromhet at man ikke kan unnvære Kristi rettferdighet og evangeliets ord om ham.

Har du ikke «gjort en pakt med døden og et forbund med dødsriket» (Jes 28,15), må du ta slike ord fra Herren selv til hjertet og spørre deg for hans åsyn: «Har jeg en slik erfaring? Har jeg Kristus, hans forsoning og hans rettferdighet som det jeg trenger for å leve – slik at jeg ikke bare forstår og vet at slik skal det være, men virkelig lever i det? Tvinger min syndenød meg virkelig til å ligge ved nådestolen og ‹vaske mine kapper i Lammets blod›? Er forsoningen grunnen for hjertet mitt, min mat, mitt liv og min sang?»

Se, kjære sjel, har du det slik, så bøy deg for Gud og tilbe! For da har du sannelig «bryllupsklærne» på (Åp 7,14). Og da vet du også med deg selv at ikke noe menneskes ondskap er så stor at du ikke gjerne tilgir den, bare du selv får tilgivelse for syndene dine. Også dette er en viktig grunn til å være rede for Herrens domstol (se Matt 18,23–35).

Ja, da kan du også vite med deg selv at hvor treg, ufølsom og skrøpelig på alle måter du enn kjenner deg, så fylles du likevel av inderlig lyst når du får nåde til å gjøre noe du vet er Herren til behag. Ja, dette er din største glede i alt du gjør, og hans sak og hans folk er din sak og ditt folk. Og om dette sier han: «Alt dere gjorde mot én av disse mine minste brødre, det gjorde dere mot meg» (Matt 25,34–40). Dette er visselig å «være rede», hvor skrøpelige vi enn kjenner oss.

23. Og at dette ligger deg mest på hjertet, viser du når du ofte og alvorlig tenker over hvordan det står til med deg – om du kunne være

ferdig til å dø nå – ja, når du sukker av et bekymret hjerte: «Ransak meg, Gud, og kjenn mitt hjerte!» (Sal 139,23). Dette er å våke.

Til det hører også at du gir akt på livet ditt og gjerne vil være Gud lydig i alt, men kjenner hvor mangelfullt det er, og derfor ofte blir nedslått og redd for selvbedrag. Og se, har du en slik ånd, blir du aldri fornøyd med din årvåkenhet. Da dømmer du deg selv som grufullt uårvåken, forsømmelig og søvnig.

Men over dem som dømmer seg selv slik og ikke lenger kan gjøre det de vil, over dem våker Herren. Han er de elendiges hjelper, Israels vokter og vår gode hyrde. Det er han alene som verner fårene, og han bevarer alle de sjelene som ikke kan verne seg selv, men av denne nøden stadig blir drevet til ham.

Aldri er det tale om at vi med vår egen årvåkenhet skal kunne bevare oss selv eller være syndfrie og fullkomne i årvåkenheten. Å nei! Det kommer bare an på at vi ikke lever i sikkerhet, ikke forakter Ordets advarsler og ikke er fryktløse for all fare.

Men kjenner vi vår store elendighet i alle ting, da skal Herren også sørge for oss i alle ting. Han skal ikke bare til enhver tid bre sin rettferdighets kjortel over alle våre synder og feil, men også med sin nåde og tukt gjøre oss mer og mer gudfryktige og trofaste. Han skal gjøre oss stadig mer misfornøyde med vår egen gudsfrykt, stadig mer lei av det usle livet på jorden og stadig gladere for hans gjenkomst, når han til sist vil ta oss herfra og fri oss fra all ond gjerning (2 Tim 4,18).

Jo mer nød du har for din synd, desto bedre er du forberedt på Kristi komme. For da ber du av hjertet: «Kom, Herre Jesus, og gjør helt ende på mitt gamle menneske!» Ja, kom, Herre Jesus, og gi oss din evige salighet! Inntil da må du selv våke over oss og bevare oss, du gode hyrde, for din egen skyld og til ditt navns evige ære! Amen.

3. søndag i advent: Alle profetene vitner om Kristus – del 1

> «Sannelig sier jeg dere: Noen større enn døperen Johannes er ikke reist opp blant dem som er født av kvinner. Men den minste i himlenes rike er større enn han. Men fra døperen Johannes' dager til nå trenger de seg inn i himlenes rike med makt, og de som trenger seg inn, river det til seg. For alle profetene og loven, like til Johannes, profeterte. Og om dere vil ta imot det: Han er den Elia som skal komme. Den som har ører, han høre! Men hvem skal jeg ligne denne slekt med? Den ligner små barn som sitter på torgene og roper til sine lekekamerater: Vi spilte på fløyte for dere, men dere ville ikke danse. Vi sang klagesanger, men dere ville ikke gråte! For Johannes kom, han verken åt eller drakk, og de sier: Han er besatt av en ond ånd! Menneskesønnen kom, han eter og drikker, og de sier: Se, for en storeter og vindrikker, tolleres og synderes venn! Men visdommen er rettferdiggjort av sine barn» (Matt 11,11–19).

1. I denne teksten taler Herren mye om døperen Johannes. Likevel skal vi finne at det egentlig gjelder Kristus, både her og i versene foran (den gamle teksten for dagen) – om vi bare ser etter hva Herren vil med det. Det gjelder hvem han er; det er selve adventsspørsmålet: «Er du den som skal komme, eller skal vi vente en annen?» (Matt 11,3).

Nettopp derfor taler Herren Kristus så mye om Johannes. Han vil overbevise jødene om at Johannes var den forløperen som Skriften hadde lovet, og tegnet på at Kristus kom. Slik morgenrøden varsler at solen står opp, slik måtte forløperens nærvær vitne om at Kristi tid var kommet.

I Jesaja 40 ser vi at nettopp da Kristi salige evangelium blir forkynt og Jerusalem skal trøstes, blir også tegnet på tiden nevnt i samme

åndedrag: «Hør, det er en som roper: Rydd i ørkenen vei for Herren! … Herrens herlighet skal åpenbares» (Jes 40,3.5). På samme måte taler Herren hos Malaki: «Se, jeg sender min budbærer, han skal rydde vei foran meg. Brått skal han komme til sitt tempel, Herren som dere søker, paktens engel som dere inderlig lengter etter» (Mal 3,1).

Den samme budbæreren som skal rydde veien, blir i kapitlet etter kalt profeten Elia (Mal 4,5), fordi Johannes skulle gå foran Herren «i Elias ånd og kraft» (Luk 1,17). Det er denne profetien Herren sikter til i vår tekst, når han sier om Johannes: «Og om dere vil ta imot det: Han er den Elia som skal komme» (Matt 11,14). Like tydelig hadde han sagt i vers 10 at Johannes var budbæreren som Mal 3,1 taler om.

Det lå Herren så sterkt på hjertet å overbevise jødene om dette at han legger et vekkende rop til nettopp disse ordene om at Johannes var den Elia som skulle komme: «Den som har ører, han høre!» (Matt 11,15).

2. Slik forstår vi altså hva Herren ville med sin tale om døperen Johannes. Det var ikke for Johannes' skyld. Det var for at sjelene skulle bli frelst – for at de skulle lære å kjenne sin besøkelsestid og våkne opp ved det store som nå skjedde: Kristus var kommet eller skulle snart åpenbares blant dem, for forløperen hans var allerede kommet. Med dette for øye sier Herren nå:

3. «Sannelig sier jeg dere: Noen større enn døperen Johannes er ikke reist opp blant dem som er født av kvinner. Men den minste i himlenes rike er større enn han.» Når Herren her sier at døperen Johannes er så stor, må det helt og fullt gjelde kallet eller embetet hans, ikke hans personlige egenskaper og fortjenester. Det gjelder nettopp kallet til å være Kristi tegn og forløper, budbæreren som skulle varsle Kristi tid.

Dette forklarer Herren også i vers 9 og 10. Først sier han: «Ja, jeg sier dere: endog mer enn en profet.» Og så føyer han til: «Det er om ham dette er skrevet: Se, jeg sender min budbærer foran deg, han skal rydde din vei for deg.» Johannes' storhet består altså i at han var den veirydderen for Herren som profetene hadde lovet. Slik er det også her egentlig Kristus som ble holdt fram for sjelene.

Og det med full rett. For «det finnes ikke noe annet navn under himmelen, gitt blant mennesker, som vi kan bli frelst ved» (Apg 4,12).

Døperen Johannes er bare stor i forhold til Kristus – det vil si fordi han peker på Kristus.

4. Men hva betyr det da at Herren nå føyer til: «Men den minste i himlenes rike er større enn han»? Sammenhengen og hensikten med talen, som vi nå har vist, sier oss hva han vil: Uten tvil vil han med dette lede oppmerksomheten mot selve Kongen, han som forløperen var sendt for å åpenbare. Døperen Johannes er så stor som det her er sagt. Men han som nå blir kalt mindre, og som skal bli «den mest foraktede og ringeaktede», er likevel enda større. Bli ikke stående ved herolden uten å komme til Kongen hans – det er det Herren vil si her.

Dette blir helt tydelig når vi tenker på at ordet «den minste» i grunnteksten lyder «en mindre». Det ordet viser til en som er blitt sammenlignet med Johannes, men som på en eller annen måte er funnet mindre. Og Jesus stod nå tilbake for Johannes, ikke bare i alder og virketid, men også i anseelse hos folket. Den rette meningen er uten tvil at det virkelig er disse to, Johannes og Jesus, som blir stilt sammen.[1]

[1]Dette stod helt klart også for kirkens eldre lærere, slik vi ser av tydelige ord hos Augustin, Krysostomos, Hilarius og flere, og senere hos Erasmus, Luther og Melanchthon. Men noen nyere utleggere har funnet en stor vanskelighet ved denne enkle meningen: at Kristus skulle kalle seg «den minste i himlenes rike», han som jo er den største, og som bare er foraktet i verden. Men vanskeligheten forsvinner når vi bare tenker etter hvordan Kristus pleide å tale om «himlenes rike». Disse nyere utleggerne forstår med det bare de sanne troende i evangeliets tid. Snart sier de at det høyere lyset vi nå har, snart at evangeliets større anseelse framfor loven og den høyere nådekraften det virker, med mer, skal gjøre det minste medlemmet av den nye pakt større for Gud enn døperen Johannes, han som ikke hadde opplevd Kristi død og oppstandelse og utøsingen av Den Hellige Ånd. Dette er visselig en from og vakker tanke, som er egnet til å opphøye herligheten i Kristi rike. Men la oss likevel tenke over hvordan Kristus talte om «himlenes rike», og noen andre viktige forhold. Herren Kristus talte om «himlenes rike» som den forsamlingen på jorden som alltid er blandet – den skaren som – om enn bare med noen granskning – befattet seg med de åndelige spørsmålene, og der mye falskt ennå blander seg inn (se for eksempel Matt 22,2–12; 25,1–12 med flere). Men nettopp i denne skaren og i de spørsmålene som gjaldt det åndelige, var Jesus på denne tiden mye «mindre» enn Johannes. Til Jesus var det aldri kommet noen slik utsendelse av prester og levitter fra Rådet i Jerusalem for å spørre om han var Messias, slik det kom til døperen Johannes (Joh 1,19–20). Lukas forteller: «Folket gikk nå i forventning, og i sitt hjerte grunnet alle på om Johannes kanskje skulle være Messias» (Luk 3,15). Og i Matt 3,5–6 står det: «Da dro folk fra Jerusalem og hele Judea og hele landet ved Jordan ut til ham og ble døpt av ham i elven Jordan, idet de bekjente syndene sine.» I Joh 3,26 ser vi derimot at selv de som hadde hørt mest om Jesus av døperen Johannes, fremdeles tenkte så ringe om ham at de undret seg og tok anstøt av at også han gjorde disipler. Av dette kan vi forstå hvor liten anseelse Kristus ennå hadde blant de åndelig vakte, sammenlignet med døperen Johannes. Når Kristus nå sier at den mindre er større, så kan jo ingen være både større og mindre på samme måte; han må nødvendigvis være mindre på én måte og større på en annen. Da ligger det jo ingen vanskelighet i de gamle lærernes forklaring, at Kristus ennå var mindre enn Johannes i anseelse innenfor kirken, men uendelig større i sitt vesen. Ikke nok med at denne forklaringen ikke byr på noen vanskelighet når vi tenker på hvordan Kristus omtaler «himlenes rike». Her kommer også en hovedgrunn for denne forståelsen: Det var vanlig å stille Kristus og Johannes sammen, mens vi derimot ikke finner et eneste sted der det blir gjort en sammenligning mellom døperen Johannes

Det er lærerikt og vakkert å se hvordan Johannes og Jesus selv erkjente eller uttalte denne sammenligningen seg imellom da Jesus kom for å bli døpt av ham. Johannes «nektet ham det», mens den større her stilte seg som den mindre (jf. Hebr 7,7). Men Frelseren sa til ham: «La det nå skje! For slik er det riktig av oss å fullføre all rettferdighet» (Matt 3,15).

Det hørte nettopp med til den rettferdigheten som skulle oppfylles. Det sømmet seg for syndernes stedfortreder at han ble mindre enn alle, den mest foraktede og ringeaktede. Han som var kommet for å tjene og gi sitt liv til vår gjenløsning, skulle være den ringeste og alles tjener (Luk 22,27). Han tjente også Johannes og alle i sitt rike med syndenes forlatelse. Men da viser det seg at den mindre er den større.

Og med hvilken ydmykhet og sønderknusthet erkjente ikke Johannes dette – ikke bare ved denne dåpen, men til enhver tid! Med en viss forlegenhet sa han at den som skulle komme etter ham (og altså være mindre), likevel hadde vært før ham (Joh 1,15). Med dyp ydmykhet pekte han på Guds Lam som «den som er sterkere», han som Johannes ikke var verdig til å løse skoremmen for (Matt 3,11; Joh 1,27). Og han sa: «Han skal vokse, jeg skal avta» (Joh 3,30) – jeg, som blir holdt for større, og som likevel er så uendelig mye mindre.

Slik talte denne «brudgommens venn» (Joh 3,29), og han tok alle nådemidler i bruk for å føre sjelene til Kristus. Snart forkynte han lovens strengeste dommer for å bringe de selvrettferdige i samvittighetsnød og vekke trangen etter Frelseren. Snart viste han dem til «Guds Lam», til Kristus, og sa sine beste ord om ham. Slik førte han bruden til brudgommen. Og nettopp med vitnesbyrdet og kallet til døperen Johannes begynte den nådefulle tiden – «frelsens dag» (2 Kor 6,2) – som Herren nå taler videre om:

5. «Men fra døperen Johannes' dager til nå trenger de seg inn i himlenes rike med makt, og de som trenger seg inn, river det til seg.» Fra døperen Johannes' dager – det vil si fra den tiden han begynte å forkynne og døpe mennesker til omvendelse – og til nå trenger de seg

og de troende i Det nye testamente. Herren gjør også selv en uttrykkelig sammenligning mellom seg og Johannes (v. 18–19). Hvem som var størst, Johannes eller Jesus, var nettopp et hovedspørsmål på den tiden (se Joh 3,26–31; 1,26–27; Matt 3,11 med flere). Slik var dette også det spørsmålet som tjente til sjelenes frelse når de lærte Jesus å kjenne. Mer om dette kan man lese i dr. Bessers utleggelse av Luk 7,28, i siste opplag. Der bekjenner han også at han er blitt ført til å forlate den forklaringen av dette stedet som han ga i de tidligere opplagene, og til å ta opp igjen de gamles.

inn i himlenes rike med makt, og de som trenger seg inn (eller gjør vold på det), river det til seg.

Herren Jesus er her opptatt av å opphøye Johannes og hans betydning for Guds rike (v. 7–11.14). Derfor er den gamle utleggelsen uten tvil riktig: Ordene om at Guds rike nå lider vold, viser til den store, allmenne vekkelsen som var kommet med Johannes. En stor mengde sjeler stormet liksom Guds rike og søkte med all makt å komme inn.

Luther sier: «Når samvittighetene fornemmer evangeliet, trenger de seg fram, så ingen kan hindre dem.» Selv da alle verdens mektige, konger og keisere, tok i bruk all slags vold og pinsler for å hindre menneskene i å følge Kristus, var det forgjeves. Det gikk som da folket forbød de blinde ved veien å rope til Jesus: De ropte bare desto mer (Matt 20,31).

Og priset være du, Herre Gud, i tid og evighet, at også vi i våre dager ser det samme: at Guds rike liksom blir tatt med storm på steder der det har kommet en kraftigere vekkelse. Da blir det sult og tørst i landet etter det levende Guds ord, og folk gransker og spør: «Hva skal vi gjøre for å få det evige liv?» Da løper og strømmer folk til dem som forkynner Ordet, så verden undrer seg og blir forbløffet.

Hva er det som da skjer? Ene og alene det Herren sier her: Mennesker stormer Guds rike. De ser at skatten er stor, men at hindringene for å vinne den er mange og mektige. Derfor søker de ivrig etter hvert som troens øye blir åpnet og de ser hva evangeliet byr.

Selve kraften som svake, nedslåtte sjeler får til å ta Guds rike med vold, er «vår tro», sier Johannes, og denne kraften «har seiret over verden» (1 Joh 5,4). Den seirer ikke bare over all ytre motstand fra verden, som allerede sagt, men også over all indre motstand fra «denne verdens fyrste» og alle trusler fra samvittigheten og loven som ville holde oss borte fra Jesus.

Når vi bare får nåde til å se hvem Jesus var, hva han gjorde og sa, da løper vi straks til ham, og det desto ivrigere jo mer elendige vi kjenner oss. Så underlig går det til når dette riket blir inntatt: De elendigste er de veldigste. Det er de syke som flokker seg om legen, ikke de friske og sterke (Luk 5,31).

Salige er de sjelene som kjenner seg så elendige at de ikke kan være foruten Frelseren, og som slik blir himmelrikets stormere. Herren Jesus ser på dem med stort velbehag og hjelper dem i all vanskelighet

og motstand. Han sammenligner lengselen etter Guds rike hos de elendige, nådesøkende sjelene med en by som blir tatt med storm. Da merker vi på selve tonen i talen at det har vært hans hjertes lyst å se sjelene nå begynne å våkne og søke Guds rike.

Ja, dette er visselig hans høyeste lyst, slik han også sier i Luk 12,49: «Ild er jeg kommet for å kaste på jorden, og hvor jeg skulle ønske at den alt var tent!»

6. En slik nådefull tid var nå begynt da døperen Johannes stod fram, sier Herren. Og han nevner en viktig grunn til at Johannes' framtreden skulle få en slik virkning, når han sier: «For alle profetene og loven, like til Johannes, profeterte.»

7. At en så nådefull bevegelse skulle oppstå etter døperen Johannes' dager, var jo å vente. For med Johannes kom den lenge ventede oppfyllelsens tid, tiden for alle profetiene om Kristus og hans salige rike. Alle spådommer om Kristus og alle lovens forbilder på hans person og offer måtte nå oppfylles, så sant døperen Johannes var tegnet på at tiden var inne.

Bare det å høre profetenes forutsigelser og se forbildene i loven har visselig også tjent mange troende i Israel til frelse. Men den tiden da selve oppfyllelsen kommer til syne, måtte jo bringe med seg mange ganger større kraft, lys, liv og glede i Ånden enn løftene og forbildene i seg selv.

Og når profetene og loven bare profeterte «like til Johannes», så må også den skjønne, etterlengtede tiden for oppfyllelsen være kommet nå som han er kommet. Vi fikk også et påfallende ytre tegn på at profetene virkelig bare profeterte like til Johannes: Den siste profeten i Det gamle testamente slutter sin bok nettopp med ord om døperen Johannes. For det er i det siste kapitlet hos Malaki, i de to siste versene, at vi finner ordene om Elia, som skulle sendes foran Herren (Mal 4,5–6). Derfor føyer Kristus nettopp nå til: «Og om dere vil ta imot det: Han er den Elia som skal komme.»

8. Slik har Herren nå forklart hvorfor denne ivrige søkingen etter himmelriket måtte oppstå nettopp etter døperen Johannes' dager. Og vi har allerede sett hvordan alt var lagt til rette for å vekke Guds Israel i den tiden de nå fikk oppleve.

9. Men nå kommer vi til den mest trøsterike delen av betraktningen vår: Vi skal se hvilken veldig styrke for troen det ligger i ordene: «Alle

profetene og loven, like til Johannes, profeterte.» Med disse ordene åpner Herren døren til et «gjestebud med fete retter» (Jes 25,6).

Men først må vi da vite at «loven og profetene» er en kort betegnelse på alle de hellige skriftene i Det gamle testamente; med loven menes de fem Mosebøkene. Herren sier at «alle profetene og loven, like til Johannes, profeterte». Spør vi så hvem og hva de alle har profetert om, får vi her en viktig lære som styrker troen: Fra verdens begynnelse har alle profetene og loven vært opptatt av én eneste stor forkynnelse: den om en Frelser som skulle komme, og om vår forsoning ved ham – all vår hjertetrøst, evangeliet om vår frelse.

Slik sier Herren selv: «Dere gransker Skriftene … og disse er det som vitner om meg» (Joh 5,39). Og videre: «Se, jeg kommer – i bokrullen er det skrevet om meg» (Hebr 10,7). Og Peter sier: «Ham gir alle profetene det vitnesbyrd …» (Apg 10,43).

Gjennom hele den lange tiden i den gamle pakt har altså alle Guds sendebud og åpenbaringer vitnet om og forutsagt én og den samme store hovedsaken: en Frelser, Herrens Salvede, kjempen som er mektig til å hjelpe, Gjenløseren, den store profeten og så videre. Mer trenger jeg ikke for å vite hvor visst det er at evangeliet er sant, og hvor fast og urokkelig Guds råd til vår frelse står.

3. søndag i advent: Alle profetene vitner om Kristus – del 2

10. La oss da, til vederkvegelse for hjertene våre, se over noen av de tydeligste spådommene om Kristus. Herren nevner først vitnesbyrdet fra alle profetene, fordi de framfor alt hadde kallet til å profetere. Derfor finner vi også spådommene om Kristus tydeligst hos dem.

Jesaja sier for eksempel: «Vi for alle vill som får, vi vendte oss hver til sin vei. Men Herren lot den skyld som lå på oss alle, ramme ham» (Jes 53,6). Og i det samme kapitlet sier Herren: «Ved at de kjenner ham, skal den rettferdige, min tjener, rettferdiggjøre de mange, og deres misgjerninger skal han bære» (Jes 53,11).

Hos Jeremia heter det: «Se, dager kommer, sier Herren, da jeg vil opprette en ny pakt med Israels hus og med Judas hus. Den skal ikke være som den pakten jeg opprettet med deres fedre … For jeg vil forlate deres misgjerning og ikke lenger minnes deres synd» (Jer 31,31–32.34). Hos Esekiel heter det: «Og David, min tjener, skal være deres fyrste for evig. Og jeg vil slutte en fredspakt med dem – en evig pakt med dem skal det være» (Esek 37,25–26).

Hos Daniel heter det: «Sytti uker er tilmålt ditt folk … til å innelukke frafallet og til å forsegle synder og til å dekke over misgjerning og til å føre fram en evig rettferdighet … Etter de sekstito ukene skal Den Salvede utryddes og intet ha» (Dan 9,24.26). Hos Hosea heter det: «Av dødsrikets vold vil jeg frelse dem ut. Fra døden vil jeg forløse dem. Død, hvor er din pest? Dødsrike, hvor er din sott?» (Hos 13,14).

Hos Mika heter det: «Men du Betlehem, Efrata, som er liten til å være blant Judas tusener! Fra deg skal det utgå for meg en som skal være hersker over Israel. Hans utgang er fra gammel tid, fra evighets

dager» (Mi 5,1). Hos Haggai heter det: «For så sier Herren, hærskarenes Gud: Enda en gang, om en liten stund, vil jeg ryste himmelen og jorden, havet og det tørre land. Jeg vil ryste alle folkene, slik at alle folkenes lengsel skal komme» (Hag 2,6–7).

Hos Sakarja heter det: «For se, jeg lar min tjener Spire komme. For se, den steinen jeg har lagt foran Josva – på denne ene steinen er sju øyne rettet! Se, jeg skjærer ut på den de tegnene den skal ha, sier Herren, hærskarenes Gud. Og jeg tar dette landets misgjerning bort på én dag» (Sak 3,8–9). (*Spire, på hebraisk* semah: *et ungt skudd, en stikling*.)

Hos Malaki heter det: «Se, jeg sender min budbærer, han skal rydde vei foran meg (det er døperen Johannes). Brått skal han komme til sitt tempel, Herren som dere søker, paktens engel som dere inderlig lengter etter. Se, han kommer, sier Herren, hærskarenes Gud» (Mal 3,1).

Og igjen hos Jesaja: «Men han ble såret for våre overtredelser, knust for våre misgjerninger. Straffen lå på ham, for at vi skulle ha fred, og ved hans sår har vi fått legedom» (Jes 53,5). Og igjen hos Mika: «Han skal igjen forbarme seg over oss, han skal trå våre misgjerninger under føtter. Du skal kaste alle deres synder i havets dyp» (Mi 7,19). Og igjen hos Sakarja: «På den dagen skal det være en åpnet kilde for Davids hus og for Jerusalems innbyggere mot synd og urenhet» (Sak 13,1).

11. Slik ser vi hvordan alle profetene har profetert like til Johannes. Men Herren sier at også loven har båret fram det samme vitnesbyrdet. Og med loven menes her alle Mosebøkene. Derfor finner vi i loven ikke bare de mange forbildene på Kristus, men også tydelige forutsigelser om ham. I 1 Mos 3 leser vi det første løftet, det om kvinnens ætt, som skulle knuse slangens hode (1 Mos 3,15).

Senere ser vi at folket ved Horeb ikke tålte å høre Herrens egen røst og se den forferdelige ilden, men ba om en mellommann. Da sa Herren uttrykkelig til Moses: «De har talt vel i det de har sagt! En profet vil jeg reise opp for dem av deres brødre, likesom deg. Jeg vil legge mine ord i hans munn …» (5 Mos 18,17–18).

Dette er et svært bemerkelsesverdig sted. Her sier Herren: De har talt vel. De har truffet nettopp det jeg vil; de taler bedre enn de vet. De trenger nettopp en slik mellommann, som kan føre deres sak og sakene til alle forferdede syndere for mitt åsyn. Jeg skal virkelig gi

dem en profet som du – nettopp som mellommann, talsmann, forbeder og fører.

Til dette kommer også de mange uttrykkelige løftene til Abraham om at alle jordens slekter skal bli velsignet i én av hans ætt (1 Mos 22,18). Slik har også Moses en mengde spådommer om Kristus.

12. Men loven taler særlig om Kristus gjennom bilder. Der finner vi en mengde forbilder på hans person og embete, som Adam, Melkisedek, Moses, Isak, Josef, alle yppersteprestene og så videre. Om Adam står det uttrykkelig at han er «et forbilde på den som skulle komme» (Rom 5,14). Det er han på denne måten: «Likesom én manns overtredelse ble til fordømmelse for alle mennesker, slik blir også én manns rettferdige gjerning til livsens rettferdiggjørelse for alle mennesker» (Rom 5,18).

Om Melkisedek kan man lese i Hebr 7. Om Moses har vi allerede lest ordene: «En profet vil jeg reise opp for dem av deres brødre, likesom deg.» Om Isak, se Hebr 11,19. Og hvem kjenner ikke igjen Kristus i Josef, som ble solgt av sine brødre og nettopp slik ble opphøyet til redningsmann for dem og for mange folk?

Men det er særlig yppersteprestene som var forbilder på Kristus som vår mellommann og forsoner; om det står det mye i Hebreerbrevet. I tillegg kommer enda flere forbilder på at Kristi legeme skulle ofres: de utallige påskelammene, syndofrene og soningsofrene som ble ofret i den levittiske gudstjenesten gjennom den lange tiden da han ble varslet.

Om dette står det i Hebr 10: «For loven har bare en skygge av de goder som skulle komme, ikke tingenes virkelige skikkelse. Derfor kan ikke loven, ved de ofrene som hvert år blir båret fram, gjøre dem fullkomne som kommer fram med dem. … For det er umulig at blod av okser og bukker kan bære bort synder. Derfor sier han når han trer inn i verden: Offer og gave ville du ikke ha, men et legeme dannet du for meg. Brennoffer og syndoffer hadde du ikke lyst til. Da sa jeg: Se, jeg kommer – i bokrullen er det skrevet om meg – for å gjøre din vilje, Gud. … Ved denne viljen er vi blitt helliget ved at Jesu Kristi legeme ble ofret én gang for alle» (Hebr 10,1.4–7.10).

13. Alle de omstendelige offerforskriftene vi leser i den levittiske loven, og de utallige ofrene som ble båret fram etter disse forskriftene, var altså bare en lang rekke malende forbilder på ett eneste stort

soningsoffer, som en gang skulle bære bort verdens synder. Når vi vet det, må vi jo erkjenne at også loven har varslet og vitnet mer enn nok om vår forsoning ved Kristus.

Og hvordan skal vi da prise den store, barmhjertige Gud? «Juble, dere himler! Fryd deg, du jord! Dere fjell, bryt ut i frydesang!» (Jes 49,13). Fra verdens begynnelse har Gud stadig vitnet om at han ville bære bort verdens synder ved en mellommann, ved at hans legeme ble ofret. Først gjorde han det ved uttrykkelige ord, løfter og spådommer, siden ved en utallig mengde blodige offer.

Da er visselig alle innvendingene vår blinde fornuft reiser mot dette storslåtte vitnesbyrdet, ikke annet enn et strå som vinden blåser mot et stort fjell. Lovet være du, Herre vår Gud, som har gitt oss en så fast og urokkelig grunnvoll for troen!

Tenk over dette. Bare det at det er gitt en lov om blodige offer, kan få deg til å undre deg; du finner det ikke helt fornuftig. Når du så også vet fra historien at alle folk har ofret, så spør deg selv hva alt dette kan bety. Da skal du forstå at det er et skyggebilde, et maleri som peker fram mot det store offeret som Gud har bestemt til hele verdens forsoning – et malende forbilde på Guds Lam, på blodet i den nye pakt.

14. Men av dette mangfoldige og storslåtte vitnesbyrdet om Kristus kan du så trekke svært viktige slutninger. Den første har vi allerede nevnt: at evangeliets lære om forsoningen står urokkelig fast.

Du ser at Gud allerede på syndefallets dag talte om «kvinnens ætt», som skulle knuse slangens hode. Siden har han, like til døperen Johannes, jevnt og stadig vitnet om Frelseren som skulle komme – gjennom en mengde vitner, ved profetenes tydelige ord og ved de malende antydningene i forbildene. Når du ser det, kan du med jublende visshet si:

«Nå ser jeg Guds hjertes tanker og råd til vår frelse. Et så storslått og så mange ganger gjentatt vitnesbyrd og løfte vil Gud visselig ikke bryte. Grunnen for troen er altfor dyp og urokkelig. Apostelen sier at han har utvalgt oss i Kristus før verdens grunnvoll ble lagt (Ef 1,4). En sannhet som er så gammel og så dypt grunnfestet, faller visst ikke for min og hele verdens tvil og innvendinger. Herren Gud vil visselig ikke forandre det han fra verdens begynnelse så uavlatelig har lovet, gjentatt og gitt forbilder på. Priset og opphøyet være hans navn i evighet!»

15. Den andre slutningen jeg her vil trekke, er denne: Når jeg ser hele den lange rekken av vitnesbyrd om det store offeret i Guds Sønns død, da slutter jeg med full visshet at ingenting av det vi stakkars mennesker formår å gjøre, skal kunne formilde Gud og vinne oss nåde, unntatt dette ene: hans eget soningsoffer, «Guds Lam». Vil vi ved egne gjerninger, anger, bønner og tårer utrette det som har kostet Guds Sønns blod, skal det være helt forgjeves.

Men dette Guds Lam skal også være rikelig nok og behage ham fullkomment. Og dette er den tredje slutningen jeg trekker her: hvor tilstrekkelig, dyrebart og fyllestgjørende offeret av Guds Lam skal være for Gud.

For det første ser jeg at det har vært Guds egen, frie gjerning, Guds egen omsorg, at vi skulle bli forsonet på denne måten. Men da må Gud sannelig være fullkomment tilfreds med det han selv har gjort og forordnet. Da er dette ene offeret visselig nok for ham for alle våre verste synder. Det Herren Gud selv har besluttet og gjort, må jo behage ham. Apostelen sier at Gud har utvalgt oss i Kristus «etter sin frie viljes råd» (Ef 1,5). Det behaget Gud i full frihet å gi oss sin Sønn til vår yppersteprest og vårt soningsoffer.

Når jeg så i tillegg tenker på offerets umåtelige verdi – Jesu Kristi, hans Sønns blod – da får jeg full visshet om at alle mine verste synder er som ingenting mot det. Hvor mange og store de enn er i seg selv, forsvinner de her som en dråpe i havet. Noe så stort og fullkomment må det jo være, det som Gud selv har gjort og bestemt til vår forsoning, og som han har varslet i et så mangfoldig og langvarig vitnesbyrd.

16. Ved dette rike vitnesbyrdet skal vi altså våkne opp og se at dette virkelig er sant: I begynnelsen skapte den store Herre Gud oss mennesker til å være hans barn og arvinger. Derfor skapte han alt som er på jorden, til vår tjeneste og nytte, slik vi ser med egne øyne. Og denne store himmelske Far forlot ikke det fortapte barnet i djevelens vold da vi var falt. Men i sin store barmhjertighet og kjærlighet har han virkelig tenkt ut en fullkommen hjelp for å føre oss tilbake til den nåden og saligheten som han hadde skapt oss til.

«Så har Gud elsket verden at han ga sin Sønn, den enbårne» (Joh 3,16). Derfor – og fordi han også har latt forkynne at intet kjød kan bli rettferdiggjort ved lovgjerninger (Rom 3,20) – ser han virkelig ikke på våre synder. Han gir alle som tar imot Sønnen, rett til å bli

barn og arvinger. Men å ta imot ham er å «tro på hans navn» (Joh 1,12), nemlig med den troen som Skriften mener, slik at vi for hele livet blir knyttet til ham og skapt om av ham, «født … av Gud» (v. 13).

Alle, alle slike gir han rett til å bli barn og arvinger. Slik er Guds evige, store og trofaste kjærlighet, slik er hans evige råd til vår frelse, og slik er det han har varslet ved alle profetene og loven.

17. Men hvordan ser Herren Kristus på de menneskene som hører og vet alt dette, ja, som blir besøkt, kalt og rørt av Gud, men likevel blir værende i sitt gamle vesen, i sin uomvendte tilstand som verdens barn og verdens venner? Med hvilke øyne ser Herren på slike mennesker, som ingenting kan vekke og omvende til bedring?

Hør hans egne ord i teksten: «Men hvem skal jeg ligne denne slekt med? Den ligner små barn som sitter på torgene og roper til sine lekekamerater: Vi spilte på fløyte for dere, men dere ville ikke danse. Vi sang klagesanger, men dere ville ikke gråte! For Johannes kom, han verken åt eller drakk, og de sier: Han er besatt av en ond ånd! Menneskesønnen kom, han eter og drikker, og de sier: Se, for en storeter og vindrikker, tolleres og synderes venn! Men visdommen er rettferdiggjort av sine barn.»

18. Her sier Herren hvordan han ser på den håpløse forakten i verden, som gjør at alt Gud gjør for dens frelse, blir uten frukt. Vi merker oss her at han ikke ser gjennom fingrene med denne forakten, men regner den til fordømmelse. Det viser han særlig i de følgende versene (v. 20–24), der han roper sitt ve over de byene der han hadde gjort de fleste av sine kraftige gjerninger, men som likevel ikke hadde omvendt seg.

Han lar oss forstå hvor forferdelig det skal bli for dem på dommens dag, da Sodomas land skal få det tåleligere enn de som har visst mer, sett mer og hørt mer.

Men før Herren uttaler denne gruelige dommen over slike foraktere, skildrer han først hvordan de har stilt seg til all Guds nåde. Det gjør han i vår tekst. Han sier: De ligner de lekesyke og uforstandige barna på torget, som ikke bare kaster bort tiden, men også kjeder seg ved alle leker og klager over alt det de andre gjør for å more dem. Synger de andre sørgesanger, følger de ikke med; spiller de opp til dans, følger de heller ikke med da.

Johannes kom og sang sørgesangen for jødene. Han forkynte omvendelse og ville få dem til å angre og gråte over syndene sine. Men nei – sammenlignet med mengden var det få som kom til omvendelse; de fleste foraktet den strenge botspredikanten.

Da kom Jesus som «Menneskesønnen» med kjærlighetens milde innbydelse og tok imot syndere i sitt nåderike.[1] Men han ble like lite aktet og hørt som Johannes.

Og det var ikke nok med denne døvheten for Guds røst. Nei, i tillegg talte de alt ondt om Herrens vitner, hvor de enn stod fram. Johannes var for streng, og Jesus var for mild; ingenting av det Gud gjorde, var rett og godt. Hva han enn sendte folket i sin store nåde, skulle de dømme og dadle.

Døperen Johannes førte et strengt liv; han levde i ørkenen av vill honning og gresshopper, og mens han levde så strengt, forkynte han omvendelse. Da sa de: Det er et underlig menneske; han har nok fått noe galt i hodet, eller det er en ond ånd som styrer ham.

Frelseren ga derimot i sitt liv et bilde på evangeliets frihet. Han spiste og drakk det han trengte, skilte seg ikke ut fra andre i slike ting, men satt til bords selv med tollere og bød dem i stor nåde av evangeliets kostelige retter. Da sa de: Det er en dårlig profet. Han utmerker seg ikke med noe særpreget levesett; ja, han er «en storeter og vindrikker, tolleres og synderes venn».

19. Se, slik går det ennå i dag når Herren Gud i sin nåde oppsøker menneskene og vil dra dem til sitt rike. Hva han enn gjør, og hvordan redskapet hans enn er utrustet og står fram, blir det dadlet av de ubotferdige. Alltid skal det være en feil ved Guds rike, så de ikke kan gå inn.

Om den ene predikanten heter det: «Han gjør det altfor vanskelig å bli frelst»; om den andre: «Han gjør det for lett.» Er predikanten alvorlig i sitt ytre, som døperen Johannes, sier de: «Han er dyster, skinnhellig og hovmodig.» Er han gladere og friere i omgangen, kaller de det lettsindighet. Enhver vantro vet alltid best hvordan en

[1]Dette navnet, som Herren helst kaller seg selv med, var et uttrykk for hans frelserkjærlighet, hans hjertelige vilje til å dra alle til seg. For dette navnet minner oss om at han var et menneske og lik oss, «kvinnens ætt», kommet bare for vår frelse. Det var også noe nytt og underfullt for ham selv nå å være en menneskesønn, han som fra evighet var Guds Sønn. Også derfor var dette navnet, som han allerede ble betegnet med i Dan 7,13, det kjæreste av alle hans navn for ham. Men for Frelserens hjerte var ingenting så viktig som å tjene oss. Dette var derfor hovedgrunnen til at han helst betegnet seg med et navn som er så viktig, så tiltrekkende og så trøsterikt for oss.

kristen bør være. Dette må Herren selv erfare, slik han her beskriver det.

20. Men vi kan godt tenke oss hva Herren til slutt vil gjøre med denne slekten når nådens tid er forbi. Han sier i de følgende versene: Ve dem som har visst, forstått, sett og hørt mye, men likevel ikke omvendt seg! «Sodomas land skal få det tåleligere enn du på dommens dag» (Matt 11,24).

For vreden skal ramme aller hardest det mennesket som har kjent kraftige inntrykk av Guds nåde, fått særlige nådekall og hørt mye av Guds ord, men likevel er blitt et barn av verden og forfengeligheten, har skjøvet bort Guds utrakte hånd og foraktet all hans nåde. Se, det er bare om denne *forakten* Herren taler her.

Var du ellers bare svak og syndig, men ga sannheten rett, angret og bekjente synden din og søkte nåde, da ble jo alt tilgitt. Det er dette Herren sikter til når han nå føyer til (v. 19): «Men visdommen er rettferdiggjort av sine barn.»

«Visdommen» betyr her uten tvil Guds visdom i *Ordet*, selv om det også kan bety den evige, personlige visdommen, åpenbart i kjød, Herren selv (jf. Ordsp 1,20–33; 8,1–31). Om visdommens barn – det vil si dem som elsker og søker visdommen (Sir 4,12) – sier han at de gir den rett. De erkjenner at den har rett og at kravene dens er hellige, og de refser bare ulydigheten mot den.

Den vantro verden derimot refser visdommen, forsvarer sin ubotferdighet og legger all skyld på dem som Herren sender for å redde verden. Ved denne sammenligningen blir verdens ondskap desto mer åpenbar.

Men samtidig forteller Herren også hvordan barna hans verdsetter ham: De gir ham likevel rett og refser slik seg selv. Om dette sier også Paulus: «Men gjør jeg det jeg ikke vil, da gir jeg jo loven medhold i at den er god» (Rom 7,16). Dette er å gi sannheten rett, å være enig med Gud i sinnet og slik fremdeles leve i bedring.

Også hos Lukas, i kapittel 7, står ordene fra teksten vår: «Og visdommen er rettferdiggjort av alle sine barn» (Luk 7,35). Men like før står det også noe som forklarer disse ordene for oss: «Og hele folket som hørte ham, også tollerne, ga Gud rett og lot seg døpe med Johannes' dåp» (Luk 7,29) – angerens og omvendelsens dåp. Å, om hver sjel kunne komme til dette sinnet: gi Gud rett, bekjenne hvor ille det står

til, og bare flykte til den store forsoningen som er så rikt bevitnet – så ble alt vel!

Å Herre, forbarm deg over alle menneskebarn! Slå oss, vekk oss, bruk den måten du finner best – bare så vi ikke får sove og bli værende blant den ubotferdige slekten som du roper ve over! Men du ser at vi fortviler når vi for alvor kommer til å erkjenne syndene våre. Vær oss da nådig, og vis oss din Sønn. Forklar oss det mangfoldige vitnesbyrdet om ham, og hvor fullkomment hans offer gjelder for deg til forlatelse for alle våre synder! Vær oss nådig, og gi oss din Ånd for ditt eget lovpriste navns skyld! Amen.

4. søndag i advent: Johannes' vitnesbyrd om Kristus – del 1

> «Etter dette gikk Jesus og disiplene hans til Judea-landet. Der ble han en tid sammen med dem og døpte. … Det ble nå en trette mellom Johannes' disipler og en jøde om renselsen. Og de kom til Johannes og sa til ham: Rabbi, han som var hos deg på den andre siden av Jordan, han som du vitnet om, se, han døper, og alle kommer til ham. Johannes svarte og sa: Et menneske kan ikke få noe, om det ikke blir gitt ham fra himmelen. Dere er selv mine vitner at jeg sa: Jeg er ikke Messias! men: Jeg er utsendt foran ham. Den som har bruden, han er brudgommen. Men brudgommens venn, som står og hører på ham, er full av glede over å høre brudgommens røst. Denne min glede er nå blitt fullkommen. Han skal vokse, jeg skal avta. … Faderen elsker Sønnen, og alt har han gitt i hans hånd. Den som tror på Sønnen, har evig liv. Men den som ikke vil tro på Sønnen, skal ikke se livet, men Guds vrede blir over ham» (Joh 3,22–36).

1. Dette vitnesbyrdet Johannes gir om Kristus, inneholder mange viktige lærdommer, ja, den aller viktigste: hvordan vi skal bli salige, og hvordan vi med visshet kan unnfly den straffen syndene våre har fortjent, og vinne det evige liv. Dette er visselig det største og viktigste vi skal betrakte her. Men også beretningen om den tilfeldige, ytre anledningen til vitnesbyrdet gir oss noen dyrebare lærdommer.

2. Den tilfeldige, ytre anledningen var denne: Nå hadde også Jesus begynt å lære og døpe, noe som før bare Johannes hadde gjort. Da oppsto det mellom Johannes' disipler og noen andre jøder «en trette om renselsen», det vil si om hvilken dåp eller rituell vasking som var den rette eller den kraftigste. Det er lett å forstå: Allerede Johannes'

dåp hadde uten tvil vært en overflødig nyhet for de selvrettferdige jødene, som jo fra før hadde «forskjellige renselsesbad» (Hebr 9,10). Derfor ble det til enda større anstøt for dem at også Jesus begynte å døpe (v. 22; Joh 4,2).

Ja, da Jesus trådte fram på denne måten, ble også Johannes' disipler ivrige for sin mesters lære, som vi ser av teksten. De hadde ennå forstått Johannes' ærend så dårlig at de ble urolige og redde for at Jesus skulle få større anseelse enn Johannes. De forsto ikke at Johannes bare skulle føre dem til Jesus. I denne bekymringen vender de seg til mesteren sin og sier: «Rabbi, han som var hos deg på den andre siden av Jordan, han som du vitnet om, se, han døper, og alle kommer til ham.»

I det siste tillegget, «og alle kommer til ham», ser vi hvor opphisset de var da de bar fram klagen sin; de bryter ut i en sterk overdrivelse: «Alle kommer til ham.» Så fast holdt Johannes' disipler seg til mesteren sin at de ble ergerlige over at noen begynte å tro på Jesus og komme til ham. Og likevel var de disipler av den troende herolden Johannes døperen. Han talte – som teksten viser – med stor iver bare for sin Herre og Konge, avviste all avgudsaktig eller barnslig tilknytning til tjeneren og gjorde alt for å føre folket til Herren.

Av dette kan vi lære hvor tilbøyelige vi er til å feste oss ved det synlige redskapet – også når redskapet selv ikke har noen skyld i det. For Johannes var, som sagt, en troende tjener som gjorde alt for å føre folket til sin Konge; og likevel hang disiplene hans så fast ved ham selv.

3. Men la oss nå se hvordan han svarer her, og hvordan han taler mot denne tilknytningen. Først svarer han noe skarpt og sterkt avvisende: «Et menneske kan ikke få noe, om det ikke blir gitt ham fra himmelen.»

Det vil si: «Jeg kan ikke ta meg en ære som Gud ikke har gitt meg. Dere vil endelig gjøre meg til Kristus, men noe slikt kan jeg ikke påta meg; jeg har jo heller aldri gitt meg ut for å være Kristus. Dere er selv mine vitner at jeg sa: Jeg er ikke Messias! men: Jeg er utsendt foran ham (v. 27–28). Så må dere la meg være bare det jeg er, nemlig en tjener for Kristus og ikke noe annet.»

Dette er hans første svar, og det inneholder den viktige lærdommen at det bare er Guds rådslutning og styrelse som avgjør hvor mye

en Kristi tjener skal være, formå og anses for. «Et menneske kan ikke få noe, om det ikke blir gitt ham fra himmelen.» Ve den som vil være og gjelde for mer enn det Herren har gitt ham! «Ingen tiltar seg selv denne æren, men han blir kalt av Gud, likesom Aron» (Hebr 5,4).

Dette er den egentlige meningen med ordene «Et menneske kan ikke få noe» osv. Men de kan med sannhet brukes om alt annet også.

Alt det et menneske er, har og formår, er bare gaver. Gud har allerede før fødselen formet hver evne i legeme og sjel, og siden holder han hvert øyeblikk hele vårt vesen i sine hender, så vi ikke kan bevege en finger eller en tanke lenger enn han tillater det. Apostelen sier: «Hva har vel du som du ikke har fått? Men har du fått det, hvorfor roser du deg da?» (1 Kor 4,7). «For Gud er den som virker i dere både å ville og å virke til hans gode behag» (Fil 2,13) osv.

Men dette er en lærdom som ikke noe menneske på jorden kan tro rett. Selv om vi daglig erfarer at alt beror på Guds styrelse, begynner vi likevel hver dag på nytt å se på alle ting som om de beror på det vi selv gjør. Dette er en arvesykdom hos hvert menneske, helt siden slangen sa: «Dere vil bli slik som Gud» (1 Mos 3,5).

For en salig fred den ville ha som rett kunne lære og tro disse ordene: «Et menneske kan ikke få noe, om det ikke blir gitt ham fra himmelen»! Men nå går vi tilbake til det ordene egentlig sikter til: Johannes' svar på disiplenes bekymring over at Jesus fikk stadig større anseelse.

4. I tillegg til dette svaret fremstilte han forholdet mellom seg og Jesus i et bilde: «Den som har bruden, han er brudgommen. Men brudgommens venn, som står og hører på ham, er full av glede over å høre brudgommens røst. Denne min glede er nå blitt fullkommen» (v. 29). I dette vakre bildet sier Johannes ikke bare hva han selv egentlig var: bare «brudgommens venn», som hadde sin tjeneste ved det store, kongelige bryllupet (Matt 22,1–13). Han sier også hva og hvem Jesus var: brudgommen selv i dette bryllupet, Kongens Sønn, som bruden tilhørte.

Med dette minner Johannes om alle de vakre stedene i Skriften som fremstiller Kristi rike under bildet av et bryllup, av en kongesønns brud, av Salomo og Sulamit (se hele Høysangen og Sal 45; Jes 61,10; 62,4–5; Hos 2,19–20; og i Det nye testamente Matt 22; 9,15; Ef 5,23–32; Åp 19,7).

Men når vi ser på selve saken – hvordan Johannes her vil avvise at folk vurderer ham altfor høyt – kan vi i dette bildet av bruden og brudgommen også se denne tanken: «Siden jeg ikke er brudgommen, er jeg i stor fare om sjelene fester seg ved meg og ikke ved ham som skal ha bruden. For å dra en annens brud eller hustru til seg, det er farlig.»

5. Måtte alle som arbeider for sjelenes vel og kanskje kan komme i denne faren, her ta lærdom av Johannes' eksempel! Det er en annen sak at sjeler som smaker kraften i det livsalige evangeliet, også må finne at «hvor fagre er på fjellene hans føtter som … bærer godt budskap» (Jes 52,7). Om de så elsker budbærerne slik galaterne elsket Paulus da de tok imot ham «som en Guds engel» osv. (Gal 4,14), så er det likevel bare et tegn på «salige» sjeler, sier apostelen (v. 15).

Men noe annet er det når sjelene fester seg så sterkt ved redskapet at Kristus, hans ord, hans nåde og hans øyne blir mindre viktige; eller slik at de ikke lenger har noe feste i Kristus, ingen åndelig næring, ro og salighet, om redskapet blir tatt bort; eller slik at sjelene følger med når redskapet viker av fra Guds åpenbarte ord. Se, det er en ulykkelig tilknytning til tjeneren.

Tjeneren på sin side kan ville ha sjelene så fast knyttet til seg at de ikke skal høre og verdsette noen annen; ja, han kan i det skjulte ta anstøt når de synes å finne mer oppbyggelse i en annens preken. Eller han kan alltid se med kulde og mistanke på at sjeler blir omvendt ved et annet redskap, og bare ha rett glede og kjærlighet til dem når de er kommet til liv ved hans egen virksomhet. Se, da eier han ikke Johannes døperens sinn. Da viser han betenkelige tegn på den sykdommen å ville dra en annens brud til seg – og det en mektig Konges brud.

Men det er farlig. Det er sannelig farlig å ville dra denne Herrens brud til seg! Det ville ikke Johannes gjøre, heller ikke Paulus, som sier: «For jeg er nidkjær for dere med Guds nidkjærhet. Jeg har jo forlovet dere med én mann, for å fremstille en ren jomfru for Kristus» (2 Kor 11,2). Se i teksten vår hvor skarpt Johannes avviser den overdrevne anseelsen folk viste ham. Han tar dem til «vitner» på at han aldri har villet ha en slik anseelse (v. 28), og han føler at det ville være like vågalt som å innsmigre seg hos en annens brud.

Er du en sann tjener for Kristus, skal du alltid glede deg over at sjeler kommer til ham, hvem som enn har fått være redskapet. Da

Johannes' disipler var ergerlige og klaget over at «alle kommer til» Jesus, sa Johannes at det var hans største «glede» å høre brudgommen tale så vennlig med bruden at hun av hele sitt hjerte ble vunnet for ham (v. 29). «Denne min glede er nå blitt fullkommen», sa han.

Et slikt sinn hadde også Paulus da han skrev: «Noen er det nok som forkynner Kristus på grunn av misunnelse og stridslyst, men andre gjør det av god vilje. … Hva så? Kristus blir i alle fall forkynt enten det nå skjer med baktanker eller i sannhet. Over dette gleder jeg meg. Ja, jeg vil også fortsatt glede meg» (Fil 1,15.18). Og igjen sier han: «Var det kanskje Paulus som ble korsfestet for dere? Eller var det til Paulus' navn dere ble døpt?» (1 Kor 1,13). Et slikt sinn burde hver Kristi tjener ha. Ellers går det ham ikke vel.

6. Men Johannes viste sitt rene sinn enda en gang da han sa videre: «Han skal vokse, jeg skal avta» (v. 30). Meningen er: Jeg ønsker at Jesus må bli større og større i folkets anseelse og jeg stadig mindre; at stadig større skarer av disipler må samles om ham og stadig færre om meg; ja, at de må løpe fra meg til ham. Da avtar jeg riktignok, slik månens skinn blekner og forsvinner for den oppgående solen; men det skal være min høyeste glede.

Måtte vi speile oss i alt dette! Alle Jesu venner stemmer av hjertet i ordene «Han skal vokse». Men det er vanskeligere for oss å si av hjertet: «Jeg skal avta.» For å «avta» på noen måte, å bli liten og ubetydelig, det er selve døden for vår natur. Nei, stadig å vokse i anseelse og i alt som er stort, det er naturens dypeste tørst. Måtte vi trofast være på vakt mot en slik natur!

7. Også disse lærdommene i teksten vår kan ha stor betydning, og vi bør legge dem alvorlig på hjertet og gjemme dem. Men det som nå følger, det egentlige emnet for dagen, *Johannes' vitnesbyrd om Kristus*, er likevel så uendelig mye høyere og herligere at vi godt kan glemme alt det foregående for det. I dette siste vitnesbyrdet sitt om Jesus har Johannes uttalt de aller største og viktigste sannhetene: først om hans *person og vesen*, hvem han egentlig var, og deretter om den salige frukten og nytten av at han kom til verden.

Måtte Herrens Hellige Ånd åpne hjertene hos oss alle for dette emnet! Det kan gi de døde liv og gjøre oss rett varme om hjertet, bare det får rom hos oss. Vi vil da se på:

I. Hva Johannes her vitner om Jesu person og vesen.

8. Det første Johannes vitnet om Jesus her, var at han var Kristus, «Herrens salvede», som var lovet fra begynnelsen og forjettet på så mange måter gjennom forbilder og forutsigelser. Dette vitnet Johannes når han nettopp i denne sammenhengen sa: «Dere er selv mine vitner at jeg sa: Jeg er ikke Messias! men: Jeg er utsendt foran ham.» Men at Jesus er Kristus, gir vår tro en fylde av mektig trøst og styrke når vi ikke bare tenker på hva navnet betyr, men på alt det Den hellige skrift har vitnet om Kristus gjennom hele den lange forberedelsestiden.

9. Allerede navnet «den salvede», det vil si «den innviede» – det er det både Messias og Kristus betyr – inneholder mye. Det forkynner oss at Gud fast har besluttet å frelse oss bare ved ham. For Gud har fra evighet utsett og innviet sin Sønn til å være vår frelses høvding, vår yppersteprest og vår konge. Det var nemlig egentlig til disse to embetene – og av og til også til profetembetet (1 Kong 19,16) – at de utvalgte ble innviet ved salving med olje.

Og til disse embetene var Kristus innviet av Faderen. Om dette taler Salme 2, der han, Guds Sønn (v. 7.12), kalles Herrens «salvede» (v. 2). I v. 6 forklares dette når han som bor i himmelen, sier: «Jeg, jeg har jo salvet min konge over Sion, mitt hellige berg.»[1] Slik heter det også i Salme 110: «Herren har sverget, og han skal ikke angre det: Du er prest til evig tid etter Melkisedeks vis» (v. 4).

Og i Jes 61,1–3 taler Sønnen selv og sier: «Herren Herrens Ånd er over meg, fordi Herren har salvet meg til å forkynne et godt budskap for de fattige. Han har sendt meg til å forbinde dem som har et nedbrutt hjerte, til å utrope frihet for de fangne og frigjørelse for de bundne, til å utrope et nådens år fra Herren» osv. Her hører vi også hva den salvedes embete og gjerning skulle være.

Først ofrer han som yppersteprest et offer som gjelder for Gud til evig tid. Deretter skal han også som en nådig konge og profet bruke hele sin forsonende og forsvarende makt til beste for alle arme syndere: forkynne evangeliet for de elendige, forbinde de sønderknuste hjerter, forkynne frihet for fangene og forløsning for de bundne, ja, utrope et nådens år fra Herren, det rette, åndelige frihetsåret og jubelåret (3 Mos 25), da all skyld blir ettergitt.

[1] NB: «Det er jo jeg som har innsatt min konge på Sion …».

Kristus skulle være frelseren for alle fortapte syndere, «en … trofast yppersteprest for Gud til å sone folkets synder» (Hebr 2,17). Vi er så grunnleggende ødelagt og fortapt at det ikke fantes noen annen utvei. Alt kjød, alt som heter menneske, var forgiftet og «solgt … under synden» (Rom 7,14); «det er ikke én rettferdig, ikke en eneste» (Rom 3,10). Men «Herren lot den skyld som lå på oss alle, ramme ham» (Jes 53,6).

Og dette var Guds evige beslutning, som ble fattet før verdens grunnvoll ble lagt (Ef 1,4). Den ble forkynt fra begynnelsen og senere stadig holdt fram for folket gjennom så mange lover og forbilder i hele den gammeltestamentlige tiden (om dette talte vi mer utførlig i forrige preken). Men nå er det nok til evig trøst for oss å vite bare dette ene: at Jesus er Kristus. Og dette var det første Johannes vitnet her.

10. Det andre Johannes vitnet om Jesus, var at han er Guds Sønn, utsendt og kommet fra himmelen. Om dette har teksten vår mange uttrykkelige ord. I v. 31 heter det: «Han som kommer ovenfra», og igjen: «Han som kommer fra himmelen». Kan noe sies mer uttrykkelig? Videre heter det i v. 34: «han som Gud har utsendt», og i v. 35: «Faderen elsker Sønnen, og alt har han gitt i hans hånd», og i v. 36: «Den som tror på Sønnen» osv.

Med alle disse ordene sies det uttrykkelig at Jesus er Guds evige Sønn, kommet ovenfra, sendt fra himmelen, selv om han på jorden har tatt på seg menneskenatur.

For teksten vår taler med klare og avgjørende ord om at Jesus er Guds Sønn i egentlig forstand, og ikke i den forstand som alle troende er Guds sønner (Gal 4,6). I v. 31 sammenligner nemlig Johannes igjen seg selv med Jesus, og med dette for øye sier han: «Han som kommer ovenfra, er over alle. Den som er av jorden, er jordisk og taler av jorden. Han som kommer fra himmelen, er over alle.»

Legg merke til at det her ikke bare sies: «Han kommer fra himmelen», «kommer ovenfra» og er «over alle». Johannes sier dette som en motsetning til seg selv og alle troende, og om seg selv sier han: «Den som er av jorden, er jordisk» osv. Her ser vi da i hvilken betydning Jesus er Guds Sønn. Lovet og priset være den evige Far, som så elsket verden at han ga sin Sønn, den enbårne!

11. Du som leser eller hører dette, har kanskje aldri tvilt på den store hovedartikkelen i den kristne tro, at Gud har sendt sin evige Sønn for

å bli menneske. Du har kanskje alltid vist aktelse for denne trosartikkelen. Men be Gud om nåde til å våkne og se hva du da bekjenner. Tror du virkelig at Guds evige Sønn, lik Faderen i guddomsvesen, Skaper og Herre over alle verdener, er blitt et menneske som vi, bare uten synd?

Å, hvordan kunne du da en eneste stund nære en bedrøvet tanke? Hvordan kunne du la være å juble, prise og takke hele tiden fordi Gud er et menneske som vi, og vi er mennesker som Guds Sønn?

I julehøytiden som står for døren, får vi snart høre mer om dette. Men emnet er så stort og gledelig at vi aldri bør hoppe kaldt og hastig over et eneste ord som handler om det. For er Guds evige Sønn blitt vår bror og vårt offer, da forsvinner sannelig alle våre verste synder for en forsoning av så umåtelig verdi, slik gnister forsvinner i havet. Da blir jeg visselig helt ren i Guds øyne når jeg i troen vasker meg i hans Sønns blod, det vil si søker min beskyttelse bare i hans forsoning.

Ja, når Guds Sønn er vår bror, da har vi visselig uendelig mye høyere verdi og betydning i Guds øyne enn vi selv noen gang har tenkt. Da er det visselig stor glede i himmelen over hvert menneske som tror på Sønnen. Disse og mange flere trøsterike slutninger burde lære oss å tenke over denne høye trosartikkelen med største flid, og å glede oss over hvert ord som vekker og styrker vår tro på den.

12. Til slike ord hører nå også de som står i teksten vår. Tenk enda en gang over at det her heter: «Han som kommer ovenfra.» Noe slikt kan jo aldri sies om noe Guds barn, selv ikke det frommeste. Den hellige Johannes døperen, den største som er født av kvinne (Matt 11,11), måtte likevel si om seg selv: «Den som er av jorden, er jordisk og taler av jorden.»

At han slik «taler av jorden», vil si: Etter sin egen natur kan han ikke tale om annet enn det som hører jorden til, og det som kan ses og læres på jorden. Men han som kommer fra himmelen, vitner om det han selv har sett og hørt i denne høyere verden (v. 32). Av egen kunnskap kan han tale om «de himmelske ting» (jf. v. 12–13). Med alt dette sier Johannes oss altså at Jesus var Guds Sønn i egentlig forstand, den evige. Takk og pris den evige Guds nådefulle råd til vår frelse!

13. Med alle disse tydelige ordene har Johannes nå vitnet om Jesu person og vesen, hvem han egentlig er: Kristus og Guds evige Sønn,

«kommet ned fra himmelen». Etter dette uttaler han til slutt også selve frelsesrådet ved Kristus og sier oss hvordan vi ved ham virkelig får det evige liv. Dette er jo et overmåte viktig og dyrebart stykke. Vi ser altså videre på:

II. Guds frelsesråd i Kristus, eller hvordan vi ved ham virkelig får det evige liv.

4. søndag i advent: Johannes' vitnesbyrd om Kristus – del 2

14. Dette sier Johannes oss i de to siste versene: «Faderen elsker Sønnen, og alt har han gitt i hans hånd. Den som tror på Sønnen, har evig liv. Men den som ikke vil tro på Sønnen, skal ikke se livet, men Guds vrede blir over ham.»

Hovedtanken i disse versene er denne: Etter Guds evige rådslutning er vår frelse og hele vår salighet å finne bare i Sønnen. I Sønnen og i alt det han har gjort og gjør for menneskene, er alt Faderens velbehag. Utenfor Sønnen er det ingen salighet og ingenting som behager Faderen, ingen nåde, men bare den strenge dommen etter lov og rett.

Den som derimot hyller Sønnen og i troen tar ham til seg, har i samme øyeblikk hele Faderens velbehag og det evige liv. Men den som ikke tror Sønnen, skal aldri få noen nåde eller del i livet; Guds rettferdige dom blir over ham.

15. «Faderen elsker Sønnen, og alt har han gitt i hans hånd.» I disse ordene finner vi samme tanke som i Faderens røst fra himmelen: «Dette er min Sønn, den elskede! I ham har jeg velbehag: Hør ham!» (Matt 17,5). Bare Sønnen er Faderen til behag i sin egen person og for sin egen verdis skyld. Alle mennesker er skyldige og kan bare ved Sønnen vinne Faderens velbehag. Derfor har Faderen satt ham til mellommann, for at vi bare ved ham skal komme til Faderen og få nåde. Dette er det første som ligger i disse ordene.

Men her uttrykker de også det store velbehaget Faderen hadde i det Sønnen påtok seg: å bli menneskenes frelser og lide for oss syndere. For Kristus sier selv i Joh 10,17–18: «Derfor elsker Faderen meg, fordi

jeg setter mitt liv til … Jeg har makt til å sette det til, og jeg har makt til å ta det igjen. Dette budet fikk jeg av min Far.» Slik taler også Faderen om Sønnen i Jes 53,12: «Derfor vil jeg gi ham de mange til del, og sterke skal han få til bytte, fordi han uttømte sin sjel til døden.»

Og alt har han gitt i hans hånd. Da Sønnen påtok seg de falne menneskenes sak og ville bli deres bror og mellommann, ga Herren ham alt i hende. Faderen ga ham «makt over alt kjød» (Joh 17,2), det vil si: Han overlot menneskene til hans frelsende omsorg. Det var som menneskenes frelser og Menneskesønn (Hebr 2,6–9) han fikk «all makt i himmel og på jord» (Matt 28,18), ja, «all makt» og hele dommen. Kristus sier jo også: «For heller ikke dømmer Faderen noen, men har overgitt hele dommen til Sønnen» (Joh 5,22; jf. 1 Kor 15,25.27; Ef 1,21–22).

Tenk hvilken trøst det ligger i dette: All makt, all dom, alt som trengs til vår frelse, er i vår brors hender, og alt han gjør for oss, er etter Faderens høyeste velbehag. Av og til plages vi av den barnslige tanken at Sønnen er mild og nådefull, mens den evige, usynlige Gud er streng og fryktelig. Her skal vi lære at alt det Sønnen gjør, er til Faderens velbehag. Tenk: Faderen elsker Sønnen fordi han ga sitt liv for oss! Og Faderen viser alle mennesker til Sønnen og sier: «Dette er min Sønn, den elskede! … Hør ham!» (Matt 17,5).

Derfor må vi ikke sveve omkring i himmelrommet og speide etter Guds tanker! Nei, se ned til barnet i krybben – der ser du Gud! Se opp til Lammet på korset – der ser du Guds tanker og vilje! Alt annet du tenker om Gud, er bare villfarelse. Men vil du ikke hylle Sønnen, da har du visselig bare med den strenge Gud å gjøre. For utenfor Kristus er Gud i sannhet fryktelig for syndere.

Også dette bør vi tenke over ved ordene: «Faderen elsker Sønnen, og alt har han gitt i hans hånd.» Som allerede sagt: Vår frelse og hele Faderens velbehag er bare å finne i Sønnen. «Den som har Sønnen, har livet. Den som ikke har Guds Sønn, har ikke livet» (1 Joh 5,12); for livet er i Guds Sønn.

16. Men hvordan og når har jeg da Sønnen? Hvordan blir jeg delaktig i hele Kristi fortjeneste og hele Faderens velbehag i ham? Hvilket menneske kan med visshet vite at han har Guds nåde og det evige liv? På disse spørsmålene svarer Johannes i siste vers av teksten vår:

17. «Den som tror på Sønnen, har evig liv. Men den som ikke vil tro på Sønnen, skal ikke se livet, men Guds vrede blir over ham.» Måtte Gud i sin store barmhjertighet gi hvert menneske sin Ånds nåde til å ta dette avgjørende ordet til hjertet! Det inneholder evighetsdommen, til liv eller til død – den urokkelige dommen vi finner i hele Skriften.

Vi vet at Kristus selv og alle hans vitner uopphørlig gjentar dette særegne ordet «tro»: «Tro på Herren Jesus» (Apg 16,31), «om du tror», «den som tror». Overalt ser vi at den evige Gud lar avgjørelsen om hele verdens frelse avhenge av dette ene punktet: hvordan hver enkelt forholder seg til Sønnen. Enten lyder en hans ord, lar seg kalle av hans røst og tar i troen imot hans fortjeneste; eller en forsmår tvert imot Guds nåde, «trår Guds Sønn under føtter» og forakter paktens blod (Hebr 10,29) og vil heller følge verden og dens fyrste.

18. Skriftstedet vårt er så viktig at det etter hele Skriftens vitnesbyrd inneholder den avgjørende dommen over oss, til liv eller død. Derfor blir det første og aller viktigste spørsmålet nå: Hva menes egentlig med det korte ordet «tro», «tro på ham»? Å, i et så avgjørende spørsmål, der vårt evige vel eller ve står på spill, er det viktig at vi ikke tenker etter egen mening eller andre menneskers ord, men undersøker hva Guds eget ord sier!

Vi har allerede i barnelærdommen sett at en rett og saliggjørende tro ikke bare består i å kjenne og samtykke i Guds ord, men i noe mye mer. Likevel går hele verden og mener at den har en saliggjørende tro bare den ikke tviler på evangeliets ord om Kristus eller fornekter det, men holder det for sant. Men om en slik tro sier apostelen: «Også de onde åndene tror det – og skjelver» (Jak 2,19).

Nei, noe helt annet er den troen som flytter en sjel fra mørkets herredømme inn i Guds elskede Sønns rike (Kol 1,13), den troen som skaper oss om til «nye skapninger». Med rette sier Luther: Det er stor forskjell på tro og tro. Den sanne troen er «et Guds verk i sjelen, som forvandler oss og føder oss på ny av Gud og gjør oss til helt andre mennesker i hjerte, sinn, lyst og alle krefter, og den har Den Hellige Ånd med seg».

19. Men hva er dette «Guds verk i sjelen»? Hvordan oppstår det, og hvordan merkes det? Nettopp dette er det viktige spørsmålet. Vil du vite hva Den hellige skrift selv sier om det, så se godt på alle de stedene

i Skriften der du ser Kristus benåde mennesker og godkjenne troen deres. For når du samtidig ser hva slags mennesker de var som fikk Kristi nåde og det vitnesbyrdet at de hadde en saliggjørende tro, da kan du jo nærmest se med egne øyne hva den saliggjørende troen er.

Er det ikke sant og åpenbart at alle som fikk dette vitnesbyrdet, var elendige sjeler, nedslått over syndene sine? De fant ikke trøst og fred i noe av sin egen gjerning for å vinne Guds nåde, men måtte flykte fullt og helt til den ufortjente nåden ved Kristus, som ble forkynt i evangeliet. Og er det ikke også åpenbart at de ved troen ble så forvandlet og for hele livet så knyttet til Kristus at de var helt andre mennesker? Alt dette står klart for alles øyne i Ordet, og da kan du se hva den saliggjørende troen er.

Disse troende var ikke fullkomment hellige eller syndfrie. Tvert imot hører vi ingen klage så sterkt over synd som nettopp de troende, og vi ser også hvordan de stadig måtte formanes og advares.

Men fra verden var de skilt, og nettopp derfor ble de også kalt «en sekt» (Apg 24,14). «Nye skapninger» var de (2 Kor 5,17), så forandret i hjerte, sinn, lyst, tale og liv at de nå så alle ting annerledes. De hadde fått et nytt indre sinnelag. Derfor fant de nå sin høyeste lyst i det som før var dem fremmed og imot sinnet, og de led stort under det som før var deres største lyst.

Men når selve hjertet var forandret, ble også talen og hele livet deres forandret. Slikt vitner om en levende tro, til forskjell fra den døde troen som lar mennesket være uforandret i hele sitt gamle vesen. Og dette kan vi se nærmest med egne øyne i de levende eksemplene.

20. Ellers leser vi overalt i Skriften at troen er saliggjørende, ikke for sin egen verdis skyld som en dyd, men for den kostelige perlens skyld som den griper: Kristus og hans dyre fortjeneste. Apostelen Paulus sier: «Derfor fikk han løftet ved tro, for at det kunne være av nåde» (Rom 4,16). Av dette ser vi at troen er motsatt av fortjeneste; den består i å få nåde, bli frelst av nåde, bare for Kristi fortjenestes skyld.

Derfor må vi ikke sette vår lit til vår egen tro, men til Kristus, slik også teksten vår sier: «Den som tror på Sønnen» osv. Det vil si: I vår syndenød må vi grunne alt vårt håp bare på det han har gjort for oss – at han er rettferdig og til behag for Gud, og at han er alt dette for oss, i vårt sted og til vårt beste (Rom 4,5.25; 2 Kor 5,21). Dette er å «tro på Sønnen».

Skriften betegner også denne troen med noen bilder som godt forklarer hva den er. Disse bildene er særlig: å «komme til ham» (Joh 6,35), å «ta imot ham» (1,12), å «ete hans kjød og drikke hans blod» (6,47–58) osv. Disse bildene viser tydelig nok at troen slett ikke bare består i å kjenne evangeliet og gi det et kaldt bifall. Den er sjelens inderlige trang og lengsel etter Jesus og hans nåde, et hjerte som kommer til Jesus, tar imot, hungrer og eter.

21. Men hvem kan si hvor nådefullt og salig det er når vi kan vite med oss selv at vi midt i all vår store elendighet likevel har fått slike hjerter at vi ikke kan være foruten Frelseren og evangeliet om ham! For dette er jo det «Guds verk i sjelen» som kalles tro på Sønnen. Og da sier også hele Herrens ord uttrykkelig dette: «Den som tror på Sønnen, har evig liv.» Å, for et ord: «Han har evig liv»!

Hvordan skal vi i tid og evighet kunne prise den himmelske Far, som elsket oss arme, fortapte mennesker så høyt! Han «ga sin Sønn, den enbårne, for at hver den som tror på ham, ikke skal fortapes, men ha evig liv». Slik taler han selv (v. 16), og hvem skal jeg tro om ikke Herren selv?

Midt i all min elendighet kan jeg kanskje likevel ikke nekte at det finnes et slikt Guds verk i sjelen min: Kristus er blitt meg dyrebar, ja, uunnværlig. Hvor hard og kaldhjertet jeg enn kjenner meg, vender jeg stadig tilbake til denne trangen etter hans nåde, etter hans forsoning og etter evangeliets ord. Og dette ordet trøster og styrker meg stadig på ny, så jeg i sannhet «eter», ja, blir næret av Kristi kjød og blod. Er det slik, da kan jeg jo ikke fornekte den usigelig store trøsten som her blir lovet oss: «Den som tror på Sønnen, har evig liv.»

22. Men hva betyr det at det her ikke står at han «skal få» evig liv, men at han allerede «har» det? Slik sier også Kristus og forsikrer det høytidelig: «Sannelig, sannelig sier jeg dere: Den som tror, har evig liv!» (Joh 6,47). «Han kommer ikke til dom, men er gått over fra døden til livet» (Joh 5,24; jf. 6,54).

Vi må tro slik ordene lyder: Hver troende har og eier allerede evig liv, selv om han ennå ikke nyter det fullt ut. Det er likevel allerede begynt. Han er nå allerede et Guds barn og innskrevet i livets bok som arving. Han er nå allerede i Guds evige nådepakt, slik at syndene hans aldri skal tilregnes ham etter loven, men stå under stadig tilgivelse.

Synden blir nok kvalt og drept med tuktens ris, men aldri regnet ham til fordømmelse så lenge dette Guds verk som heter «tro på Sønnen», blir i sjelen. Og det gjelder enten troen er sterk eller svak, hungrende eller matt, glad eller bedrøvet. For i hele Skriften ser vi denne stadige vekslingen hos de hellige; men det evige liv eide de likevel alltid. Troen er et guddommelig liv i sjelen, og så lenge dette livet ikke er slukket, ligger det evige liv og uendelig, evig salighet innesluttet i det. Lovet være Herrens navn i evighet!

23. Og merk at alt dette tilhører «den som tror på Sønnen», «hvem som helst», «hver og en som tror på ham». Her er det ingen forskjell. Dette er den store, allmenne grunnloven i Kristi rike: Så sant alle i seg selv er fortapte syndere, så sant «det ikke er én rettferdig, ikke en eneste», og så sant alle er like dyrt kjøpt med Guds Sønns blod, så sant skal det heller ikke gjøres noen forskjell. Hver den som flykter til Kristus i troen eller lever i denne troen, skal ikke fortapes, men ha evig liv – hvordan han enn har vært og er.

Men nettopp i dette ligger den store vanskeligheten: å tro dette for egen del når en rett kjenner syndene sine – så tunge, så utilbørlige og uendelige – og kjenner sin underlige avmakt. En er ikke noe av det en bør være; en kan ikke engang bli rett forskrekket over synden eller våke og stride mot den, ikke engang rett angre den, men kjenner seg hard, sikker, falsk, troløs, ustadig og tilbøyelig til alt ondt. Å, da er det en overmåte vanskelig kunst å tro rett at alt er vel bare ved Kristus, og at vi samtidig «har evig liv» bare ved troen på ham.

Men grunnen til at det her ikke er noen forskjell, er denne: Fordervelsen, synden og ondskapen er så forferdelig stor hos alle mennesker at ikke noe mindre kunne hjelpe enn en forløsning som skulle være tilstrekkelig for den aller verste synder. Og da Kristus utøste sitt dyre blod og vant en slik forsoning, som gjelder evig, ble det slik for Gud som apostelen sier: «For det er ingen forskjell, alle har syndet og mangler Guds herlighet. Og de blir rettferdiggjort for intet av hans nåde ved forløsningen i Kristus Jesus» (Rom 3,22–24).

Derfor heter det her: «Den som tror på ham» – hvordan det enn ellers står til med fordervelsen hans eller med manglene i angeren, bønnen, livet hans og så videre – han har likevel evig liv, bare fordi han har spist av livets brød (Joh 6,57). «Hver den som påkaller

Herrens navn, skal bli frelst» (Rom 10,13). «Den som har Sønnen, har livet» (1 Joh 5,12).

Jo lenger en kommer i Åndens skole, desto mer får en lære den sannheten at selv det beste menneske er helt fortapt, og at alt er så fullkomment gjort fyllest selv for den ringeste at det her ikke er noen forskjell. Røveren og Johannes, skjøgen og jomfru Maria – begge er de i seg selv fortapt, og begge er de i Kristus like dyrt kjøpt og like velkomne.

Derfor heter det: «Den som tror på Sønnen, har evig liv.» Dette er jo overmåte trøsterikt! For da kan også du og jeg, hver den som tror, allerede nå vite at vi er Guds barn og arvinger til himmelriket. Lovet og priset være Herrens navn i evighet!

24. «Men den som ikke vil tro på Sønnen, skal ikke se livet, men Guds vrede blir over ham.» Dette er igjen den avgjørende dommen som forkynnes overalt i hele Skriften og i Kristi egne ord. I v. 18 i dette kapitlet sier Herren: «Den som ikke tror, er allerede dømt, fordi han ikke har trodd på Guds enbårne Sønns navn.» Og et annet sted: «Den som ikke tror, skal bli fordømt» (Mark 16,16).

Å Herre Gud, forbarm deg og vekk hver menneskesjel til å tenke over en slik dom mens det heter i dag! Det er den milde Herre selv som uttaler dommen. Hvem kan håpe på frelse når han sier nei?

25. Og hva det vil si *ikke å tro* Sønnen, kan vi nå lett forstå når vi har sett hva det er å *tro* ham. Likevel blir det enda tydeligere ved det ordet teksten bruker i grunnspråket. Det betyr «ikke lyde ham» og er altså det samme som apostelen sier: «Men ikke alle var lydige mot evangeliet» (Rom 10,16) – nemlig da det kalte dem til omvendelse.

Og hva den fordømmende vantroen egentlig er, forklarer Herren Kristus selv i v. 19 i kapitlet vårt, der han sier: «Og dette er dommen, at lyset er kommet til verden, og menneskene elsket mørket fremfor lyset» osv. Vantroen er altså å flykte opprørsk fra lyset for å kunne bli i sitt gamle vesen.

Her tales det altså visselig ikke om den vantroen vi selv klager over og lider under – en slik vantro, som anklager seg selv, fordømmer aldri noen. Det tales heller ikke om dødsmørket hos dem som aldri har hørt evangeliets ord; om dem sier Kristus uttrykkelig at «det skal gå dem tåleligere på dommens dag». Men her tales det egentlig om

forakten for nådens kall, der en forsømmer å komme når Herren byr til sitt bryllup. Det er dette som her kalles å ikke «lyde Sønnen».

26. Og hva skal så ramme en slik sjel som ikke lyder og hyller Sønnen? Teksten sier: «*Han skal ikke se livet*», det vil si ikke få den minste fornemmelse av det evige liv, men være langt borte fra det; og *Guds vrede blir over ham*. Hvor mye dette forferdelige ordet inneholder – «Guds vrede», «Guds vrede blir over ham» – kan ingen si her i tiden. Måtte Gud Herren nådig spare oss, så ingen av oss får erfare det!

Det betegner den forskrekkelige dommen som ellers uttrykkes med ordene: «han skal bli fordømt». Og om den har Herren Kristus gitt oss bare noen korte antydninger, men de er likevel så forferdelige at et menneskehjerte ikke kan holde ut tanken på dem. Han sier for eksempel: «Disse skal gå bort til evig pine» (Matt 25,46), «til den evige ild» (Matt 25,41), «hvor deres orm aldri dør og ilden ikke slokner» (Mark 9,48); «der skal de gråte og skjære tenner» (Matt 8,12). Å, forferdelige ord! Og det er den evige «Sannhet» som sier det – du milde Frelser! «Der skal de gråte og skjære tenner!»

27. Som allerede sagt: Vi holder ikke ut tanken på det. Det naturlige hjertet vil også reise seg mot en slik dom fra Gud, særlig når vi tenker oss at den skulle ramme noen av våre nærmeste, vår far, vår mor, et barn – å, vi skyver tanken raskt bort! Men vi tenker altfor lite over hva forakt for synd og nåde bærer i seg; vi holder Gud for noe så ubetydelig. Vi burde tenke bedre over hvor stor den majestet er som her blir foraktet og trosset av menneskene, og det bevisst og med forsett.

Også den borgerlige lov straffer den som urettmessig har slått sin like. Men straffen blir langt hardere om noen har slått sin far eller mor, og enda mye hardere om noen har slått sin konge. Men her straffes den som «har trådt Guds Sønn under føtter» (Hebr 10,29), som bevisst har foraktet og trosset selve den guddommelige majestet. Han har skapt alle verdener og holder alt oppe ved sitt mektige ord (Hebr 1,3).

Og han har dessuten øst hele sin nådes og barmhjertighets rikdom ut over de samme utakknemlige menneskene. Han har gitt dem sin Sønn til et blodig offer, gitt dem sitt ord og sin Ånd, med mildhet søkt og kalt dem til sitt nåderike og ventet på dem med uendelig langmodighet. Men i alt er han blitt foraktet, så både hans vilje og hans nåde

er blitt trådt under føtter. Kan noen si hvilken straff og vrede slikt fortjener?

28. Tenk da, du menneske, hvem den Herre er som du forakter og trosser når du ennå en tid vil leve som verden, følge ditt kjød og glemme Guds advarsler og Guds kall til omvendelse! Tenk også på alt det gode han har gjort mot deg alle dine levedager! «Eller forakter du hans rikdom på godhet og overbærenhet og tålmodighet? Vet du ikke at Guds godhet driver deg til omvendelse?» (Rom 2,4). «Med din hardhet og ditt ubotferdige hjerte hoper du» visselig «deg opp vrede til vredens dag, den dagen når Guds rettferdige dom skal bli åpenbart» (Rom 2,5) – så sant Gud ikke kan lyve.

29. Men hvem kan da si hvor lykkelige de sjelene er som i nådens tid har lydt Guds kallende røst, som hyller Sønnen og ved troen på ham er blitt nye mennesker! Nå lever de i hans vennskap og fortrolige samfunn og har hans faste forsikring: «Den som tror, har evig liv» og «kommer ikke til dom, men er gått over fra døden til livet». Hvem kan si hvor lykkelige de sjelene er! Priset, æret og lovet være den store, trofaste Gud, som har skjenket oss denne ubeskrivelige gaven – ja, takket og priset i evighet! Amen.

Juledag: Ordet ble kjød – del 1

> «I begynnelsen var Ordet, og Ordet var hos Gud, og Ordet var Gud. Han var i begynnelsen hos Gud. Alt er blitt til ved ham, og uten ham er ikke noe blitt til av alt som er blitt til. I ham var liv, og livet var menneskenes lys … Han kom til sitt eget, og hans egne tok ikke imot ham. Men alle dem som tok imot ham, dem ga han rett til å bli Guds barn, de som tror på hans navn. De er ikke født av blod, heller ikke av kjøds vilje, heller ikke av manns vilje, men av Gud. Og Ordet ble kjød og tok bolig iblant oss. Og vi så hans herlighet, en herlighet som den en enbåren Sønn har fra sin Far, full av nåde og sannhet» (Joh 1,1–14).

1. I dag feirer vi vår Herres og Frelsers fødselsdag. Det er dagen da det første løftet fra syndefallets dag ble oppfylt: løftet om kvinnens ætt som skulle knuse slangens hode (1 Mos 3,15). Profetien om jomfruen som skulle føde en sønn, gikk i oppfyllelse (Jes 7,14). Han skulle kalles Immanuel – Gud med oss, Gud i vårt kjød, Gud som har tatt vår sak på seg og er kommet oss til hjelp. Det er nådens store under at Gud ble et menneskebarn, vår bror og vårt kjøtt og blod.

Allerede i dagens historiske tekst (Luk 2,1–20) har vi sett herlige ting om dette. Vi har sett hvordan «hele verden» kom i bevegelse for dette barnets skyld. Den romerske keiseren måtte nettopp nå befale den store innskrivningen over alle folkene han rådet over. Slik skulle profetien om at Kristus skulle fødes av Davids hus, bli synlig oppfylt: Maria måtte nå reise fra Nasaret ned til Betlehem, som ble kalt Davids by.

Vi har sett himmelens engler i en stor skare, sendt ut for å forkynne for gjeterne på markene ved Betlehem: «I dag er det født dere en frelser, som er Messias, Herren – i Davids by» (Luk 2,11). Så stemte de i den

skjønne englesangen: «Ære være Gud i det høyeste, og fred på jorden, i mennesker Guds velbehag» (Luk 2,14). Og vi har sett at barnet som den himmelske hærskaren æret slik, og som engelen Gabriel allerede hadde kalt Guds Sønn, likevel ligger i en krybbe i stallen, i den dypeste fornedrelse og fattigdom, for å gjøre oss rike (2 Kor 8,9).

I disse historiske omstendighetene ligger det allerede dype antydninger om hvem dette barnet er. Men i teksten vi nå tar for oss, får vi med uttrykkelige ord den fulle forklaringen på hvem han er: hvem det egentlig er som ligger i krybben i stallen, og hva hans store ærend og gjerning på jorden skulle være.

Her har vi tre store hovedlærdommer. Den første er den opphøyde læren om Gud og om Kristi sanne guddom, som står i de tre første versene. Den andre er hva hans åpenbaring i kjødet skulle være for den falne menneskeslekten. Den tredje er en enkel og klar forklaring på den salige frukten av at Guds Sønn ble menneske, og av at vi tar imot ham i troen. Den gir et kort, enkelt og bestemt svar på spørsmålet: Hvordan og når blir man et Guds barn, og hvordan kan man vite at man er det?

Så dyrebare lærdommer får vi i denne teksten. Måtte Herren ved sin Ånd åpne våre hjerter og forklare sin Sønn for oss! Skjer det, skal vi bli fylt av en høy, himmelsk fryd og få smake den rette julegleden.

2. I den første delen, som handler om hans guddom, er ordene noe dunkle og uvanlige. Johannes taler her om «Ordet», og likevel ser vi tydelig at han mener Guds Sønn. For i vers 14 sier han: «Og Ordet ble kjød og tok bolig iblant oss. Og vi så hans herlighet, en herlighet som den en enbåren Sønn har fra sin Far, full av nåde og sannhet.»

Johannes' måte å tale om Ordet på kan nok virke dunkel og vanskelig å fatte for dem som ikke er lærde. Likevel må vi ikke gå forbi den. Vi bør heller prøve å forstå de høye og dype lærdommene Guds Ånd har lagt i den. Da skal vi finne at denne teksten rommer en så høy og åndelig teologi – lære om Gud – at Johannes allerede for dette stedets skyld med rette fortjener det navnet han har fått framfor Herrens andre apostler: *teologen*. La oss se hvordan han taler.

3. Det første spørsmålet blir da: Hva mener Johannes med å kalle Guds Sønn «Ordet»? Det kunne sannelig være grunn nok til dette dype navnet at Guds Sønn skulle åpenbare Guds hjertes tanker og råd

til frelse for menneskene, slik et menneskes ord åpenbarer tankene i hjertet. Om dette sier allerede Augustin:

«De ordene vi taler hver dag, synes vi er ringe. De lyder og forsvinner, og derfor regner vi dem for lite. Men det finnes også et ord i mennesket som blir værende i det, mens lyden går ut av munnen. Når vi sier noe vi vet, må det nødvendigvis springe et ord fram av det vi har i minnet, av samme slag som det vi vet. For en tanke som får sin form etter det vi kjenner, er et ord som er talt i vårt hjerte. Det hører verken til det greske eller det latinske eller noe annet språk.

Men skal også andre forstå dette ordet, tar vi et tegn til hjelp som betegner det. Slik er det ytre, hørbare ordet bare et tegn for det indre, skjulte, og det er snarere dette indre som fortjener navnet ord. Hver åpenbaring og hver skapergjerning fra Gud er derfor ikke bare en ytre gjerning, men tankens levende, kraftige utstrømning, en tale. Hver av hans skapende handlinger er et eget ord av hans evige Ord, en egen stråle fra hans hav av lys.»

Gud taler, og det skjer. Sønnen, Ordet selv, holder alt oppe ved sitt kraftige ord. Han gjør levende, vekker opp, helbreder, trøster og lærer ved sitt ord. Og slik han er alles dommer, slik dømmer hans ord hjertets tanker og råd (Hebr 4,12).

Men den første grunnen til at evangelisten her kaller Guds Sønn Ordet, er uten tvil at Guds Sønn først åpenbarte seg på jorden som et allmektig og skapende ord. Vi ser nemlig tydelig at Johannes har hatt skapelsesbokens første ord for øye når han begynner sitt evangelium. Han begynner med de samme ordene: «I begynnelsen …»

Nå vil han skildre den andre skapelsen, at vår slekt blir gjenopprettet ved Kristus. Derfor begynner han så høyt: «I begynnelsen var Ordet, og Ordet var hos Gud, og Ordet var Gud. Han var i begynnelsen hos Gud. Alt er blitt til ved ham, og uten ham er ikke noe blitt til av alt som er blitt til.»

Som vi nettopp sa, ser vi i første kapittel av skapelsesboken at alt ble skapt bare ved et allmektig ord. Gud sa: «Bli lys! Og det ble lys» (1 Mos 1,3). Alt ble skapt ved at Gud talte. Slik var det et allmektig og skapende ord som var Guds første åpenbaring. Hadde ikke Gud åpenbart seg på denne måten, ville han med alle sine store egenskaper ha forblitt i seg selv og vært ukjent for alle i evighet. Da ville det ikke ha vært noe vesen som kunne kjenne og tilbe Gud.

4. Dette er uten tvil de to viktigste grunnene til at Guds Sønn her blir kalt «Ordet». For det første var dette hans første åpenbaring i tiden, da han ved sitt allmektige «Bli!» kalte hele denne verden fram. For det andre er han den eneste sanne åpenbaringen av Guds hjertes tanker og mening med hele verden, slik et menneskes ord åpenbarer de tankene som ellers er skjult.

Gud er fremdeles en uutgrunnelig hemmelighet for alle mennesker. Ingen på jorden kan ved egne krefter tenke ut eller vite hva Gud mener og vil med oss falne syndere, før vi får se ham åpenbart i kjødet til vår frelse. Derfor sier evangelisten like etter om Ordet: «I ham var liv, og livet var menneskenes lys … Det sanne lys, som opplyser hvert menneske, var i ferd med å komme til verden» (v. 4.9).

Riktignok har Gud også åpenbart seg i skapelsen. Apostelen Paulus sier i første kapittel av Romerbrevet at Gud allerede i de skapte ting har åpenbart seg også for hedningene: «For hans usynlige vesen, både hans evige kraft og hans guddommelighet, har vært synlig fra verdens skapelse av. Det kjennes av hans gjerninger» (Rom 1,20). Men i denne åpenbaringen ser vi bare, som det står her, hans «evige kraft», visdom og godhet. Vi kan aldri vite hans innerste tanker, eller hva han vil gjøre med oss falne, syndige mennesker. Til det trengs et bestemt ord.

Et slikt ord ble også gitt i Det gamle testamente, da Gud åpenbarte seg og talte til menneskene ved profeter og engler: løftet om Sønnen. Nå sier Johannes: «Og Ordet ble kjød og tok bolig iblant oss. Og vi så hans herlighet, en herlighet som den en enbåren Sønn har fra sin Far, full av nåde og sannhet.» Gud åpenbart i Kristus er den dype, fulle forklaringen på Guds tanker og egentlige mening.

Ser jeg et gråtende barn sitte ved en grav, kan jeg nok se at hun har sorg i hjertet. Men jeg kan ikke se hva barnet egentlig tenker på, og hva som er grunnen til sorgen. Åpner hun munnen og sier: «Her ligger min kjære mor begravet», da vet jeg at hun sørger over moren hun har mistet.

Slik kan jeg nok også se i hele Guds skaperverk at Gud er et stort og allmektig vesen, med uendelig visdom og faderlig omsorg for menneskene. Men jeg blir i det dypeste mørke om hva han egentlig vil gjøre med oss når vi daglig og på mange måter bryter budene hans – helt til jeg får øye på Sønnen og ser at han er gitt for våre synder! Da ser

jeg at Gud ikke vil gjøre med oss etter våre synder eller gjengjelde oss etter våre misgjerninger (Sal 103,10), men at han vil frelse de fortapte.

Og aller mest ser jeg Guds hjertes tanker i den tiden da Guds Sønn bodde iblant oss og viste ved utallige eksempler at han ikke handlet etter loven med de syndere som kom til ham. Slik er Guds Sønn fremdeles det ord fra Guds hjerte som kaster det eneste sanne lys over hans tanker og vilje med syndere. Også sett fra denne siden er «Ordet» et overmåte betydningsfullt og dyrebart navn på Guds Sønn. Nå sier Johannes:

5. «I begynnelsen var Ordet.» Uttrykket «i begynnelsen» betyr her det samme som i 1 Mos 1,1: da Gud begynte å skape himmel og jord. Altså var Ordet til før skapelsen, før tid og ting. Slik ser vi også i Ordsp 8 at ordene «i begynnelsen» blir forklart med «fra evighet» og «før jorden var til». For den evige visdom, som er den samme som «Ordet», taler slik: «Herren hadde meg i eie som begynnelsen av sin vei, før sine gjerninger i gammel tid. Fra evighet er jeg blitt innsatt, fra begynnelsen, før jorden var til» (Ordsp 8,22–23).

Johannes sier ikke at Ordet *ble* til. Ordet *var* allerede fra evighet, før noe ble skapt – på den tiden da Gud Herren gjorde himmel og jord, før noen busk på marken hadde spirt, og før noen urt hadde vokst opp på jorden. Allerede dette er en kort og fin antydning om hans sanne guddom og evige vesen.

Men dette sier evangelisten rett ut når han skriver at «Ordet var Gud». Og at Ordet samtidig var en egen person, atskilt fra Faderen, uttrykker Johannes med ordene: «Og Ordet var hos Gud.» Slik antydes allerede i disse korte og rike ordene de to personene i guddommen, Faderen og Sønnen. Og samtidig er det sagt at de er av ett og samme guddommelige vesen. For først står det at Ordet var hos Gud, og deretter at Ordet var Gud. Den som er hos noen, er nemlig en annen person enn den han er hos. Så fin og kostelig er læren om Gud her.

Men at Ordet var den sanne og allmektige Gud, sies enda mer uttrykkelig med ordene: «Alt er blitt til ved ham, og uten ham er ikke noe blitt til av alt som er blitt til.»

Det samme sies også i Hebr 1,2: «Nå, i disse siste dager, har han talt til oss gjennom Sønnen … Ved ham har han også skapt verden.» Også her står det at Gud har skapt verden ved Sønnen. Det samme i Kol 1,16–17: «For i ham er alt blitt skapt, i himmelen og på jorden, det synlige

og det usynlige … Alt er det skapt ved ham og til ham. Han er før alle ting, og alt består ved ham.»

Hva mer kan, eller trenger, sies om hvem han er, han som ble kjød og lå i krybben, enn dette ene: at hele verden er skapt ved ham, og at det ikke finnes noe som han ikke har gjort? Hvem kan da undre seg over at han siden kunne mette fem tusen menn i ødemarken, enda han bare hadde fem små brød? Han delte ut av sin skapende hånd så mye han ville. For han var den som har skapt hele jorden med alt som er på den, og solen og alle himmellegemene, og som ennå «bærer alle ting ved sin krafts ord» (Hebr 1,3).

Hvem kan, med denne teksten for øye, undre seg over at han senere talte med sin Far om den herlighet han hadde hos ham «før verden ble til» (Joh 17,5)? Eller at han sa til jødene: «JEG ER før Abraham ble til» (Joh 8,58)?

Vi har uten tvil en altfor løs tro på Kristi sanne guddom. Tror du på Guds ord? Har du da tenkt på hva det rommer? Det skulle skape en hel himmel i ditt hjerte om du trodde at den store Gud, som har skapt alle ting, er blitt et menneske som oss og har gitt seg selv til en soning for våre synder.

Hvilken fullstendig omveltning skulle ikke dette føre til i alle menneskelige tanker og innbilninger om frelsen! For vi går og mener – samtidig som vi bekjenner trosartikkelen om Guds Sønn – at Gud likevel tar hensyn til våre bedre og verre øyeblikk. Vi tror at han vil være oss nådig når vi er bedre i vårt ytre liv, men unådig når synden tynger oss mer, og vi har vært så ulykkelige at vi er blitt overrumplet i striden.

Hvis vi virkelig trodde det vi leser her – at Ordet som ble kjød, var Gud og har skapt alt som er blitt til, og selv sa at han ga sitt liv til en løsepenge (Matt 20,28) – da ville vi heller si: «Denne soningen har så uendelig verdi at alle våre bedre eller ringere gjerninger forsvinner helt for storheten i denne umåtelige løsepengen.» Herren være lov og takk og pris i all evighet! Amen!

6. Men nå vil vi se hvordan Johannes skriver om selve hovedsaken på denne dagen – at Guds Sønn ble menneske – og hva hans åpenbaring i kjødet skulle være for den falne menneskeslekten. Han sier: «Og Ordet ble kjød.»

Vi har nå sett hva som menes med «Ordet»: den allmektige og skapende personen i guddommen, som trådte fram ved tidens begynnelse. Om ham sa vers 1–3 at «Ordet var Gud», og at «alt er blitt til ved ham, og uten ham er ikke noe blitt til av alt som er blitt til». Når det nå står at «Ordet ble kjød og tok bolig iblant oss», ligger det sannelig uendelig mye mer i det korte budskapet «og Ordet ble kjød» enn noen menneskelig tanke i tiden kan fatte – for ikke å snakke om å si det med ord.

Det er både en uutgrunnelig hemmelighet og en uuttømmelig kilde til all trøst og salighet for oss stakkars mennesker. «Og det må alle bekjenne, – stort er gudsfryktens mysterium: Gud åpenbart i kjød» – slik uttrykker apostelen det i 1 Tim 3,16. Dette er den store hemmeligheten som også englene trakter etter å skue inn i, i hele dens høyde og dybde (1 Pet 1,12). Selv de høyt opplyste serafer og kjeruber lengter etter å kunne trenge inn i dypet av det store under at Gud er blitt menneske.

Johannes sier ikke: «Ordet ble menneske», enda vi vet at det er meningen. I stedet sier han: «Ordet ble kjød.» Med det har han vel ikke bare villet antyde at det vesen som før var usynlig og bare åpenbart gjennom skapelsen, nå har tatt synlig skikkelse i et menneskelegeme. Han mener vel også det samme som Herren Kristus selv sa: at han har fått dette legemet for at det skulle være offerkjød.

Kristus sier: «Jeg er det levende brødet som er kommet ned fra himmelen. Om noen eter av dette brødet, skal han leve i evighet. Og det brødet som jeg vil gi, er mitt kjød, som jeg vil gi for verdens liv» (Joh 6,51). Og igjen: «Den som eter mitt kjød og drikker mitt blod, har evig liv … For mitt kjød er i sannhet mat, og mitt blod er i sannhet drikke» (Joh 6,54–55).

Om dette står det også i det dype brevet til hebreerne, som legger ut Skriften: «Da nå barna har del i kjøtt og blod, fikk også han på samme vis del i det, for at han ved døden skulle gjøre til intet den som hadde dødens velde, det er djevelen, og fri alle dem som av frykt for døden var i trelldom hele sin livstid» (Hebr 2,14–15).

Og senere i samme brev: «Derfor sier han (til Faderen) når han trer inn i verden: Offer og gave ville du ikke ha, men et legeme dannet du for meg … Da sa jeg: Se, jeg kommer – i bokrullen er det skrevet om

meg – for å gjøre din vilje, Gud … Ved denne viljen er vi blitt helliget ved at Jesu Kristi legeme ble ofret én gang for alle» (Hebr 10,5–10).

Men ser vi bare på det som er emnet for denne dagen – at den evige og allmektige, som har skapt verden, ble menneske i tidens fylde – for en uuttømmelig kilde til den høyeste ære for hvert menneske, og til evig undring og tilbedelse! Hvem kan si hvor mye vi burde vente oss av den store, underfulle sannhet at Gud Herren selv ville gå inn i vår slekt?

Han lånte ikke bare tilfeldig en menneskeskikkelse. Han *ble kjød*, som det står her, mens han i evighet forblir det han i evighet var: en sann, allmektig Gud. Han var Gud og ble menneske, med begge naturer uforandret og ublandet, og han blir i evighet både Gud og menneske i én person!

Så mye kan vi fatte at ordet «kjød» – «han ble kjød» – betyr en ren menneskenatur med alle menneskets syndfrie svakheter, behov og følelser. Paulus sier at han, «da han var i Guds skikkelse», «tok en tjeners skikkelse på seg, da han kom i menneskers liknelse» (Fil 2,6–7).

Men skal vi prøve å forstå alt dette, hvordan Gud ble menneske? Skal vi prøve å forstå Jesus Kristus, han som er Gud og ble menneske? Den ene gangen står han fram som et svakt menneske, underlagt menneskelige behov, følelser og kår. Han kunne vokse i visdom og nåde som et barn, han kunne sulte, bli trett, gråte og be.

Den andre gangen står han fram som den allmektige Skaper og befaler over vind og hav, over døden og de onde ånder. Å ville forstå et slikt vesen helt, eller hvordan Gud ble menneske, ville være en dristighet som bare ville knuse og forvirre vårt stakkars sinn. Måtte Herren bevare oss!

Lukk deg inne i stillhet, i bønn og tro! Bare slik skal vi bli bevart, opplyst og oppbygget i nåden. Bare som ydmyke barn, under bønn om Guds Ånds opplysning, kan vi søke å fatte de viktigste gledessannhetene i denne uuttømmelige kilden, og det vi bør ta til oss av den til trøst for hjertet. Vi kan for eksempel spørre: Hva kunne være den himmelske Fars nådige tanke og hensikt med at Guds Sønn skulle bli menneske?

7. Vil vi nå søke å fatte dette, møter vi først det som allerede er gitt oss på denne dagen: Ved at Guds Sønn ble menneske, er vi opphøyd til den store ære å ha fått Guds Sønn som et medlem av vår slekt. Men

skal dette bli stort for oss, må vi også vite og i noen grad tenke over hvilket dyp av fordervelse og fornedrelse vår slekt styrtet ned i ved syndefallet. Da fylte djevelen den med sin forgiftede natur, som har falt fra Gud.

Dette kan vi se rundt oss på alle kanter i verden. Djevelen hersker slik over menneskene at de lever helt etter eget hode, etter denne verdens lyst. Det gjør de selv om samvittigheten fortsatt vitner, og selv om de kjenner at den allmektige Guds dom kommer. De lever i synd og forakt for alle Guds bud, i grov avgudsdyrkelse, gjerrighet, æresyke, vellyst og alt det som hele verden elsker og søker mye mer enn Gud.

Slik lever de i alle slags brøde og laster: misbruk av Guds navn, vanhelligelse av hans sabbat, all slags ulydighet og ondskap i hjemmet, kiv, misunnelse, vrede, trette, forferdelig utukt og urenhet, uærlighet og tyvaktighet i handel og arbeid, løgn, baktalelse og hån, og til sist mord, krig og blodsutgytelse. Og dette mens alle mennesker tvert imot burde elske hverandre, hver og en sin neste som seg selv. Dette er det første vi ser overalt i verden.

Men hvor mye mer merker ikke de kristne dette, de som har Guds Ånd, han som refser også det onde i det indre! Etter det indre menneske har de lyst til Guds lov. Likevel må de kjenne en annen lov i lemmene sine, som strider så mektig mot alt det gode at de i år, ja i tiår, forgjeves må kjempe, gråte og be inderlig om forløsning. Av dette ser vi jo hvordan vår natur er forgiftet og fornedret ved djevelen.

Og da ville Gud i sin evige, uforgjengelige farskjærlighet til det falne, fornedrede barnet bøte på dette onde så alvorlig at han kom og gikk inn i vår slekt. Nå kan vi i sannhet si at vi har Gud i vår slekt. Ved det er vi adlet og æret mye høyere enn om vi bare hadde vært rene mennesker. For nå kan hver og en si: «Mitt kjøtt og blod sitter på Guds høyeste trone og styrer hele verden som en allmektig konge.»

Dette er i sannhet en så usigelig ære at også englene kunne ha grunn til å ønske seg den og si: «Å, om vi var mennesker!» Det antyder også apostelen når han sier om Herren at han ikke antar seg engler, «men Abrahams ætt antar han seg» (Hebr 2,16).[1]

[1] NB: «For det er jo ikke engler han tar seg av, men Abrahams ætt tar han seg av.»

Dette burde fylle oss med en høy og hellig ærefrykt. Og med den må det følge en dyp og ydmyk erkjennelse av hvor uverdige vi er til dette høye brorskapet. For i stedet for å brenne av takknemlighet og love og prise, kan vi glemme all denne nåden. Vi kan miste oss selv i småting, sette pris på denne verdens ros og tomme ære og la oss tynge av sorg over små jordiske tap.

For tenk at den samme store Herre som har skapt og styrer verdene, som har skapt jorden og alt det vakre vi ser for våre øyne – at han, den samme store Herre og evige Gud, er gått inn i vår slekt og blitt et menneske som en av oss!

Nå kan hver eneste av oss si: «Gud er også menneske som jeg; også jeg er menneske som Guds Sønn.» Det er jo noe så umåtelig stort og ærefullt, over alle tanker, at vi for en slik æres skyld kunne bli som ute av oss selv og si: «Nå vil jeg ikke vite noe mer. Da er ikke mennesket så ubetydelig og glemt av Gud som det ofte synes for oss i hverdagen.»

Allerede denne æren alene burde, som sagt, fylle oss med et himmelsk sinn, hevet over alle jordens småligheter. Vi leser om den romerske keiseren Augustus at han var en lærd mann som elsket vitenskapene. Derfor lot han seg av og til krone med en laurbærkrans og gikk slik inn i de romerske dikternes krets for å høre deres sanger og lese sine egne for dem. Dikterne regnet dette for en så stor ære at de overalt var stolte av at også keiseren var dikter og hørte til deres stand.

Hvor mye mer skulle ikke da vi gjøre det samme! Når vi i oss selv bittert kjenner det dypet av elendighet og fornedrelse som djevelen har ført oss ned i, burde vi løfte hodet når vi i troen ser denne høye, himmelske nåden og æren. Vi burde prise og berømme hvor overmåte Herren har gjort godt igjen all den skam og fornedrelse vi har lidt av djevelen.

Stadig burde vi undre oss over og prise denne høye nåden og si: «Guds Sønn er menneske som vi. Hvor syndig og elendig jeg enn er i mitt kjød, så er det likevel uendelig mye større at Guds Sønn er blitt menneske og min bror for å hjelpe meg og frelse meg fra all min nød.»

8. Ved siden av denne store æren, som vår slekt er blitt opphøyd til ved at Guds Sønn ble menneske, må vi særlig tenke over hva som var hans store hensikt og ærend: at han skulle være en Frelser. Slik sa også engelen julemorgen: «I dag er det født dere en frelser.» Og hva

han skulle frelse oss fra, var også uttrykkelig forkynt fra himmelen. Herren hadde ved en annen engel sagt: «Du skal gi ham navnet Jesus, for han skal frelse sitt folk fra deres synder» (Matt 1,21).

Når han nå er kommet nettopp for å frelse oss fra synden, burde dette jo gi oss en salig trøst og hvile for våre ellers urolige og tyngede samvittigheter. De får oss stadig til å tenke: «Jeg ville sannelig glede meg over all Guds store nåde, om jeg ikke visste med meg selv at jeg har så mange synder og er så uverdig.» Men nå hører vi at det var nettopp for å ta bort denne hindringen for all Guds nåde at han ble vår bror.

Måtte vi aldri glemme Guds store frelsesråd: «For likesom de mange ble stilt fram som syndere ved det ene menneskets ulydighet, så skal også de mange stilles fram som rettferdige ved den enes lydighet» (Rom 5,19). Adam hadde ved djevelens list overtrådt Guds bud. Med det hadde han styrtet både seg selv og hele menneskeslekten ned i fordervelse, synd og Guds vrede, under lovens anklage, i samvittighetsangst, i alle slags straffer og plager, ja, til sist i den evige død.

Da lot Guds Sønn, vår barmhjertige Herre og Skaper, denne vår nød og jammer gå seg til hjertet. Han ble vår mellommann og førte vår sak hos sin himmelske Far, for oss stakkars forførte mennesker. For at Guds rettferdige vrede kunne bli sonet, og for at et menneske kunne betale det menneskene hadde forbrutt, tilbød han seg frivillig til å bære den straffen som menneskeslekten kunne dømmes til.

Og Faderen ga i kjærlighet og barmhjertighet sitt samtykke til dette underfulle rådet. I det var Guds barmhjertighet og rettferdighet forent på det inderligste og stilt fram i det vakreste lys. Så gikk Sønnen og ble et menneske og lot seg korsfeste og drepe. Slik har han, ved at han ble menneske, frelst hele menneskeslekten, ikke bare fra døden, men også fra all den jammer den var falt i. Og han har satt den inn igjen i dens tidligere verdighet.

Det er fødselen til denne mellommannen, den andre Adam, vi feirer i dag. Dette emnet burde da i sannhet gi oss en *stor glede*, slik engelen sa. For når Gud har gjort så mye i en slik nådig hensikt, burde vi vente at han også vil gi oss alle ting med ham, som Paulus sier (Rom 8,32).

I Kristi menneskeblivelse bør vi med inderlig tillit i troen ikke bare se en nåde som veier tyngre enn all vår synd og uverdighet. Vi bør

også vente oss all faderlig og guddommelig barmhjertighet, kjærlig omsorg og hjelp av dette brorskapet. Vi bør tro at vår store og allmektige bror og Frelser vil ta seg av alt som noen gang kan bekymre hjertet vårt. Han vil ikke bare være vår forsvarer hos Faderen, men også lege alle våre feil, være vår gode hyrde og beskytte oss i alt som kan hende oss, i farer og vansker.

Når en av flere brødre blir opphøyd til en svært stor og mektig herre i landet, håper alle de andre brødrene at det nå skal bli råd og hjelp for dem i all slags trengsel og nød. Slik ser vi at da patriarken Josef var blitt opphøyd til herre over Egypt, nest etter kongen, fikk også alle brødrene hans det beste landet i riket og all kongelig gunst og hjelp. Om dette høye brorskapet skriver Luther i en preken på påskedag:

«Tenk selv etter, sier jeg, hva slike ord rommer: Gå av sted til mine brødre og si til mine disipler, som rømte fra meg, at de skal hete og være mine kjære brødre! Er ikke dette med ett ord et uttrykk for at de sammen med Kristus er satt inn til å råde over hele det himmelske gods, hele den himmelske arv og alt det Kristus har? Uten tvil må det være rike og salige brødre og søstre som kan rose seg av denne broren, han som nå ikke henger på korset eller ligger i graven, men er en allmektig Herre over synd, helvete og djevel.»

Juledag: Ordet ble kjød – del 2

9. Men vi kan aldri riktig tro denne store hovedartikkelen i Guds evangelium. Vi får aldri riktig inn i hjertet at den sanne, allmektige Gud, som i begynnelsen skapte himmel og jord og først åpenbarte seg ved ordet «Bli!», senere i tidens fylde ble kjød, et menneske, en av vår slekt. Det gjelder selv om vi ellers er troende mennesker, opplyst av Gud. Det ser vi tydelig nok av at vi kan tenke og tale om dette med så kalde og svake hjerter.

For kunne vi riktig tro dette, ville vi jo bli helt ute av oss selv av en høy og himmelsk glede. Ja, vi ville bli som drømmende og ikke ha en tanke eller følelse til overs for småting på jorden. Uavbrutt ville vi bli fylt av undring, pris, lov og kjærlighet til Gud og alle mennesker, mens vi sa og trodde at Gud har æret vår falne slekt så høyt at han er blitt som en av oss – unntatt synden – og er blitt vår blodsslektning og bror.

Da ville vi, som allerede sagt, ha den frimodigste samvittighet tross all vår synd. For vi kunne jo da alltid si: «Om mine synder var tusen ganger større enn de er, blir de likevel her som ingenting, når selve den umåtelig store Gud og Skaper har gitt seg selv inn i vår slekt for å bøte på syndefallet og være en soning for våre synder.»

Det var denne store gleden engelen antydet da han sa til de fattige gjeterne: «Se, jeg forkynner dere en stor glede – en glede for alt folket. I dag er det født dere en frelser, som er Messias, Herren» (Luk 2,10–11), Herrens salvede, som var lovet for så lenge siden.

For slike stakkars syndere som oss, som ikke kunne annet enn synde, enten vi ville det eller ikke, er dette jo en umåtelig stor glede. Over den burde våre hjerter bare lovsynge og prise ham i brennende

kjærlighet, ham som er sann Gud og vår bror, og som er gitt til å være et offerlam for oss. Ja, ham være ære og lov og pris nå og i evighet!

10. Hvordan kan det da ha seg at vi ikke tror dette? Det var jo Guds eget første løfte på syndefallets dag, det ble til sist oppfylt i tidens fylde, og det ble bekreftet med store kraftgjerninger og under. Det kommer helt naturlig av at denne Guds nåde og gave er for stor til å få rom i våre stakkars, trange hjerter. Ved syndefallet har de mistet all evne til å tenke noe så stort om Herren Gud.

Med øynene ser vi nok i skapelsens kjempeverk at Gud er et umåtelig stort vesen i sine tanker, råd og gjerninger. Men at han skulle gjøre noe så herlig til vårt beste, det vil ikke trenge inn i hjertene våre. De er så fylt av bevissthet om synd og av lovens tankegang, som går ut på at Gud skal handle med oss etter det vi fortjener.

Men da kunne det gjøre oss godt å tenke over det apostelen sier til efeserne i første kapittel: at Gud Herren har gjort alt dette, ikke for noen fortjeneste eller godhet hos oss, men «etter sin frie viljes råd, til pris for sin nådes herlighet» (Ef 1,5–6). Og vi kan tenke over det Herren Kristus vitner: at han har gjort det av stor, enestående kjærlighet til denne slekten. Han sier: «For så har Gud elsket verden» (Joh 3,16).

Også Johannes sier i sitt første brev: «Ved dette ble Guds kjærlighet åpenbart iblant oss, at Gud har sendt sin enbårne Sønn til verden, for at vi skal leve ved ham» (1 Joh 4,9). Er dette nå det største beviset på Guds kjærlighet til menneskeslekten, kan vi vente at han har gjort noe svært stort og underfullt.

La oss igjen minne oss selv om ordene til den gamle gudsmannen! Han skrev at han hadde anstrengt alle sine tanker for å finne ut hva som drev Gud til en så stor og overordentlig kjærlighet til menneskene. Etter alt han hadde tenkt og grunnet, kom han til sist til denne slutningen: «Gud elsket, derfor elsket han.» Det vil si: Gud hadde i sitt hjerte det vi kaller kjærlighet, en stor kjærlighet, og den var den egentlige drivkraften.

Nå vet vi allerede av egen erfaring at kjærligheten er den største makten på jorden. Et menneske som er blitt tent av en riktig varm kjærlighet, kan med stor lyst gjøre ting for å nå det kjære målet – ting som ingenting annet kunne ha fått ham til.

Spør du en mor hvordan hun så utrettelig kan stelle et sykt barn dag og natt, enda barnet aldri har gjort seg fortjent til all denne kjærlige

omsorgen og pleien ved noen gjerning eller dyd, vil hun neppe forstå spørsmålet. Hun vil si: «Det er jo mitt barn.» Noen annen grunn kan hun ikke gi; hun kan ikke ha noen annen følelse for barnet.

Og selv om vår slekt er blitt så vanartet ved synden, var den jo opprinnelig skapt til å være Guds barn og arvinger. Gud Herren har også selv sagt at hans kjærlighet til mennesket er større enn en mors. Han har sagt at selv om det unaturlige skulle skje at en kvinne glemte sitt barn og ikke forbarmet seg over sitt livs sønn, vil han likevel ikke glemme oss (Jes 49,15). Tenk at Herren Gud har et slikt hjerte for menneskene som en mor har for sitt barn!

Vi kan nesten ikke forestille oss at en mor skulle bli likegyldig for sitt barn, selv om det var blitt et slikt sorgens barn at det hadde pådratt seg landslovens strengeste straff, å bli henrettet. Vi tenker oss tvert imot at dagen da den rettferdige dommen ble fullbyrdet over hennes uverdige sønn, ville bli den bitreste for hennes hjerte.

Og Herren Kristus har gitt oss rett til å slutte ut fra et slikt forhold hvordan Guds farskjærlighet til menneskene er. Han sier: «Hvis da dere som er onde, vet å gi barna deres gode gaver» – så en far ikke gir sønnen sin en stein i stedet for brød, eller en skorpion i stedet for et egg, når han ber om mat – «hvor mye mer skal da den himmelske Far gi …» (Luk 11,11–13).

Da kan vi også fatte hvordan det var mulig at Gud Herren i sin urokkelige kjærlighet bestemte seg for dette offeret til barnets frelse, da han fra evighet så forut sitt kjære barns nød og elendighet under synden. «For i ham har han utvalgt oss før verdens grunnvoll ble lagt» (Ef 1,4). Tenker vi over et slikt forhold, kan i alle fall noe av den store julegleden få rom i våre hjerter, enda den ellers er for stor til at vi noen gang kan romme den.

Videre kan det også hjelpe oss å tenke dypt over den store Guds underfulle og ufattelige tanker og råd, når vi hører at han har gjort det «etter sin frie viljes råd, til pris for sin nådes herlighet». Hvem kan noen gang tenke ut de tanker og beslutninger som den store Gud kan fatte i sitt ufattelige vesen, særlig når det også skal tjene til pris for hans navn?

Nå ser vi i ettertid hva som en gang i begynnelsen var hans rådslutning: å skape solen, månen og alle himmellegemene, og jorden med

alt som er på den. Men hvem hadde kunnet tenke seg noe slikt på forhånd? Nå når det er fullført, ser vi det med egne øyne.

Men tenk at han også en gang fattet det underfulle rådet å frelse sitt hjertes barn, mennesket, ved å gi sin eneste Sønn, for at mennesket siden skulle prise ham i all evighet! Dette var jo ikke mer underlig enn at han en gang skapte mennesket i sitt bilde og til sin arving. Ved å tenke dypt over slikt skal kanskje våre trange hjerter en gang kunne fatte at Ordet ble kjød – særlig fordi det var nødvendig for å frelse hans hjertes skatt, slik barnet er for farshjertet.

Til sist kommer også dette: Enten vi forstår dette eller ikke, har vi likevel, som Johannes sier i vår tekst, fått se ham. «Han tok bolig iblant oss. Og vi så hans herlighet, en herlighet som den en enbåren Sønn har fra sin Far, full av nåde og sannhet.»

Her finner vi grunnen til at apostlene trodde dette store under med en slik visshet at de villig led alle slags pinsler for hans skyld. Da de var blitt pisket fordi de bekjente hans navn, gikk de bort fra Rådet, glade over at de var aktet verdige til å bli vanæret for hans skyld (Apg 5,41). At de hvilte i en slik visshet, kom av at de hadde sett hans herlighet. Hadde også vi vært til stede og sett hans herlighet, ville vel også vi ha trodd sterkere enn vi nå gjør.

11. Men hva mener Johannes når han i vår tekst sier: «Vi så hans herlighet»? Guds Sønn skulle jo her på jorden være i den dypeste fornedrelse til vårt beste. Med hans herlighet menes alle de tegnene på hans guddoms majestet som etter Guds beslutning fra tid til annen ble åpenbart for å styrke vår svake tro.

Til disse tegnene kan vi først regne at den himmelske hærskaren og alle englene tilba ham. Slik sa også Kristus selv: «Dere skal se himmelen åpnet og Guds engler stige opp og stige ned over Menneskesønnen» (Joh 1,51). En konges herlighet viser seg jo ofte i all den prakt og glans som preger omgivelsene hans.

Da dette barnet var født i stallen i Betlehem, ble hele den vide marken samme natt fylt av en himmelsk glans. Utallige himmelske vesener talte og sang om dette barnet for gjeterne som våket der. Og alt det den fattige moren og fosterfaren hadde å gjøre med barnet, både da og under flukten til Egypt, ble sagt dem av himmelens engler.

Lenger fram ser vi også at engler tjente Jesus etter at han hadde gått igjennom fristelsene i ødemarken (Matt 4,11). Og enda senere, da han

var stått opp, var engler ved graven de første som forkynte hans oppstandelse. Slik ble det sant allerede på jorden, det den himmelske Far lenge før hadde sagt: «Og alle Guds engler skal tilbe ham!» (Hebr 1,6).

Ja, la oss bare tenke over dette ordet! Hva er han for en, han som Gud selv – som har forbudt all tilbedelse av skapninger – sier om: «Og alle Guds engler skal tilbe ham!»? Og slikt hadde Johannes sett med egne øyne. Det er med på å forklare ordet: «Vi så hans herlighet.»

Hit hører også alle de allmaktsgjerninger Kristus nå og da gjorde. Vi har allerede nevnt hvordan han i ødemarken skapte brød til fem tusen menn. Han vakte opp Lasarus, som allerede stinket i graven fordi forråtnelsen hadde satt inn. Og han drev med makt de onde ånder ut av menneskene.

Men når apostlene talte om hans herlighet, synes de særlig å ha tenkt på det som skjedde på forklarelsens berg. Der så de sin Herre med ett stråle i et himmelsk lys, og klærne hans ble hvite som snø. To av himmelens innbyggere talte med ham, og en røst fra himmelen sa: «Dette er min Sønn, den elskede! I ham har jeg velbehag» (Matt 17,5).

Om denne hendelsen skrev nemlig Peter i 2 Pet 1,16–18: «For det var ikke kløktig uttenkte eventyr vi fulgte, da vi kunngjorde dere vår Herre Jesu Kristi makt og gjenkomst, men vi hadde vært øyenvitner til hans storhet. For han fikk ære og herlighet av Gud Fader, da en slik røst lød til ham fra den aller høyeste herlighet: Dette er min Sønn, den elskede, som jeg har behag i. Og denne røsten hørte vi lyde fra himmelen da vi var sammen med ham på det hellige fjell.»

Til sist hørte det også med til åpenbaringen av hans herlighet at han sto opp av graven med et forherliget legeme og fór opp til himmelen. Alt dette mener evangelisten når han sier: «Vi så hans herlighet.» Vi så ham «full av nåde og sannhet».

12. Før vi nå forlater dette store emnet – hva Guds Sønns åpenbaring i kjødet skulle være for den falne menneskeslekten – vil vi ta fram og betrakte et sted i teksten vår. Der blir den evige hjelpen som ble beredt for oss ved dette, uttrykt i et kort, men rikt ord. Når Johannes i vers 1–3 taler om Ordet, legger han til: «I ham var liv, og livet var menneskenes lys.»

13. «I ham var liv.» Når det gjelder hva disse ordene betyr, er det sannelig også sant, det skarpsindige fortolkere har påpekt: at «liv» her må tas i den aller videste betydning. Det betegner alt det liv som er

gått ut fra det skapende Ord. Det er desto mer grunn til det fordi det i den greske teksten ikke står «livet» (med artikkel), men «liv». Og vi vet at når Gud ved Ordet skapte alt som heter liv på jorden, så var det fra Ordet alt dette livet gikk ut.

Men vi kan også tenke over evangelistens åndelige hensikt med skriftene sine og hans måte å uttrykke seg på andre steder, for eksempel i 1 Joh 5: «Dette liv er i hans Sønn. Den som har Sønnen, har livet. Den som ikke har Guds Sønn, har ikke livet» (1 Joh 5,11–12). Da ser vi at han uten tvil særlig har tenkt på menneskenes åndelige og evige liv. Han nevner også her særskilt «menneskenes lys», og slik sikter han først og fremst til menneskeslektens frelse, som var hovedsaken med at Guds Sønn ble menneske.

Det særegne for Johannes, som gjerne blir framstilt med en ørn på bildene, er at blikket hans er dypt og skarpt. I enkle og jevne ord legger han mange høye og dype tanker. Ved dette ordet er blikket hans uten tvil rettet mot hvordan hele menneskeslekten ved syndefallet mistet alt liv som var av Gud. Det skjedde etter Guds første dom: «Den dagen du eter av det, skal du visselig dø» (1 Mos 2,17). Og dette livet finnes nå bare i Sønnen. Etter hans egne ord er det bare ham som er gitt å ha liv i seg selv og å gjøre levende hvem han vil.

Johannes har her antydet at alt et menneske kan gjøre og utrette for sin frelse, er og blir dødt alt sammen. Selv om et menneske anstrenger seg til det ytterste for å gjøre Guds vilje og kjempe seg til livet, makter han det ikke mer enn et dødt og stinkende lik kan gjøre seg selv levende.

I hele skaperverket finnes det ikke et gresstrå eller en orm som ikke har fått livet sitt ved det skapende Ord. Slik har heller ingen i hele menneskeheten evne til å leve i Gud ved egen kraft og vinne det evige liv. Alt vi gjør, lar oss fremdeles bli liggende i døden, inntil vi fortviler over alle våre egne gjerninger, bare hører Guds Sønns røst og blir levende ved den.

Slik vitner Herren selv: «Sannelig, sannelig sier jeg dere: Den time kommer, og den er nå, da de døde skal høre Guds Sønns røst, og de som hører, skal leve» (Joh 5,25). Og vi vet at Kristus et annet sted har talt så sterkt om den åndelige døden at han rett og slett sammenlignet noen åndelig døde mennesker med et lik som skulle begraves. Han sa til mannen som ville begrave sin far: «La de døde begrave sine

døde» (Luk 9,60). Med det har Herren sagt tydelig nok at livet bare er i Guds Sønn, og at bare den som har Sønnen, har livet (1 Joh 5,12).

Men å ha Sønnen er ikke bare å be til ham eller arbeide for å tjene ham. Det forutsetter det som står lenger ned i teksten: at en er født av Gud (v. 13), at en er blitt et nytt og levende menneske som med Paulus kan bekjenne: «Jeg lever ikke lenger selv, men Kristus lever i meg. Det liv jeg nå lever i kjødet, det lever jeg i troen på Guds Sønn, han som elsket meg og ga seg selv for meg» (Gal 2,20).

Paulus sier også et annet sted: «Bare hvis det var gitt en lov som hadde kraft til å gjøre levende, kom rettferdigheten virkelig av loven» (Gal 3,21). Men i brevene sine har han grundig og kraftig bevist at det ikke er gitt noen lov som kan gjøre rettferdig og levende.

Det er en viktig lærdom at alt vi gjør etter Guds hellige lov, og alt loven virker på mennesket, ikke gir liv. For loven kan bare kreve det som finnes hos menneskene, og det er ikke liv. Bare den samme som i begynnelsen skapte liv, kan gi livet, når han blir sjelens liv og fred. Dette er altså meningen med teksten: at bare han er livet.

Slik har også Luther forstått teksten vår når han sier: «Ved dette ene stedet er nå all menneskelig evne og alle menneskelige gjerninger slått til jorden. Hvordan vil du nå heve opp egenviljen og egenfortjenesten? Gjør alt du makter, gjør alle helgeners og engles gjerninger – likevel er det dødt alt sammen. For her står det klart og utvetydig at det som ikke er i Ordet, er bare død.

«Livet består ikke i at du bevarer din jomfrustand, ber mye eller hører til en streng orden, men i ham (Ordet), sier evangelisten, og ellers ingen steder. Johannes taler nemlig både om det timelige og det evige liv, som om han ville si: Alt som lever og rører seg for dette eller det kommende liv, er i Ordet.»

Noe liknende antyder også Moses når han sier: «Og Gud sa: Jorden skal la levende sjeler gå fram, hver etter sitt slag … Og det ble slik» (1 Mos 1,24). Og igjen: «La oss gjøre mennesker i vårt bilde, etter vår liknelse» (1 Mos 1,26). «Og Gud Herren formet mennesket av landjordens støv, og blåste livets ånde i hans nese, og mennesket ble til en levende sjel» (1 Mos 2,7).

Å, at alle som strever og bærer tunge byrder, ville tenke over og tro dette: Hvor mye de enn anstrenger seg for sin sjels omvendelse og helliggjørelse, blir de likevel alltid åndelig døde og fortapte, så lenge

de ikke fortviler over alle sine gjerninger og kommer til Sønnen, som alene har liv og gir liv. Slik er alt vårt arbeid forgjeves. Skal noe åndelig og evig liv vinnes, må det igjen skje bare ved det samme allmektige skaperordet som i begynnelsen sa: «Bli!» – og det ble liv.

Ingen menneskelig kunst på jorden kan skape noe levende, skape *liv*, hvor mesterlig den enn kan etterligne en skapt ting i den ytre formen. Alt som heter liv, kan bare Gud gjøre. Slik er også all anstrengelse for å få et åndelig liv forgjeves. Bare i ham som heter Ordet, og som i begynnelsen kalte alt liv fram – bare i ham er fremdeles det åndelige og evige liv. Slikt ville den dypsindige Johannes si om Ordet: «I ham var liv.»

14. «Og livet var menneskenes lys.» Dette ordet er ikke mindre lærerikt og ikke mindre verdt å betrakte. Johannes har først sagt: «I ham (Ordet) var liv.» Hva kan det da bety at han ikke på samme måte legger til: «I ham var også menneskenes lys», men forandrer uttrykket og sier: «og livet var menneskenes lys»?

Også i dette ligger det en lærerik opplysning som er verdt å tenke over. Et dødt legeme kan ikke ta imot det ytre lyset. Slik kan heller ikke et åndelig dødt menneske fatte lyset i Guds Sønn, så lenge det ikke har tatt imot livet i ham – så lenge det ikke har begynt å lyde hans røst og slik fått liv i ham. Slik sier Herren Jesus selv: «Jeg er verdens lys! Den som følger meg, skal ikke vandre i mørket, men ha livets lys» (Joh 8,12). Han sier ikke at den som bare i det ytre hører og leser hans ord, får lyset ved det.

De som først vil forstå alt i Kristi ord før de vil tro og lyde ham, blir alltid i mørket. Lyset, det sanne lyset i Guds Sønn, er slik at det ikke kan ses rett før vi har fått liv i Guds Sønn. Når menneskene hører Guds ord, kan de nok ha et vitnesbyrd om at dette er den guddommelige sannhet. Men de finner mye i det som de tar anstøt av. Skal de nå ha alle disse vanskelige knutene løst før de vil bøye seg for sannheten i ordet, blir de i mørket.

Den guddommelige sannhets majestet krever først å bli trodd og adlydt før den gir sitt fulle lys. Slik sier også Kristus: «Om noen vil gjøre hans vilje, da skal han kjenne om læren er av Gud, eller om jeg taler av meg selv» (Joh 7,17). Og til Marta: «Sa jeg deg ikke at dersom du tror, skal du se Guds herlighet?» (Joh 11,40). Her kreves først den ubetingede tro og lydighet før en får merke og se.

Det er også verdt å legge merke til at mange sjeler blir i et underlig mørke så lenge de ikke har tatt imot livet i Guds Sønn – selv om de tror og lyder Kristi ord så langt at de vil gjøre og lyde alt han lærer. «De ser da», som Luther sier, «bare en ny lovgiver i Kristus.»

Ja, selv de mest skarpsindige og lærde, som på sin måte også er alvorlige og velmenende, arbeider fremdeles i naturens mørke når de ikke selv har tatt imot livet i Guds Sønn. Derfor kan de til og med tro og si, stikk i strid med Ordets lære, at også loven skal gi liv. Ja, de kaller det til og med hellighet når de fører et fromt liv bare fordi loven har vekket dem. Skriften kaller det å holde seg til lovgjerninger og å være under forbannelse (Gal 3,10). All sann hellighet må tvert imot springe ut av troens glede og kjærlighet.

Først når de er blitt seg bevisst sin åndelige død, er blitt fortapt og har fått livet ved Guds Sønn, blir alt lyst. Først da ser de den fulle sannheten: at verken rettferdighet eller liv kan frembringes i oss ved loven. Alt er dødt. Selv de vakreste gjerninger er bare gjerninger, og alt som er dødt, er dømt urent av loven. Den som bare rørte ved en død, ble jo regnet som uren etter loven (4 Mos 19,16). Slik er de beste gjerninger urene for Gud etter loven.

Vi må først ha erfart det underverket at vi kan si: «Da vi virkelig ble overbevist om vår fortapthet, fant vi at budet, som i seg selv er så hellig og godt, likevel for vår synds skyld ble til død for oss (Rom 7,13). Men da vi var døde i syndene, gjorde Gud oss levende for sin store kjærlighets skyld (Ef 2,4–5).» Da stråler Kristi evangelium for vårt øye over alle ting i et nytt og himmelsk lys, som gjør oss stadig mer levende og brennende for Lammets ære.

Slik lærer da Johannes her at den som ikke har fått liv i Guds Sønn, heller ikke kan ha det sanne lyset. Men også dette ordet krever tro og lydighet. Hvert menneske som mener at veien hans er rett, og som tror at han med forstanden har fattet det rette, burde vite at dommen alt er felt: Bare de som har fått livet i Guds Sønn, og som priser ham alene som den eneste kilde til både rettferdighet, liv og hellighet, har det sanne lyset. Alle andre er i mørket.

Likevel er denne sannheten svært ydmykende og tung å fatte for menneskets naturlige hovmod og mørke. Derfor går det den dag i dag overalt slik Johannes sier videre i teksten vår:

15. «Han kom til sitt eget, og hans egne tok ikke imot ham.» Jødene hadde framfor alle andre folk på jorden den høye ære og nåde å eie Guds ord og den vakre gudstjenesten. Derfor var de også framfor alle andre folk fylt av innbilninger om sin opplysning og sin fromhet for Gud. Men nettopp for disse innbilningenes skyld var de også mer uskikket enn noe annet folk til å ta imot det sanne lyset i Guds Sønn.

Derfor sa han også til de fornemste i sitt folk, de skriftlærde og fariseerne, at tollere og horkvinner skulle gå inn i himmelriket før dem (Matt 21,31). Og det gikk med dem slik apostelen sier: «Israel derimot, som søkte rettferdighetens lov, kom ikke fram til denne lov. Hvorfor? Fordi de ikke søkte den ved tro, men ved gjerninger. De støtte mot snublesteinen» (Rom 9,31–32).

16. Vi har nå sett hvem han egentlig var, han som ble født i krybben: den sanne Guds Sønn, Ordet, som var i begynnelsen og var Gud, og som alt er skapt ved. Og vi har sett hva han skulle være for menneskene: det eneste liv og lys, som alene kan føre oss ut av den død og det mørke vi alle er kommet i ved syndefallet.

Nå skal vi for det tredje se at teksten vår gir et enkelt og herlig svar på spørsmålet: Hvordan og når får man del i livet og lyset? Hvordan blir man et Guds barn, og hvordan kan man vite med visshet at man er det?

17. «Men alle dem som tok imot ham, dem ga han rett til å bli Guds barn, de som tror på hans navn. De er ikke født av blod, heller ikke av kjøds vilje, heller ikke av manns vilje, men av Gud.»

«Men alle dem som tok imot ham, dem ga han rett til å bli Guds barn, de som tror på hans navn.» Her har vi nå en fortreffelig tekst. Den er så enkel og tydelig at et barn kan fatte den, og samtidig så dyp og lærerik at den til alle tider er et levende lys for de eldre og opplyste kristne. Måtte hvert menneske som virkelig ønsker sitt evige vel, og som ikke vil risikere å bli evig bedratt til sist i døden og dommen, gi godt akt på disse ordene!

Merk hvordan apostelen taler: «Alle dem som tok imot ham.» Han sier ikke: «Alle dem som har gjort sitt beste og så venter at Gud til sist skal være dem nådig», slik som hele verden drømmer og bedrar seg selv. Han sier heller ikke: «Alle dem som har vendt seg bort fra verdens tomme vesen og driver med gudsfrykt, legger av de mest iøynefallende syndene og strever etter hellighet.» Nei, Johannes taler

om Guds Sønn, som alene livet er i, og sier: «Alle dem som tok imot ham.»

Nå blir det viktigste spørsmålet hva som menes med å ta imot ham. Også dette forklarer Johannes med to tillegg. Det første er: «de som tror på hans navn», og det andre: «de er … født av Gud». Dette stedet gir oss derfor en fortreffelig lærdom om troen, eller hva en rett, frelsende tro er.

For det første ser vi her at den frelsende tro ikke bare betyr å holde for sant det som står i Skriften. Nei, den er et mottak – det er å ta imot, slik ordet i grunnteksten betyr. Vil jeg nå vite helt tydelig, ja, liksom se med øynene, hva som menes med å ta imot ham, finnes det ingen bedre vei enn å se i evangeliehistorien hvordan det gikk til, det Johannes sikter til med sitt korte ord.

La oss da først tenke over hvordan det gikk til, det som sto i vers 11: at «hans egne tok ikke imot ham». Også dette ser vi tydeligst i historien. Den forteller hvordan de fleste blant det fromme folket foraktet den nye forkynnelsen, da først døperen Johannes og senere Kristus sto fram i jødenes land og forkynte omvendelse og syndenes forlatelse.

Noen ble hindret av sin verdslighet og sitt jordiske strev. De gjorde som Kristus sier i Luk 14 og Matt 22: Da innbydelsen til himmelens bryllup kom til dem, svarte den ene: «Jeg har kjøpt en åker», og den andre: «Jeg har tatt meg en kone, og derfor kan jeg ikke komme» (Luk 14,18–20). Så gikk de av sted til sin handel og sin åker. De mente at den nye forkynnelsen og den omvendelse og tro på Kristus som ble krevd, ikke var nødvendig for dem.

Det kom særlig av at de tenkte: «Vi er jo ikke rå og ville hedninger. Vi har jo templet og den vakre gudstjenesten. Vi har dessuten Herrens ord og lov og bærer jo fram mange offer til Gud etter den. Vi gjør mange gode gjerninger og er jo Guds folk fra før. Skulle vi trenge denne nye forkynnelsen, ville jo våre forfedre, som er døde, være fordømt.»

Slik ble mange fiendtlige mot denne nye forkynnelsen. De mente at de med full rett burde forakte og forfølge den, slik Kristus sier at noen hånte og drepte tjenerne hans. Andre ble likevel værende i sin gamle trygghet. Atter andre hyllet Kristus bare som en profet og lærer fra Gud og sluttet seg til flokken hans på en falsk måte. De tok bare imot

hans lære og leveregler, men tok ikke imot ham selv som sin eneste rettferdighet for Gud.

Dette viste Kristus i liknelsen om mannen som kom til bryllupet uten bryllupsklær, og som skal kastes ut i mørket utenfor når brudgommen til sist ser på gjestene. Slik går det til den dag i dag når døperens røst blir hørt et sted og evangeliet også blir forkynt – kort sagt den lære at et ytre fromt liv ikke er nok, men at det kreves at hjertet blir skapt på ny, og at en får liv i Guds Sønn.

Ennå i dag blir denne forkynnelsen foraktet som av jødene. Det kommer for det første av jordisk sinn og jordiske forretninger. Menneskene sier: «Vi har annet å gjøre og tenke på enn å lese og gruble over kristendommen. Vi har jo den vanlige gudstjenesten fra før. Vi har god kunnskap og lever rettferdig. Vi har for eksempel ikke ranet eller stjålet, men gjort rett mot alle og gjort godt mot mange.

Og dessuten er hvert menneske svakt. Har vi ikke gjort alt fullt ut, skal vi vel tro på Guds nåde og ta nattverden til sist, så blir vi vel salige for Kristi skyld.» Og så går man sin vei til sin handel og sin åker og spør slett ikke etter denne forkynnelsen om omvendelse og tro. Dette er for det første å ikke ta imot ham.

Men Kristus sa at husbonden ble vred og erklærte om de innbudte som ikke tok imot innbydelsen: «Ingen av de menn som var innbudt, skal smake mitt festmåltid» (Luk 14,24). Slik skal det sannelig gå med dem som forakter den i dag også, så sant Kristus ikke lyver: «Dere skal dø i deres synder» (Joh 8,24) og bli fordømt. Og slik mannen i bryllupet i Kristi liknelse ble kastet ut i mørket utenfor, skal også de som bare har hyllet Kristi lære og leveregler, bli kastet ut når de ikke har det som menes med bryllupsklærne.

Juledag: Ordet ble kjød – del 3

18. Vi har nå sett hvordan det gikk til at man ikke tok imot ham. Ved denne motsetningen kan vi desto bedre forstå hva det ville si at andre tok imot ham. Det vil vi nå betrakte.

Vi ser da igjen i historien at mens den største flokken av jødene foraktet Guds råd og ble værende i sitt gamle vesen, fantes det likevel her og der i landet elendige og syke samvittigheter. Stor var deres glede over å få komme til Jesus, få nåde og bli hans egne. For folket kjente Guds vilje av loven, som ble lest flittig i synagogene deres. Derfor fantes det også noen som ikke riktig kunne bli værende i den kjødelige tryggheten, enda de hadde alle sine offer og ytre gjerninger.

Så kom døperen Johannes med sin forkynnelse om omvendelse, eller sinnsforandring, og senere Kristus (Matt 5 og 6) med sin forklaring av Guds mening med loven. Etter den var ikke bare mordere skyldige til helvetes ild, men også den som ble vred på sin bror eller fór ut mot ham med harde ord. Ikke bare de som i gjerning hadde brutt det sjette bud, var skyldige. Også de som bare så på en kvinne med uren begjæring, var skyldige for Gud og under dommen (Matt 5,22.28). Da ble det mange fattige syndere som før hadde trodd at de var rettferdige.

Og ikke bare vitnet Johannes at Jesus var Kristus, den lenge ventede Guds Sønn, Guds lam som bar verdens synder (Joh 1,29). Kristus beviste også selv ved mange tegn og under at han var den som hadde makt på jorden til å forlate synder (Matt 9,6). Da begynte disse stakkars syndere og synderinner å bli dratt til ham. De hørte hans evangelium, falt ned for hans føtter, bekjente sine synder og søkte nåde.

Og når de nå fikk ta imot hans trøsterike løfte om forlatelse, ble de så knyttet til ham at de aldri kunne forlate ham. De ble med ham

for godt og ble hans disipler for hele livet, og nå ble de i alt formet etter hans lære og eksempel. De var ikke med det blitt fullkomne og syndfrie helgener; han måtte ennå daglig rettlede dem og refse deres vanart.

Men alle som i ydmykhet tok imot slik tilrettevisning like gjerne som hans trøsterike tiltale, ble værende hans disipler. Også da han synlig var tatt fra dem, og de hadde fått en annen Trøster, Den Hellige Ånd, holdt de fast ved ham og hans ord hele livet under Den Hellige Ånds oppdragende ledelse. Slik ble de skilt ut fra hele den øvrige mengden, og derfor ble de kalt sekterere, «nasareernes sekt» (Apg 24,5.14).

Alt dette vi ser i historien, gir oss et anskuelig bilde av det Johannes sier her: «Alle dem som tok imot ham, dem ga han rett til å bli Guds barn.»

Det samme synet ser vi også i våre dager og til alle tider på jorden. Når Kristus, omvendelse og tro blir forkynt med ånd og kraft et sted, og menneskene merker denne talen om Kristus, deler de seg alltid i disse to flokkene. Som vi nå har sett, forsømmer den største flokken Guds kall og går bort til sin handel og sin åker – noen i fiendskap mot den forkynnelsen vi her har talt om, andre bare i likegyldighet og tomhet.

En mindre flokk derimot tar imot Guds kall, begynner å bli grepet av evangeliet og blir knyttet til Kristus og hans ord. Dette er jo åpenbart det samme forholdet som på Kristi og apostlenes tid. Da ble nasareernes sekt samlet ved deres forkynnelse og knyttet til Kristi ord og etterfølgelse. De dannet en egen flokk og holdt fast ved ham også under de hardeste forfølgelser. Og nå sier Johannes her som en allmenn regel, som gjelder til alle tider: «Alle dem som tok imot ham, dem ga han rett til å bli Guds barn, de som tror på hans navn.»

Når det gjelder å ta imot ham, må vi også huske og aldri glemme den skarpe påminnelsen Kristus gir i Matt 22,11–13. Der viser han at det er helt nødvendig at vi tar imot ham som vår Frelser og vår rettferdighet, mens vi kjenner syndens nød.

For Kristus sier på dette stedet at det etter innbydelsen kom med noen som ikke hadde bryllupsklær, og som ble kastet ut i mørket utenfor fordi de hadde forsømt dette. Da forstår vi at det betegner slike som bare har vendt seg bort fra det tomme livet og hyllet Kristi lære og

leveregler, slik vi sa før. De har ikke den omvendelse som gjelder for Gud. Ved den blir mennesket tatt fra all trøst i sin egen rettferdighet og blir stadig refset for alt, også det skjulte onde i hjertets tanker og begjær. Derfor kan det aldri finne ro annet enn i fortjenesten ved Kristi blod.

Det er dette som her betegnes med bryllupsklærne, etter Åp 7,14, der det står om de rette hellige: «De har vasket sine kapper og gjort dem hvite i Lammets blod.» At mannen kunne være til stede i bryllupet uten bryllupsklær, må bety at han syntes hans egne klær, det vil si hans egen rettferdighet, var nok.

Slik fordømmes her den fromhet og åndelighet der mennesket begynner å bli fornøyd med sin kristendom og sin fromhet. Bare den åndelighet blir godkjent der mennesket alltid blir misfornøyd med seg selv, blir refset som alltid skyldig og alene i Kristi blod kan finne sin rettferdighet og hvile.

Denne påminnelsen fra Kristus gir en fin og skarp forklaring på hva som menes med å «ta imot ham». Den stemmer godt overens med hans utførlige beskrivelse i Joh 6. Der gjentar og innskjerper han så ofte ordene «ete mitt kjød» og «drikke mitt blod», og der forklarer han dem også med ordet «tro» på ham.

Den rette tro, det rette mottak, finnes altså bare hos de sjeler som på grunn av sin egen stadige syndenød trenger Kristi kjød og blod, det vil si hans soning, like daglig og uunnværlig som legemet trenger mat og drikke. Hos slike sjeler finnes sannelig det rette mottaket av Jesus.

Og hør da hva som her uttrykkelig blir sagt: «Alle dem som tok imot ham, dem ga han rett til å bli Guds barn.» Den som har Sønnen, har livet, hvordan det enn står til med synden hans. Hvor mangfoldig eller tung du enn føler din synd, og hvor dypt du enn kjenner din skrøpelighet i omvendelse, bønn, anger og slikt – alt som heter menneske, er i alle fall så fortapt, med alle våre krefter og foretak, at livet bare er i Guds Sønn. «Det er ikke én rettferdig, ikke en eneste» (Rom 3,10). «Intet kjød blir rettferdiggjort for ham ved lovgjerninger» (Rom 3,20).

Ja, den allmenne elendigheten i alt som heter menneske, går så langt at apostelen sier: «Det er ingen forskjell, alle har syndet» (Rom 3,22–23). De helligste må her klage og rope: «Jeg elendige menneske! Hvem skal fri meg fra dette dødens legeme? For etter mitt indre menneske slutter jeg meg med glede til Guds lov, men i

lemmene mine ser jeg en annen lov, som strider mot loven i mitt sinn, og som tar meg til fange under syndens lov, som er i mine lemmer» (Rom 7,24.22–23).

Men så stor og fullkommen er den soningen som er fullbrakt i Kristus Jesus! Guds Sønn, den samme evige Gud som i begynnelsen skapte alle ting, så det ikke er blitt til noe av alt som er blitt til uten ham, kom og ble et menneske for å gi seg selv som løsepenge for alle. Derfor er det nå ingen fordømmelse for dem som er i Kristus Jesus. «For det som var umulig for loven … det gjorde Gud, da han sendte sin egen Sønn i syndig kjøds lignelse, for syndens skyld, og fordømte synden i kjødet» (Rom 8,1.3).

Så står det da fast, det som sies i vår tekst: Alle dem som tok imot ham, dem ga han makt eller *rett* – det er det ordet egentlig betyr – til å bli Guds barn. Han, den store, som i begynnelsen skapte alt og var hos Gud og var Gud, og som i tidens fylde ble kjød – han som bærer alt ved sitt kraftige ord, og som har fullført renselsen for våre synder ved seg selv – han gir dem rett til å bli Guds barn.

Vi har ingen rett til det etter loven og vår egen fortjeneste. Men han gir oss denne retten bare på grunn av sin egen dyre fortjeneste, «til pris for sin nådes herlighet, som han ga oss i Den Elskede» (Ef 1,6).

Synes du da at dette er altfor mye, at du er uverdig til all denne nåden? Da må du ikke regne det for lite at Guds Sønn ble et menneskebarn for at du skulle bli Guds barn. Så dypt kan du aldri være sunket, så grufullt kan du aldri ha syndet, at ikke Guds Sønns menneskeblivelse veier opp og bøter på alt sammen – så snart du tar imot ham.

19. Kort sagt: Hva er det å ta imot ham eller å tro på hans navn? Vi har nå funnet at det er de elendiges tro på Jesus og hans fortjeneste. Det er den tro som bærer de skrøpelige kristne oppe – det vil si dem som er kommet til en slik omvendelse og bedring at de aldri kan bli fornøyd med seg selv. De føler alltid sitt elendighetssår, og derfor trenger de også alltid evangeliet om Kristus.

Når slike kan bli trøstet, er det nettopp den tro som bærer dem oppe. Da er det sannelig ene og alene hans legeme og hans blod, gitt «for verdens liv» (Joh 6,51), som er deres åndelige mat og drikke. Da skal de ikke bli funnet uten bryllupsklær når han kommer, og da skal de visselig få et evig liv. «Men er vi barn, da er vi også arvinger. Vi er Guds arvinger og Kristi medarvinger» (Rom 8,17).

20. Så er da dette en overmåte trøsterik tale for alle elendige som likevel henger fast ved Frelseren. Merk da igjen at det her står: «*Alle* dem som tok imot ham, dem ga han rett til å bli Guds barn, de som tror på hans navn.» Det står ikke: alle som er slik de bør være, de som har overvunnet alle sine skrøpeligheter og svakheter. Nei, det står: «*Alle* dem som tok imot ham.»

Slik har vi også sitert fra Johannes' første brev: «Den som har Sønnen, har livet», hvor skrøpelig han enn er. «Den som ikke har Guds Sønn, har ikke livet», hvor hellig og alvorlig han enn er. Så helt og fullt er livet bare i Guds Sønn.

Men hvilket menneske kan si hvor lykkelige de sjeler er som eier alt dette, og som ved Guds nåde har fått et slikt sinn at de ikke kan bli frelst uten Jesus! Vi tenker derfor lettsindig og likegyldig om det ordet som står her: at de er Guds barn. Dette er i sannhet to ord som burde vært skrevet med bokstaver så store som kirketårn, som Luther sier. For våre hjerter er vanligvis så lettsindige og sløve at vi aldri riktig kan tenke over hva det er å være den allmektige Guds barn.

«Sønner og døtre», sier Herren, Den Allmektige (2 Kor 6,18) – og det i så sann og virkelig mening at Guds evige Sønn på jorden kunne si om sine skrøpelige venner: «Gå til brødrene mine og si til dem: Jeg farer opp til min Far og deres Far, min Gud og deres Gud» (Joh 20,17).

Men nå rører vi igjen ved det emnet som aldri får rom i våre trange hjerter. Vi sier og synger disse ordene og har en viss tro på at de er sanne. Likevel kan vi aldri få det inn i tankene våre hvor virkelig Gud mener dem. Vi tenker som om «Guds barn» bare var et vakkert navn på de sanne kristne.

Men vi burde tenke over at det ikke er spøk eller barnelek når Guds Sønn sa: «Mine brødre, min Far og deres Far.» Det er det største og dypeste alvor. Det rommer summen av alt det høyeste Gud har besluttet i sitt evige råd, og summen av alt Guds Sønn har vunnet for oss.

Kanskje kunne vi begynne å ane noe av hvor stor og virkelig denne sannheten er, om vi tenker over hva Gud har gjort i denne hensikt. Først det vi har sett på denne dagen: at Guds Sønn, den evige Gud, ble et menneskebarn for at vi skulle bli Guds barn. Slik står det i Hebreerbrevet: «For både han som helliggjør, og de som helliggjøres, er alle av én. Derfor skammer han seg ikke ved å kalle dem brødre. Han sier:

Jeg vil kunngjøre ditt navn for mine brødre. Midt i menigheten vil jeg lovsynge deg» (Hebr 2,11–12).

Han som helliggjør, er et sant menneske, og vi som helliggjøres, er også mennesker. Derfor skammet han seg ikke ved å kalle oss brødre.

Å, du milde Guds Sønn, som ville fornedre deg så dypt! Enda du var den evige, Skaperen av alle ting, ville du bli et menneske for å løfte oss opp til den uendelige ære å eie deg i vår egen slekt. Og derfor ville du kalle oss brødre, alle oss som tok imot deg og tror på ditt navn! Tilgi oss vår utroskap og vår utakknemlighet, at vi ikke alltid brenner av glede og kjærlighet over en så usigelig gave!

Til sist er det noe som ikke mindre burde vekke oss til å tro og tenke over denne store sannheten: det levende beviset alle Guds barn har i seg selv på at de er født av Gud. Om det sier Johannes videre i teksten vår, for å beskrive Guds barn nærmere:

21. «De er ikke født av blod, heller ikke av kjøds vilje, heller ikke av manns vilje, men av Gud.» Med dette tillegget ville evangelisten vekke oss til å tenke over det store hovedbeviset på at det han har sagt, er virkelig: at vi er Guds barn, alle vi som tar imot Jesus med den levende tro. Vi er da ikke bare adopterte (antatte) barn, men også fødte Guds barn.

Født, sier han, ikke av blod. Dette synes særlig å være rettet mot jødenes innbilninger om sitt fortrinn som Abrahams og de hellige fedrenes barn. Dette slektskapet hjelper ikke, sier Johannes; jeg taler om de sanne Guds barn, som virkelig er født av Gud. Den sanne tro og barnekåret hos Gud går ikke i arv ved den naturlige fødsel, slik at barn av troende foreldre av den grunn skulle være Guds barn.

«Heller ikke av kjøds vilje.» Et sant Guds barn blir man bare ved et slikt Guds underverk, en slik virkelig fødsel av Gud, som intet menneske makter med alle sine naturlige krefter. Man kan tenke seg at et menneske kunne bli så overbevist om den høye lykke det er å være et Guds barn og eie den delaktighet i Guds natur som kjennetegner Guds barn, at han fikk en inderlig lengsel etter denne nåden. Så anstrenger han seg av alle krefter og ved bruk av alle nådemidler for å kjempe seg til dette Guds verk i sjelen.

Men alt dette skal være forgjeves, sier Johannes. Det skjer ikke av kjøds vilje. All anstrengelse skal her bli til skamme hvis ikke Gud selv kommer og virker underverket, slik han i begynnelsen skapte

mennesket i sitt bilde. Et slikt menneske kan nok tilegne seg Guds barns leveregler og skikker i ord og gjerning. Men inne i hjertet er alt fremdeles dødt. All hans fromhet og åndelighet er laget som en etterligning av de helliges eksempel og Ordets forskrifter. Selve fødselen og det indre liv mangler fremdeles.

Fødselen skjer ikke av kjøds vilje. Med «kjød» menes her alt det mennesket er og makter av naturen og sin egen vilje. Slike selvlagde kristne har derfor mye strev og anstrengelse med å frembringe noe som skal ligne sinnet og hele vesenet til de kristne som er født. Hos dem som er av Gud, flyter det derimot fram av seg selv fra det indre liv, uten noen ytre påminnelser eller noen anstrengelse.

Er noen i Kristus, da er han en «ny skapning», og for enhver skapning er det svært lett å gjøre det som hører til dens natur. En som har en selvlaget fromhet, formet bare etter Ordets regler og de helliges eksempler, strever kanskje med å forsake verden og dens lyst. Det er et engstelig og tungt arbeid. Men de som ved fødsel av Gud har fått et nytt hjerte, har en indre avsky for verden. Derfor lider de under verden og dens lyster, og av egen drift og uvilkårlig elsker de det de før hatet, og hater det de før elsket.

En selvlaget eller selvformet kristen anstrenger seg for å tale åndelig når han er sammen med andre, men det er et møysommelig arbeid. Hos den som er født av Gud, flyter den åndelige talen fram av seg selv, slik Herren har sagt: «Det hjertet flyter over av, det taler munnen» (Matt 12,34).

En selvlaget eller selvformet kristen ser at det skal være et kjennetegn på Guds barn at de har kjærlighet til brødrene. Derfor anstrenger han seg for det, men hvor vanskelig blir det ikke for ham! Hos dem som er født av Gud, er denne kjærligheten derimot liksom naturlig. Den velter fram fra hjertet, så de ville hatt vanskelig for å la være å elske. De trenger ikke å bli minnet om det som springer ut av deres natur.

Den nye fødselen skjer altså ikke av kjøds vilje. Men den skjer heller ikke av manns vilje. Det vil si: Slik intet menneske av egen vilje og anstrengelse kan kjempe seg til den nye fødselens liv og krefter for egen del, slik er det like forgjeves å søke å virke den hos en annen. Vil for eksempel en åndelig mann, en lærer eller en far prøve å frembringe

dette verket hos et kjært barn, skal han få erfare at barnets indre liv og tilbøyeligheter er uforandret, hva han enn gjør og foretar seg.

Han kan gjerne lære og undervise, be og formane på det kraftigste og flittigste; det kjære barnet blir likevel uforandret i sitt indre inntil noe annet kommer til. Han kan nok gi barnet en ren kunnskap, en kristen læreform. Men selve det indre liv – hjertet, tilbøyelighetene, sinnet – er fremdeles slik naturen er, så lenge Gud selv ikke har fått rom til å utføre sitt verk.

Det skjer bare når det kjære barnet er kommet til liv i troen på Guds Sønn. Det må være vekket opp til å kjenne sin synd for Gud, påkalle Herren Jesu navn i syndenøden og så høre og sette pris på evangeliet, slik at Guds Ånd ved det kan tenne den sanne tro på Jesus i hjertet. Da blir selve hjertet, tilbøyeligheten og sinnet forandret.

De som er født av Gud, kjennes altså på at de er blitt «nye skapninger». Slik sier Paulus: «Derfor, om noen er i Kristus, da er han en ny skapning, det gamle er forbi, se, alt er blitt nytt» (2 Kor 5,17). Men Paulus har ofte sagt at kjødet alltid beholder sin art og strider mot Ånden. Hvordan kan han da si: «Alt er blitt nytt»?

Dette må vi forstå slik Skriften forklarer det et annet sted: at også det gamle i det menneske som er født på ny, er blitt nytt. Kjødets lyster var for eksempel før kjære og hyllet – nå er de blitt en plage. Vi er kommet i et nytt forhold til alle ting. Før var Gud for oss enten den ukjente Gud eller den strenge dommer – nå er han vår kjære Far.

Før var verden vårt hjem, der vi alltid ville bli – nå er den et fiendtlig land for oss. Før var verdens barn våre fortrolige brødre – nå er de våre fiender. Før sov samvittigheten vår – nå er den vår stadige anklager. Guds barn, som før vekket vår undring og mistanke, er nå våre kjæreste søsken. Slik er alt blitt nytt for oss; det gamle forholdet til alt er forbi. Dette er det store under i mennesket, som er det siste og herligste beviset på at troen på Jesus ikke er et menneskeverk, men i sannhet en skapergjerning av Gud.

Tenk om du visste med deg selv at du i din syndenød bare søkte nåde og forlatelse, og til sist fikk den store nåde og trøst gjennom evangeliet! Du så at alt det loven krevde, men som aldri kunne bli gjort, allerede var gjort og gitt i Kristus. Du fikk nå som gave det du før så ivrig søkte hos deg selv.

Du begynte å smake og se hvor god Herren er, som ga oss sin Sønn for at han skulle gjøre det loven krevde av oss. Og Guds kjærlighet ble utøst i hjertet ditt (Rom 5,5). Se, da våknet du snart opp til den salige oppdagelsen at du samtidig også hadde fått et nytt hjerte og et nytt sinn.

Alt vi mennesker kan gjøre, når bare til det ytre, til formen. Men selve det indre, hjertets tilbøyelighet og smak for tingene, kan jo bare Gud skape. Nå erfarer du at det som er født av kjødet, fremdeles er kjød og strider mot Ånden. Likevel har du også fått et nytt hjerte og en ny ånd, som bare blir til ved fødsel. Den kjemper og strider slik mot den fordervelsen som henger ved, at hele ditt indre og ytre liv nå har fått en ny retning.

Før hadde jeg sans og tanker bare for den synlige verden som sansene fanger. Dag etter dag og år etter år opptok den hjertet, tankene og fantasien, så jeg ivret og strevde bare for den og talte om den først og sist. Nå er sjelen fylt av nye åndelige mål: Gud, Kristus, hans verk, hans vennskap og hans vilje. Disse målene er nå blitt det hjertet, talen, tankene og strevet dreier seg om.

Før kjente og regnet jeg ikke annet for synd enn grove ytre overtredelser. Ellers var det min herskende natur å være dypt trygg og tyde alt mitt eget til det beste. Nå har jeg fått en ånd som angriper og refser mine mest skjulte tanker, begjær, hensikter og baktanker. Ja, merk det: en ny og herskende natur. Den gjør at jeg mistror alt mitt eget og er redd for falskhet og selvbedrag selv i de vakreste foretak og handlinger.

En slik helt motsatt retning i sjelens krefter må vitne om en ny skapelse, som intet menneske og ingen menneskelig innretning kan utrette. Fantes det et sted på jorden en mann eller en innretning som kunne forvandle et menneske på denne måten, ville jeg sannelig sende barna mine dit, om det så var til verdens ende.

Men nei, en slik indre nyskapelse står ikke i noe menneskes makt. Den skjer sannelig ikke av «kjøds vilje», heller ikke av «manns vilje». Den hører bare til dem som er født av Gud – av ham som i begynnelsen skapte mennesket og alt som finnes på jorden.

Tenk dypt over dette, hvem du enn er som har erfart denne underfulle nåden, men som tross alt du erfarer, likevel alltid beholder denne engstelige frykten for deg selv og for selvbedrag. Tenk på dette

bemerkelsesverdige tegnet på en fødsel av Gud, bøy deg i tilbedelse og se: Hvor mange skrøpeligheter du enn har, kan du likevel ikke nekte for at din tro har vist seg å være et Guds verk, en fødsel av Gud. Det er sant, det Luther sier i sin utleggelse av Gal 4,6: at det er nyttig for en kristen å vite at han har Den Hellige Ånd.

22. Det tegnet på en ny fødsel som Kristus og Johannes aller mest har holdt fram, er kjærligheten: først kjærligheten til brødrene, og i den broderlige kjærligheten også kjærligheten til alle. Og for et bemerkelsesverdig tegn er ikke dette! Før, i min selvlagde åndelighet, var jeg rett og slett tilbøyelig til å se med mistanke på de mest alvorlige og evangeliske kristne. Nå har jeg fått et slikt sinnelag at alle som elsker Jesus og hans evangelium, er mitt folk, mine venner og brødre.

I denne broderlige kjærligheten har jeg også fått kjærlighet til alle mennesker. Derfor ville jeg gjerne dra alle mennesker til Jesus, og jeg gleder meg over hver og en som kommer til ham. Før var jeg likegyldig for alle menneskers åndelige tilstand, hvor åpenbart de enn vandret på den brede vei. Jeg hadde bare øye og hjerte for den legemlige nød; all åndelig nød rørte meg ikke.

Den sterke forandringen i dette er et av de mest bemerkelsesverdige tegn på delaktighet i guddommelig natur (2 Pet 1,4), og dermed på en fødsel av Gud. På denne måten kan vi se, og liksom ta og føle med hendene på, de nærmeste vitnesbyrd om at vi er født av Gud, og at vårt barneforhold til Gud er en virkelighet.

Og for en herlighet er ikke dette, midt i all naturens tunge fordervelse og de mange synder som ennå henger ved oss: at et Guds verk har skapt også vårt indre på ny (1 Joh 5,10)! Slik kan vi se at det er virkelighet, det teksten vår sier: at vi er Guds barn, født av Gud. Det ser vi særlig fordi disse tegnene er så tydelige at selv verdens barn kan merke dem. Naturligvis setter de aldri riktig pris på dem, men mistyder forandringen og tar anstøt av den.

Likevel må de alltid bære sin dom i samvittigheten når de ser at det virkelig finnes noe på jorden som tyder på at det indre er skapt på ny, og hører Herren Kristus si at den som ikke er født av Gud, ikke skal se Guds rike og ikke være Guds barn (Joh 3,3).

Dette kan du nok ta lettsindig så lenge du har helse og håp om et langt liv. Men å, om du likevel kunne tenke over, mens det heter i dag,

hvilken dom som i all stillhet hviler over ditt hode, og søke nåde til å våkne opp fra djevelens snare, som du er fanget i!

Er du ikke Guds barn, så er du jo et «djevelens barn» (1 Joh 3,10). Og likevel kunne du være Guds barn; for til det er jo mennesket skapt, og til det er Guds Sønn kommet og blitt et menneskebarn. Og om du ennå kan glemme din himmelske Far og din barnerett og gå som en fortapt sønn langt bort i syndens og tomhetens fremmede land, har du likevel en Far i himmelen. Han tenker på deg og ser etter deg. Med en fars glede tar han imot og omfavner hver og en som vil vende tilbake – ja, allerede mens han er langt borte (Luk 15,20).

Men forakter du en slik rikdom på Guds godhet, overbærenhet og tålmodighet (Rom 2,4), da skal det visselig en dag bli forferdelig for deg å falle i den levende Guds hender (Hebr 10,31). Da har du allerede her på jorden din dom: Når du har kjent og forstått nåden, men ikke tatt imot den, skal Herren som rettferdig straff la deg bli forherdet. Ja, han skal sende deg kraftig villfarelse, så du tror løgnen (2 Tess 2,11).

Du skal synde helt fritt i vei og med skrekk erfare hva det er: «Ve dem når jeg forlater dem!» (Hos 9,12). Da får du hjelpe deg selv i denne farlige verden og leve uten Gud i verden.

Mang et barn har nå nok i den jordiske fars eller mors omsorg. Men snart kommer den tiden da far og mor forlater oss. Da skal vi kjenne hvor kald og ensom verden blir for oss når intet trofast hjerte byr seg fram. Hvor lykkelige er da de som kan si: «For min far og min mor har forlatt meg, men Herren vil ta meg opp» (Sal 27,10) – de som da har Gud til Far, den rette Far over alt som kalles far i himmelen og på jorden.

Det finnes ikke noe hjerte på jorden som en fars eller en mors. Men hvilken far eller mor kan elske eller hjelpe slik som den himmelske Far? En omsorgsfull jordisk far blir rystet i sitt innerste når han ser at han må forlate sine barn i denne onde og farlige verden. Han tenker: «Hvem skal nå følge, verne og hjelpe barna mine?» Men er de Guds barn, har de fremdeles den trofaste Faren med seg på veien. For slik sier Herren, Den Allmektige: «Jeg skal være deres far, og dere skal være mine sønner og døtre» (2 Kor 6,18).

Dette er den store og fremste frukten av at Gud så elsket verden at han ga sin enbårne Sønn til å bli et menneskebarn og vår bror. Om det sier også Paulus: «For at han skulle være den førstefødte blant mange brødre» (Rom 8,29).

23. Og hvilken menneskelig tanke kan fatte, hvilken menneskelig tunge si, hvilken ære som da blir vår fornedrede slekt til del, som vi sa før! Men alt er forgjeves, alt bare til større dom, hvis vi ikke tar imot Jesus med den tro som gjør oss til nye mennesker.

Ulykkelige er de mennesker som ikke har hørt om denne nåden. Men tusen ganger mer ulykkelige er de som vet om den, synger om den og bekjenner denne trosartikkelen, men likevel er tomme i sine tanker og fornøyd med denne jordens forgjengelige ting og sine elendige avguder. De skal en gang dømmes, ikke bare etter sine synder mot loven, men også for den forferdelige synd at de har foraktet Guds aller høyeste barmhjertighet og største gave.

Men salige, og atter salige, og evig salige er de sjeler som har lyttet slik til hans kall at han har fått utføre sitt nyskapende verk i deres hjerte! I sannhet er de Guds barn – i tiden gjenstand for Guds farskjærlighet og barmhjertighet, og i døden og evigheten Guds arvinger og Kristi medarvinger. For «det som intet øye har sett og intet øre hørt, og det som ikke kom opp i noe menneskes hjerte, det har Gud beredt for dem som elsker ham» (1 Kor 2,9).

Ære, lov og pris være Gud, vår himmelske Far, og hans Sønn, den allmektige Skaper av hele verden, som for vår skyld ble kjød og ble et menneskebarn for at vi skulle bli Guds barn! Ham være ære, lov og pris nå og i all evighet! Amen.

2. juledag: Om å bekjenne Kristus – del 1

> «Derfor, hver den som bekjenner meg for menneskene, ham skal også jeg kjennes ved for min Far i himmelen. Men den som fornekter meg for menneskene, ham skal også jeg fornekte for min Far i himmelen. Dere må ikke tenke at jeg er kommet for å bringe fred på jorden. Jeg er ikke kommet for å bringe fred, men sverd. Jeg er kommet for å sette skille mellom en mann og hans far, mellom en datter og hennes mor, mellom en svigerdatter og hennes svigermor, og en manns husfolk skal bli hans fiender. Den som elsker far eller mor mer enn meg, er meg ikke verd. Den som elsker sønn eller datter mer enn meg, er meg ikke verd. Og den som ikke tar sitt kors og følger etter meg, er meg ikke verd. Den som finner sitt liv, skal miste det. Men den som mister sitt liv for min skyld, skal finne det» (Matt 10,32–39).

1. Fra gammel tid har man på denne dagen holdt minnefest over Stefanus, den første martyren, og hans død. I den gamle høymesseteksten, Matt 23,34–39, taler Kristus om alt det rettferdige blod som er blitt utøst på jorden, «fra den rettferdige Abels blod like til blodet av Sakarja, Barakias sønn», han som jødene slo i hjel «mellom templet og alteret» (Matt 23,35). Også i den teksten vi nå skal betrakte, taler Kristus bare om strid og forfølgelse, og han slutter med ordene: «Den som finner sitt liv, skal miste det. Men den som mister sitt liv for min skyld, skal finne det.»

Det er jo en underlig ordning i kirken at vi midt i den glade julen skal tale om så nedslående ting som blod og død for Kristi skyld – straks etter at englehæren har sunget: «Fred på jorden!» (Luk 2,14).

Vi feirer fødselen til ham som heter «Fredsfyrste» (Jes 9,6), og likevel skal vi høre ham si i dagens tekst: «Dere må ikke tenke at jeg er kommet for å bringe fred på jorden. Jeg er ikke kommet for å bringe fred, men sverd. Jeg er kommet for å sette skille mellom en mann og hans far, mellom en datter og hennes mor, mellom en svigerdatter og hennes svigermor, og en manns husfolk skal bli hans fiender.»

Men når tekstene er ordnet og stilt sammen slik, viser det en dyp åndelig forståelse, og det gir oss det rette og sanne bildet av Kristi rike. Alt dette skal lære oss at Kristi rike og den sanne julegleden ikke er en barnelek. Det er en fred som er forent med den alvorligste strid mot hele djevelens rike – en fred som fører med seg hellig kraft og nidkjærhet for Herrens ære. For han er både den evige Gud og et sant menneske, vår bror og frelser, som skal «frelse sitt folk fra deres synder» (Matt 1,21), fra dødens og djevelens vold.

Sammenhengen mellom denne store nåden og denne harde striden viste Gud Herren også i det første løftet om Kristus, da han sa til slangen: «Fiendskap setter jeg mellom deg og kvinnen, mellom din ætt og hennes ætt. Han skal knuse ditt hode, og du skal knuse hans hæl» (1 Mos 3,15).

Den samme sammenstillingen av stor juleglede og stor strid og fiendskap mot Kristus finner vi også i det første som skjedde da Kristus ble født. Knapt hadde den himmelske hærskaren sunget: «Ære være Gud i det høyeste, og fred på jorden», før også profetien ble oppfylt: «En røst ble hørt i Rama, gråt og stor klage. Rakel gråt over sine barn og ville ikke la seg trøste» (Matt 2,18). For ved Herodes' barnemord i Betlehem og omegnen raste den gamle slangen grusomt mot kvinnens ætt og prøvde å rydde ham av veien straks han kom til jorden.

Men la oss glede og fryde oss! Den store julegleden, gaven fra himmelen som vi talte om på juledag, er denne: Ordet, som i begynnelsen var hos Gud og var Gud og skapte alt, så det uten ham ikke er noe blitt til av alt som er blitt til (Joh 1,1–3), ble kjød. Han ble et menneske som vi, men uten synd.

Han ble vår bror og nære frende for at han som den andre Adam skulle bøte på syndefallet, gjøre til intet «den som hadde dødens velde, det er djevelen», og fri «alle dem som av frykt for døden var i trelldom hele sin livstid» (Hebr 2,14–15).

Og han ville løfte oss til den store æren at vi nå har Gud i vår slekt og i ordets fulleste mening kan være Guds barn, «sønner og døtre, sier Herren, Den Allmektige» (2 Kor 6,18) – nemlig så mange som «tok imot ham», så vi er «født av Gud» (Joh 1,12–13). Hvor mye slangen enn raser, skal denne store gaven og gleden likevel ikke tas fra oss.

Nei, når all denne nåden har gjort oss levende, og vi bare vil lide med Kristus det som kan komme på hver enkelts lodd, da skal vi også ved ham være fri for alt ondt: for våre synders evige straff, lovens forbannelse og den evige død. For apostelen sier: «Holder vi ut, skal vi også herske sammen med ham» (2 Tim 2,12).[1] Vår førstefødte bror skal nok forsvare oss og også gjøre ende på all fristelse og strid, så vi også skal bli hans «medarvinger» (Rom 8,17).

Men i vår tekst vil han nå si oss at dette ikke kan skje uten strid. Har vi del i riket, skal vi også være med i striden for dette riket, bekjenne ham for menneskene, samle med ham og slik vise at vi i sannhet er hans folk.

Det skal ikke gå slik verden mener: at selv om vi her har vandret på den brede vei, fulgt og tjent djevelen, skal vi likevel til sist få lønn som Kristi tjenere. Nei, slik sier Herren Kristus her: «Derfor, hver den som bekjenner meg for menneskene, ham skal også jeg kjennes ved for min Far i himmelen. Men den som fornekter meg for menneskene, ham skal også jeg fornekte for min Far i himmelen.»

2. Her står nå ordene fra Kristi egen munn helt klare og bestemte. Er vi ikke i sannhet hans egne, slik at vi bekjenner ham i ord og gjerning også for hans fiender og derfor får lide med ham? Elsker vi denne verdens vennskap høyere og fornekter ham av den grunn? Da skal også han fornekte oss for sin Far i himmelen. Da vil han ikke være vår forsvarer, men overlate oss til den rettferdige dommen som våre synder fortjener.

Men er vi i sannhet hans egne, tjener og bekjenner ham slik at vi også får lide under det samme fiendskapet som rammet ham, da skal han kjennes ved oss for sin Far i himmelen. Han skal være vår forsvarer og mellommann, så våre synder ikke blir gjengjeldt oss, men alltid er tilgitt. Og vi skal få rettferdighetens krone, som om vi i hele vårt liv aldri hadde hatt eller gjort én eneste synd mot loven. For dette må

[1] Det greske ordet betyr å holde ut under lidelse; eldre bibler har «lider vi med ham».

være den sikre følgen av at Kristus trer fram og kjennes ved oss for sin Far.

3. Her blir nå det første spørsmålet: Hva menes med å bekjenne Kristus? De fleste som bekjenner Kristus, nøyer seg med at de ikke fornekter hans guddom, men regner det for sant som blir sagt om ham i den apostoliske trosbekjennelsen. Å, Herre Gud, vekk oss alle til å betenke at det er hans ord vi nå betrakter – han som i begynnelsen skapte verdene, som i tidens fylde ble kjød til vår frelse og som til sist skal komme igjen i himmelens skyer med stor herlighet for å dømme alle mennesker!

Derfor må vi fatte hva han selv har ment med ordene: «Hver den som bekjenner meg for menneskene». Vi må ikke våge å tolke Herrens ord etter vårt eget behag. Måtte vi også betenke den forferdelige dommen han føyer til over dem som ikke i sannhet har bekjent ham for menneskene: Han sier at han da ikke vil kjennes ved dem, men fornekte dem for sin Far i himmelen!

Kristus taler her om en bekjennelse som skulle føre til strid innen familien (v. 35), ja, til forfølgelse så langt at de skulle drepe noen av hans bekjennere (v. 28 og 39). Allerede dette viser tydelig nok at ordet «bekjenner meg» her rommer noe helt annet enn bare å stemme i med kirkens bekjennelse i stillhet og holde den for sann. Det viser også at det her er tale om en bekjennelse som skiller seg slik fra den store mengdens at mengden nettopp derfor blir fiendtlig mot oss.

Det er en bekjennelse som går ut fra den gjenfødte og salige sjelens kjærlighet og nidkjærhet for sin Frelser og hans sak. Med den følger en slik kjærlighet til sjelene at en ikke lenger kan se likegyldig på at mennesker går fortapelsens vei, og tie stille til det. Kort sagt menes her den bekjennelsen som Skriften taler om overalt, den bekjennelsen som bryter fram fra et troende hjerte, fra foreningen med Kristus.

Uten tvil har Herren også villet antyde nettopp dette med det underlige uttrykket han her bruker. For ordrett sier han egentlig: «Hver den som bekjenner i meg.» Det lar seg riktignok vanskelig gjengi på vårt språk, så vi sier: «Hver den som bekjenner meg». Men Herrens eget uttrykk fortjener likevel at vi fester oss ved det. Utvilsomt vil han peke på den bekjennelsen som går ut fra den dype, inderlige foreningen mellom ham og den troende sjelen, den han talte om i

Joh 17: «jeg i dem og du i meg, for at de fullkomment skal være gjort til ett» (Joh 17,23).

Slik taler også Paulus om grunnen og kilden til den rette bekjennelsen, når han sier: «Men siden vi har den samme troens Ånd, slik det står skrevet: Jeg trodde, derfor talte jeg! – så tror også vi, og derfor taler vi» (2 Kor 4,13; jf. Sal 116,10).

At Kristus bare taler om den bekjennelsen som er troens frukt, følger nødvendigvis også av at han sier: «Hver den som bekjenner meg for menneskene, ham skal også jeg kjennes ved for min Far i himmelen.» For vil vi fatte meningen hans, forstår vi lett at han ikke skal kjennes ved noen som bare har stemt i med kirkens bekjennelse med en død kunnskapstro.

Det er altså bare bekjennelsen til dem som er blitt Guds barn på den måten vi så i juledagens tekst: «Men alle dem som tok imot ham, dem ga han rett til å bli Guds barn» (Joh 1,12). David sier: «Min nidkjærhet har fortært meg, fordi mine motstandere har glemt dine ord» (Sal 119,139). Slik gjør det også vondt for mang en trofast kristen å se slike som nok vil være kristne, men likevel ikke bekjenner Herren Kristus.

Men da må vi betenke de ordene vi alt har sitert: De som har «den samme troens Ånd, slik det står skrevet: Jeg trodde, derfor talte jeg», de gjør det – de bekjenner ham. Og skjer ikke det første, at hjertet blir varmet av nåden i troen, så blir det like fullt til fortapelse, selv om de bekjenner ham.

Det Kristus sier, lar seg i alle fall ikke nekte: «Det hjertet flyter over av, det taler munnen» (Matt 12,34). Blir det sannhet og liv i troen, følger alltid bekjennelsen – selv om treghet og menneskefrykt av og til gjør at vi trenger den alvorlige vekkelsen som Kristus gir i vår tekst.

For vi forstår uten tvil Kristus rett når vi sier at han med disse ordene ville vekke og styrke de trofaste disiplene han talte til, mot den slappheten som også de troende kan falle i når de glemmer hvor alvorlig saken er. Han sa jo om alle jomfruene i bryllupet, både de kloke og de uforstandige: «Da det dro ut før brudgommen kom, slumret de alle inn og sov» (Matt 25,5).

4. Om bekjennelsen av Kristus skal vi altså merke oss at den ikke hører alle mennesker til, men bare hans troende disipler – bare dem som med David og Paulus kan si: «Jeg trodde, derfor talte jeg». Det

er de sanne Guds barn, som i Kristus har fått en slik skatt og glede at de, levendegjort av den, ikke kan tie om ham. For dem blir det ikke et tungt bud at de skal bekjenne Kristus. Nei, det ville tvert imot være langt vanskeligere å lyde forbudet mot å tale «i dette navnet» (Apg 4,17)!

Når bekjennelsen strømmer slik ut av den glade, salige troen på Jesus, først da har den også sin sanne, levende og levendegjørende kraft for dem som hører: til velsignelse for dem som tror, og til anstøt for dem som ikke vil tro. Ellers er den kunstlet, slik et dødt menneskeverk alltid må være, og den virker verken liv eller anstøt. Det er som ordtaket sier: «Bare det som går ut fra hjertet, går også til hjertet.»

Om noen uten denne levende kilden kunne profetere så godt at han også drev ut onde ånder i Jesu navn, skal Herren likevel si til slike på den ytterste dag: «Jeg har aldri kjent dere» (Matt 7,22–23). Så viktig er dette første, også når det gjelder bekjennelsen: å være blitt et nytt og levende menneske og ha fått den dyre skatten i hjertet.

Av dette følger at ingen trenger å anstrenge seg for å bekjenne Kristus så lenge det ennå er tungt og motbydelig for ham – så lenge det ikke er blitt hans hjertes lyst og trang å bekjenne sin Herre, å stå på hans side i ord og eksempel og vitne om ham for menneskene.

5. Nå har vi forstått hva som er det første og vesentligste i bekjennelsen: at den må gå ut fra den gleden og skatten det troende og gjenfødte hjertet har i Kristus. Om dette sier Paulus også: «Kristi kjærlighet tvinger oss» (2 Kor 5,14). Så skal vi også merke oss noe om hvordan dette skal skje.

Om dette må vel først sies at det ikke er tale om at vi alle skal bli predikanter. For v. 35 viser at den bekjennelsen som skaper skille i familien, kan være bare noen tilfeldige ord som en sønn eller datter sier i hjemmet. Kristus sier: «mellom en mann og hans far, mellom en datter og hennes mor, mellom en svigerdatter og hennes svigermor». Altså kan også et barn, en ung pike, bekjenne Kristus.

Det kan da bare skje ved at hun ikke kan tie om den nåden og sannheten som hennes benådede hjerte er blitt overbevist om – tross all barnlig ydmykhet og hengivenhet. Mens hun trofast passer sitt ringe kall, taler, synger eller leser hun om Kristus og røper at hun nå av hjertet tror og vil følge alt det han lærer.

Slik gikk det til når martyrer, menn og kvinner av alle stender og aldre, ble forfulgt. Slik gikk det også med Stefanus, som vi minnes denne dagen: Han måtte lide døden for sin tro og bekjennelse.

Etter sitt ytre kall var Stefanus ingen apostel eller predikant. Han var tvert imot en av de sju mennene som apostlene hadde valgt ut til å ta seg av menighetens ytre saker, som omsorgen for de fattige (Apg 6). Men når han i denne timelige gjerningen kom ut i byen eller inn i husene, vitnet han slik om Kristus at han ble den første martyren, som vi ser i den gamle episteltekst for denne dagen (Apg 7).

Her har vi altså i Bibelen et avgjørende bevis: Hver kristen, uansett stand og alder, har ikke bare rett, men også plikt til å vitne om sannheten. Hvor ukristelig er da ikke den påstanden som noen våger å komme med: at bare den innviede læreren skal tale i Jesu navn, og at alle andre skal tie og bare bekjenne ved sitt fromme liv!

Historien om Stefanus viser at hadde han bare tatt seg av de timelige gjøremålene og ikke talt ut med sin munn de sannhetene som fylte hjertet hans, var han nok ikke blitt steinet. Det var når han talte, at det stakk dem i hjertet, så de «skar tenner mot ham» (Apg 7,54). Slik viser også martyrenes historie at de alle ble forfulgt fordi de bekjente Kristus med munnen.

Men hvorfor skal vi søke bevis i historien for denne sannheten, når både Kristus og Paulus uttrykkelig har nevnt «munnens bekjennelse»? Paulus vitner: «Med hjertet tror en til rettferdighet, og med munnen bekjenner en til frelse» (Rom 10,10).

Men på den andre siden er også dette sant og riktig: Vi må ikke bare bekjenne ham med munnen, men også med hele livet. På dette punktet finner vi feil og avvik til forskjellige kanter. Noen som vil være kristne, mener at en skal bekjenne Kristus bare med livet og ikke med munnen. Vi har alt sett hvor åpenbart dette menneskebudet strider mot Herrens ord.

Så finnes det andre som lett og greit taler om Kristus, enten som predikanter eller som vanlige kristne. Men når de kommer ut blant menneskene og det gjelder livet deres, ligner de verden og følger sitt kjød. Om dem har apostelen et skarpt ord: «De sier at de kjenner Gud, men de fornekter ham med sine gjerninger» (Tit 1,16). Slik går det når bekjennelsen ikke strømmer sant og naturlig ut fra et oppriktig og troende hjerte.

Men denne sørgelige tilstanden beviser ikke det ukristelige menneskebudet vi alt har nevnt: at bare læreren skal tale i Jesu navn, og at alle andre kristne bare skal bekjenne med livet. La dere ikke forføre! Kristus sier at en skal gjøre det ene og ikke forsømme det andre (Matt 23,23). Til et kristent liv hører visselig også munnens tale. Er Kristus hjertets skatt, taler munnen også om ham. Selv når langt mindre ting fyller et menneskes hjerte, får det naturlig lyst til å tale om dem.

Se her et talende bilde. Noen har bestemt seg for å forlate fedrelandet sitt for å søke lykken i en annen verdensdel; de har håp om at det skal gå bedre for dem der. Nå selger de eiendommen sin i hjemlandet, de skal forlate slekt og venner og reise over verdenshavet. Er det mulig at de under alle forberedelsene og under selve reisen ikke skal tale med hverandre om det de har fore? Tvert imot: Det finnes ingenting de nå taler mer om enn dette.

Og nå har en troende kristen en enda større lykke i sikte. Han lengter etter et bedre fedreland, det himmelske (Hebr 11,16). Han skal forlate alle sine gamle, syndige forhold; han skal gå gjennom en farlig verden og følge sin Herre gjennom mange kamper, men også mange trøstestunder, for å innta et rike som er evig. Og denne lykken venter ham ikke bare ved reisens slutt; han nyter den allerede her, fordi han har funnet Kristus og med ham det evige liv.

Skal han da, som eier hele denne skatten og lykken, aldri tale om den med vennene sine, aldri vitne om Kristus for dem som ennå ikke kjenner ham? Skulle Åndens nye, kjærlige omsorg for at også andre måtte få del i den samme lykken, aldri trenge fram i det han sier? Å, måtte vi aldri nekte for oss selv det vi erfarer hver stund, og som Herren Kristus uttrykkelig sier: Det hjertet flyter over av, det taler munnen.

6. Her sier likevel noen andre: «Men det finnes jo så mange fromme kristne som aldri vil tale om det de tror, men som viser troen sin med gjerningene.»

Til dette kan bare svares: «Hvor står det skrevet? Hvor står det i Guds ord at de som aldri har lyst til å tale om Kristus, er kristne?» – Men de er jo så fromme? – Ja, og likevel: Hvor står det skrevet at de er kristne? Fromhet, en stille, redelig og menneskekjærlig vandel kan

ha mange kilder uten å være troens frukt. Hvor står det skrevet at de som har fått en så stor skatt i hjertet som Kristus, kan tie om ham?

Med Skriftens ord og eksempel for øye kan en bare innrømme så mye: at enkelte unge og ellers svake nådens barn for en tid eller til visse tider kan være åndelig stumme. Men det var aldri Guds mening at de alltid skulle være det.

For en tid kunne Josef fra Arimatea være Jesu disippel «hemmelig, av frykt for judeerne». Det var også en tid da Nikodemus bare gikk til Jesus om natten. Men på en annen tid trådte de begge fram med åpen bekjennelse, da de ba om å få ta ned Jesu legeme og gi Herren Jesus, som hele mengden hadde foraktet og drept, en ærefull begravelse (Joh 19,38–40).

Det er noe helt annet om vi av svakhet, på grunn av menneskefrykt eller kjødets treghet, av og til tier om Herren. Slikt kan alltid hende de troende, og det står også alltid under tilgivelsen, fordi de for hver synd og feil søker både tilgivelse og ny kraft ved nådestolen. Men annerledes er det om vår tro og gudsfrykt er av en slik art at den aldri har ført med seg denne indre lysten og driften til å bekjenne Jesus.

Her må Guds ord gjelde mer enn alt det mennesker tenker og synes. Og nå lærer Guds ord uttrykkelig, som vi alt har sett: for det første at det ligger i selve vår natur at vi gjerne taler om det som fyller hjertet; for det andre at den sanne troen fyller hjertet med store, himmelske skatter og med nidkjærhet for Guds ære og sjelenes vel, og at alt dette da må ville tre fram i det vi sier. Videre lærer Guds ord at de troende til alle tider har bekjent Jesus ikke bare med gjerninger, men også med munnen: «det taler munnen», sa Herren Kristus.

7. Av alt dette følger nå særlig tre viktige lærdommer.

Den første: Er det ennå aldri blitt din lyst å tale om Herren Kristus? Har du heller ikke slik nidkjærhet for Herrens ære og andres frelse at du ønsker å si noe som kan tjene disse viktige målene? Da skal du regne det som avgjort at du ennå ikke har erfart hva den levende troen er. Da har du bare en falsk, selvlaget fromhet, selv om alle regner deg for en kristen.

Vil du da bøte på dette ved at du nå begynner å legge vinn på å tale om Jesus, for på den måten å få tegnet på den levende troen, da bedrar du bare deg selv.

Skriften taler om en bekjennelse som kommer av det indre sinnet og den driften som selve troen virker – ikke om en bekjennelse som kommer av at en anstrenger seg for å vise tegn på sin tro og kunnskap. Nei, la deg overbevise om at du mangler selve kilden til bekjennelsen, nemlig den levende troen. Klag da denne nøden for Herren, og slå deg ikke til ro før du har fått en tro som av seg selv fører med seg de virkningene som etter hele Skriften alltid har fulgt den sanne troen.

Den andre lærdommen er denne: Er du ved Guds store nåde kommet til en slik tro på Jesus at det er blitt din lyst å tale om ham med vennene dine og kunne vitne om ham til andres gagn og til hans ære – selv om du daglig blir ydmyket fordi du er så svak og forsømmelig i dette?

Merker du at det likevel er din lyst, og at du får større lyst og kraft til bekjennelsen når du blir opplivet i troen? Da skal du vite at dette, tross alle dine feil, vitner om at Herren har gjort nåde mot deg og virket i deg den tro og bekjennelse som vår tekst og hele Skriften taler om.

I kjøtt og blod ligger aldri denne lysten til å tale om Jesus, denne kjærlighetens nidkjærhet for sjelenes frelse og Herrens ære. Slik skal Guds verk kjennes på sin frukt – nettopp på «frukt av lepper som bekjenner hans navn» (Hebr 13,15; Hos 14,3).[2]

Den tredje lærdommen er: Har du erfart alt dette, og har du etter Ånden fortsatt lyst til å vitne om Herren, men blir hindret av kjødets treghet, verdens fiendskap eller vennskap og andre omstendigheter? Våk og be da, så du ikke gir etter her og blir ulydig mot Ånden. For da kan Guds verk igjen bli kvalt i deg.

8. Det er egentlig dette tilfellet Kristi ord i vår tekst gjelder, når han sier: «Hver den som bekjenner meg for menneskene, ham skal også jeg kjennes ved for min Far i himmelen.» For motsetningen han sikter til, var nettopp å trekke seg unna og ikke bekjenne ham av frykt for lidelser. Om det sier Herren uttrykkelig: «Men den som fornekter meg for menneskene, ham skal også jeg fornekte for min Far i himmelen.»

Her er ordene korte og bestemte. De sier oss at bekjenner vi ham for menneskene i enfoldig tro og kjærlighet, skal han, vår Herre og forsvarer, kjennes ved oss for sin Far i himmelen. Men forsaker og fornekter vi ham for menneskene, skal også han fornekte oss for sin

[2] NB: «frukt av lepper som priser hans navn».

Far og si: «Jeg har aldri kjent dem.» Dette er jo også en overmåte sterk grunn til heller å lide alt på jorden for å bekjenne hans navn og med ham beholde det evige liv og den evige herlighet, enn her å følge kjødet, forsake Kristus, bli lik verden og siden mangle hans forsvar og den evige herlighet.

2. juledag: Om å bekjenne Kristus – del 2

9. Men når Kristi ord her er så bestemte og avgjørende, hvordan skal vi da forstå det vi ser i historien om Peter? I yppersteprestens hus fornektet han Herren på den grusomste måte og svor på at han ikke engang kjente «det mennesket» (Matt 26,72).

Likevel ble han ikke forkastet og fornektet av Kristus. Tvert imot fikk han påskemorgen de sterkeste tegn på at Herrens vennskap var uforandret. Han ble ikke bare regnet med blant de andre disiplene i den kjærlige broderhilsenen ved Maria Magdalena; engelen nevnte ham også særskilt som en av de trofaste disiplene, med ordene: «si til disiplene hans og til Peter» (Mark 16,7). Ja, blant dem var han den første som Jesus åpenbarte seg personlig for. Det het: «Herren er virkelig blitt reist opp og er blitt sett av Simon!» (Luk 24,34)

Skulle ikke Kristus etter sine ord i vår tekst ha fornektet og forkastet Peter på grunn av hans forferdelige fornektelse i yppersteprestens hus? Se her igjen hvor viktig det er å skjelne mellom to gjerninger som utvortes kan være like: Vi må tenke etter om mennesket har gjort gjerningen med forsett, eller om fristeren har overrumplet det.

Som vi alt har sagt, taler teksten om den fornektelsen som er menneskets egen: når et menneske med forsett og vedvarende fornekter Herren, og med overlegg gjør det til sin regel og vei gjennom livet ikke å vitne om ham slik at det pådrar seg verdens forakt og vanære.

Noe helt annet er det når en troende kristen, som av hjertets tro og kjærlighet har satt seg fore å bekjenne sin Herre og pleier å gjøre det, blir overvunnet av en tilfeldig fristelse. Da gjør han på dette punktet det han ikke vil, og derfor går han også, som Peter, ut fra kullilden og

gråter bittert og ber om nåde og kraft til å gjøre det bedre en annen gang.

Her har vi en lærdom om alle de syndene som overrumpler de troende: De blir aldri tilregnet dem så lenge de i hjertets dyp ennå er tro og bare av svakhet gjør disse syndene. Det gjelder selv om de i selve gjerningen gjør slikt som loven og Herren Kristus har forbudt, og som han har knyttet sin strenge trussel til. Dette ser vi i Peters fornektelse. Han handlet åpenbart mot Kristi ord i vår tekst, og likevel ble han ikke fornektet slik den samme teksten sier, fordi han i grunnen var tro og ikke syndet med forsett.

Akkurat det samme finner vi også hos alle de andre disiplene, da de etter Kristi død og oppstandelse holdt seg bak stengte dører av frykt for jødene og ble i denne svakheten helt til pinsedag. I disse femti dagene med svakhet handlet de åpenbart mot Kristi ord i dette kapitlet, der han sier: «Frykt ikke for dem som dreper legemet, men ikke kan drepe sjelen. Frykt heller for ham som kan ødelegge både sjel og legeme i helvete!» (Matt 10,28)

Det var uttrykkelig forbudt dem å holde livet sitt kjært; de burde ofre livet for Kristi skyld. Han sier jo i slutten av vår tekst: «Den som finner sitt liv, skal miste det. Men den som mister sitt liv for min skyld, skal finne det.» Men se, frykten gjorde disiplene helt maktesløse, så de ikke klarte å våge livet i denne tiden. Likevel rammet ikke Kristi dom dem, så de skulle miste livet. Nei, han var med dem i all nåde og ga dem til slutt selv på pinsedagen et slikt mål av Åndens kraft at de siden våget livet for ham med frimodighet.

Her skal vi nå se hvordan syndenes forlatelse skal forstås: All den svakhet og synd som ennå henger ved de troende, skal aldri tilregnes dem så lenge de blir i troen. Med troen følger da alltid en hellig ånd som gjør at sjelen selv refser sin synd og inderlig ber om å bli sterk og lydig mot Herrens ord. Dette er det fortrinnet de troende har ved sin tro på Kristus.

Denne stadige nåden har sin egentlige grunn i at Kristus nettopp er gitt for oss syndere, for at vi skulle bli rettferdige ved hans lydighet. Derfor sier også Paulus i Rom 8,1: «Så er det da ingen fordømmelse for dem som er i Kristus Jesus.» Dette er det fortrinnet de troende har ved at de er i Kristus Jesus og er ikledd hans fortjeneste. Dessuten er det også sant som apostelen sier i Rom 7,20: «Men gjør jeg det jeg ikke vil,

da er det ikke lenger jeg som gjør det, men synden som bor i meg.» Synden er da ikke vår gjerning, men vår lidelse.

Over slike sjeler hviler det en evig nåde som er mektig over alle våre synder, så syndene ikke skal tilregnes oss til fordømmelse. Slike benådede sjeler får også alltid den nåden at de ikke blir værende under syndens herredømme, men får ny kraft i Herrens time.

Derfor blir det alltid et tydelig kjennetegn på de troende at de bekjenner sin Herre, selv om de må lide all verdens fiendskap for det. Johannes sier jo: «For alt det som er født av Gud, seirer over verden. Og dette er den seier som har seiret over verden: vår tro» (1 Joh 5,4). Faller de også som Peter, så reiser de seg igjen som han, fordi troen ikke slokner. Om det sa Kristus til Peter: «Men jeg ba for deg at din tro ikke måtte svikte» (Luk 22,32). «Dette er den seier som har seiret over verden: vår tro.»

10. Der den nye fødselen og Guds sæd er, blir en ikke overvunnet av verden eller av noe kjødelig, men åndelige krefter skal gis oss til en endelig seier. Det grunner seg ikke bare på det Johannes sier, at «Guds sæd blir i ham» (1 Joh 3,9), så de ikke kan fortsette å være syndens treller. Det grunner seg også på Guds trofasthet og makt. Om den sier Paulus: «Og Gud er trofast. Han skal ikke la dere bli fristet over evne, men gjøre både fristelsen og utgangen på den slik at dere kan tåle den» (1 Kor 10,13).

Slik sier også Herren Kristus til menighetens engel (læreren) i Filadelfia: «Fordi du har bevart mitt ord om tålmodighet, vil jeg bevare deg fra den prøvelsens time som skal komme over hele verden» (Åp 3,10). Like før har han sagt et underlig og lærerikt ord: «For du har liten styrke, og har holdt fast på mitt ord og ikke fornektet mitt navn» (Åp 3,8). Tenk for et underlig ord: Nettopp den som hadde liten styrke, han hadde bevart hans «ord om tålmodighet» og ikke fornektet ham!

At vi blir faste i bekjennelsen inntil enden, skjer ikke ved noen kraft fra oss selv. Det er en gave fra Guds veldige styrke til dem som kjenner sin egen svakhet. Slik sa også Kristus til Paulus: «Min kraft fullendes i skrøpelighet» (eller: «min kraft er mektig i de svake»). Av dette lærte Paulus den dype hemmeligheten som han taler om slik: «Når jeg er skrøpelig, da er jeg sterk!» Og han legger til: «Derfor vil jeg helst rose

meg av min skrøpelighet, for at Kristi kraft kan bo i meg» (2 Kor 12,9–10).

Kanskje kjenner den kristne seg svært svak til å bekjenne og lide for Kristi skyld, hvor inderlig han enn lengter etter å kunne gjøre det. Han skal bare klage denne maktesløsheten sin for Herren og be ham om all kraft som en fri gave, og i mellomtiden nære troen og livet med evangeliets ord og alle nådemidlene. Så er det den trofaste og mektige Herrens sak å gi nåde, anledning og krefter til bekjennelsen når det behager ham, etter hans egen godhet og visdom.

Men dette gjelder en virkelig troende kristen, som ikke lenger arbeider i trelldommens ånd, men har smakt freden og gleden i Gud og så virkelig tror på den rene nåde at han beholder sin barnlige tillit, selv når han ser seg maktesløs til enhver bekjennelse, ja, selv når han med Peter har fornektet sin Herre og må gråte bittert over seg selv.

Glem aldri det vi her har sett, og hva det lærer oss om den trofaste nåden som er mektig over alle våre bedre og verre timer! Å, skulle vi ikke uavlatelig prise og opphøye denne ubeskrivelige gaven, at den himmelske Far har gitt oss sin Sønn og ved ham en trofast nåde? Bare en slik erkjennelse av nåden kan gi kraft til å fortsette å bekjenne Kristus. Men hvor mye eller lite kraft Gud gir i hvert enkelt tilfelle, beror på hans gave. Også der Ånden er villig, er kjødet ennå alltid skrøpelig (Matt 26,41).

11. Når det gjelder hvordan dette skal skje, bør vi videre merke oss at bekjennelsen av Kristus i strengeste forstand ikke egentlig er alt det en troende taler av sitt hjertes fylde. Det er først og fremst det han taler for å virke noe for Herrens ære, forsvare eller utbre evangeliets sannhet og gi sine medmennesker noe godt av den. Det gjelder særlig når bekjennelsen møter det fiendskapet mot Kristus som bor i hele verden, og vekker den striden som vår tekst taler om.

For det første kan den enkelte kristne bekjenne Kristus midt i den trofaste gjerningen i sitt kall. Det bør da skje med stor visdom og ydmykhet, så det om mulig kan føre til forbedring.

Til denne visdommen hører da særlig det Kristus sier: «Gi ikke hundene det hellige, og kast ikke deres perler for svin» (Matt 7,6), og et annet sted: «Vær da kloke som slanger og enfoldige som duer» (Matt 10,16). Men måtte vi alltid forene visdommen med en slik nidkjærhet, troskap og utholdenhet at det ikke kommer så langt med

oss at vi aldri finner noen anledning beleilig. For på den måten pleier også fienden å bedra sjelene, så de kommer bort fra all bekjennelse.

12. For det andre bekjenner også sjelesørgeren Kristus når han både i prekenen og ved alle mulige anledninger, «i tide og utide» (2 Tim 4,2), med troskap taler om alle evangeliets hemmeligheter. Det gjør han selv når han godt forstår at dette vil pådra ham forakt og vanære fra dem som det sanne evangeliet er en dårskap og et anstøt for (1 Kor 1,23). For den listige fristeren hvisker ofte i vårt hjerte: Forkynner vi bare det fornuften kan fatte – kristne plikter, eller menneskets kraft og dyktighet i åndelige ting – kan vi beholde ære og anseelse blant menneskene som fornuftige og redelige lærere.

Derimot pådrar vi oss all mulig mistanke og misforståelse om vi med alvor driver på den læren at alt kjød har fordervet sin ferd på jorden (1 Mos 6,12), at alt er dødt og falskt som ikke har sin kilde i Kristus og troen på ham, at i ham alene er liv, og bare i ham både rettferdighet og styrke.

Se, denne læren, denne prekenen som gjør til intet all menneskets innbilte kraft og ære og bare priser Kristus, den er det rette ordet om korset (1 Kor 1,18), og den pådrar oss all den sorg som følger med evangeliet. Da trengs det kraft fra Gud for ikke å vike unna i det skjulte for å slippe korsets vanære.

En kan ofte vike unna så fint at knapt noe menneske merker det. Men han som ser hjertet og kjenner alle «Satans dybder» (Åp 2,24), han forstår det, han ser det, og han sier: «Den som fornekter meg for menneskene, ham skal også jeg fornekte for min Far i himmelen.»

13. Nå har vi kanskje fattet det mest nødvendige om selve bekjennelsen. Så vil vi også se litt på hva Kristus her sier om følgene den får for oss som bekjenner ham.

14. Her i tiden skal følgen bli denne: Driver Kristus, nådens og sannhetens Herre, oss på den måten vi har nevnt, til å være nidkjære for hans ære og sjelenes vel, da skal menneskene lønne oss med all tenkelig ondskap, fiendskap og vrangvilje – de samme menneskene som vi vil gjøre den største tjeneste og nytte.

Om dette sa Herren: «Dere må ikke tenke at jeg er kommet for å bringe fred på jorden. Jeg er ikke kommet for å bringe fred, men sverd. Jeg er kommet for å sette skille mellom en mann og hans far,

mellom en datter og hennes mor, mellom en svigerdatter og hennes svigermor, og en manns husfolk skal bli hans fiender.»

Som vi sa i begynnelsen, skal vi her lære å kjenne den rette arten av Kristi rike. Og måtte hver av oss stole på det Herren Kristus selv sier om dette, og ikke la seg bedra av menneskers tanker og ord. Ukyndige mennesker mener ofte at det står svært godt til i kirken når alt går fredelig for seg og alle mennesker i husene og nabolaget er gode venner. Den som vil være en kristen, må ikke la seg bedra. En slik alminnelig fred er som regel et tegn på en alminnelig åndelig død og søvn.

Så snart den rette kristendommen kommer til syne på et sted, vil en merke disse tegnene. Luther sier i sin forklaring av en annen tekst: «Kommer Kristus i båten, så blåser det straks opp til storm.» Siden vi ikke kan regne med at alle mennesker blir troende og lydige mot evangeliet, må det oppstå strid når Kristus blir forkynt med alvor og sannhet og tatt imot av noen mennesker.

Kommer noen med ry for å være en alvorlig Kristi tjener, men forkynner slik at alle mennesker er fornøyd og priser det, så vær viss på at forkynnelsen er falsk og ikke den rette forkynnelsen av evangeliet. Den mangler det store tegnet som Simeon profeterte om: «Se, denne er satt til fall og oppreisning for mange i Israel, og til *et tegn som blir motsagt*» (Luk 2,34).

Blir Kristus forkynt i ånd og sannhet, skal noen bli omvendt og salige, men andre bli forarget og forbitret. Slik har det alltid gått, og slik må det gå så lenge slangens og kvinnens ætt beholder sin art og strider mot hverandre. Slangens ætt i all menneskenaturen må stride mot kvinnens ætt, Kristus, og knuse hans hæl.

De ukyndige mener at det er tegn på en dårlig preken når den skaper splittelse i familiene og mellom menneskene. Men la deg ikke bedra. Stol på Kristi ord, som sier: «Dere må ikke tenke at jeg er kommet for å bringe fred på jorden. Jeg er ikke kommet for å bringe fred, men sverd» – det vil si strid, uenighet og splid (Luk 12,51). «Jeg er kommet for å sette skille mellom en mann og hans far, mellom en datter og hennes mor, mellom en svigerdatter og hennes svigermor, og en manns husfolk skal bli hans fiender.»

Hør Kristi ord! Han sier at denne virkningen av evangeliet hans ikke er noe tilfeldig, for eksempel en følge av en predikants særheter og misgrep. Den er nettopp en følge av hans rikes sanne vesen. Han

sier: «Jeg er kommet for å sette skille» osv. Slik sier han også et annet sted: «Men alt dette skal de gjøre mot dere for mitt navns skyld» (Joh 15,21). Det er Kristi egen Ånd og forkynnelse som volder denne striden, når den møter «kjødets attrå» (Rom 8,7).

Kristus selv er visselig den rette Fredsfyrste, og hans evangelium er «fredens evangelium» (Ef 6,15), som bare vil gjøre menneskene salige. Den egentlige årsaken til striden ligger altså i den «gamle slangens» (Åp 12,9) og slangeættens fiendskap mot «kvinnens ætt», etter Herrens ord i Paradis (1 Mos 3,15).

Se på dette underlige som skjer overalt i verden: Den mest kjærlighetsfulle og mest velgjørende forkynnelsen, som bare har alle menneskers vel for øye, som forkynner Guds kjærlighet i Kristus og hvordan mennesker skal bli salige av bare nåde, bare ved å tro og følge Kristus – denne vennlige forkynnelsen har til alle tider og på alle steder vakt uenighet, storm og strid blant mennesker. Ja, der Gud ikke ved sin allmakt og ved frisinnede lover har forhindret det, har fiendskapet også brutt ut i blodig forfølgelse, slik kirkens historie vitner til alle tider.

Når en ser dette, kan en liksom med øynene se striden mellom to åndelige riker som foregår i menneskeheten. Da kan en alene i denne tilstanden se sannheten om syndefallet og om djevelens herredømme og bolig i de naturlige menneskene. Da kan denne tilstanden også tjene til stor styrkelse for troen: Vi kan se at vi har det rette evangeliet og det rette Kristi rike når det har de samme følgene som på Kristi og apostlenes tid.

Derfor sier også Herren: «Ja, salige er dere når de spotter og forfølger dere og lyver allslags ondt på dere for min skyld. Gled og fryd dere, for stor er den lønn dere har i himmelen. For slik forfulgte de profetene før dere» (Matt 5,11–12). Og igjen sier han: «Var dere av verden, da ville verden elske sitt eget. Men fordi dere ikke er av verden, men jeg har utvalgt dere av verden, derfor hater verden dere» (Joh 15,19). Og igjen: «Ve dere når alle mennesker taler vel om dere, for det gjorde også deres fedre med de falske profetene!» (Luk 6,26)

Av dette følger at vi alltid skal frykte for at det er noe falskt i vår kristne bekjennelse og hele vårt vesen når vi nyter alminnelig aktelse. Men vi skal glede og fryde oss når vi aldri får rettferdighet og anerkjennelse, men alltid møter vrangvilje og miskjennelse, enda

vi strever med å bekjenne Herren og tjene menneskene. Da skal vi si: Gud være lovet! Nå ser jeg de rette tegnene på Kristi rike. Det går oss på samme måte som Kristus og hans trofaste vitner.

Skulle det ikke være slik at slangeætten blir urolig og begynner å storme mot Kristus og hans rike når den sanne Kristus begynner å leve og røre seg blant menneskene?

Bare la oss gi akt på om det virkelig er av nidkjærhet for Kristus og hans evangelium at vi pådrar oss verdens forfølgelse og vanære, så det skjer etter Kristi ord: at de «lyver allslags ondt på dere for min skyld». Det må ikke være våre egne meninger, eller en gjenstridighet mot selve kirkens lære og alminnelige orden som kommer av dem, som hisser menneskene mot oss. Det må være at vi følger Kristus og holder fast ved hans åpenbare ord.

Om dette sier Peter: «For ingen av dere må lide som en drapsmann eller tyv eller ugjerningsmann, eller som en som blander seg i andres saker. Men lider han som kristen, da skal han ikke skamme seg, men prise Gud for dette navnet» (1 Pet 4,15–16).

15. Ble våre åndelige øyne åpnet, og ble Kristus forklaret for oss, så vi så storheten, sannheten og herligheten i den nåden han gir oss, da ville dette visselig hjelpe oss til å lide for hans navn med jublende lovsang. Men akk, hvor overmåte tungt blir det ikke i hverdagslivets tåke, når vi ikke ser hans herlighet!

For en hard kamp er det ikke for sønnen eller datteren i huset, som av Guds nåde er blitt dradd og bundet til Jesus! For bekjennelsens skyld må barnet se sin kjære far og sin ømme mor bli mørke i ansiktet, fylt av sorg og bitterhet fordi barnet deres er blitt så forandret.

Fra sin tidligste alder har barnet vært vant til å ha den høyeste tillit til farens eller morens ord og meninger. Nå må det høre dem gå mot sannheten med all sin lærdom og menneskelige klokskap – ja, kanskje med tårer og bønner, løfter og trusler – for å få barnet sitt til å vende tilbake til slik det tenkte og levde før.

Og det er jo den kjære faren eller den ømme moren, som gjør alt av kjærlighet, selv om de ikke kjenner Guds rike. Da blir det en hard kamp å stå fast ved sannheten. Da gjelder ordet i teksten: «Den som elsker far eller mor mer enn meg, er meg ikke verd. Den som elsker sønn eller datter mer enn meg, er meg ikke verd.»

For en hard kamp for den martyren som var dømt til å brennes levende for sin bekjennelse! I fengselet fikk han besøk av sin elskede hustru, som også bar det lille barnet deres på armene. Med tårer besvor hun ham, ved sin kjærlighet og ved barnets vel, å spare livet sitt – han trengte bare å gi litt etter for fiendenes krav. Men Kristi kjærlighet tvang ham, og han svarte at hvor inderlig han enn elsket hustruen og barnet, ville han uendelig mye heller lide den grusomme døden på bålet enn fornekte sin trofaste Herre. For Herren hadde lidt korsets død for ham og siden daglig tilgitt ham hans synder.

Ja, ennå i dag blir det den hardeste kamp når den ene av to ektefeller som elsker hverandre, blir vunnet av Kristi nåde. Den som er vunnet, må nå tenke på og erfare at ektefellen – hvis kjærlighet har vært hans største glede på jorden – fra nå av skal ha den sorgen aldri mer å eie hans udelte fortrolighet, bare fordi han er blitt forandret. Her blir det nå en indre kamp på liv og død.

Da gjelder de siste ordene i vår tekst: «Og den som ikke tar sitt kors og følger etter meg, er meg ikke verd. Den som finner sitt liv, skal miste det. Men den som mister sitt liv for min skyld, skal finne det.» Han skal finne det evige liv; for da kjennes Kristus ved ham som sin dyrekjøpte og trofaste tjener.

16. Videre er følgen av den sanne bekjennelsen etter vår tekst at Kristus skal kjennes ved oss for sin Far i himmelen. Ja, slik sier Herren her uttrykkelig. Men dette ordet hans tror ingen. For trodde vi det, kunne vi dø av glede.

Merk: Mens menneskene lyver allslags ondt på oss for Kristi skyld, skal Kristus tale bare godt om oss, være vår forsvarer hos Faderen og si: «Denne er min; dette er et lem på mitt legeme, ikledd min rettferdighet. Far, jeg vil at også denne skal være hos meg der jeg er, for at han skal se min herlighet, som du har gitt meg (Joh 17,24). Fordi han tror på meg, skal han ha all min rettferdighet, være fri for alle sine synder og ha en evig nåde og det evige liv, for at den kjærlighet som du elsket meg med, skal være i ham, og jeg i ham (Joh 17,26).»

Å, gled dere da, dere Kristi bekjennere, tross all deres skrøpelighet, når denne Herren slik kjennes ved dere for sin Far! «Gled og fryd dere, for stor er den lønn dere har i himmelen» (Matt 5,12)!

Men i dette løftet, at Kristus slik skal kjennes ved oss for sin Far, har vi igjen noe for troen, noe som ikke lett går inn i vårt hjerte. Kunne vi

riktig tro at den store «herlighetens konge» (Sal 24,7), Herren Kristus, kjennes ved oss for sin Far i himmelen, ville vi vel knapt kunne leve for bare glede.

Om jeg bare kunne tro at Herren Kristus i dag hadde skjenket meg et øyeblikks tanke, ville jeg, bare for denne nådens skyld, kunne glemme all tidens motgang. Og her sier han nå at han ikke bare skal tenke på oss, men også tale om oss for sin Far og kjennes ved oss som sine egne.

Og likevel går vi ennå og sukker så tungt og har så liten glede av dette løftet, som om et svikefullt menneske hadde sagt det uten å mene det. Og likevel er det ordene til ham som er sann Gud og umulig kan lyve. Kan en ikke bli lei av et slikt liv, der den stygge vantroen trykker oss slik og hindrer all trøst og glede av den trofaste Herrens ord? Kunne en ikke begynne å ønske seg en snarlig hjemgang fra et så jammerfullt liv, for å få komme til lysets sanne verden, der vi skal være som han er?

17. Av Mark 8,38 ser vi nok at Herren Kristus med dette løftet om å kjennes ved oss for sin Far egentlig sikter til den bekjennelsen som skal skje i den ytterste dom, og som det tales om i Matt 25. Men av Joh 17 ser vi at det begynner allerede her i tiden. For der taler Kristus med sin Far om disiplene sine og sier: «De er ikke av verden, likesom jeg ikke er av verden» (Joh 17,16). «Jeg har gitt dem ditt ord. Og verden har hatet dem fordi de ikke er av verden, likesom jeg ikke er av verden» (Joh 17,14).

Skulle det ikke være dyrebarere enn all verdens glede og ære at denne Herren taler slik om oss for sin Far? Skulle vi ikke for en så høy nåde tale om denne Herren for menneskene med inderlig glede og kjærlighet, ja, både med ord og eksempel søke hans ære og være flittige i det, også for at våre medmennesker kan få oppbyggelse og gagn av det? Og skulle vi ikke flittig be Gud om den gaven å kunne tro og bekjenne vår Herre mer og mer? For alt er nåde; det er en gave å få tro og lide for hans navns skyld (Fil 1,29).

Men er det bare nåde, så la oss be om denne nåden: Trofaste Far, forkast oss ikke, ta ikke din Hellige Ånd fra oss! Herre Jesus, gi oss selv ved din Ånd den tro som gir lyst til å bekjenne deg! Gi oss også selv kraft for hvert enkelt tilfelle! Uten deg formår vi intet. Lovet og priset være ditt navn nå og i evighet! Amen.

Søndag etter jul: Frykt ikke, du lille hjord

«Frykt ikke, du lille hjord! For det har behaget deres Far å gi dere riket» (Luk 12,32).

1. Hvor trøsterikt og deilig dette løftet fra Herren er, skal vi forstå og kjenne – om så bare i den grad vi kan fatte det – når vi ser tre ting: først hvem den Herre er som taler, dernest hvem de er som får løftet, og hvordan de er, og til sist hva løftet inneholder og lover: at det gir hjelp under alle tenkelige omstendigheter når Herren sier til et menneske: «Frykt ikke!»

Den blinde Bartimeus ropte på Jesus ved veien, og da folket truet ham til å tie, ble han enda mer urolig. Men til sist ble han trøstet med disse ordene: «Vær frimodig! Stå opp, han kaller på deg» (Mark 10,49). Bare det at Jesus kalte ham til seg, inneholdt et løfte om at han nå ville gi ham hjelp.

Hvor mye mer skal vi da ta det til oss når han sier: «Frykt ikke!» For i de ordene må jo dette løftet ligge: Jeg skal sørge for alt som bekymrer deg. Stol på meg! Og enda mer må det trøste oss at han i teksten vår også gir en bestemt grunn til at vi ikke skal frykte: «For det har behaget deres Far å gi dere riket.»

2. Vi vet hvem han er som gir oss disse trøstens ord. Det er Herren Kristus, vår Frelser, Guds evige Sønn – han som i begynnelsen var hos Gud og skapte alt, han som har fått all makt i himmelen og på jorden fordi han er vår mellommann, han som «var død, og se, jeg er levende i all evighet. Og jeg har nøklene til døden og dødsriket» (Åp 1,18).

Når denne Herre nå sier: «Frykt ikke, du lille hjord! For det har behaget deres Far å gi dere riket», så tenk på hvilken kraft og trygghet

dette er for dem som søker Guds rike, men samtidig kjenner mye frykt, svakhet og redsel for at de ikke skal nå fram til dette riket! For en kraftig trøst, om de bare kan våkne opp og se hva slike trøstens ord fra denne Herre betyr! For som vi allerede har sagt: Når han som har all makt, sier «Frykt ikke!», må det jo inneholde løftet om at han skal hjelpe oss fram, hvor ille det enn ser ut for oss.

3. Men her må vi likevel merke oss nøye at han ikke taler slik til alle mennesker uten forskjell. Han sier ikke at intet menneske trenger å frykte. Nei, han sier uttrykkelig hvem som skal ha denne trøsten: «du lille hjord». Herren er visselig full av nåde mot alle mennesker; det kan ingen nekte. Likevel er mange i en slik tilstand at de virkelig har all grunn til å frykte – og til å frykte det aller verste som kan tenkes, nemlig at de skal bli helt fordømt og aldri få se Guds rike. Til slike sier ikke Herren: «Frykt ikke!»

Her må vi igjen skille mellom de ulike tilstandene sjelene er i, mens det heter «i dag» og alt ennå kan bli rettet opp, om vi vil lyde Herrens ord. Dette trøstens ord, «Frykt ikke!», gir Herren bare til sin lille hjord, bare til de sjelene han kaller sine får. I Johannes 10 ser vi hvordan han taler om fårene helt for seg: «Jeg kjenner mine, og mine kjenner meg» (Joh 10,14); «Mine får hører min røst … og de følger meg … og ingen skal rive dem ut av min hånd» (Joh 10,27–28).

Og i teksten om den ytterste dag, i Matteus 25, sier han hvordan han skal skille alle mennesker fra hverandre, «likesom gjeteren skiller sauene fra geitene. Han skal stille sauene ved sin høyre side, og geitene ved sin venstre» (Matt 25,32–33). Alt viser hvordan Herren i sine dommer skiller mellom ulike sjeler. Til dem han kaller sine får, taler han bare deilige og trøsterike ord. Men til dem som står på venstre side, sier han de aller mest forferdelige ordene: «Gå bort fra meg, dere som er forbannet, til den evige ild, som er beredt for djevelen og englene hans» (Matt 25,41).

Derfor må vi – hvor trøsterik og deilig teksten vår enn er – legge merke til at denne trøsten bare hører dem til som Kristus kjenner som sine får, og som han beskriver slik: «De hører min røst», «de følger meg». Han sier ikke at de er så gode, så trofaste og så sterke som de burde være, og aller minst at de er syndfrie helgener. Nei, de er nok syndere, og det klager de selv bittert over.

Men det som skiller dem fra andre mennesker, er dette: Mens hele verden lever etter sitt eget hjertes lyster og tanker, er Jesu får slike sjeler som tross all sin skrøpelighet likevel styres av hans røst og hele tiden spør etter hans ord og hva som behager ham. De henger ved ham. De blir refset og tuktet av hans ord, men av det samme ordet blir de også trøstet og ledet gjennom hele livet.

Kort sagt: Det er den samme slags sjeler som vi betraktet på juledag med disse ordene: «Men alle dem som tok imot ham, dem ga han rett til å bli Guds barn, de som tror på hans navn. De er ikke født av blod, heller ikke av kjøds vilje, heller ikke av manns vilje, men av Gud» (Joh 1,12–13). Den gangen gikk vi nokså grundig gjennom dette emnet. Derfor vil vi ikke gjøre det igjen nå, men bare se hva ordene i teksten vår inneholder.

4. Men hva betyr det da at Jesus sier: «du lille hjord»? Ut fra sammenhengen må ordet «lille» her bety at hjorden er liten ikke bare i antall, men også i kraft og mot. For vi må huske at det her er tale om får. Bildet av får blant ørkenens ville dyr betegner visselig de svakeste og mest vergeløse skapninger, som er helt avhengige av hyrdens omsorg. Det finnes vel knapt noe dyr som er så lite rustet til å forsvare seg selv. Et får som blir angrepet av ulver, er jo alltid fortapt.

Med dette bildet har Kristus beskrevet sine trofaste på jorden, slik han sa til disiplene: «Se, jeg sender dere som får blant ulver» (Matt 10,16). Derfor er fårene også redde og motløse. Og slik viser Herren også her at hans troende er fryktsomme, når han sier: «*Frykt ikke!*»

Dette er jo alltid et kjennetegn på de trofaste. Om du ellers var så alvorlig og hellig som et menneske noen gang kan bli på jorden, men manglet denne egenskapen – å *frykte*, å frykte farene blant de mektige og listige fiendene som omgir sjelene våre: djevelen, verden og det falske hjertet – da står det sannelig ikke vel til med deg. Er du uten frykt her, kommer du visselig ikke vel igjennom.

Herren trøster her bare dem som frykter, når han sier: «Frykt ikke!» Det ordet blir aldri sagt til dem som selv har nok av mot og krefter. Denne tiltalen alene viser at han taler til *fryktende* sjeler. Til dem som ikke frykter, har Skriften ikke ett eneste trøstens ord, bare advarsler og trusler.

Peter sier: «Ferdes i frykt i deres utlendighets tid» (1 Pet 1,17). Paulus sier: «Arbeid på deres frelse med frykt og beven» (Fil 2,12). Kristus sier: «Våk og be for at dere ikke må komme i fristelse! Ånden er villig, men kjødet er skrøpelig» (Matt 26,41). Og et annet sted sies det at forførelsen skal bli så listig og mektig at den kan «føre også de utvalgte vill, om det var mulig» (Matt 24,24).

Derfor er det et særlig kjennetegn på den sanne gudsfrykten at de trofaste har så lite tiltro til sitt eget hjerte at de ikke engang tør stole på sin egen samvittighet. Selv når de ikke er seg bevisst noen forsettlig utroskap og ulydighet, frykter de likevel at de bedrar seg selv. Derfor ber de også i fullt alvor med David: «Ransak meg, Gud, og kjenn mitt hjerte! Prøv meg og kjenn mine mangfoldige tanker, se om jeg er på fortapelsens vei, og led meg på evighetens vei!» (Sal 139,23–24)

Blir de til tider noe sikre og uten frykt, våkner de snart opp igjen og blir dobbelt forskrekket over å ha vært slik. Og det er nåde at vi blir redde på denne måten. Det er ikke uten grunn at Skriften bruker så mange ord på dette. For vår fiende, djevelen, arbeider uten opphold på å få oss til å sovne inn igjen og gjøre oss sikre midt blant fiendene.

Vi får også høre falske røster som til og med i Herrens navn forkynner denne sikkerheten ut fra bibelord de har misforstått – slike som teksten vår, eller Paulus' ord til romerne: «Dere fikk jo ikke trelldommens ånd, så dere igjen skulle frykte. Men dere fikk barnekårets Ånd som gjør at vi roper: Abba, Far!» (Rom 8,15) La deg da ikke bedra! Hvert ærlig sinn merker snart forskjellen mellom «trelldommens ånd» og den frykten som Guds ord påbyr.

Det er visselig ikke meningen at vi skal bli værende i trellens redsel for Gud – den redselen som kommer av at en ikke er kommet fram til troens fred med ham. Paulus sier: «Da vi nå er rettferdiggjort av tro, har vi fred med Gud ved vår Herre Jesus Kristus» (Rom 5,1). Den freden med Gud som grunner seg på troen og på Kristus, kan vi aldri strebe nok etter og sette høyt nok.

Men denne freden passer svært godt sammen med den frykten som Skriften påbyr. For den frykten som Peter og Paulus formaner de troende til i ordene vi har hørt, er frykt for våre åndelige fiender og farene blant dem – frykt for ulydighet mot Gud, for sikkerhet, utroskap og synd. Om den heter det også i Hebreerbrevet: «La oss derfor ta

oss i vare, så ikke noen av dere skal vise seg å være blitt liggende etter. For løftet om å komme inn til hans hvile, gjelder ennå» (Hebr 4,1).

Overalt i Skriften ser vi også av de helliges eksempel hvordan de har vært i frykt og angst, ja, til tider i forskrekkelse og redsel, og ropt til Herren som om de var helt fortapt. Og denne frykten har ikke vært uten grunn. Den kom alltid av at de kjente hvor mektige, mange og tunge syndene deres var, og hvor stor fiendenes makt og deres egen svakhet var. Ofte kom det i tillegg at de ikke fullt ut forsto hvor stor Guds nåde og makt er til å tilgi og frelse dem.

Derfor har Herren alltid talt sine trøstens ord til disse fryktsomme barna sine: «Frykt ikke!» Ja, en kan i sannhet si: Hver gang denne formaningen står i Skriften, er den et tegn på en slik frykt. For Herren sier aldri dette ordet til noen som ikke frykter.

Så sikkert som den levende troen alltid må bli anfektet, så sikkert må det også alltid oppstå frykt og kamp hos alle oppriktige og årvåkne sjeler. Om dette sier Luther: «Hva var det for en tro som var uten kamp og anfektelse?»

Og han sier videre: «Det finnes en hop i landet som kan tro så mye de vil, og som taler like rett fram med Gud som med en skolegutt – som om han burde bli redd for dem. De sanne troende vandrer i frykt og kjenner sin egen usselhet, men holdes oppe i trøst bare ved Guds nådefulle løfter.» Bare på denne måten holdes også synderen og Frelseren, den syke og legen, tiggeren og giveren alltid sammen.

5. Når vi nå taler om Kristi lille hjord, skal vi se på det merkverdige stedet i Esekiel 34. Der skal vi igjen se at det bare er de små fårene som får trøsten, ikke de sterke og modige. Kunnskapen om språket er nå kommet langt videre og er blitt fullstendigere, og det er blitt klart og erkjent at det ordet som i vers 16 i dette kapitlet ble oversatt med «forsvare» i vår gamle bibel, skal oversettes med «ødelegge».

Og det er dette Herren sier at han skal gjøre med det som er «fett og sterkt». Slik blir de fete og sterke fårene også beskrevet lenger ned: De «støter alle de svake bort med side og bog, og stanger dem med hornene» (Esek 34,21). Disse fete og sterke fårene er, som vi vel forstår, de menneskene som holder seg selv for sterke, gode og fromme i det åndelige. Og vi vet hvordan Herren Kristus alltid sto i strid med slike og fordømte dem.

Også engelen for menigheten i Laodikea var en slik. Til ham sier Kristus: «Fordi du sier: Jeg er rik, jeg har overflod og har ingen nød – og du vet ikke at du er ussel og ynkelig og fattig og blind og naken» (Åp 3,17). Slik har Herren også forklart det i de første ordene i sin bergpreken, der han sier: «Salige er de fattige i ånden», «de som sørger», «de som hungrer og tørster» (Matt 5,3–6).

Det er altså sannelig hans alvorlige mening og bestemte dom at hans disipler skal være slike som kjenner seg fattige, usle og ynkelige, og at han skal ødelegge alt «det fete og det sterke». Men om de svake og skrøpelige fårene sier Herren tvert imot: «De fortapte vil jeg oppsøke, og de bortdrevne vil jeg føre tilbake, og de nedbrutte vil jeg forbinde, og de syke vil jeg styrke» (Esek 34,16).

Å, du milde Herre! Du trofaste og gode hyrde, som slik vil forbarme deg over alle slags usle får! Hvordan skal vi rett kunne prise og elske deg? Særlig når vi tenker på at det er synd i all denne elendigheten, så vi pleier å mene at du bare skal vredes på oss når vi kjenner den hos oss! Og da vil du bare forsvare og hjelpe oss, men forkaste dem som holder seg selv for gode og sterke.

For så sier Herren: «Se, jeg kommer og vil dømme mellom de fete og de magre fårene» (Esek 34,20). De fete og sterke mener selv at de alene er de rette fårene. Derfor «støter» de «alle de svake bort med side og bog, og stanger dem med hornene» (v. 21).

De svake fårene er derimot de sjelene som i fullt alvor holder seg for uverdige syndere, som bare kan håpe på nåde og frelse ved Guds uendelige barmhjertighet og den evig gyldige forsoningen i Kristus. Men disse svake, usle og fryktende sjelene er ikke uten grunn så usle. Grunnen er at de må lide under syndens makt, at de synder mot sin vilje. De vil gjerne være fri for all synd, men kan ikke bli det i denne tiden. Derfor er de nedslått over seg selv.

Og dette vil Gud utrette med sin hellige lov: at ingenting skal være uten refs, for intet kjød er i virkeligheten ulastelig for ham. Om noen synes å være rik, og ved Guds kraft å være så from og sterk som han bør, er det bare et tegn på at han er «lunken» og falsk i sin ånd og ikke gir akt på hele Guds ord. Han gjør da som fariseeren, som takket Gud for at han var bedre enn andre.

Hemmeligheten var at han hadde satt seg et visst mål av fromme regler. Han sier: «Jeg faster to ganger i uken og gir tiende av alt jeg

tjener» (Luk 18,12). Han målte fromheten sin etter disse tallene – «to ganger» og «tiende». Dessuten holdt han seg borte fra grove laster og forbrytelser. Han var ingen røver, ingen horkar og ingen slik som tolleren, som sto langt borte og slo seg for sitt bryst. Derfor kunne han nå takke Gud for at han ikke var en slik synder som andre mennesker. Men vi vet hvordan Kristus dømte denne fromme mannen.

Slik går det til den dag i dag. Noen som også vil være kristne, når fram til den lykkelige bevisstheten at de er slik en kristen bør være, og hos seg selv kan de bare tale om kraft og alvor.

På den måten kommer en bare inn på samme vei som fariseeren. En setter seg en viss plan for dagens fromme gjerninger, som kan telles opp: aldri å begynne eller avslutte en dag uten Guds ord og bønn; senere på dagen å være stille og saktmodig; å være god mot de fattige; å ta del i noe arbeid for Guds rike i eller utenfor landet; å være edru og ordentlig og skikkelig i handel og vandel.

Men siden spør en ikke etter hvordan det står til med hjertet – om det elsker Gud slik det første budet krever, og i sannhet elsker sin neste, hvert menneske, som seg selv; om det bare finnes rene og hellige tanker, begjær og følelser i hjertet, så det ikke drives hor eller mord der for Guds øyne (Matt 5,21–28), eller råder selvbehag, misunnelse og onde tanker.

Se, om en bare ser gjennom fingrene med dette og glemmer at Gud ser på hjertet og dets følelser, og om en selv bare ser på noen ytre gjerninger og fromme regler som er lette å vise fram, da blir en from og sterk – en kristen som ikke alltid er så ussel som andre. Da blir en et av de «fete og sterke fårene», det vil si en fariseer.

Den som på denne falske måten kan leke med Herren og hans ord som en smidig hykler, kan bli så trygg på sin fromhet at han takker Gud – ja, takker Gud og ikke seg selv – for at han ikke er som andre mennesker, men mer alvorlig og troende. Slike er de fete og sterke fårene. Til dem har Herren aldri sagt: «Frykt ikke, du lille hjord!» For de trøster seg selv altfor mye allerede. Nei, han trøster bare de fryktende, svake og syke fårene, «den lille hjord».

6. Men av denne teksten lærer vi også at det hos Kristi lille hjord finnes ikke bare den rette frykten, som vi kaller den «barnlige» eller «sønlige» – kjærlighetens frykt for å gjøre vår Gud imot. Ved djevelens grusomme og vanvittige innskytelser trenger også de mest forferde-

lige tankene seg inn her: at vi skal bli helt fordømt og ikke få se Guds rike. For det er nettopp mot denne frykten Kristus her trøster sine får: «For det har behaget deres Far å gi dere riket.»

Slik går det ofte i virkelig alvorlige kamper: Guds elskede barn går og mener i fullt alvor at de er de mest avskyelige syndere for Gud, så han nødvendigvis må bli trett av dem, overgi dem til et forvendt sinn og til sist gi dem den lønnen de har fortjent, i helvete.

Dette ser vi også av Paulus' trøsteord i Romerbrevet 8,34, der han sier: «Hvem er den som fordømmer?» Av det ser vi at han visste at de troende fryktet for fordømmelse. Slik sier også Johannes, når han taler om dem som er av sannheten: «Om vårt hjerte fordømmer oss» (1 Joh 3,20). Merk at han taler slik om dem som er av sannheten og som stiller sitt hjerte til ro for Gud. Av slike skriftsteder ser vi at det er bare uerfarne og blinde ledere som mener at Guds rette barn skal ha uavbrutt fred og visshet om Guds vennskap. For disse skriftordene sier oss noe helt annet.

Men hør da vår Herre Kristi ord i teksten vår, du som gjerne vil være en rett kristen og ikke kan være foruten din Frelser og hans evangelium, men som lider under så mye utilbørlig synd at du frykter for at du aldri skal få se Guds rike. Du er ofte nær ved å miste motet helt og gi opp alt, men ved en særlig nåde fra Gud henger du likevel stadig ved din Frelser og kan ikke helt slippe ham og det evige livet.

Hør da hva Herren selv sier i teksten vår – den Herre som til sist skal dømme alle på den ytterste dag, og det er den enden vi har å spørre etter. For hvem skal jeg tro, om jeg ikke skulle tro Herren selv? Og her sier han: «Frykt ikke, du lille hjord! For det har behaget deres Far å gi dere riket.»

Hør hvilken veldig grunn vår trøst har: «Det har behaget deres Far.» Her bygges vår trøst og vårt håp igjen bare på den guddommelige majestets egen gode vilje og frie gave. Og tro for visst at dette er den eneste rette grunnen! For alt vi mennesker er og gjør, er bare usselhet og løs sand å bygge på. Vi er alle fordervede og fortapte vesener som bare kan synde og ødelegge vår sak, men rette den opp kan vi ikke. Slik taler Gud selv: «Jeg, jeg er Herren, og uten meg er det ingen frelser» (Jes 43,11).

«Men du har ikke påkalt meg, Jakob, så du gjorde deg umak for meg, Israel! Du har ikke brakt meg brennofferlam og ikke æret meg

med dine slaktoffer. Jeg har ikke trettet deg med matoffer og ikke voldt deg strev med virak. Du har ikke kjøpt kalmus-krydder til meg for sølv og ikke mettet meg med dine slaktoffers fett. Du har bare trellbundet meg med dine synder, og plaget meg med dine misgjerninger. Jeg, jeg er den som utsletter dine misgjerninger for min skyld, og dine synder kommer jeg ikke i hu» (Jes 43,22–25).

Sagt med våre ord: Du har ikke vært noen fullkommen kristen, så alvorlig og trofast i bønn, i hellige gjerninger og i å døde kjødet som du burde ha vært. Nei, tvert imot har du i alt vært mangelfull og syndig. Men: «Jeg, jeg er den som utsletter dine misgjerninger for min skyld, og dine synder kommer jeg ikke i hu.» «Frykt ikke, du lille hjord! For det har behaget deres Far å gi dere riket.»

Disse skriftordene lærer oss at det som mangler i fromhet eller i Åndens verk i oss, blir avhjulpet ved Guds frie gave: syndenes forlatelse og hele riket. Men hvordan skal dette forstås? Kan da noen få riket uten å være en rett kristen?

Svar: For å få riket må en nødvendigvis være en «rett kristen» så langt at det vesentlige finnes hos oss, nemlig Kristus – at vi «har Sønnen» (1 Joh 5,12), at vi er døde fra loven (Rom 7,4–6), og at vi har fått liv bare i Kristus og har i ham vår eneste trøst, vår mat (Joh 6) og vår sang. Men ellers mangler det i alt. Det er feil ved vår troskap, vår årvåkenhet, vår bønn og vår vandel. Alt dette blir likevel tilgitt for Kristi rettferdighets skyld.

Der Gud finner Kristus, finner han alt sitt behag. For hans øyne stråler Kristus tusen ganger mer enn alle de helliges hellighet, slik solen stråler mer enn alle stjernene. Så snart du derfor bare er et av fårene i hans lille hjord, gir han deg riket. Dette var Farens frie behag og gode vilje.

Om dette taler også Paulus i Efeserbrevet 1,5, der han sier: «… har han forut bestemt oss til å få barnekår hos seg ved Jesus Kristus, etter sin viljes velbehag.»[1] Og hva er nå den evige Faderens vilje og velbehag? Herren sier: at han vil «gi dere riket».

Til hvem vil han gi riket? Til dere som er en liten hjord, fulle av mangler i tro og lydighet, i mot og forstand. Derfor vil han gi dere riket som en fri gave. «For av nåde er dere frelst, ved tro. Og dette er

[1] NB: «etter sin frie viljes råd».

ikke av dere selv, det er Guds gave» (Ef 2,8). En gave er det. «Det er ikke av gjerninger, for at ikke noen skal rose seg» (Ef 2,9).

Men nettopp derfor gir han det til dem som er en liten hjord, og ikke til de sterke og modige – selv om disse siden har mindre å angre og sørge over når det gjelder «gjerningene». «Men er det av nåde, da er det ikke mer av gjerninger. Ellers blir nåden ikke lenger nåde» (Rom 11,6). I virkeligheten er vi alle syndere, men nå er det Farens velbehag å gi riket til dem som kjenner sine synder og bare søker nåde og lever av troen.

7. Og er ikke dette en nåde som virkelig er Gud og den evige Faderens velbehag verdig: at stakkars syndere, som av store og sørgelige grunner er motløse i sitt hjerte, skal få hele riket? Ikke bare syndenes forlatelse og å bli spart for det helvete de har fortjent – men Faderen vil til og med gi dem riket! De skal være hans arvinger og Kristi medarvinger.

Slik sa Kristus også til disiplene sine i Lukas 22, nettopp i den stunden da de hadde gjort en utilbørlig synd: De hadde kranglet om hvem av dem som var den største. Midt under refsen for dette sier han: «Men dere er de som har holdt ut sammen med meg i mine prøvelser» – dere er mine får, som tross all deres skrøpelighet likevel følger meg – «Jeg overgir riket til dere, slik som min Far overga det til meg, for at dere skal ete og drikke ved mitt bord i mitt rike, og sitte på troner og dømme Israels tolv stammer» (Luk 22,28–30).

Ikke engang mens han refset dem, frakjente han dem deres urokkelige nåde og arverett til riket. De skal likevel sitte med ham på hans trone og i hans rike, være Guds arvinger og Kristi medarvinger. Dette følger alltid med selve barneforholdet, selv om barna må tuktes daglig. «Men er vi barn, da er vi også arvinger. Vi er Guds arvinger og Kristi medarvinger» (Rom 8,17).

Herren vil nok tukte oss og gi oss bekymringer, men aldri støte bort dem som tross alt er knyttet til ham ved troen. Det er Faderens gode vilje å gi dem riket, selv om de er en liten hjord. Er du blitt en av den lille hjord, av de svake, fryktende fårene, så er det hos Gud helt avgjort, fast og urokkelig at han vil gi deg riket. Alt som ennå mangler i din fromhet, vil han hjelpe på ved sin Ånd og sin tukt. Han skal selv svare for deg, hvor fortapt det enn ser ut.

Alt i oss er fortapt; alt må gis av bare nåde. Og det er Faderens bestemte vilje at han vil gi riket til dem som er hans får. Hvordan det enn går deg, så glem ikke at Herren sier: «Frykt ikke, du lille hjord! For det har behaget deres Far å gi dere riket.»

Ære, lov og pris være den evige Far, som utvalgte oss i Kristus før verdens grunnvoll ble lagt! Priset være Sønnen, som vinner riket for oss! Priset være den evige Hellige Ånd, som har virket i våre hjerter så vi ble samlet til hans lille hjord! Ja, ære, lov og pris være den hellige treenighet nå og i all evighet! Amen!

Nyttårsdag: Å be i Jesu navn – del 1

«Og hva som helst dere ber om i mitt navn, det skal jeg gjøre, for at Faderen skal bli herliggjort i Sønnen» (Joh 14,13).

1. Dette er virkelig en herlig nyttårstekst, et trøsterikt løfte på årets første dag. På en slik dag kommer det mange tanker til hver tenkende sjel, og ingen av oss vet hva som kan møte oss i løpet av et år. Hvor dyrebart må det da ikke være å vite at vi overalt og alltid har en venn og et reisefølge på veien – en som både er hjertelig god mot oss og har makt til å hjelpe i alt!

En slik venn har vi i Herren Jesus, den milde og trofaste, han som alene er mektig. Her forsikrer han at hva som helst vi ber om i hans navn, det vil han gjøre. Om vi bare for alvor kunne tro disse ordene fra Herren, med hvilken trøst skulle vi ikke da gå alle de ukjente dagene i møte og bekjenne med den vise kongen: «Herrens navn er et fast tårn, til det løper den rettferdige og blir berget» (Ordsp 18,10).

Hele vår livsvei er full av kamper, fristelser og farer. Ikke et eneste øyeblikk er vi trygge for et fiendtlig angrep. Hele tiden er vi omgitt av usynlige fiender, og vi har så mange sårbare punkter: vårt legeme, vår sjel, vårt utkomme, vår ære, våre nærmeste. Bare et ord eller et blikk fra et svakt menneske kan iblant forstyrre vår fred. Og de mektige åndene som hersker i denne verdens mørke, kunne når som helst gi oss et dødelig skudd, bare ved å skyte inn en giftig tanke – dersom ikke Herren hver stund våket over oss og bevarte oss.

Hvem kan da gå god for sin velferd og sin fred en eneste dag? Nei, sannelig, vi er ikke trygge en eneste stund, verken for vårt legeme eller vår sjel, vår ære, vårt utkomme eller det kjæreste vi har på

jorden. Når vi tenker på alt dette, hvilken dyrebar borg og festning må da ikke Jesu navn bli for oss!

Ved den gamle teksten for denne dagen har vi helt fra eldre tid betraktet hvordan han fikk dette navnet, og hvilken betydning engelen ga det før han ble unnfanget i mors liv. Engelen sa at han skulle kalles Jesus fordi han skulle frelse sitt folk fra deres synder (Matt 1,21), og at dette var Faderens løfte i himmelen. For en uuttømmelig kilde til evangelisk trøst ligger det ikke i dette navnet – en trøst også mot vår verste bekymring, synden, som er årsaken og hovedkilden til alle våre engstelige bekymringer!

Og i teksten vi har foran oss nå, sier Herren at alt vi ber om i hans navn, det skal han gjøre, for at Faderen skal bli herliggjort i Sønnen. Med god grunn synger vi da:

Se, Jesus er et trøsterikt navn
og i all nød vår sikre havn!

Måtte han også selv forklare oss sitt navn og det trøsterike løftet han her gir oss når han sier: «Hva som helst dere ber om i mitt navn, det skal jeg gjøre!»

2. Det første spørsmålet blir da: Hva vil det si å be i Jesu navn? Vanligvis og i egentlig forstand betyr det å be på grunn av Jesu fortjeneste som mellommann – å påkalle mellommannen i troen når vi ber. Det er dette uttrykket «å be i en annens navn» fortsatt alltid betyr. Vi kjenner det godt fra det daglige livet blant mennesker.

En fattig er i nød, og en rik og anerkjent mann gir ham sitt navn og sin anbefaling til en som har de midlene han trenger. Med et slikt navn og en slik anbefaling fra en rik og ansett person går den fattige alltid med stor tillit til den som skal hjelpe ham. Og hjelperen blir da så trygg og villig at han ikke engang spør den fattige om noen sikkerhet for at pengene kommer tilbake. Han svarer bare: «Jeg trenger ikke noe mer enn dette navnet.» Slik går det når en får lov til å komme i en annens navn.

Enda vakrere får vi se hva det er å be i Jesu navn, i et bilde som en eldre lærer (Löhe) bruker. Han sier: La oss tenke oss at en israelitt hadde rett og plikt til å gå inn i Det aller helligste i yppersteprestens sted for å be for sine brødre. Hva skulle det ha ført med seg? Jo, at han som bor i Det aller helligste, aktet den israelitten som gikk inn

i yppersteprestens navn, like høyt som ypperstepresten selv – og at bønnen hans gjaldt som en yppersteprestelig bønn.

Ut fra dette kan hver enkelt selv slutte hva det er å be i Jesu navn. Vi ser da at når Jesus oppmuntrer sine disipler til å be i hans navn, tilkjenner han dem all sin fortjeneste og verdighet. Han ikler dem sin yppersteprestelige prydelse og forsikrer dem om at Faderen skal se på dem som om de var ham selv, den sanne, evige ypperstepresten, og at Faderen skal se på deres bønn som en bønn fra Sønnens egen munn.

Tenk så også over og tro det Herren Kristus sa ved Lasarus' grav: «Far, jeg takker deg fordi du har hørt meg. Jeg visste jo at du alltid hører meg» (Joh 11,41–42). Da må vi jo bli dypt grepet og forundret over den makten over Guds hjerte som er gitt dem som i sannhet ber i Jesu navn. Å være velkommen som Jesus, å tre fram for Gud i hans verdighet, å bli tatt imot av Gud slik Sønnen ble tatt imot, og som han å eie Faderens gunst og hjertelige velbehag – for en uutsigelig herlighet og nåde er ikke dette!

3. Av disse bildene kan vi i noen grad fatte hva det i alminnelighet vil si å be i Jesu navn. Det er dette som i kirkebønnene våre vanligvis blir uttrykt med sluttordene: «ved din Sønn, Jesus Kristus, vår Herre». Men ser vi på sammenhengen der tekstordene står i Joh 14, gir den nok også en viss rett til dem som forklarer at det å be i Jesu navn nettopp vil si å be i samsvar med Jesu sinn.

Tekstordet vårt henger nemlig sammen med det Kristus sier like før: at disiplene hans skulle gjøre større gjerninger enn han hadde gjort på jorden (Joh 14,12) – det vil si at de skulle føre hans rike videre ut ved evangeliet. Da legger han til: «Og hva som helst dere ber om i mitt navn, det skal jeg gjøre, for at Faderen skal bli herliggjort i Sønnen.»

Derfor kan vi si at ordene først og fremst sikter til de bønnene Jesu vitner ber i hans ærend, for at evangeliet skal bli utbredt. «Og dette er den frimodige tilliten vi har til ham», sier Johannes, «at dersom vi ber om noe etter hans vilje, så hører han oss» (1 Joh 5,14).

Men det er likevel ikke bare om evangeliets utbredelse vi kan be etter hans vilje og velbehag. Da Herren selv lærte oss å be *Fader vår*, viste han tydelig at han også ville høre de bønnene vi ber for vårt eget vel, helt ned til det daglige brød.

Og vi kan alltid være visse på at vi ber med Jesu sinn når vi ber om de tingene han selv har lært oss å be om. Til dem hører også bønnen: «Skje din vilje, som i himmelen, så òg på jorden» (Matt 6,10). Den bønnen lærte Jesus oss også med sitt eget eksempel, da han ba: «Ikke som jeg vil, bare som du vil» (Matt 26,39).

Når vi bare legger til denne betingelsen for bønnhørelsen – at vi ber om det som stemmer med hans vilje, eller i tvilstilfeller legger til: «Far, skje din vilje» – da gjelder visselig Jesu herlige løfte i teksten uten unntak: Alt vi ber om i hans navn, skal han gjøre.

4. Men for å kunne be rett – med bønnen grunnet på Jesu fortjeneste og med Jesu sinn – kreves det igjen nødvendigvis at Ånden har gjort sitt verk i sjelen, så vi er blitt Jesu sanne disipler og Guds barn.

Så dypt ligger nemlig smitten i hele menneskenaturen: Vi mener at Gud skal se på oss og vår verdighet og være oss nådig når vi har vært riktig fromme og lydige. Men når vi har samvittighetsnag for synd og uverdighet, mener vi at vi ikke kan vente at han skal se i nåde til oss og høre våre bønner.

Så dypt sitter denne egenrettferdighetens smitte i oss alle at selv Guds sanne barn faller i den samme villfarelsen igjen. Ved den første store omvendelsen ble de så knust og nedbrutt av loven at de bare med stor nød kom gjennom den trange porten, ved troen på ren nåde, alene ved Kristi fortjeneste. Og ved denne troen er de blitt fullt ut salige i Kristus.

Likevel faller de tusen ganger – ja, så lenge de lever på jorden – tilbake i den samme villfarelsen: at Gud bare skal være dem nådig og høre deres bønn i samme mon som de har vært lydige og fromme, og at han derimot er vred og ikke vil høre dem når synden har overrumplet dem og de kjenner seg svært uverdige.

Men å komme fram i bønnen med den tanken at Gud skal høre oss i samme mon som vi selv er verdige, er nettopp det motsatte av å *be* i *Jesu navn*, det vil si med tillit bare til hans fortjeneste som mellommann. Å, hvor mye nød og hvor mange ydmykende erfaringer skal det ikke til før vi endelig mener det sant og rent: «Bare for Jesu verdighets skyld, bare i Jesu navn, bare for Jesu skyld, vær meg nådig og gi meg det gode, enda jeg bare har fortjent det onde!»

Men når dette er den vanskeligste kunsten selv for Guds gjenfødte barn, hvor umulig er det ikke da for de uomvendte å be en eneste bønn rett, i tillit til Jesu fortjeneste alene!

5. Like umulig er det i den naturlige tilstanden å be med Jesu sinn – å ha de samme inderlige begjær og bønner i hjertet som Herren Jesus selv. Det var det andre som hørte med til å be i Jesu navn. For til bønn hører hjertets egen lengsel og nød. Ingen kan be rett om noe annet enn det som ligger ham på hjertet.

Her nytter det ikke å be etter forskrift og etter bønner andre har formulert, dersom mennesket ikke selv har den samme inderlige trang i sitt hjerte som den foreskrevne bønnen uttrykker. Mange mener at de ber godt når de ber Herrens bønn med ettertanke, eller når tankene følger ordene. Slikt er bare bedrag og hyklerbønner. Nei, her kreves det noe helt annet, nemlig å *be*, det vil si bare å utøse sitt eget hjertes lengsel og nød for Gud.

Når det som ligger oss på hjertet, er nettopp det samme som lå Jesus på hjertet – så vi finner det igjen i hans bønner og i det han utøste av sitt hjerte – da kan vi i sannhet be i Jesu navn. Da kan vi være visse på at vi ber bønner som behager Gud. Men et slikt hjerte har ikke noe menneske av naturen. Et slikt hjerte kan heller ingen få ved forskrifter og undervisning, eller ved å strebe etter å be i samsvar med Jesu sinn.

Her gjelder igjen det vi betraktet i juledagens tekst om de sanne Guds barn, at de «ikke er født av blod, heller ikke av kjøds vilje, heller ikke av manns vilje, men av Gud» (Joh 1,13).

Men tenk for et nådens under det er når jeg oppdager at jeg ved troen har fått et slikt hjerte! Selv når jeg ikke tenker på Jesu forskrift eller eksempel for bønnen, men bare går i mitt daglige arbeid, har jeg likevel i mitt hjerte de samme bekymringene, den samme omsorgen, den samme angsten og de samme sukkene som jeg finner igjen i Herrens bønn og i andre uttrykk for Jesu sinn.

Jeg går og tenker og tenker og sukker: Gud gi sin nåde, så hans rike kan vokse i mitt eget hjerte og i andres! Jeg har et slikt sinn at ingen glede er større for meg enn når jeg hører om Guds verk i et menneskes sjel – når jeg merker at Guds rike vokser et sted, at Guds navn blir kjent og æret.

Se, da har jeg jo i mine tanker den samme saken som de to første bønnene i Fader vår gjelder: «Helliget vorde ditt navn. Komme ditt rike» (Matt 6,9–10). Dette var summen av alt Jesus søkte her; for dette smakte han døden og brukte alle sine krefter for å frelse sjeler og utbre frelsens rike på jorden.

Du som nå kanskje går med angst og sukk og tenker på det samme, på sjelers frelse og salighet: Gled og fryd deg over den nåden som er gitt deg, at det samme sinn er i deg som i Jesus! Om så hele verden ellers er trang og tung for deg, er det likevel skjedd et nådens under i din sjel, et under som veier tusen ganger opp alt annet en kan tenke seg på denne jord.

Kanskje har du dag og natt dette sukket – uten noen tanke på Jesu forskrifter eller på bønnene i Fader vår: «Å, at Gud måtte gjøre sin vilje med meg, også om hans vilje skulle hindre og drepe min egenvilje – bare hans vilje skjer! Å, at jeg kunne gjøre Guds vilje!» Da er det samme sinn i ditt hjerte som i den tredje bønnen: «Skje din vilje!»

Våkn opp med fryd og glede over dette underet i ditt hjerte, at det samme sinn er i deg som i Jesus! For en nåde, for en herlighet at den samme Ånd bor i oss som i Gud! Er ikke dette et bevis på at vi har fått «del i guddommelig natur» (2 Pet 1,4)?

6. Det betyr dessuten mye, av flere grunner, at vi oppriktig legger til i våre bønner at Gud må få sette sin vilje igjennom med oss.

For det første fordi han selv har lært oss å be slik. Det gjorde han ikke bare med den tredje bønnen i Fader vår, men også med sitt eksempel i Getsemane. I sin angst for lidelsens beger som nå ventet ham, ba han til sin Far: «Er det mulig, så la dette begeret gå meg forbi! Men ikke som jeg vil, bare som du vil» (Matt 26,39). Og vi trenger hans nåde og velbehag for det vi ber om; derfor bør vi også be slik han har lært oss.

For det andre er vi da også visse på at han hører oss (1 Joh 5,14–15).

For det tredje: Når vi ber slik, har Gud likevel hørt bønnen «Skje din vilje», selv om en eller annen bønn ikke blir oppfylt etter ordlyden. Det kan gi oss uutsigelig smerte og sorg når våre egne bønner ikke blir oppfylt. Likevel er ingenting så kjært for vår ånd som at den store Gud styrer hele vårt liv, og at alt går oss etter Guds egen vilje. Den er nok ofte underlig for oss, men den er likevel den aller viseste og beste.

Det er også et svært bemerkelsesverdig bevis på hvor fullt Guds Ånd styrer i de troendes sjeler: Ofte kjenner vi oss med uro og engstelse så kalde og ugudelige. Likevel er det i alle våre bitreste erfaringer den sterkeste trøsten at Gud har gjort det, at Gud ville det slik. Den trøsten vi får av dette, vitner om at Gud er oss kjærere enn alt annet. Alt Gud gjør med oss i sin nåde, er kjært for ånden, selv om det er bittert for kjødet.

Det er bare hans vrede vi må be ham vende bort fra oss. «Herre, straff meg ikke i din vrede!» ba David (Sal 6,2). Tre ganger ba Paulus om å bli fri for «en torn i kjødet», «en Satans engel» som var sendt ham. Denne bønnen ble ikke oppfylt; i stedet fikk han svaret: «La deg nøye med min nåde» – eller: «Min nåde er nok for deg» (2 Kor 12,7–9). Det var et trøsterikt svar.

Slik var det også da en kristen en gang klaget for Luther og fortalte hvor mye som hadde gått mot hans vilje og ønsker i denne verden. For å finne årsaken svarte Luther: «Kanskje du en og annen gang har bedt for alvor: Far, skje din vilje?» Mannen som klaget, svarte ja; han hadde ofte bedt slik. Da sa Luther: «Ja, der har du årsaken! Slik skal en ikke be når en vil ha alt etter sin egen vilje.» Også dette var et trøsterikt ord for ham som klaget.

Tenk, når vi elsker Guds vilje så høyt at vi blir trøstet av den i all motgang, da vitner det visselig om at Guds vilje og velbehag er vår ånds høyeste skatt. Og når Gud hører vår bønn på den måten at han oppfyller vår ånds dypeste ønske, må vi jo si at han alltid hører oss.

Denne erkjennelsen skal også verne mot en fristelse som ligger nær: å tvile på at Gud er sannferdig, ja, på at Gud er til. I den faller de som dømmer om bønnhørelsen etter sitt naturlige skjønn. De tenker på de bønnene som ikke er blitt oppfylt, og mener så at Gud ikke har gitt dem det de ba om, og at Kristus ikke holdt ord i dette herlige løftet: «Hva som helst dere ber om i mitt navn, det skal jeg gjøre.» Dette er en forferdelig, ja, svært farlig fristelse. På denne måten har mange kristne vært nær ved å miste all tro på Guds ord.

7. Skal vi nå beholde denne trøsten i Guds vilje under alle Guds underlige veier med oss, da må vi ha en dyp mistro til vår egen forstand og trenge inn i den sannheten at Gud er ufattelig for oss i sine veier. Ja, hvor umulig er det ikke at vi alltid skulle forstå hva som er Guds

gode, velbehagelige og fullkomne vilje! «For mine tanker er ikke deres tanker, og deres veier er ikke mine veier, sier Herren» (Jes 55,8–9).

Dette må vi la oss lære og tro: Når vi inderst i vår sjel ønsker at Guds vilje skal skje med oss, slik som nettopp er vist, da hører Gud virkelig den bønnen. Da fører han oss på sine veier. De er ufattelige for oss, men de er de aller viseste og beste – også når de synes oss så underlige at vi finner det urimelig at det som hender oss, kan være Guds vei med oss. Vi bør heller mistro vår egen forstand om Guds veier enn mistro hans klare løfter.

Vi bør også tro dette ordet av Luther: «Guds vilje er bedre enn vår gode vilje.» Også når vi tenker at Guds vilje bestemt må være den samme som grunntanken i vår bønn, er det likevel mulig at Gud i sin uutgrunnelige visdom har funnet noe annet som er bedre og nyttigere for oss. Se, når vi har lært å forstå dette, gjør vi ikke Gud til en løgner, selv om han ikke gjør etter vårt beste skjønn.

Men av dette skal vi heller ikke hente den falske tanken som enkelte er kommet på, at det da er best ikke å be, men overlate alt til Guds visdom. Det er en tilsynelatende vakker overgivelse til Guds vilje. Men den ligner kong Akas' overgivelse da han fikk Guds oppfordring: «Krev et tegn av Herren din Gud!» og svarte: «Jeg vil ikke kreve noe og ikke friste Herren» (Jes 7,11–12).

Dette var ikke annet enn at vantroen unndro seg Guds nåde. Gud ville gi ham et bevis på sin trofaste vilje til å hjelpe ham og hele folket i den nøden de nå var i. Men fordi Akas ikke trodde, ga han dette svaret. Slik gjør også de som ikke ber Herren om noe, fordi de ikke tror.

Siden Gud overalt i sitt ord har gitt oss lov til å be om og vente alt godt av ham, bør vi også med barnlig tillit og lydighet gripe hans utrakte nådehånd og be om noe etter vår beste forstand og vårt hjertes ønske. Selv om det bare gjaldt bønnen om å slippe lidelsen, slik Kristus ba i Getsemane, så be bare som han, med overgivelse til Guds vilje.

Og går så Guds visdom en annen vei med deg, da er stunden kommet til å overgi deg og hengi deg til Guds vilje. Da skal du si med Kristus: «Skulle jeg ikke drikke det begeret Faderen har gitt meg?» (Joh 18,11).

Så mye om overgivelsen i bønnen og om trøsten i Guds vilje. Men ikke å be er noe annet. Det er å trette Gud med vantro og forakt for

hans godhet og trofasthet (Jes 7,13). På den måten får en ikke se Guds godhet.

Den som ikke ber, får visselig mye godt likevel, for «Gud gir nok daglig brød, også uten vår bønn, til alle mennesker, også til de onde». Men den som ikke ber, får ikke se Gud i hans velgjerninger. Han ligger som en utakknemlig forakter og sover under alle de nådebevisene Gud gir ham. Slik er det med den som ikke ber.

Men den som bare ber til Gud uten å be i Jesu navn, får bare se Gud i hans alminnelige godhet. Han får ikke se Guds store nåde i Kristus og lærer ikke å kjenne Gud som vår nådige Far i Kristus. Det er også dette forholdet Kristus sikter til med de siste ordene i teksten vår.

Nyttårsdag: Å be i Jesu navn – del 2

8. «For at Faderen skal bli herliggjort i Sønnen.» Kristus sier her at han skal gjøre det vi ber om i hans navn, for at Faderen skal bli herliggjort i Sønnen. Uten tvil ligger det i dette noe dypere og herligere enn vi nå riktig kan fatte og si.

Men så mye kan vi forstå: Hver gang Herren oppfyller en bønn vi ber i Jesu navn, gir han oss en bekreftelse på den store hovedsannheten at Faderen er i Sønnen og Sønnen ett med Faderen, og at Jesus er den allmektige og opphøyde Herre ved Faderens høyre hånd. Det var også dette han sa like før tekstordene våre: «Jeg går til min Far» (Joh 14,12).

Og for ingenting skal Faderen bli så priset og herliggjort i tiden og i all evighet som for det nådeunderet at han ga sin Sønn, og at han er i Sønnen og Sønnen i ham. Hver gang en bønn blir oppfylt, får vi en levende erfaring av denne store sannheten at Jesus er sann Gud og Guds evige Sønn, gitt for oss. Slik får vi en ny bekreftelse på Guds største kjærlighetsverk og summen av hele evangeliet. Da kan vi forstå at Faderen blir herliggjort i Sønnen nettopp ved at våre bønner i Jesu navn blir oppfylt.

Dette nevner han her som enda en beveggrunn for at han skal høre det vi ber om i hans navn. Mens han var på jorden, lå jo ingenting ham så mye på hjertet som Faderens ære, Faderens vilje og velbehag. Om alt han gjorde på jorden, sa han: «For at Faderen skal bli herliggjort.» Ved dette trøsterike tillegget kan vi derfor tenke og si: «Å Herre Jesus, enda jeg er helt uverdig til at du hører denne min bønn, så hør meg likevel for din Fars skyld, for at han skal bli herliggjort ved det!»

Slik sier også Faderen i Salme 50: «Kall på meg på nødens dag, så vil jeg fri deg ut, og du skal prise meg» (Sal 50,15). Slik sier han også et annet sted: «Ikke for deres skyld, Israels hus, gjør jeg det, men for mitt hellige navns skyld … Jeg vil hellige mitt store navn» (Esek 36,22–23). På samme måte ser vi at Moses ga sine bønner tyngde når han ba for folket og sa: «For at hedningene ikke skal håne ditt navn.» Også han nevner Faderens ære som beveggrunn.

Men ingen velgjerning og ingen bønnhørelse herliggjør Faderen slik som når våre bønner i Jesu navn blir hørt. For da ser vi, som allerede sagt, at Jesus var Guds elskede Sønn, slik at vi får det vi ber om for hans skyld. Det er bare dette som gjør oss varme og brennende: at vi tror at Gud er oss nådig og hører vår bønn for Sønnens skyld.

Alt annet godt Gud gir oss, kan aldri gjøre hjertene våre levende og få oss til stadig å lovsynge Gud. Det er bare forsoningsnåden i Kristus som føder en levende og brennende ånd i oss. Derfor får heller aldri Faderen sin rette pris før vi lærer å kjenne hans frelsesverk ved Sønnen.

Dette ville også Herren Kristus vitne om i Joh 5 når han sier at Faderen «har overgitt hele dommen til Sønnen, for at alle skal ære Sønnen slik som de ærer Faderen. Den som ikke ærer Sønnen, ærer ikke Faderen, som har sendt ham» (Joh 5,22–23).

At en synder tror på Guds nåde uten mellommann, er bare vantro. For Gud kan for sin rettferdighets skyld ikke annet enn vredes på synderen og fordømme ham, dersom ikke mellommannens fortjeneste kommer til. Derfor er det også bare for Kristi skyld at Gud har gjort godt mot menneskene og i nåde hørt deres bønner helt fra syndefallets dag.

Ja, Herre Jesus, det er du som har åpnet bønnens dør for ditt folk! Uten deg ville den vært stengt for alltid. Det var din forsonende fortjeneste på jorden som først åpnet den; det er din mellommannsgjerning i himmelen som fortsatt holder den åpen. Derfor sier du her: «Hva som helst dere ber om i mitt navn, det skal jeg gjøre, for at Faderen skal bli herliggjort i Sønnen.»

Selv om vi i oss selv er uverdige syndere, er vi likevel «gjort behagelige i Den Elskede» (Ef 1,6)[1], «for i ham har han utvalgt oss før verdens

[1] NB: «til pris for sin nådes herlighet, som han ga oss i Den Elskede».

grunnvoll ble lagt» (Ef 1,4). David elsket den hjelpeløse krøplingen av Sauls hus for Jonatans skyld (2 Sam 9). Josefs brødre fikk det beste landet i Egypt bare for sin bror Josefs skyld. Slik finner også Faderen sin glede i å gi oss langt ut over det vi ber eller forstår (Ef 3,20), på grunn av vårt fellesskap med hans elskede Sønn.

Uten tvil er det også bare for Kristi skyld og på grunn av hans forening med menneskeslekten – da han kom og ble menneske – at Gud så langmodig har spart hele slekten og vist så mye barmhjertighet, også mot dem som ennå ikke kjenner ham. Slik sier Paulus at ikke bare hans tilgivende nåde, men også hans tålmodighet har sin grunn i den nådestolen Gud har stilt fram i Kristus (Rom 3,25–26).

Dette skal vi forstå slik: Gud har visselig i seg selv, uten mellommann, et faderlig hjerte og en uendelig barmhjertighet. «For så har Gud elsket verden» fra begynnelsen av, «at han ga sin Sønn, den enbårne» (Joh 3,16). Men denne medlidenheten og kjærligheten i Guds hjerte var liksom bundet av den krenkede rettferdigheten, om ikke vår mellommann hadde tilfredsstilt den med en lovlig fyllestgjørelse. Derfor er det bare i Jesu navn at Gud gjør oss alt godt.

Så snart vi trer fram med våre bønner i Jesu navn, ser Gud oss i ham, kledd i hans verdighet og i det velbehaget Faderen har i ham. Da står vi ikke for Gud som avskyelige syndere, slik vi ellers er i oss selv, men som rettferdige, ja, velbehagelige «i Den Elskede».

9. Å holde godt fast på denne egentlige grunnen til at en synder er velbehagelig for Gud, og å tre fram bare i Jesu navn, er altså hovedvilkåret for en rett bønn, en bønn som behager Gud. Til det kreves det, som sagt før, at vi er gjenfødte og troende barn.

Men dernest blir troen i bønnen sterkt oppmuntret og styrket når vi i Skriftens ord og eksempler ser Guds barmhjertige hjertelag mot alle som er i nød og ber. Da skal vi få se at Gud også forbarmer seg over alle sine skapninger, bare fordi hans eget hjerte er barmhjertig.

Helt av seg selv og av sin egen barmhjertighet oppsøker han synderen, også på hans villfarne veier. Han lokker ham til omvendelse og tro, for at han skal kunne vise ham full nåde, og for at synderen skal komme til ham og ta imot all hans nåde. Av sin egen godhet og barmhjertighet er Gud kommet til oss alle, mens vi ennå var vantro og uomvendte. Ikke noe menneske omvender seg til Gud dersom ikke Faderen først drar ham (Joh 6,44).

10. Vil vi se tydelige eksempler på den inderlige medlidenheten i Guds hjerte og hans medfølelse med menneskene? Vil vi se hvor gjerne han vil høre og forbarme seg over alle slags mennesker, også de verste syndere, når de bare vender seg til ham? Da møter vi først et bemerkelsesverdig eksempel: hvordan Gud handlet med den ugudelige kong Akab, slik vi leser i 1 Kong 21.

Ved profeten Elia hadde Gud Herren forkynt de straffedommene som skulle komme over kongen og hans hus for hans grufulle blodskyld mot Nabot. Akab ble da skrekkslagen og nedslått; han flerret klærne sine, kledde seg i sekk og aske, fastet og gikk stille omkring.

Da ser vi hvordan Herren forbarmet seg så over den stakkars mannen at han straks mildnet den dommen han hadde uttalt. Han sa til Elia: «Har du sett at Akab har ydmyket seg for meg? Fordi han har ydmyket seg for meg, vil jeg ikke la ulykken komme i hans dager, men i hans sønns dager vil jeg la ulykken komme over hans hus» (1 Kong 21,29).

Denne mildningen besto nok egentlig bare i at den varslede ulykken ikke skulle fullbyrdes straks i alle deler. Den ble innskrenket til den straffen som var nødvendig som et avskrekkende eksempel for andre: straffen på hans eget legeme og på hans hustru Jesabel (2 Kong 9). Selve formen på denne straffen viste tydelig tilbake til misgjerningen mot Nabot. Og når en så åpenbar urett var begått, var straffen nødvendig til skrekk og advarsel for hele folket.

Likevel ser vi Guds medlidende hjerte og hans vilje til å høre den forferdedes bønn i dette: Gud Herren kom ham straks i møte og lindret den straffen han var dømt til. Og tenk på hvordan denne Akab blir beskrevet: Det fantes ingen som var så helt solgt til å gjøre det som var ondt i Herrens øyne (1 Kong 21,25). De tegnene på ydmykelse han nå viste i sin skrekk, tydet ikke på noen sann omvendelse; vi ser at han senere også bar hat til profeten Mika (1 Kong 22,8).

Når vi tenker på dette, har vi jo her et bemerkelsesverdig eksempel på hvordan Guds hjerte blir grepet av ropet fra en som er i nød. For Gud ble beveget av en slik manns skrekk og bønn og kunne ikke se angsten hans uten å gi ham en viss lindring.

Kunne Gud Herren så skynde seg å lindre angsten til en ugudelig Akab, enda Akab ikke omvendte seg i sannhet, hvor mye mer forbarmer da ikke Herren seg når en synder kommer til sann omvendelse!

Om det har vi det vakre eksemplet med kong Hiskia, som vi leser om i Jes 38.

Han var blitt syk, og profeten Jesaja sa til ham: «Så sier Herren: Beskikk ditt hus! For du skal dø og ikke leve lenger.» Da står det at kongen vendte ansiktet mot veggen og ba til Herren, og han gråt høyt. Hvordan han hadde det i sinnet da, skrev han senere i den sangen han lot gå ut etter at han var blitt frisk.

Men da kom Herrens ord til Jesaja: «Gå og si til Hiskia: Så sier Herren, din far Davids Gud: Jeg har hørt din bønn, jeg har sett dine tårer. Se, jeg legger femten år til din alder. Jeg vil redde deg og denne byen av assyrerkongens hånd, og jeg vil verne denne byen» (Jes 38,5–6).

Og dette er det Hiskia, Judas konge, skrev da han hadde vært syk og var blitt frisk av sykdommen: «Jeg sa: I min beste alder må jeg gå bort gjennom dødsrikets porter. Jeg er blitt berøvet resten av mine år. Jeg sa: Jeg skal ikke skue Herren Herren i de levendes land, og jeg skal ikke se menneskene mer når jeg er hos dem som bor i dødens stillhet» (Jes 38,10–11).

Og videre: «Min bolig blir rykket opp og ført bort fra meg som en gjeters telt. Jeg har rullet mitt liv sammen lik en vever, fra trådendene skjærer han meg av. Fra dag til natt gjør du ende på meg. Jeg holdt meg stille til om morgenen. Som en løve knuser han alle mine ben. Fra dag til natt gjør du ende på meg» (Jes 38,12–13).

«Som en svale, som en trane, slik klynket jeg, jeg kurret som en due. Matte så mine øyne mot det høye: Herre! Jeg er redd, gå i borgen for meg! Hva skal jeg si? Han har både sagt meg det, og han har gjort det. Stille vil jeg vandre alle mine år på grunn av min sjels bitre smerte» (Jes 38,14–15).

Og til slutt: «Se, til fred ble meg det bitre, ja, det bitre. I kjærlighet dro du min sjel ut fra ødeleggelsens grav. For du kastet alle mine synder bak din rygg» (Jes 38,17).

I dette eksemplet er det særlig bemerkelsesverdig at Gud selv hadde forkynt Hiskia at han nå skulle dø og ikke leve. Likevel forandret han denne dommen bare fordi Hiskia gråt og ba ham så inderlig, og ga kongen femten år til.

11. Et lignende eksempel finner vi i Davids 107. salme. Der blir det også sagt om slike som nettopp var blitt hjemsøkt av Gud for sine

synders skyld, at de ropte til Herren i sin nød, og han hjalp dem ut av deres angst.

Det er ellers svært vanlig at vi begynner å tenke på våre synder når noe ondt rammer oss og truer med å bli enda verre. Vi mener da: «Nå kommer Gud med straffen for mine synder.» Og når vi da vil vende oss til Herren og be om barmhjertighet og nådig ledelse, blir vi slått tilbake av den syke samvittigheten, som sier: «Du ugudelige synder vil nå be for å slippe straffen! Nei, bort med deg! Nå vil Gud tukte deg for alvor, og da er det ikke verdt å be. Det er Gud selv som nå kommer og slår deg.»

I slike tider og mot slike anfektelser er den nevnte 107. salme et helt utmerket sted å lese. Der finnes nemlig to særskilte eksempler på at nettopp de som ble hjemsøkt for sine synders skyld, straks ble hjulpet av Herren ut av sin angst da de ropte til ham i sin nød.

Der står det: «De satt i mørke og dødsskygge, bundet i elendighet og jern, fordi de hadde vært gjenstridige mot Guds ord og foraktet Den Høyestes råd. Derfor bøyde han deres hjerter ved lidelse, de snublet, det fantes ikke noen hjelper. Da ropte de til Herren i sin nød, av deres trengsler frelste han dem. Han førte dem ut av mørke og dødsskygge og rev i stykker deres bånd. De skal prise Herren for hans miskunn og for hans undergjerninger mot menneskenes barn, for han brøt i stykker porter av kobber og hogg ned bommer av jern» (Sal 107,10–16).

Og igjen heter det: «De var dårer og ble plaget for sin syndige vei og for sine misgjerninger. Deres sjel fikk avsky for all mat, de kom nær til dødens porter. Da ropte de til Herren i sin nød, av deres trengsler frelste han dem. Han sendte sitt ord og helbredet dem, og reddet dem fra graven. De skal prise Herren for hans miskunn og for hans undergjerninger mot menneskenes barn» (Sal 107,17–21).

12. Men blant alle eksemplene på Guds ufattelige barmhjertighet, også mot de mest ugudelige syndere når de bare vender seg til Herren og begynner å søke nåde, kan vel ingen være bedre egnet til å glede våre hjerter enn det som fortelles om Ninive i profeten Jonas bok.

Om denne byen sier Herren først med sine egne ord: «Deres ondskap er steget opp og kommet for mitt åsyn» (Jona 1,2). Jona fikk befaling om å preke der og forkynne en straffedom over byen. Men profeten ville ikke lyde denne befalingen fra Herren. Han flyktet for å komme «bort fra Herrens åsyn» (Jona 1,3).

Men Herren hindret profetens flukt ved en stor storm. Skipsfolket skjønte at det måtte være en om bord som var årsak til en slik storm. De kastet lodd om det, og loddet falt på Jona. Han bekjente at han var på flukt fra Herren, og ble så kastet i havet. Der ble han slukt av en stor fisk, som spydde ham ut på land etter Herrens befaling. Da ble han tvunget til å stå fram i byen Ninive med sin straffepreken, og han forkynte: «Om førti dager skal Ninive bli ødelagt» (Jona 3,4).

Da trodde folket i Ninive på Gud. De ropte ut en faste og kledde seg i sekk. Da saken kom Ninives konge for øre, sto han opp, la kappen av seg, svøpte seg i sekk og satte seg i støvet. Og han lot rope ut i byen at enhver skulle vende om fra sin onde vei og fra den urett som hang ved hans hender, og rope til Gud av all makt (Jona 3,5–8).

Og nå står det: «Da nå Gud så det de gjorde, at de vendte om fra sin onde vei, da angret han det onde han hadde sagt at han ville gjøre mot dem. Og han gjorde det ikke» (Jona 3,10).

Siden fortelles det at Jona syntes svært ille om dette. Han ble harm og ba til Herren: «Å Herre! Var det ikke det jeg sa da jeg ennå var i mitt hjemland! Derfor flyktet jeg til Tarsis så fort jeg kunne. For jeg visste at du er en nådig og barmhjertig Gud, langmodig og rik på miskunn, så du angrer det onde. Så ta nå, Herre, mitt liv! For jeg vil heller dø enn leve» (Jona 4,2–3).

Jona satte seg så utenfor byen og ventet på hva som skulle skje med den. Da lot Gud et kikajontre – en plante som gir skygge – vokse raskt opp for å gi ham ly mot solen. Jona ble svært glad for det. Men da Gud like raskt lot kikajontreet visne, jamret han og klaget.

Da sa Gud til Jona: «Er det med rette du er så harm for kikajontreets skyld? … Du har medynk med kikajontreet, som du ikke har hatt noe strev med og ikke har fått til å vokse – det ble til på en natt og ødelagt på en natt. Skulle da ikke jeg ha medynk med Ninive, den store byen, hvor det er mer enn tolv ganger ti tusen mennesker som ikke vet forskjell på høyre og venstre – og dertil en mengde dyr!» (Jona 4,9–11).

Se her med hvilken inderlig barmhjertighet Gud Herren ser selv på en så syndig by som Ninive! Han tenker på hvor mange uskyldige det også var der, som ikke kunne skille mellom høyre og venstre hånd. Han tenker også på de mange dyrene som var der, og sier: «Skulle da ikke jeg ha medynk med Ninive, den store byen?»

13. Når nå Guds hjerte i seg selv er så fullt av kjærlighet og barmhjertighet mot menneskene, og når han dessuten har gitt verden en så dyr forsoning og ikke spart sin egen Sønn for å ta bort det hinderet som våre synder er – skulle han da ikke gi oss alle ting med ham (Rom 8,32)? Hvor mye mer skal han da ikke høre dem som søker ham i alvorlig omvendelse, nå da vi er forsonet med ham ved hans Sønns død og ber til ham i Sønnens navn!

14. Legg til dette alt det vår Herre Kristus har sagt om bønnen, slik som i Luk 11. Der forteller han om mannen som gikk til naboen sin og ba ham låne ham tre brød til en som var kommet fra reise. Først fikk han svaret: «Bry meg ikke! Døren er alt stengt, og småbarna mine er i seng med meg. Jeg kan ikke stå opp og gi deg det.»

Herren legger så til: «Jeg sier dere: Om han ikke står opp og gir ham det fordi han er hans venn, så vil han stå opp fordi han er så pågående, og gi ham alt det han trenger. Og jeg sier dere: Be, så skal dere få. Let, så skal dere finne. Bank på, så skal det lukkes opp for dere» (Luk 11,5–9).

Også her har vi jo, som i teksten vår, liksom et bestemt og alminnelig løfte fra Jesu egen munn. Måtte vi bare huske det vilkåret for stadig bønnhørelse som vi har sett i teksten vår: «Hva som helst dere ber om i mitt navn», og det som hørte med til det. Da lar vi oss ikke føre vill av den svært vanlige villfarelsen at de ubotferdige skal kunne ta himmelen ved bønnen uten å være lydige mot evangeliet i nådens tid, og uten å gi akt på forkynnelsen om omvendelse og tro i Jesu navn.

De som her følger sjelefiendens innskytelser, skal en dag erfare det Herren selv har sagt: «Da skal de kalle på meg, men jeg svarer ikke. De skal søke meg, men ikke finne meg.» Om hvem sier Herren dette?

Slik lyder ordene: «Fordi jeg ropte, og dere ikke ville høre, fordi jeg rakte ut min hånd, og ingen ga akt, fordi dere foraktet alle mine råd og ikke ville vite av min tilrettevisning, så vil også jeg le når ulykken rammer dere, jeg vil spotte når det kommer som dere gruer for, når det dere gruer for, kommer som et uvær, og deres ulykke farer fram som en stormvind, når trengsel og nød kommer over dere» (Ordsp 1,24–27).

Så følger det: «Da skal de kalle på meg, men jeg svarer ikke. De skal søke meg, men ikke finne meg. Fordi de hatet kunnskap og ikke ville frykte Herren, fordi de ikke ville vite av mitt råd og foraktet all

min tilrettevisning, derfor skal de ete frukten av sine gjerninger, og av sine onde planer skal de mettes. For de uforstandiges villfarelse dreper dem, og dårenes trygghet ødelegger dem. Men den som hører på meg, skal bo trygt og leve i ro uten frykt for noe ondt» (Ordsp 1,28–33).

Merk ordet: «Den som hører på meg, skal bo trygt og leve i ro uten frykt for noe ondt.» Den som gir akt på Guds kall og begynner å søke Guds rike og hans rettferdighet (Matt 6,33), og som nå i alle mulige tilfeller og bekymringer kan be i Jesu navn – han har det alminnelige løftet: «Hva som helst dere ber om i mitt navn, det skal jeg gjøre, for at Faderen skal bli herliggjort i Sønnen.»

15. Legg også godt merke til trøsten i ordet «jeg»: «det skal *jeg* gjøre». For her sier Kristus om seg selv at han er giveren av alt godt – han som kom til jorden for vår skyld og ble vår bror og slektning. Altså er han selv den allmektige Gud. Vår bror og slektning sitter ved Faderens høyre hånd med all guddommens makt og herlighet. Hvor mye godt skulle vi ikke da vente oss av ham!

Burde ikke da alle som ber i hans navn, med hjertelig tillit bære fram alle sine bekymringer for sjel og legeme for ham? Han er jo blitt vår frelser, for å frelse oss fra våre synder, og derfor bærer han navnet Jesus. Burde de ikke fortelle ham om alle sine fristelser og svakheter? De kan jo vite at alt de ber om i Jesu navn – alt, tenk for et ubegrenset løfte! – alt som er nyttig for oss og stemmer med hans nådes orden, det skal han gjøre, han, vår høylovede Frelser og bror.

Ber du om noe som strider mot grunnloven for nådens rike – for eksempel at du straks skal bli fri fra alle synder og svakheter som henger ved deg – da kan han ikke forandre sine grunnlover for din skyld. For denne fullkomne friheten hører ikke til i dette livet, men i den hvilen som er forbeholdt Guds folk der hinsides (Hebr 4,9). Da sier Herren: «Min nåde er nok for deg.»

Men takk og pris den evige barmhjertigheten og den frie adgangen i Jesu navn! Ved den får vi be om og vente alt som er godt og nødvendig for tid og evighet, alt vi virkelig trenger for legeme og sjel – alt det som Kristus sier om: «Deres himmelske Far vet at dere trenger alt dette» (Matt 6,32), alt det Kristus selv har lært oss å be om. Om alt slikt sier Herren uten unntak: «Hva som helst dere ber om i mitt navn, det

skal jeg gjøre, for at Faderen skal bli herliggjort i Sønnen.» Gjør han det ikke for vår skyld, så gjør han det for Faderens ære.

Det finnes kristne som prøver Herrens trofasthet i dette: Hele livet igjennom skynder de seg til Herren Kristus med alle slags bekymringer og behov, store og små, og ber om hjelp i hans navn. Og hele livet igjennom får de uopphørlig se så mange usigelig herlige bevis på hans makt og vilje til å hjelpe at de ikke har ord til å prise ham verdig.

Midt i jammerdalen har de et halvt himmerike av salige erfaringer og bevis på at Herren er nær og har makt, på hans hjertelige godhet og barmhjertighet. Ja, de har bevis på at han sannelig er nær oss alle dager (Matt 28,20) og gjør mye mer enn vi kan be eller forstå (Ef 3,20). Lovet og priset være hans høyvelsignede navn, nå og i all evighet! Amen!

Søndag etter nyttår: Den sanne kunnskapen om Kristus – del 1

> «Dagen etter ser han Jesus komme til seg, og sier: Se der Guds lam, som bærer bort verdens synd! Det var om ham jeg sa: Etter meg kommer en mann som er kommet foran meg, fordi han var før meg. Og jeg kjente ham ikke. Men for at han skulle åpenbares for Israel, derfor er jeg kommet og døper med vann. Johannes vitnet og sa: Jeg har sett Ånden komme ned som en due fra himmelen, og han ble over ham. Jeg kjente ham ikke. Men han som sendte meg for å døpe med vann, han sa til meg: Ham du ser Ånden komme ned og bli over, han er den som døper med Den Hellige Ånd. Og jeg har sett det, og jeg har vitnet at han er Guds Sønn» (Joh 1,29–34).

1. Dette er en helt fortreffelig og ekte evangelisk tekst. Med sterke og tydelige ord sier den oss de viktigste stykkene som hører med til den sanne kunnskapen om Kristus. Og jo lenger en kristen lever i Åndens skole, desto mer begynner han å se den dype sannheten og hemmeligheten i det Jesus sa til sin Far i den siste bønnen disiplene hørte, den natten han gikk til sin avgjørende forsoningslidelse: «Og dette er det evige liv, at de kjenner deg, den eneste sanne Gud, og ham du utsendte, Jesus Kristus» (Joh 17,3).

Like visst som det ikke finnes noe annet navn under himmelen, gitt blant mennesker, som vi kan bli frelst ved, enn Jesu Kristi navn (Apg 4,12), like visst er alt forgjeves, hva vi enn gjør, forstår, vet og tror etter hele Guds ord. Vi kunne kanskje hele Skriften utenat og holdt hvert ord for guddommelig sannhet. Vi kunne kanskje dag og natt, i alvorlig kamp og bønn, pine oss i strev for å gjøre Guds vilje, døde vårt

kjød og stå imot all synd. Men alt dette er forgjeves om vi ikke lærer Kristus å kjenne slik han blir framstilt i dette evangeliet.

Men ingen må tro at det er nok å gi nøye akt på ordene om Kristus for å nå fram til den sanne kunnskapen om ham. Nei, det kreves enda noe annet, og det nevnes også i teksten vår: at vi blir døpt med Den Hellige Ånd. Vi må få det lyset i evangeliet som bare Den Hellige Ånd kan gi, og som han gir til hvem han vil. Det kreves altså, som Paulus sier, at «vår Herre Jesu Kristi Gud, herlighetens Far, må gi dere visdoms og åpenbarings Ånd til kunnskap om seg» (Ef 1,17).

Å Herre Jesus, du Faderens høylovede Sønn, vår Frelser – du usynlige og likevel allestedsnærværende, trofaste og eneste mektige giver av alle Åndens gaver – forbarm deg over oss! Vekk oss til å tenke på at du er nær når vi betrakter disse dyrebare ordene fra Herren. Du kan gi den hungrende sjel gode ting, og du har lovt dem som ber til deg og frykter ditt ord, alt som tjener til liv og gudsfrykt.

Du har sagt: «For hvor to eller tre er samlet i mitt navn, der er jeg midt iblant dem» (Matt 18,20). Og du har sagt: «Hvem av dere som er far, vil gi sønnen sin en stein når han ber om et brød? Eller når han ber om en fisk, gi ham en orm i stedet for fisken? Eller når han ber om et egg, gi ham en skorpion? Hvis da dere som er onde, vet å gi barna deres gode gaver, hvor mye mer skal da den himmelske Far gi Den Hellige Ånd til dem som ber ham» (Luk 11,11–13).

Besegl disse ordene i hjertet til hver eneste en av oss ved å gi oss Den Hellige Ånd uforskyldt, hvor uverdige vi enn er! Gi at vi må fatte bredden og lengden, dybden og høyden av din kjærlighet, som overgår all kunnskap (Ef 3,18–19)!

Men dine dommer er rette og rettferdige, du de helliges konge. Du har også sagt at du vil skjule dette for vise og forstandige og åpenbare det for umyndige (Matt 11,25), for dem som kjenner seg uvitende og satt i mørke. Vi vet jo at ordet om deg for våre sjeler skal bli enten en duft av liv til liv eller en duft av død til død (2 Kor 2,16) – en ånd av forblindelse og forherdelse. Vær oss nådig og gi oss det gode, enda vi fortjener det onde!

2. Den gamle teksten for denne dagen (Matt 3,13–17) viser hvordan Gud begynte å åpenbare sin Sønn for verden, og det gjør også teksten vi nå har foran oss. I den gamle teksten ser vi hvordan Herren Jesus lot seg døpe av Johannes i Jordan. Da kom to store, underfulle tegn fra

himmelen. De åpenbarte at Jesus – som nå lot seg døpe med omvendelsens dåp og med det tok på seg å betale verdens synder – var den sanne Guds evige Sønn.

Om det første tegnet heter det i vers 16: «Og se, himmelen åpnet seg for ham, og han så Guds Ånd stige ned som en due og komme over ham.» Om dette hadde Faderen sagt: «Ham du ser Ånden komme ned og bli over, han er den som døper med Den Hellige Ånd» (Joh 1,33). Om det andre tegnet heter det i vers 17 i den samme gamle teksten: «Og se, det lød en røst fra himmelen: Dette er min Sønn, den elskede! I ham har jeg velbehag.»

På grunn av alt dette sier Johannes i teksten vår (v. 34): «Og jeg har sett det, og jeg har vitnet at han er Guds Sønn.»

Dette er altså den første delen av den sanne kunnskapen om Kristus, og den er helt nødvendig for at våre syndtyngde og nedtrykte samvittigheter skal få full trøst: Han som etter vers 29 er Guds lam og bærer og tar bort verdens synd, er Guds evige Sønn. Han er den samme som i tidens begynnelse «var hos Faderen» som det skapende Ord og skapte verdenene, så «uten ham er ikke noe blitt til av alt som er blitt til» (Joh 1,3).

Når vi hører dette, burde vi sannelig våkne av vår åndelige søvn og rope ut i salig forvandling og glede: «Å, nå vil jeg ikke vite mer! Er den allmektige Skaperen kommet til vår slekt og blitt kjød for å være et offerlam for våre synder, da er det nok, evig nok. Da forsvinner jeg med alle mine synder i den umålelige verdien av denne forsoningen. Da er han også mektig til å hjelpe meg og gjøre det som trengs til frelse.

Da vil jeg ikke forakte ordet hans, men høre hva han sier: ‹*Jeg, jeg er Herren, og uten meg er det ingen frelser*› (Jes 43,11). Du høylovede Guds Sønn, jeg er en av verden som du er kommet for å frelse. Gi da også meg din Ånds lys, så jeg kan kjenne deg slik at det gjør meg salig!»

3. Til den sanne kunnskapen om Kristus hører visselig også det vi nettopp sa, det som Johannes og de to tegnene fra himmelen vitnet om: at Jesus var Guds Sønn. Likevel må hver og en vokte seg for den falske trøsten og meningen som så mange holder fast ved: at bare de tror at Jesus er Guds Sønn, så har de også den troen som gjør salig.

Å nei! Mange tror fullt og fast at Jesus var den sanne Gud og Skaper, åpenbart i menneskenatur. Derfor akter de også alle hans ord som

Guds egne. Ja, de blir grepet og oppglødd av den uendelige skjønnheten i alle hans tanker, ord og gjerninger, i hans visdom og hellighet. Slik oppglødd elsker, tjener og bekjenner de ham, og på den måten er de med i bryllupet i hans rike her på jorden. Og likevel skal de til slutt, etter hans egne ord, kastes ut i mørket utenfor.

Dette er hardt nok for mange å forstå og tro. Men Herren Kristus har selv sagt det uttrykkelig (Matt 22,11–14; 7,22–23; Luk 13,24–28; Åp 2,2–5). I det første av disse skriftstedene sier Kristus at himmelriket er likt et kongelig bryllup. Tjenere blir sendt ut for å innby gjestene, men de fleste av de innbudte foraktet innbydelsen og gikk sin vei, den ene til gården sin, den andre til handelen sin.

Dette kan altså ikke være et bilde på den store, blandede skaren av alle døpte. Et jordisk sinn hindrer ingen i å ha del i den ytre, blandede menigheten. Den kan en høre til om en er aldri så verdslig og stadig skyver nådens kall fra seg. Kristus sikter altså her til den skaren som samles om evangeliet hans fordi nåden har kalt på hjertene deres gjennom de sendebudene han har sendt ut, evangeliets forkynnere.

Denne skaren har omsider fulgt kallet og er nå samlet som gjester ved evangeliets bryllup. Likevel, sier han, finnes det også her slike som ikke har bryllupsklær på, og som derfor blir kastet ut i mørket utenfor. Hva er dette annet enn det vi stadig ser? Blant den troende skaren finnes det også slike som ikke har noen erfaring av lovens knusende verk.

Loven har ikke revet fra dem drakten av deres egen rettferdighet, så de er blitt tvunget til å svøpe seg inn i bryllupsklærne, Kristi rettferdighet, eller flykte til renselsen i Lammets blod. At det er dette bryllupsklærne betyr, ser vi tydelig nok av Åp 19,8 og 7,14.

Men hvordan kan slike sjeler slutte seg til Kristi evangelium uten å være drevet dit av syndenød? Bare ved at de er blitt overbevist om at Jesus var Guds Sønn, og derfor hører og akter ordet hans som den evige Guds ord. Slike kan da også, som Jesus vitner, komme på den ytterste dag og si: «Vi åt og drakk for øynene dine, og du lærte på gatene våre» (Luk 13,26).

Ja, enda mer: «Herre, Herre! har vi ikke profetert i ditt navn, drevet ut onde ånder i ditt navn og gjort mange kraftige gjerninger i ditt navn?» Han taler altså nettopp om slike som forkynner og virker

i Jesu navn alene, og som likevel får til svar: «Jeg har aldri kjent dere. Vik bort fra meg, dere som gjorde mot loven!» (Matt 7,22–23).

På samme måte ser vi i Åp 2 at engelen for menigheten i Efesus – en lærer i den første kristne kirke, som Johannes hadde satt inn for å styrke de troende i denne byen – får dette vitnesbyrdet av Kristus selv: «Jeg vet om dine gjerninger og ditt arbeid og din utholdenhet, og at du ikke kan tåle de onde. Du har prøvd dem som kaller seg selv apostler, og ikke er det, og du har funnet at de er løgnere. Du har tålmodighet, du har hatt mye å bære for mitt navns skyld, og du er ikke gått trett.

Men jeg har imot deg at du har forlatt din første kjærlighet. Husk derfor hva du er falt fra. Omvend deg, og gjør de første gjerninger! Men hvis ikke, så kommer jeg brått over deg og jeg vil flytte din lysestake bort fra sitt sted – hvis du ikke omvender deg» (Åp 2,2–5).

Her mangler altså den første kjærligheten hos en lærer som Kristus selv vitnet om at han var tro i arbeidet for Kristi navn. Hva er dette, om ikke nettopp det samme som manglet hos mannen i bryllupet? For Kristus sier at den første kjærligheten kommer av at mange synder blir tilgitt. Læreren i Efesus var blitt så fornøyd med seg selv og hadde trøst nok i sitt arbeid og sin virksomhet for Jesu skyld at han ikke lenger lå ved Jesu føtter som synderinnen i Luk 7. For der sier Kristus: «Hennes mange synder er henne forlatt, derfor elsker hun meget» (Luk 7,47).

Og likevel fortsatte han å arbeide for Kristi sak. Hvorfor det? Bare fordi han var fullt overbevist om at Jesus var Guds Sønn, og at han lønner dem som tjener ham. For å ha denne troen kreves det altså ikke noe nådens verk i hjertet.

De gamle fariseerne hadde stor nidkjærhet for Gud og loven og bar for hans skyld fram mange offer av gjerninger og bønner. Slik er også de kristne fariseerne ivrige etter å tjene Kristus og få lønn av ham, for de ser at han er den sanne Gud, som en gang skal sitte på herlighetens trone og dømme alle folk. Og når de ser sin åndelige virksomhet og sin alvorlige iver i Kristi tjeneste som et bevis på at de er hans sanne disipler, håper de også på den evige salighet.

Dette håpet oppmuntrer dem nok også i tjenesten, så håpet om den evige lønnen gir dem en viss lyst og kjærlighet i arbeidet. Så mye kan troen på Kristi guddom føre med seg, uten at sjelen i sann omvendelse

for Gud er blitt blottet og avkledd drakten av sin egen rettferdighet og ved troen ikledd Kristi rettferdighet.

For å tro at Jesus var Gud, kreves det derfor, som sagt, ikke noe nådens verk i hjertet. Nei, enhver som bare har forstått hvorfor Bibelen har guddommelig opphav og er sann, kan alltid se med fornuften alene at Jesus var den sanne Gud. For det første sier Det nye testamente dette uttrykkelig overalt. For det andre kan de se det av gjerningene hans.

De leser for eksempel om slike undergjerninger som ingen annen enn Skaperen kunne gjøre, og som fem tusen menn var vitner til på én gang. Alle disse kunne ha motsagt evangelistenes beretninger hvis de ikke hadde visst at det var sant: De hadde spist av brødene og blitt mette da han bespiste dem og begynte med fem brød og to fisker.

Eller de ser disiplene hans. Før hans død var de så svake at den ene falt og fornektet ham, og den andre ble en troløs disippel og forræder. Men etter hans død ble de fylt av en slik visshet om at dette var sant, at de holdt det for en stor glede og ære når de ble hudstrøket for hans skyld.

Fornuften kan nok lett regne ut at denne Jesus sannelig var Guds Sønn, særlig når det i tillegg kommer at hvert ord han hadde forutsagt om ødeleggelsen av jødefolket og det sterkt befestede Jerusalem, er gått så nøyaktig i oppfyllelse. Hvem kan da ikke med fornuften alene se at Jesus var den sanne Gud, likesom han også var et sant menneske, født av jomfru Maria?

Det er altså en ringe ting at du tror at Jesus var Guds Sønn. Den troen kan ikke gjøre deg salig. «Også de onde åndene tror det – og skjelver», sier apostelen Jakob om troen på at Gud er til (Jak 2,19).

4. Vi har nå sett at det ikke er nok til frelse om vi så levende og sant tror at Jesus er Guds Sønn. Med denne troen kan vi fremdeles være åndelig døde og mangle den troen som gjør salig. Derfor går vi nå over til å betrakte den delen av teksten vår som gir liv hver gang en fattig synder i nød tar den levende til seg. Da blir han et nytt og salig menneske og skal visselig arve evig liv, så sant han står fast i denne troen.

Dette er den delen som handler om Kristi egentlige verk til vår frelse. Dette er de ordene som Kristi forløper, døperen Johannes, ropte ut i hellig glede da han fikk se Jesus komme til seg – han som

var sendt av Faderen for å peke på Sønnen og forkynne hans verk for verden: «Se der Guds lam, som bærer bort verdens synd!»

Dette er det store kjerneordet om Kristi egentlige verk på jorden, en forkynnelse som vel fortjente at man ringte med alle klokker når den ble kunngjort. Den synges over hodene våre i alle våre kirker når vi bøyer kne ved alteret for å ta imot Jesu legeme og blod, og den gjentas tre ganger: «Å du Guds lam, som bærer verdens synd …» La oss nøye betrakte hvert ord i dette dype, kjernefulle ordet, og be om at Gud må åpne hjertene våre og forklare oss disse ordene.

5. *Se!* Dette er et vekkende ord. Vi bruker det når vi vil vekke sterk og levende oppmerksomhet om noe: «Se der!» eller «Gi akt!» Da Johannes viste disiplene sine Jesus, ville han si: «Se, der er nå det rette Guds lam, som alle de levittiske offerlammene har vært forbilder på og forkynt på forhånd.»

6. *Lammet, Guds lam*, heter det egentlig i grunnspråket. Når Johannes taler om *Lammet* med dette bestemte uttrykket, minner han visselig om alle de lammene som er blitt ofret i den forbilledlige gudstjenesten i Israel. De mest bemerkelsesverdige av dem var påskelammene – en utallig mengde forbilder, for hvert år ofret man et lam i hvert hus i hele landet. Apostelen sier: «For vårt påskelam er slaktet, Kristus» (1 Kor 5,7).

Slik heter det også i Hebreerbrevet 10: «For loven har bare en skygge av de goder som skulle komme, ikke tingenes virkelige skikkelse. Derfor kan ikke loven, ved de ofrene som hvert år blir båret fram, gjøre dem fullkomne som kommer fram med dem. Ellers hadde de jo sluttet med å ofre. For de som ofret, ville da ikke lenger ha synder på samvittigheten etter at de én gang var blitt renset … Derfor sier han» – Kristus – «når han trer inn i verden: Offer og gave ville du ikke ha, men et legeme dannet du for meg. Brennoffer og syndoffer hadde du ikke lyst til. Da sa jeg: Se, jeg kommer – i bokrullen er det skrevet om meg – for å gjøre din vilje, Gud … Ved denne viljen er vi blitt helliget ved at Jesu Kristi legeme ble ofret én gang for alle» (Hebr 10,1–10).

Men Johannes sier ikke bare *Lammet*. Han sier: «Guds lam, som bærer bort verdens synd.» Da ser det ut til at han særlig har tenkt på Jesaja 53, for der finner vi igjen både selve saken og ordene. Der står det ikke bare at Kristus skulle være «lik et lam som føres bort for å

slaktes, og lik et får som tier når de klipper det. Han opplot ikke sin munn» (v. 7). Det står også at han skulle bære verdens synder.

Der finner vi de dyrebare ordene: «Vi for alle vill som får, vi vendte oss hver til sin vei. Men Herren lot den skyld som lå på oss alle, ramme ham» (v. 6). Og lenger ned i kapitlet, i vers 11, står det: «Deres misgjerninger skal han bære.» Det blir forklart med ordene i vers 5: «Men han ble såret for våre overtredelser, knust for våre misgjerninger. Straffen lå på ham, for at vi skulle ha fred, og ved hans sår har vi fått legedom.»

Alt dette sier Johannes her med dette korte og innholdsrike ordet, mens han peker på Jesus med hånden og roper: «Se der Guds lam, som bærer bort verdens synd!»

7. I dette ordet ligger all den hjelp en fattig synder kan få. Også for den som plages av vantro og tvil om at læren om Kristi forsoning er historisk sann, kan dette ordet bli det sterkeste bevis. For det minner om de utallige blodige offer som er blitt båret fram etter Guds ordning helt fra verdens begynnelse.

Du som er anfektet, tenk da bare på denne verdenskjente kjensgjerningen: Hele den levittiske gudstjenesten i den lange, forberedende tiden før Kristus besto hovedsakelig i dyreoffer. Og etter Skriftens uttrykkelige forklaring (Hebr 10,1) var disse et skyggebilde av ett eneste forsoningsoffer som gjelder for Gud.

Fornuften selv sier oss det samme som Hebreerbrevet 10: Det kunne ikke være disse offerne av okseblod og bukkeblod og av de utallige påskelammene som behaget Gud. De var bare forbilder på det forsoningsofferet som var lovt i utallige profetiske ord. Men tenk: Når Gud Herren helt fra verdens begynnelse har lovt og framstilt dette offeret for oss på så mange måter, da må det sannelig være hans alvorlige mening at bare dette skal behage ham og gjelde for alle våre synder.

Ja, da må sannelig dette vidtfavnende vitnesbyrdet gjelde mer enn våre flyktige følelser og tanker. Hos oss skifter tankene og følelsene i det uendelige. Snart ser vi Guds herlighet i hvert av hans ord, og vi fryder oss og er salige i følelsen. En annen gang er alt dette borte, og sjelen vår er helt omgitt av kval og dunkelhet, mørke og uvisshet.

Men den store Herre Gud er jo evig urokkelig og uforanderlig i alle sine råd og tanker. Og et råd som han selv har lovt og forkynt med så utallige bilder og ord, må vi aller mest regne for uforanderlig. Hva

finnes i himmelen og på jorden som er så visst og urokkelig å stole på som dette Guds eget forsoningsråd? Det er blitt framstilt i forbilder på så mange måter, ja, gjennom den lange, rødfargede rekken av blodige offer fra verdens begynnelse.

Og nå kom Johannes, sendt av Gud og utrustet med de aller tydeligste ord og tegn for å være herold og forkynner for Guds Sønn. Han pekte på ham og sa: «Se, der er nå det rette Guds lam, som så lenge har vært lovt oss og framstilt i forbilder ved de mange påskelammene og andre lam som vi har ofret. Der er nå det Guds lam som profeten Jesaja har talt om, og som skulle bære våre synder tålmodig og stille, lik et lam som føres bort for å slaktes og ikke opplater sin munn.

Der er nå han som Gud sa om: ‹Ved at de kjenner ham, skal den rettferdige, min tjener, rettferdiggjøre de mange, og deres misgjerninger skal han bære› (Jes 53,11).» Alt dette bør vi tenke på ved ordet: «Se der Guds lam!»

Søndag etter nyttår: Den sanne kunnskapen om Kristus – del 2

8. *Som bærer bort*. I grunnspråket står det egentlig: som tar eller som bærer. Johannes roper dette ut da Jesus første gang trer fram i Israel, og ikke ved hans forsoningsdød på korset. Derfor kan det like riktig hete «som tar», det vil si tar verdens synder på seg. For syndene ble vel egentlig båret bort da Lammet ble ofret på korsets tre. Likevel er meningen den samme om man sier: «Se der Guds lam, som bærer bort verdens synd.» For da menes det: Det er det lammet som skal bære bort syndene.

Men kanskje noen undrer seg over hvordan dette virkelig har skjedd, når vi fremdeles ser så tydelig at synden er i hele verden, og kjenner at den bor i oss selv. Da bør vi huske at det her er tale om en befrielse som skjer ved et offer. De forbilledlige offerne betegnet bare at skylden og straffen ble tatt bort fra det skyldige mennesket og flyttet over på offerdyret som ble ført fram. Derfor ble det også slaktet.

Det samme sier også Jesaja med ordene: «Herren kastet alle våre synder på ham»[1] og videre: «Han ble såret for våre overtredelser, knust for våre misgjerninger. Straffen lå på ham, for at vi skulle ha fred» (Jes 53,5).

Verken i disse ordene eller i offerne som forbilder ligger det noen antydning om at syndesmitten blir tatt bort fra det syndige mennesket. Det tales bare om straffen, at den ble lagt på ham, «for at vi skulle ha fred», sier Jesaja. Slik sier også Hebreerbrevet: Bærer offeret virkelig syndene bort, skal vi ikke ha dem på samvittigheten. For der

[1] NB: «Herren lot den skyld som lå på oss alle, ramme ham» (Jes 53,6).

står det (10,2) at de levittiske offerne ikke tok syndene bort – det viste seg ved at de som ofret slik, fremdeles hadde dem på samvittigheten.

For at samvittigheten skal bli fri fra synden, kreves det nå bare at vi virkelig tror og vet hva Lammets offer har utrettet. Her blir det altså et spørsmål om vår tro. Her kommer det bare an på hvordan vi tror. Det er ikke Kristi verk det skorter på. Nei, der mangler ingenting. Guds lam har ved sitt offer virkelig båret bort verdens synder.

Men går vi fremdeles og bærer på våre synder og mangler fred og frihet i samvittigheten, så er hele feilen at vi ikke tror det Gud har vitnet om sin Sønn: at han la alle våre synder på ham. Og her skal vi nå se hva tro er, og samtidig hvilken fordømmelig synd vantroen er.

Med dette ordet for øye er troen en så enkel sak som bare å holde det ordet for sant at Guds lam bærer verdens synd, eller, som Jesaja sa, at Herren la alle våre synder på ham. Vår fulle frihet fra syndens skyld og dom, både for Gud og i vår samvittighet, hviler på en så enkel sannhet som denne: Når en ting blir tatt fra sitt sted og lagt et annet sted, ligger den ikke lenger på det første stedet.

Er dine synder lagt på Guds lam, så ligger de ikke på deg. Har Herren lagt dine synder på Lammet, tilregnet ham dem og straffet dem på ham, da står de ikke lenger på din regning. Visselig er det du som har begått dem og forbrutt deg mot Guds lov. Men når Gud Herren har tatt dem fra deg og lagt dem på sitt lam, skal han sannelig ikke tilregne deg de samme syndene.

Om dette har Luther talt på denne trøstefulle måten: «Gud Herren sa: Jeg vet at dine synder er for tunge for deg å bære. Se, derfor vil jeg legge dem på mitt lam og ta dem bort. Tro du dette! For når du gjør det, er du fri fra syndene. Synden har bare to steder der den kan være: Enten er den hos deg og ligger på din nakke, eller så er den hos Kristus, Guds lam.

Ligger den på dine skuldrer, er du fortapt. Men ligger den på Kristus, er du fri og blir salig. Velg nå hva du vil. At syndene ble liggende på deg, det var bare etter lov og rett. Men av nåde er de lagt på Kristus, Lammet. Ellers ville vi bli fortapt, om Gud gikk i rette med oss.»

Kanskje vil vi slett ikke med vilje fornekte det dette ordet sier, eller Herrens ord i Jesaja 53 og betydningen av de utallige forbilledlige offerne – at han har lagt alle våre synder på sin Sønn og gjort ham til et offerlam for oss. Vi hører, leser og synger disse dyrebare ordene

med ærefrykt. Likevel får djevelen og vantroen i hjertet vårt det til å kjennes som om vi fremdeles hadde syndene våre.

Når vi har vært så ulykkelige at vi har syndet og forgått oss på en mer åpenbar måte, blir hjertet og samvittigheten trykket ned under en uutholdelig byrde. Da synes vi at Gud må være vred på oss. Dette erfarer alle troende som en anfektelse. At det kjennes slik for oss, kan vi aldri unngå her på jorden. Men denne svakheten i troen blir ikke tilregnet oss til fordømmelse. Den står, som alle andre synder, under Guds tilgivelse, mens vi etter Ånden likevel virkelig stoler på Kristi forsoningsoffer og tar avstand fra vår vantro.

Men så er det de menneskene som ennå aldri er kommet til denne troen. De tenker at de selv må bære syndene sine eller gjøre seg fri fra dem. Derfor klager de stadig over at syndene deres er for mange og store til at de kan tilgis, så de kan bli helt frie og få en god samvittighet. Med en slik vantro fornekter disse menneskene virkelig at Guds lam har båret bort verdens synd.

Med denne vantroen gir de uttrykk for akkurat den samme tanken som om noen skulle si: «Jeg tror ikke at blodet til Guds lam har utrettet mer enn okseblod og bukkeblod.» For at disse forbilledlige offerne ikke tok syndene bort, viste seg ved at folk fortsatt bar syndene sine på samvittigheten (Hebr 10,2).

Når også vi, som har hørt om Kristi dyrebare blod og om Guds lams offer, bærer syndene våre på samvittigheten på samme måten, gir også vi med det uttrykk for at blodet til Guds lam ikke tar bort synden. Men å tale slik er jo en forferdelig hån. En slik avskyelig synd er vantroen. Og likevel hyller vi den ofte som en vakker dyd, som ydmykhet og varsomhet.

Om dette har også Johannes sagt: «Den som ikke tror Gud, har gjort ham til en løgner, fordi han ikke har trodd det vitnesbyrdet Gud har vitnet om sin Sønn» (1 Joh 5,10). Gud bevare oss fra noe slikt!

«Jeg vet fullt vel», sier Luther igjen, «hvilken grunn jeg har til så ivrig å formane til å lære Kristus rett å kjenne. For Kristus er ikke en slik mann som krever noe av oss. Han er tvert imot en forsoner som forsoner alle synder i hele verden med Gud. Er du derfor en synder – og det er vi i sannhet alle – så må du ikke se for deg Kristus som en som sitter på regnbuen og er dommer. For da måtte du bli forskrekket og fortvile.

Nei, se på ham i hans rette skikkelse, så du ser og kjenner ham som Guds og jomfru Marias Sønn, kommet for å være et forsoningslam for oss. For i denne skikkelsen skremmer han ingen. Enda mindre piner og plager han, og han forakter ikke oss fattige syndere. Han krever ingen regnskap av oss for det livet vi har levd i ondskap. Nei, han er en person som har tatt bort hele verdens synder, og som ved seg selv har korsfestet dem og strøket dem ut.»

9. *Verdens synd.* Hvordan skal vi forstå at Johannes sier at Guds lam bærer bort verdens synd? Det lyder jo nettopp som om alle menneskers synder, også de vantros, var tatt bort av Guds lam. Kan dette virkelig være meningen? Visselig kan noe slikt virke urimelig for fornuften vår. Men Skriften sier det likevel, slik Kristus selv sier: «For så har Gud elsket verden at han ga sin Sønn, den enbårne», men «for at hver den som tror på ham, ikke skal fortapes, men ha evig liv» (Joh 3,16).

Han sier altså ikke at hele verden skal få evig liv. Han sier: «hver den som tror på ham». Slik sier også det ordet av Jesaja som vi allerede har sitert: «Herren la alle våre synder på ham.» Slik sier også Paulus: «Det var Gud som i Kristus forlikte verden med seg selv, så han ikke tilregner dem deres overtredelser og la ned i oss ordet om forlikelsen … Vi ber i Kristi sted: La dere forlike med Gud!» (2 Kor 5,19–20).

Og aller tydeligst sier apostelen Johannes: «Og han er en soning for våre synder, og det ikke bare for våre, men også for hele verdens» (1 Joh 2,2). Det skorter ikke på det: Alle menneskers synder er lagt på Guds lam og båret bort i Lammets død.

Å tro at blodet ikke
kan ha sitt verd hos Gud
for dem som bundne skikke
seg etter syndens bud,
er, hvordan det enn lyder,
imot Guds egen skrift;
det morderisk sjelen byder
den fineste forgift.

For alle dem det gjelder,
ved tronen stiller seg;
dets verd ei noen feller,

det nåde byr til deg,
ja, onde og de fromme;
men ei den vantro har,
ei skal til bryllup komme
han, om han buden var.

At nåde oss kan ytes,
se, det har Jesus gjort,
og arverett kan nytes,
og åpnet livets port;
for oss, ja, hele slekten
hver hindring ryddet bort,
og fengslet knust ved vekten
av blodets kraft. Hvor stort!

Men det vi nå bør gjøre,
er nåden å ta an
og så seg la føre
som bruden til sin mann,

seg i hans rett å kle,
skjønt fattig, uten verd,
i tro til arv å tre
i nådens glade ferd!

Skjer dette eller ikke,
er nåden gitt dog;
om vi oss dertil skikke,
så får vi gaven og.
Men om vi den forskyte,
er gaven visst dog til;
vil du ei livet nyte,
så dø da, som du vil!

10. Gud ble i sin egen store barmhjertighet grepet av medynk med den falne menneskeslekten og ga sin enbårne Sønn til et forsoningslam. Dermed ga han et offer som rikelig og overflødig oppveier alle menneskers synder, og alle disse syndene ble fullt ut forsonet og strøket ut ved dette dyre offeret. Gud var i Kristus og forlikte verden med seg selv, og det med den kraft og virkning at han ikke tilregnet dem syndene.

Så fullstendig var syndene lagt på offerlammet. Derfor måtte også Kristus lide som en synder for alle syndere. Han kunne på ingen måte unnskylde eller forsvare seg, men tok stille og tålmodig imot alt som Guds rettferdighet la på ham, lik et lam som føres til slakterbenken, og lik et får som stille lar seg klippe og ikke opplater sin munn.

Da han ved Guds nåde skulle smake døden for alle (Hebr 2,9), vant han også en evig forløsning for alle (Hebr 9,12), en forsoning som gjelder evig for alt som heter menneske. Apostelen Paulus sier i 2 Kor 5,14: «Én er død for alle, og derved har de alle dødd.»

Siden ble ordet om forsoningen sendt ut med denne innbydelsen: «Alt er ferdig. Kom til bryllupet!» (Matt 22,4). Slik gjelder det for alle ved Guds hellige trone. Dets verd kan ikke falle. Nei, det inneholder tilgivelse både for onde og fromme. Men den som ikke tar imot innbydelsen, vil ikke komme til bryllupet, enda han er innbudt.

Slik måtte det være om Kristus skulle bringe en hjelp som kunne tjene alle syndere. For «det er ikke én rettferdig, ikke en eneste» (Rom 3,10). «Herren skuer fra himmelen ned på menneskenes barn for å se om det er noen forstandig, noen som søker Gud» (Sal 14,2) – men han fant ingen.

Derfor måtte forsoningen være så allmenn og gjelde for alle, også for de verste syndere. Og budskapet om forsoningen måtte si: «Alt er ferdig. Kom til bryllupet – bare kom!» Og de som kommer, blir ikke støtt bort, hvor uverdige de enn er. For Kristus sier også: «Den som kommer til meg, vil jeg slett ikke støte ut» (Joh 6,37).

Men den som forakter denne nåden og denne innbydelsen, blir med rette dømt – ikke for syndene mot loven, for de er fullkomment straffet på Guds lam, men fordi han forakter Guds lam og denne nådefulle innbydelsen.

11. Se nå her: Hvem du enn er, her finnes råd og hjelp, om du bare vil ta imot innbydelsen, hylle Sønnen og vende om fra dine villveier til hans forbarmende favn.

Kanskje har du i mange år, helt fra ungdommen av, strevd og kjempet med å stå imot dine syndige lyster og å bli ren og uten flekk for Gud, tro og lydig framfor tusen andre. Men fremdeles synker du sammen under dommen og vissheten om at du ikke er fullkommen. Du kjenner at du ennå ikke rett behager Gud. Se Guds lam! Stans og merk deg nå hvor feilen ligger. Merk deg og tro at du er blind.

Du strever etter å bygge opp en egen rettferdighet. Du vil ikke la dommen gå over alt som er i deg, også over all din fromhet. Du vil ikke gi Guds lam æren for at det alene bærer alle verdens synder, og at Kristus breder sin rettferdighet over alt – både over dine synder og over dine gode gjerninger – når du bare kommer til ham og forkaster og forbanner din vantro.

For «Gud har innesluttet dem alle under ulydigheten, for at han kunne vise miskunn mot dem alle» (Rom 11,32). Selv om du var mye fromere enn du noen gang har vært, er du fordømt i deg selv. For Gud alene skal være rettferdig, «så han kunne være rettferdig og rettferdiggjøre den som har troen på Jesus» (Rom 3,26).

Vil du ikke bøye deg for denne Guds rådslutning og erkjenne at blodet til Guds lam veier tusen ganger mer enn alle dine synder og tar dem alle bort? Da akter du paktens blod for urent (Hebr 10,29) og taler i ditt hjerte slik som om blodet til Guds dyre lam ikke gjaldt mer enn okseblod og bukkeblod.

Se der Guds lam, som bærer bort verdens synd! Og tro visst at du er en av verden, hvem du enn er, og hvordan du enn har vært. Be Gud om troens dyrebare gave, så du kan bli enfoldig og lydig under evangeliet. Det byr oss å tro, å tro bare på Guds lam.

Alt du gjør eller er, eller noen gang ville eller kunne være, heter likevel ikke Guds lam. Og du kan aldri være viss på at det beste du tenkte å gjøre, kan behage Faderen. Men du kan være helt viss på at dette Guds lam behager ham, for det er hans eget offer, som han selv har utvalgt til forsoning for våre synder. Ingenting er så sikkert som at Gud har behag i det han selv har gitt til vårt forsoningsoffer. Når Gud får det han selv har villet ha og forordnet til vår forsoning, må han vel være tilfreds!

Kanskje tror du at alt dette er sant, men er likevel bundet i samvittigheten av en bestemt synd. Du tenker: «Var det bare ikke for den synden, og for den vanmakten og vanarten som jeg for min del må dras med, så skulle jeg kunne tro og prise Lammet. Men nettopp i min tilstand og med min synd må jeg skjelve og fortvile.» Se der Guds lam, som bærer bort verdens synd! Det nevnes ingen bestemt synd, men *verdens synd*.

Her er et uttrykk som omfatter alle mulige synder som kan forekomme i verden. Kanskje har du begått den samme synden som

David, som tok sin nabos hustru og ryddet mannen av veien med morderisk list. Og likevel fikk David, så snart han bekjente syndene sine, høre ordet: «Så har også Herren tatt bort din synd» (2 Sam 12,13).

Eller kanskje har du begått den samme synden som fariseeren Saulus. Han reiste omkring og fengslet og drepte Jesu trofaste venner, og likevel fikk han barmhjertighet, høy nåde og apostelembete. Eller kanskje har du begått den samme synden som Peter. Etter å ha fått mye nåde av Herren Jesus fornektet han åpenlyst sin Herre, talte usant og sverget på at han ikke kjente «det mennesket». Og likevel ble han påskemorgen hilst som en bror sammen med de andre apostlene.

Kort sagt: Dine synder kan være hvilke, hvordan, hvor mange og hvor store de vil – hjertesynder eller gjerningssynder – likevel hører de alle inn under dette ordet: «verdens synd». For det ordet er et omfattende uttrykk for alt som kan nevnes eller tenkes som synd. Se der Guds lam, som bærer bort verdens synd! Vokt deg for å innskrenke eller forringe verdien av dette lammets blod. For verdien er uendelig og umålelig. Det må du forstå når du tenker på hvem han er: Guds Sønn.

Men kanskje kjenner og verdsetter du alle disse sannhetene og ser det likevel som helligbrøde å gripe Guds lams fortjeneste så lenge du ser deg selv død og maktesløs og uten noen av Åndens krefter. Du mener at du tror hele Kristi evangelium, men du har likevel ikke fått Den Hellige Ånd med hans frukter – den kjærlighet, fryd, fred, lyst og kraft til å bekjenne og prise Gud som du ser at andre kristne har. Du må ennå synge denne klagesangen:

Jesus! Andre priser deg, om din kjærlighet de sjunge;
men når jeg bereder meg, bunden er min tunge.

12. Se der Guds lam, som bærer bort verdens synd! Også den tunge synden og avmakten at du ikke elsker, priser og bekjenner Kristus, og heller ikke kan det, men er åndelig stum, død og avmektig – også den synden var lagt på Guds lam, for at vi skulle ha fred og få legedom ved hans sår.

Andre skrøpelige mennesker har nøyaktig samme natur som du. Før var de bundet av menneskefrykt og menneskebehag, men nå er de likevel brennende i Ånden, fulle av kjærlighet og lovsang over Kristus og iver for alles vel. Denne brennende ånden overvinner deres natur-

lige treghet, kaldsindighet og menneskefrykt. Det kommer nettopp av at de tror at Guds lam har gjort alt for dem, og at Guds lams offer gjelder for alle deres mangler.

De har festet øynene sine på Guds lam og har der funnet så mye, ja, så store og herlige ting av Guds barmhjertighet og kjærlighet, at de selv med alle sine feil viker for det store og tilstrekkelige i Guds lam. Men du, med all din tro på sannheten, går og ser på deg selv og venter først på Åndens kraft og kjærlighet før du skal tilegne deg all denne nåden.

Du tenker slik: «Det Kristus har gjort, er nok vel og riktig. Det er bare hos meg det mangler.» Og så vender du blikket bort fra det Kristus har gjort, og ser bare på deg selv, din egen død og avmakt. Du tenker at du først må få krefter ved Den Hellige Ånd til å bli en sann og levende kristen, før du får tilegne deg hele frukten av Kristi offer. Men på den måten kan du umulig få Guds Ånd.

Det er sant at feilen er hos deg. Men den feilen er så stor – en slik død og avmakt – at du aldri i evighet kan rette på den, om du så kjempet deg i hjel. Det er en feil, en død og avmakt, som aldri kan bli borte før du først får se på Guds lam og glemmer deg selv.

All botskamp og bønn om Den Hellige Ånd er bare bortkastet og uten frukt inntil du kommer til Guds lam. Der må du finne så mye i Lammets fortjeneste at du glemmer deg selv med alt ditt strev og all din usselhet.

Ved troen blir du da så forent med Kristus at du kan si som Paulus: «For jeg er ved loven død for loven for å leve for Gud. Jeg er korsfestet med Kristus. Jeg lever ikke lenger selv, men Kristus lever i meg. Det liv jeg nå lever i kjødet, det lever jeg i troen på Guds Sønn, han som elsket meg og ga seg selv for meg» (Gal 2,19–20).

Har du fått dette synet på Guds lam, denne troen som tilegner seg ham, og dette fellesskapet med Kristus, da blir hjertet ditt for første gang virkelig varmt og tent av Den Hellige Ånd. Dette er hemmeligheten i det Johannes sier i vers 33 i teksten vår: «Han som sendte meg for å døpe med vann, han sa til meg: Ham du ser Ånden komme ned og bli over, han er den som døper med Den Hellige Ånd.»

Vi ser at det her tales om to slags dåp. Den ene heter å «døpe med vann», den andre å «døpe med Den Hellige Ånd». Johannes kaller her sin dåp en dåp med vann. Men et annet sted sier han like uttrykkelig:

«Jeg døper dere med vann til omvendelse» (Matt 3,11). Det var visselig også utvortes en virkelig dåp med vann i Jordan-elven.

Men hele Johannes' kall og embete var dette – både med det ytre tegnet og med forkynnelsen hans: å døpe til omvendelse. Det vil si å senke menneskene ned i nøden ved botsarbeidet og i unyttig strev, for på den måten å rydde Herrens vei inn til hjertene deres og «forberede et folk vel skikket for Herren» (Luk 1,17; jf. 1,76).

Dette forbedringsarbeidet betegner han her med dåpen i vann. Den gir ikke varme, liv og kraft, men bare en utvortes renhet. Kristus derimot gjør mennesket varmt og rent innvortes med sin nåde og smeltende kjærlighet – selve hjertet, sinnet og lysten. Forbedringsarbeidet bringer bare pinefull nød og kamp, men gir ingen kjærlighet, ingen varme, ingen lyst og kraft. Det er å døpe med vann (alene).

I denne kalde og avkjølende forbedringsdåpen har du hittil ligget, så lenge du har sett bare på deg selv og din synd og ditt forgjeves strev. Og du har aldri fått hjertets kjærlighet, lyst og kraft, som bare Den Hellige Ånd virker i deg – og som han ikke virker før den bortkomne, fortapte synderen kommer til Kristus og finner alt i ham.

Først da jeg kom til Jesus med en slik tro og fant i ham Guds lam, som bærer og tar på seg alle mine synder og alle mine feil – først da jeg så at Gud var fullkomment tilfreds med blodet på hans kors og ikke trengte noen annen gjerning eller seierskraft fra meg, men var helt tilfreds og fornøyd med meg bare for Lammets skyld – da fikk jeg med det samme en slik brennende ånd i meg.

Da fikk jeg en slik lyst og kraft til å elske og prise Lammet at jeg ikke kunne tie, og en slik kjærlighet også til alle mennesker at all motstand i min natur måtte vike for denne tente, varme og brennende kjærlighetens ånd. Da ble det sant som tekstens ord sier: at Kristus alene er den som døper «med Den Hellige Ånd og ild» (Matt 3,11).

Også dette hører med til den sanne kunnskapen om Kristus: Han er ikke bare Guds Sønn og Guds lam, som bærer bort verdens synd og nettopp mine synder. Han er også den eneste som gir Den Hellige Ånd, og det nettopp når hans nåde og smeltende kjærlighet blir åpenbart for sjelen.

Det samme sier også Paulus i Gal 3: «Bare dette vil jeg få vite av dere: Var det ved lovgjerninger dere fikk Ånden, eller var det ved å høre troen forkynt?» Og videre: «Når Gud altså gir dere Ånden og gjør

kraftige gjerninger blant dere, gjør han det ved lovgjerninger eller ved at dere hører troen forkynt?» (v. 2 og 5).

Tenk nå å kunne tro dette om Herren Kristus: Han er ikke bare Guds lam, som ved sin offerdød tok bort alle mine synder. Han alene skal også gjøre meg varm og levende i min dødskulde og avmakt, døpe meg med Den Hellige Ånd og slik gjøre alt som trengs til liv og frelse. Han alene er den «som forlater all din misgjerning, som leger alle dine sykdommer» (Sal 103,3), og slik er han i sannhet gitt oss både til rettferdighet og helliggjørelse.

Da kan jeg bli virkelig varm og brennende i kjærlighet og lovprisning og av hjertet synge med de salige i himmelen: «Verdig er Lammet, som ble slaktet, til å få makt og rikdom og visdom og styrke og ære og pris og velsignelse!» (Åp 5,12). Amen.

Helligtrekongersdag: Jesus, verdens lys

«Igjen talte Jesus til dem og sa: Jeg er verdens lys! Den som følger meg, skal ikke vandre i mørket, men ha livets lys» (Joh 8,12).

1. Denne gangen har vi en svært kort tekst på helligtrekongersdag. Den er ikke så utførlig og ikke så lysende som den gamle, historiske teksten (Matt 2,1–12). Der ser vi hvordan vismennene fra Østen kom fra hedningeverdenen som små fyrster, ledet av den underfulle stjernen, og oppsøkte jødenes nyfødte konge.

Men i stedet gir teksten vår oss Kristi egne ord. De uttrykker den åndelige meningen i den gamle, historiske teksten for dagen – summen og hovedlæren i den. Det er den store sannheten at Kristus skulle være lys ikke bare for jødene, men også for hedningene, altså for hele verden.

Dette hadde Gud Herren allerede sagt forut ved profeten Jesaja, med disse tydelige ordene: «Det er for lite at du er min tjener til å gjenreise Jakobs stammer og føre den frelste rest av Israel tilbake. Så vil jeg da gjøre deg til et lys for hedningefolkene, for at min frelse må nå til jordens ende» (Jes 49,6).

Og i kapittel 60: «Stå opp, bli lys! For ditt lys kommer, og Herrens herlighet går opp over deg. Se, mørke dekker jorden, og det er belgmørke over folkene. Men over deg skal Herren oppgå, og over deg skal hans herlighet åpenbare seg. Folkeslag skal vandre til ditt lys, og konger til den glans som er gått opp over deg» (Jes 60,1–3). Og fra Jesu egen munn lyder det:

2. «Jeg er verdens lys! Den som følger meg, skal ikke vandre i mørket, men ha livets lys.»

Når Kristus sier: «Jeg er verdens lys», lærer han oss først at hele verden lå i mørke. Det finnes ikke ett menneske på jorden som kan ha livets lys uten Kristus, hans ord og Ånd. Ja, alle mennesker, blant alle folk og religioner, er i bekmørke når det gjelder det store spørsmålet om Gud og hans vilje til å frelse oss. Slik sa også profeten Jesaja: «Se, mørke dekker jorden, og det er belgmørke over folkene.» Bare den som følger meg, sier Herren, «skal ikke vandre i mørket, men ha livets lys».

«Jeg er verdens lys.» Han sier ikke: Jeg er et av de store lysene i verden. Nei, i ordene «Jeg er verdens lys» ligger dette: Jeg er det eneste lyset i verden; hele verden ellers ligger i mørke. Om dette taler Johannes når han sier: «I begynnelsen var Ordet, og Ordet var hos Gud, og Ordet var Gud» (Joh 1,1), og: «Det sanne lys, som opplyser hvert menneske, var i ferd med å komme til verden» (v. 9). Det vil si: Alle mennesker i hele verden som noen gang er kommet til lyset, har funnet det bare i ham og ved ham.

Alle steder på jorden får det naturlige lyset fra én og samme sol. Slik har det også fra verdens begynnelse bare vært ett og samme sanne lys i åndelige ting – bare én og samme vei til frelse, bare én og samme tro som har frelst. Det har vært veien ved Kristus og troen på ham. Men den veien har aldri noe menneske kunnet tenke ut av seg selv. Bare Guds egen åpenbaring om Kristus har tent dette lyset – den frelsende troen – i et menneskehjerte.

Allerede på syndefallets dag gav Gud det første ordet om Kristus, om kvinnens ætt som skulle knuse slangens hode. Guds Ånd forklarte dette ordet slik for våre første foreldre at vi allerede i deres hus finner spor av den frelsende troen. For det sies uttrykkelig om Abel, Adams og Evas andre sønn, at han «ved tro bar fram for Gud et bedre offer» (Hebr 11,4). Det gjorde ikke Kain. Han manglet denne troen, og derfor ble han også Guds fiende og brodermorder.

Litt senere i samme kapittel nevnes mange av de første fedrene: Enok, Noah, Abraham, Isak og Jakob. Ved troen på løftet de hadde fått, fikk de vitnesbyrd om at de var til behag for Gud og var arvinger til den rettferdighet som er av troen (Hebr 11,5–9). Abraham utmerket seg så sterkt i denne troen at han også i Det nye testamente blir stilt fram som et forbilde for de troende (Rom 4). Han kalles far til alle de troende, fordi han tok imot løftet om den velsignede ætt som alle

slekter på jorden skulle velsignes i, og holdt fast ved det i alle prøvelser.

Den samme frelsesveien kjente og fulgte også David: at vi blir rettferdige og salige bare ved en rettferdighet som blir gitt oss, og at våre synder ikke blir tilregnet oss, men forlatt, skjult og dekket over. Derfor siterer også Det nye testamente hans ord om dette fra Salme 32 til lærdom for oss (Rom 4,6–8).

Kort sagt: Det er som Peter forkynte om Kristus i Kornelius' hus: «Ham gir alle profetene det vitnesbyrd at hver den som tror på ham, får syndenes forlatelse ved hans navn» (Apg 10,43). For de taler alle om et forsoningsblod, om en rettferdighet som blir gitt, og om syndenes forlatelse ved hans navn.

Hos Jesaja heter det: «Vi for alle vill som får, vi vendte oss hver til sin vei. Men Herren lot den skyld som lå på oss alle, ramme ham» (Jes 53,6). Og: «Ved at de kjenner ham, skal den rettferdige, min tjener, rettferdiggjøre de mange, og deres misgjerninger skal han bære» (v. 11).

Hos Jeremia heter det: «Se, dager kommer, sier Herren, da jeg vil opprette en ny pakt med Israels hus og med Judas hus. Den skal ikke være som den pakten jeg opprettet med deres fedre … For jeg vil forlate deres misgjerning og ikke lenger minnes deres synd» (Jer 31,31–32.34).

Hos Esekiel: «Min tjener David skal være konge over dem … Og jeg vil slutte en fredspakt med dem – en evig pakt med dem skal det være» (Esek 37,24.26).

Hos Daniel heter det: «Sytti uker er tilmålt ditt folk … til å innelukke frafallet og til å forsegle synder og til å dekke over misgjerning og til å føre fram en evig rettferdighet» (Dan 9,24).

Hos Sakarja: «For se, jeg lar min tjener Spire komme. For se, den steinen jeg har lagt foran Josva – på denne ene steinen er sju øyne rettet! Se, jeg skjærer ut på den de tegnene den skal ha, sier Herren, hærskarenes Gud. Og jeg tar dette landets misgjerning bort på én dag» (Sak 3,8–9). (*Det hebraiske ordet* semah *betyr vekst eller grøde, det vil si Kristus.*)

Hos Mika: «Han skal igjen forbarme seg over oss, han skal trå våre misgjerninger under føtter. Du skal kaste alle deres synder i havets dyp» (Mi 7,19).

Og igjen hos Jesaja: «Men han ble såret for våre overtredelser, knust for våre misgjerninger. Straffen lå på ham, for at vi skulle ha fred, og ved hans sår har vi fått legedom» (Jes 53,5).

Og igjen hos Sakarja: «For ditt paktsblods skyld vil jeg også fri dine fanger ut av brønnen som det ikke er vann i» (Sak 9,11). Og: «På den dagen skal det være en åpnet kilde for Davids hus og for Jerusalems innbyggere mot synd og urenhet» (Sak 13,1). Herren vår Gud være takket, lovet og priset!

3. Den samme frelsesveien, bare ved Jesus Kristus, lærer vi også i Det nye testamente. Vår Herre Kristus sier selv at Menneskesønnen ikke er kommet for å la seg tjene, men for selv å tjene og gi sitt liv til en løsepenge i manges sted (Matt 20,28). Og den natten han ble forrådt, innstiftet han den hellige nattverd og sa: «For dette er mitt blod, den nye pakts blod, som utgytes for mange til syndenes forlatelse» (Matt 26,28). Videre: «Jeg er veien og sannheten og livet. Ingen kommer til Faderen uten ved meg» (Joh 14,6).

Slik sier også Peter: «Og det er ikke frelse i noen annen. For det finnes ikke noe annet navn under himmelen, gitt blant mennesker, som vi kan bli frelst ved» (Apg 4,12). Og Paulus: «For ingen kan legge en annen grunnvoll enn den som er lagt, det er Jesus Kristus» (1 Kor 3,11).

Og igjen: «Men vi vet at alt det loven sier, det taler den til dem som er under loven, for at hver munn skal lukkes og hele verden bli skyldig for Gud. Derfor blir intet kjød rettferdiggjort for ham ved lovgjerninger. For ved loven kommer erkjennelse av synd. Men nå er Guds rettferdighet, som loven og profetene vitner om, blitt åpenbart uten loven, det er Guds rettferdighet ved tro på Jesus Kristus, til alle og over alle som tror. For det er ingen forskjell, alle har syndet og mangler Guds herlighet. Og de blir rettferdiggjort for intet av hans nåde ved forløsningen i Kristus Jesus» (Rom 3,19–24).

«Han som ble gitt for våre overtredelser og reist opp til vår rettferdiggjørelse» (Rom 4,25). «Altså, likesom én manns overtredelse ble til fordømmelse for alle mennesker, slik blir også én manns rettferdige gjerning til livsens rettferdiggjørelse for alle mennesker. For likesom de mange ble stilt fram som syndere ved det ene menneskets ulydighet, så skal også de mange stilles fram som rettferdige ved den enes lydighet» (Rom 5,18–19).

Og igjen: «Én er død for alle, og derved har de alle dødd» (2 Kor 5,14). Og i vers 21: «Ham som ikke visste av synd, har Gud gjort til synd for oss, for at vi i ham skal bli rettferdige for Gud.» Og: «I ham har vi forløsningen, syndenes forlatelse» (Kol 1,14). «For det var Guds vilje å la hele sin fylde ta bolig i ham, og ved ham forlike alle ting med seg selv da han gjorde fred ved blodet på hans kors – ved ham, enten det er de som er på jorden, eller de som er i himlene» (v. 19–20).

Kort sagt: Hele den salige skaren i himmelen synger én og samme lovsang til Lammet, som ble slaktet og med sitt blod kjøpte oss til Gud (Åp 5,9). Alle kaster de sine kroner ned for Lammets føtter (Åp 4,10), og med det sier de: «Du er den som har vunnet dette for oss. Vår frelse er ditt verk. Deg tilhører ære, lov og pris fra evighet til evighet. Amen!»

4. Alle disse vitnesbyrdene fra Skriften sier jo helt tydelig én og samme ting: Vi skal frelses av nåde alene ved forløsningen i Kristus Jesus. Likesom vi alle er blitt syndere ved ett menneskes ulydighet, skal vi også alle bli rettferdiggjort ved den enes lydighet.

Hvordan kan det da ha seg at ikke alle som har Den hellige skrift, finner den samme frelsesveien der? Hvordan kan mange vandre i mørket selv med Skriften foran seg, uten å få livets lys – selv om de leser så mye i den at de med rette kalles skriftlærde?

Legg nøye merke til hvordan Jesus taler i teksten vår! Han sier: «Jeg er verdens lys! Den som følger meg, skal ikke vandre i mørket.» Han sier ikke at Bibelens tydelige ord alene skal gi dette lyset. Nei: Jeg, jeg, sier han. Det vil si: «Den som har Sønnen» (1 Joh 5,12). Det er ikke den som bare leser, hører og vet om ham, men den som omfatter Kristus i levende tro, har sitt liv i Guds Sønn og derfor også følger ham. Det mennesket skal ikke vandre i mørket, men ha livets lys.

Den gamle teksten for denne dagen gir oss et lærerikt eksempel på at en rik og sann kunnskap om Jesus fra Skriftens ord ikke er nok til liv og lys. Herodes ble forskrekket over at den lovede jødekongen nå var født, og spurte prestene og de skriftlærde hvor han skulle fødes. De kunne svare helt riktig: «I Betlehem i Judea, for så er skrevet ved profeten» (Matt 2,5; Mi 5,1).

Merk deg at prestene ikke svarer slik: «Vær rolig, konge, vi tror ikke på disse gamle profetiene.» Nei, de trodde jo Skriften så godt at de gav et ærlig svar på spørsmålet, og vismennene fikk en sann og god

veiledning. Men selv gikk ikke prestene ett eneste skritt for å oppsøke sin konge.

Slik er den døde troen. Den som ikke omfatter Kristus i ånd og sannhet, må vandre i mørket med all sin kunnskap og ende «i mørket utenfor», der de skal gråte og skjære tenner (Matt 22,13). La oss da se litt nærmere på ordene i teksten.

5. «Den som følger meg, skal ikke vandre i mørket, men ha livets lys!» Kristus sier ikke: «Den som leser og lærer mitt ord.» Han sier: «Den som følger meg, skal ha livets lys.»

«Den som følger meg» – hva vil nå det si? Først og fremst forutsetter det at du bøyer deg uten forbehold for alle hans ord, slik at du tror og vil alt det Kristus har sagt. Etter Kristi ord (Matt 5,22) skal du like ubetinget tro at om du bare blir sint på din bror, er du dømt av Gud som en morder – som om du hadde begått et blodig mord. Og du skal tro at du har drevet hor og er dømt for brudd på det sjette bud om du bare har sett på en kvinne for å begjære henne (v. 28).

Du skal ikke bare tenke, men uten forbehold ville lyde når Herren forbyr all synd. Du skal straks rense all surdeig ut av hjertet og straks legge av alt som heter vrede, misunnelse eller hat. Du skal ikke gjøre som hyklerne, som skyver hans bud fra seg og sier: «Hvem kan gjøre alt?» Nei, du skal i stedet tro og ville gjøre alt Gud har befalt. Og da må du bekjenne: «Gud, vær meg synder nådig! Jeg er like sikkert dømt til døden som de som er dømt for hor, selv om jeg har vært ulastelig i det ytre.»

Når du slik uten forbehold tror og lyder alle Kristi ord, skal du ikke vandre i fariseernes mørke. Bare fordi de holdt seg borte fra synden i den ytre gjerning, takket de til og med Gud for at de ikke var som andre mennesker. Nei, da skal du i hjertets dyp kjenne deg som en fordømt synder, så du dag og natt bare roper etter Kristi frelsende nåde.

Da skal du i alle dine forbedringsgjerninger – selv om det bare gjelder å be eller angre rett – stadig bli skamfull og mer og mer viss på at du i deg selv med rette er dømt til døden. Du skal stadig kjenne deg mer og mer skyldig og fortapt med alt det du gjør for din frelse.

Og nå skal du bli frelst bare ved å tro like ubetinget når han sier: «Menneskesønnen er kommet for å gi sitt liv til en gjenløsning, en løsepenge» (Matt 20,28), og: «Ta, alle sammen, mitt legeme, som blir

gitt for dere, og mitt blod, som blir utgytt for dere til syndenes forlatelse.» Da skal du ikke lenger vandre i mørket og diskutere og mene at noe av Guds verk i oss, som troen og helliggjørelsen, skal utgjøre den Kristi rettferdighet som gjelder for Gud. (*Det vil si: som om de var et verk av deg selv.*)

Da skal du straks med full visshet fordømme enhver slik mening eller lære, selv om ditt utro hjerte stadig prøver å bygge opp en egen rettferdighet igjen. Når du bare tror og lyder Kristi ord uten forbehold, skal du alltid bli slått tilbake av din egen bedrøvelige erfaring. Du skal bli mer og mer elendig i deg selv, ynkelig, fattig, blind og naken (Åp 3,17). Du skal i fullt alvor tro at du er den mest uverdige synder, og at det er nådens største under om du med all din elendighet en gang skal stå ved Dommerens høyre side og nyte den himmelske gleden.

Men da skal du også få mer og mer lys og fred i den ufortjente nåden. Da skal du se at disse ordene er sanne: «Den som følger meg, skal ikke vandre i mørket, men ha livets lys.» Da skal du også tro disse ordene fra Kristi munn: «Den som tror, har evig liv!» (Joh 6,47), og: «Han kommer ikke til dom, men er gått over fra døden til livet» (Joh 5,24).

Se, alt dette livets lys mangler alle som bare studerer Kristi ord, men ikke vil lyde og tro alt det han sier uten forbehold, og som heller følger sin egen fornuft og mening. Alle slike falske tilhørere av Kristi ord skal rammes av den dommen at de vandrer i mørket med all sin kunnskap, dør i sine synder og til sist blir kastet ut i mørket utenfor (Matt 22,13).

Kristus sier: «Til dom er jeg kommet til denne verden, for at de som ikke ser, skal se, og de som ser, skal bli blinde» (Joh 9,39). Og igjen: «Jeg priser deg, Far, himmelens og jordens herre, fordi du har skjult dette for vise og forstandige, men åpenbart det for umyndige. Ja, Far, for slik skjedde det som var deg til behag. Alt er overgitt til meg av min Far. Og ingen kjenner Sønnen uten Faderen, heller ikke kjenner noen Faderen uten Sønnen, og den som Sønnen vil åpenbare det for» (Matt 11,25–27).

Merk deg ordene: «den som Sønnen vil åpenbare det for». Hva betyr det? Vil ikke Sønnen åpenbare det for alle? Nei, i vers 25 står det uttrykkelig hvem han ikke vil åpenbare frelsens lys for, men skjule det for: «vise og forstandige». Det er de som holder seg selv for vise,

lærde og forstandige, og som ikke kjenner sitt mørke slik at de stadig roper som de blinde ved veien: «Jesus, du Davids sønn, miskunn deg over oss!»

Vi skal vite at det legemlige lyset krever ikke bare en sol som skinner i verden utenfor, men også øyne som kan se. Slik er det også i det åndelige. Den gamle Tobias sa om sin legemlige blindhet: «Hva glede skal jeg ha, jeg som må sitte her i mørket?» Her hjalp det ikke at solens lys strålte om ham på alle kanter. Slik er også Kristus Jesus visselig hele verdens sol og lys i det åndelige – i seg selv, ved sitt ord og sin Ånd. Men skal vi se det, må han selv åpne våre øyne.

Det gjør han ikke for dem som selv sier: «Vi ser.» Derfor blir dommen deres at de blir forblindet. Da Gud gav oss sitt ord, sa han: Jeg skal riktignok la det skrives tydelig og forkynnes rikelig, men likevel alltid ordne det slik at det er min Ånd som avgjør hvem som skal kunne fatte det. Han vil ikke gi sitt lys til dem som ikke dypt og sant kjenner sitt mørke. Det har vi nettopp sett i hans ord (Matt 11,25).

Om dette taler han enda mer i Matteus 13. Der legger han fram lignelsen om de forskjellige tilhørerne av Ordet. Disiplene kjenner hvor vanskelig det er å forstå ham riktig, og spør derfor: «Hvorfor taler du til dem i lignelser?» Han svarer: «Fordi dere er det gitt å få kjenne himlenes rikes mysterier, men dem er det ikke gitt … For dette folks hjerte er blitt sløvt.» «Derfor taler jeg til dem i lignelser. For de ser, og likevel ser de ikke. De hører, og likevel hører de ikke, og forstår ikke» (Matt 13,10–15).

Dette er jo en fryktelig strenghet i Guds rettferdige dom: Når slike mennesker hører eller leser Kristi ord uten oppriktig vilje til straks å gjøre og lyde alt han sier, skal de bli forblindet. Slik skriver også Paulus: «… fordi de ikke tok imot kjærlighet til sannheten, så de kunne bli frelst. Derfor sender Gud dem kraftig villfarelse, så de tror løgnen, for at de skal bli dømt, alle de som ikke har trodd sannheten, men hadde sitt behag i urettferdigheten» (2 Tess 2,10–12).

Gud selv skal sende kraftig villfarelse til dem som ikke lydig følger Kristus og hans ord – bare fordi de forakter ham og ikke straks vil lyde og gjøre alt han sier, men på den måten leker og spøker med ham. De vil bare plukke ut og forstå det i hans hellige lære som behager dem, bare studere og bli skriftlærde. Men hans guddommelige majestet

krever rask og ubetinget lydighet og vil ikke være en lekeball for våre egne innfall.

Fristelsen til å være selvklok og sikker i spørsmålet om hvordan Ordet skal forstås, må være størst hos lærde og forstandige mennesker. Det er en naturlig grunn til at det fremdeles alltid går slik som apostlene Paulus og Jakob skriver: Det er få av de lærde og fornemme som blir kalt og benådet med evangeliets sanne lys (1 Kor 1,26; Jak 2,5). Historien viser også at det alltid har vært skriftlærde som mest har forvrengt sannheten og stått Kristus og hans evangelium imot. Derfor skal vi lære å gi godt akt på Kristi ord: «Den som følger meg, skal ikke vandre i mørket, men ha livets lys.»

6. Så merker vi da at det ikke bare er Kristi ord, men han selv – der han blir tatt imot – som er verdens lys. Den som lærer Kristus å kjenne slik Skriften lærer – at Kristus bor ved troen i våre hjerter (Ef 3,17) – han alene har det sanne lyset. Og *livets* lys, sier Kristus. Det er et lys som hører det åndelige livet til og forutsetter det, og som fører oss til evig liv og salighet.

Her finner vi altså den samme tanken som i Johannes 1, der det tales om ham som var hos Gud i begynnelsen og var Gud: «I ham var liv, og livet var menneskenes lys» (Joh 1,4). Dette får vi også erfare når vi ser hvordan de mest skarpsindige skriftlærde – i våre dager professorer og doktorer i teologi, utrustet med den rikeste bibellærdom – likevel famler i et underlig mørke i de viktigste livsspørsmålene, så lenge de ikke har fått livet i Kristus.

Og når de er kommet til dette livet og Åndens lys, kan de ikke slutte å undre seg over at de ikke så før det de nå ser. Det går dem akkurat som mannen som hadde vært blind og ved Kristi under hadde fått synet. Da så han for første gang dagens lys med alt det vi har for øynene i denne syndige verden. Derfor skammer de seg heller ikke, med all sin lærdom, over å bekjenne: «Ett vet jeg: at jeg som var blind, nå ser!» (Joh 9,25).

Når Kristus, rettferdighetens sol, er gått opp for oss med frelse under sine vinger (Mal 4,2), da skinner det derfra et nytt lys for våre øyne, et lys vi ikke kjente før. Da ser vi en guddommelig sammenheng der vi før bare så uorden og selvmotsigelser. Da blir hjertene våre fulle av glede og fred og kjærlighet, og munnen vår full av lov og takk.

Da tenker vi gjerne: Om vi bare fikk forklare menneskene hva Gud mener i Ordet, ville de forstå det. Vi synes aldri vi har sett sannheten sagt så tydelig som nå. Men det kommer bare av lyset som nå skinner inne i oss.

Med livet i Kristus får vi nå det klareste og lyseste lys over alle de viktigste spørsmålene. Først og fremst gjelder det Gud og hans tanker om oss mennesker, og hvordan vi står i forhold til ham. Før var han, med all vår bibelkunnskap, i sannhet fremdeles en ukjent Gud for oss. Vi så verken høyden i hans hellighet eller i hans barmhjertighet. Kjente vi noe til hans hellighet, så vi i den bare kald strenghet og iver etter å straffe og fordømme oss. Nå derimot ser vi i Kristus hvordan Guds hjerte brenner av usigelig kjærlighetsiver for å frelse det som var fortapt.

Menneskene har av naturen noe kjennskap til loven og synden. Likevel var vi i det tykkeste mørke også her. Vi tenkte at bare vi strevde og gjorde alt så godt vi kunne, ville Gud være oss nådig. Men på denne veien kunne vi aldri finne noe sikkert om vår nådestand; vi var alltid usikre på den og famlet som blinde langs alle vegger.

Når vi levde litt bedre en uke eller to, innbilte vi oss at det skulle virke inn på Guds dom og bevege ham til en viss nåde. Men når synden igjen stakk fram, ble denne nåden straks formørket, og mørke og redsel for Gud kom over oss.

Nå derimot forstår vi at vår synd er langt mer forferdelig enn at noen forbedring hos oss på noen måte kunne forandre Guds dom – for Gud har gitt Kristus, sin Sønn, til å være offerlam for hele verdens synder. Hvis noen forbedring hos oss, noen bedre stunder eller gjerninger, kunne ha utrettet det, da hadde sannelig ikke Guds Sønn blitt gitt som et blodig offer for våre synder.

Nå ser vi at selv det beste menneske stadig er under Guds dom til fordømmelse så lenge det ikke har fått del i Kristi fortjeneste. Nå ser vi at det ikke er én rettferdig, ikke en eneste (Rom 3,10), og at intet kjød blir rettferdiggjort for ham ved lovgjerninger (Rom 3,20). Men vi ser også at det var Gud som i Kristus forlikte verden med seg selv (2 Kor 5,19), og at alle synder, også hos de verste syndere, er rikelig sonet og dekket over i Guds Lams offer på én dag (Sak 3,9; Kol 2,14).

Nå ser vi at Gud – før vår omvendelse og tro, bare ved blodet på Kristi kors – er forsonet og full av kjærlighet og lengsel etter alle, også

de verste syndere. Tenk på en som ligner den bortkomne sønnen, som ødslet bort arven, forlot sin far og dro langt bort til et fremmed land. Vil en slik bare vende tilbake, blir det glede i farens hjerte og i hele farshuset over at han er kommet hjem – ja, mer enn over nittini som ikke trengte til omvendelse (Luk 15,7).

En slik bortkommen sønn eller datter får straks den beste kledning, en fullkommen rettferdighet, Guds egen Sønns rettferdighet. Da er Gud helt fornøyd med en slik og ser siden aldri på de syndene som ennå er igjen, om de er aldri så mange. Han ser i denne synderen et elsket barn, som nå er hans største glede.

Når Kristus er skjult for oss, ser vi alt mørkt og trist, slik som alle ting på jorden blir når solen skjules av en tykk sky. Men når solen kommer fram igjen og Kristus blir herliggjort for vår sjel, da blir alt herlig og salig. Da kan vi ikke få lovet, takket og priset nok den urokkelige nåden og høyden og lengden og bredden i Guds kjærlighet (Ef 3,18), og den salighet og ære som da er gitt oss i Kristus.

Da ser vi at hvordan det enn veksler for oss med bedre og verre stunder, er vi likevel alltid Guds kjære og elskede, også når han for vår oppdragelses skyld finner det nødvendig å skjule sitt ansikt og tukte oss med sitt ris.

Da ser vi at han alltid er nær oss, selv når han synes fjern. Ja, han legger ikke bare merke til alle våre uttalte bønner, men også til alle våre mest skjulte sukk og bekymringer, og tar imot dem alle som de sterkeste bønnerop. Det er virkelig som hans ord sier: «Før de roper, skal jeg svare, mens de ennå taler, skal jeg høre» (Jes 65,24).

Da ser vi at alt han gjør med oss, ondt eller godt, behagelig eller ubehagelig, er bare velgjerninger, hvor ulikt det enn smaker for oss. Og vi ser at han etter dette skrøpelige, blandede og møysommelige livet skal gi oss det fulle og klare lyset hos seg og den gleden som er gjemt for Guds folk – så sant vi er lysets barn, og så sant Gud ikke har gitt sin Sønn bare for å fostre opp og sørge for oss en kort tid og siden la oss fare.

Slike herlige glimt av lys, båret av himmelsk kraft, får vi alltid så snart Kristus i sine embeter lyser fram for vår sjel. Og denne felles erfaringen, som alle trofaste kjenner igjen, er en levende forklaring på disse Kristi ord: «Jeg er verdens lys! Den som følger meg, skal ikke vandre i mørket, men ha livets lys.»

7. Men i disse ordene fra Jesus ligger også den forferdelige sannheten: Den som ikke følger meg, han skal vandre i mørket. Herren sa jo også: «Men den som vandrer om natten, han snubler, fordi lyset ikke er i ham» (Joh 11,10). Lyset er ikke i ham, for uten Kristus finnes det ikke noe lys. Derfor vandrer han i mørket. Uten å vite det følger han en annen makt, som lyser for ham med et falskt lys.

Om dette sier Paulus noen bemerkelsesverdige ord i dagens epistel: «Er så vårt evangelium likevel skjult, da er det for dem som går fortapt, det er skjult. For denne verdens gud» – det vil si mørkets fyrste – «har forblindet de vantros sinn, så de ikke ser lyset fra evangeliet om Kristi herlighet, han som er Guds bilde» (2 Kor 4,3–4).

Men som sagt skjer dette uten at han vet det. Den som vandrer i mørket, «vet ikke hvor han går, for mørket har blindet hans øyne» (1 Joh 2,11). Visste han hvem han fulgte og hvor veien førte, ville han vende om. Men nå er det skjult for hans øyne.

Dette er den forferdelige sannheten: Vår natur elsker mørket mer enn lyset. Vår Herre Kristus sier det slik: «Og dette er dommen, at lyset er kommet til verden, og menneskene elsket mørket fremfor lyset, for deres gjerninger var onde. For hver den som gjør det onde, hater lyset og kommer ikke til lyset, for at hans gjerninger ikke skal bli refset» (Joh 3,19–20).

Men du, troende kristen, som har vært så lykkelig å bli fridd ut fra mørkets makt og kalt til Guds underfulle lys (1 Pet 2,9), du har erfart det vi her har betraktet: Du har søkt og funnet et nytt, himmelsk lys i Kristus og med ham. Tenk da på hvilken mektig trøst og styrke for troen det ligger i den sannheten vi først fant i ordene: «Jeg er verdens lys» – hele verdens eneste lys!

Alle mennesker som noen gang har hørt til Guds rike, det sanne lysets rike, har funnet det på én og samme vei: ved troen på Kristus. Han har vært solen og lyset for hele verden i alle tider, fra verdens begynnelse. Abel, Enok, Abraham og alle patriarkene fikk bare ved troen på Kristus vitnesbyrd om at de var til behag for Gud. Alle profetene vitner om den kommende Frelseren, og alle de utallige, blodige offrene peker fram mot ham som forbilder. Alle evangelister, apostler og martyrer har hatt én og samme vei til saligheten: Kristus.

Da er han jo sannelig hele verdens lys og eneste sol og alle saliges eneste grunnvoll. Etter Paulus' ord var denne grunnvollen lagt til vår

frelse før verdens grunnvoll ble lagt. For en fast og urokkelig grunn å hvile på! Sammenlign det med hvor ulykkelig det går i verdens mørke når man våger å tenke og gjette selv!

For et salig og herlig selskap når vi har alle profeter, evangelister, apostler og hellige martyrer med oss og har den samme troen som alle disse har hatt! For en salig glede og hvile for den fattige, forfulgte sjelen å få komme inn i et slikt nåderike som de hellige profeter og apostler har skrevet om!

De har skrevet at det skal være en evig nåde, slik at ingen av våre overtredelser på noen måte skal rokke nådepakten. Våre synder skal bare holdes nede og dødes ved tukt og ris, men selve saligheten er trygg og urokkelig, for «det er ingen fordømmelse for dem som er i Kristus Jesus» (Rom 8,1). Den er vår trygge og urokkelige eiendom, like mye i våre bedre som i våre verre stunder – så sant evighetens klippe ikke svikter, og så sant den grunnen alle Guds hellige står på, ikke bedrar.

Er det av nåde ved Guds Sønns offer, da skyldes det sannelig ikke noe av vår verdighet eller fortjeneste, om den er aldri så liten. Nei, da er vi i et nåderike som er gjort og gitt nettopp for å verne oss og gjøre oss trygge mot våre synders fordømmende makt. Vaklet og vekslet nåden etter våre bedre eller verre stunder, da kunne ikke Kristi rike være et nåderike, som har makt over gjerningene, men et gjerningsrike, som har makt over nåden. Men da var Kristus død forgjeves.

Jo mer lyset fra rettferdighetens sol går opp for oss, desto vissere skal vi bli på at hele vår frelse og nådestand – og at vi er til behag for Gud – bare hviler på en stor og guddommelig ordning fra ham selv: ordningen ved Kristus. Til slutt skal vi tro helt som Paulus sier: Her er det ingen forskjell, vi er alle syndere som har fortjent fordømmelse. Det er ikke én rettferdig, ikke en eneste. Om én er from og verdig, da er vi det alle.

Blir vi noen gang fromme og gode, er det bare en Guds gave og ikke noe vi har fortjent. «For er rettferdighet å få ved loven, da er altså Kristus død uten grunn» (Gal 2,21). Den sanne troen og det sanne lyset i Kristus tillater ikke at vi innskrenker kraften i hans forsoningsverk, som om det ikke alene skulle være nok til at vi blir fullt benådet – og nok for alltid.

Men står vi slik i en stadig og urokkelig nåde og vennskap hos Gud, da er han sannelig ikke så fjern og likegyldig mot oss som det kan synes i hverdagslivets mørke timer. Da er vi gjenstand for hans guddommelige godhet og farskjærlighet, som Skriften taler om når den sier at Herrens øyne alltid er over de rettferdige, og hans ører er vendt til deres bønn (1 Pet 3,12). Han ser og legger merke til våre bekymringer og behov før vi roper.

Når du går med en engstelig tanke i hjertet og ikke kan be, da hører han et sterkt rop fra ditt hjerte. Og han har allerede tenkt ut og bestemt hvordan han best vil hjelpe deg.

Slik verner du oss i tiden, du store, trofaste og mektige Frelser! Du våker alltid, du har omsorg for oss og ordner det slik at jeg kan ha fred. Og til sist, når du finner at tiden er inne, kommer du og henter de trette til din evige glede. Du himmelske lys og rettferdighetens sol! Du har virkelig frelse under dine vinger. Ære og lov og pris være deg fra evighet til evighet! Amen!

1. søndag etter helligtrekonger: Kristi lære er av Gud

> «Men da det alt var midt i høytiden, gikk Jesus opp i templet og lærte. Judeerne undret seg og sa: Hvor har han skriftkunnskapen sin fra, han som ikke er opplært? Jesus svarte dem og sa: Min lære er ikke min, men hans som har sendt meg. Om noen vil gjøre hans vilje, da skal han kjenne om læren er av Gud, eller om jeg taler av meg selv. Den som taler av seg selv, søker sin egen ære. Men den som søker hans ære som har sendt ham, er sannferdig, og det er ikke urettferdighet i ham» (Joh 7,14–18).

1. Vil vi forstå hovedtanken i denne teksten rett, hjelper det å vite og huske hva vi fra gammel tid har betraktet på denne dagen: hvordan Jesusbarnets skjulte guddomsvesen ble åpenbart i templet da han var tolv år, ved visdommen i hans forstand og svar. Slik ser vi også i denne teksten at folket undrer seg over hans tale og lære. Det fikk ham til å tale om hvor læren kom fra og hva den egentlig var: Det var hans evige Fars ord og lære han talte.

Dette er så mye sikrere hovedtanken i teksten fordi helligtrekongersdag fra gammel tid innledet epifaniatiden. I den tiden betraktet man hvordan Guds Sønn, som var skjult i Jesusbarnet, begynte å bli åpenbart som den han var (epifania betyr *åpenbaring*).

I de gamle tekstene på helligtrekongersdag ser vi hvordan han ble åpenbart for hedningene i Østerland ved den underfulle stjernen som førte vismennene til Jødeland. På første søndag etter helligtrekonger betraktet man den åpenbaringen vi alt har nevnt: den gang han som tolvåring satt midt blant lærerne, hørte på dem og spurte dem, så alle som hørte ham, undret seg over hans forstand og svar. Selv ikke

hans mor, hun som var benådet fremfor alle kvinner, maktet å følge barnets dype tanker. Slik ble hans guddomsvesen åpenbart ved hans ord.

I teksten på andre søndag etter helligtrekonger (Joh 2,1–11) ser vi hvordan hans guddomsherlighet ble åpenbart ved et under, da han forvandlet vann til vin i bryllupet i Kana. I teksten på tredje søndag etter helligtrekonger (Matt 8,1–13) ser vi igjen hvordan han viser sin guddomsmakt og byr over helsens krefter, for med et ord helbreder han den spedalske og høvedsmannens tjener. Og i teksten på fjerde søndag (Matt 8,23–27) byr han over været og havet, og de adlyder ham. Der viser han seg å være Skaperen og Herren over den livløse naturen.

Slik har man alltid betraktet tekstene i denne tiden etter helligtrekonger: De viser hvordan Kristi guddom har åpenbart seg. Det gjelder også den teksten vi har foran oss i dag.

2. Jesus var nå kommet fra Galilea til Jerusalem for å være med på høytiden. «Men da det alt var midt i høytiden, gikk Jesus opp i templet og lærte.» Han talte da med en så overveldende kraft og visdom og en slik kunnskap i Skriften at judeerne undret seg og sa: «Hvor har han skriftkunnskapen sin fra, han som ikke er opplært?» Derfor svarte Jesus dem og sa: «Min lære er ikke min, men hans som har sendt meg.» Han ville si: Undre dere ikke over denne læren, for den er ikke et menneskes. Det er den uendelige Guds lære jeg taler.

Dette var også grunnen til at han alt som tolvåring kunne tale slik at «alle som hørte ham, var forundret over hans forstand og over de svarene han ga» (Luk 2,47). Derfor heter det et sted om ham: «Folket var slått med undring over hans lære. For han lærte dem som en som hadde myndighet, og ikke som deres skriftlærde» (Matt 7,28–29). Et annet sted heter det: «De var slått av undring over hans lære, for han lærte dem som en som hadde myndighet, og ikke som de skriftlærde» (Mark 1,22). Og et tredje sted: «Aldri har noe menneske talt slik som denne mannen!» (Joh 7,46).

Han talte med en slik visdom at judeerne undret seg. Han var så kyndig i Skriften, og likevel hadde han ikke gått i deres skoler, og han var heller ikke gammel nok til å ha blitt skriftlærd på vanlig menneskelig vis. Årsaken til det, sier han, var at han talte med Guds egen visdom og lære.

Denne store sannheten uttaler han mange steder, for eksempel: «Av meg selv gjør jeg ingenting, men slik som Faderen har lært meg, slik taler jeg dette» (Joh 8,28), og: «Mangt har jeg å si og dømme om dere! Men han som har sendt meg, er sanndru, og det jeg har hørt av ham, det taler jeg til verden» (Joh 8,26).

Og igjen: «For jeg har ikke talt av meg selv. Men Faderen, som har sendt meg, han har gitt meg befaling om hva jeg skal si og hva jeg skal tale» (Joh 12,49). Og til Filip sier han: «Tror du ikke at jeg er i Faderen, og Faderen i meg? De ordene jeg taler til dere, taler jeg ikke av meg selv, men Faderen, som blir i meg, han gjør sine gjerninger» (Joh 14,10).

Han talte Guds ord i aller strengeste mening – ikke slik profetene og apostlene talte, ved Åndens inngivelse, men som den enbårne Sønn, som var kommet ovenfra og i selve vesenet var ett med Faderen. Hans høye visdom var en åpenbaring av hans guddomsvesen. Om det sier Johannes: «Vi så hans herlighet, en herlighet som den en enbåren Sønn har fra sin Far» (Joh 1,14). Denne herligheten ble også åpenbart ved hans visdom. Og Johannes sier igjen: «Ingen har noensinne sett Gud. Den enbårne Sønn, som er i Faderens favn, han har forklart ham» (Joh 1,18).

Å, om vi rett kunne tro og tenke over dette! Når vi får se eller høre et ord som Jesus har talt, da tar vi imot ord fra et øyenvitne som har vært hos Faderen. Da får vi vite hemmeligheter fra Guds skjulte rådkammer.

Kunne vi tenke over dette, da ville vi sikkert ta nøyere vare på hver minste prikk og bokstav av de ordene som er gått ut av hans munn. Da ville vi være like fulle av visshet i troen som om vi selv hadde vært i himmelen, talt med Gud og sett alt som det er der – ja, fulle av salig tilbedelse og forvandlet i gudsfrykt, glede og kjærlighet.

3. Men også blant dem som på sin måte tror at Jesus var Guds Sønn og hans ord det sanne Guds ord, er det stor forskjell på hvor viss og klar denne troen er i sjelen. For en skatt, for en fryd, for en kraft og for en tyngde Ordet fører med seg for dem som har en mer levende tro og visshet om at det er den evige Guds eget ord! Og for en slapphet og ustadighet der denne troen er mer uviss!

Mange har bare en menneskelig overbevisning i forstanden om at det er Guds ord. Andre har derimot en levende fornemmelse av denne

store sannheten, fordi de i seg selv erfarer at det er Guds eget ord. For i Ordet finner de sine egne innerste erfaringer beskrevet for så lenge siden og så underlig treffende at bare den fullkomne Gud kan ha talt noe slikt.

Dette er mer enn å tro; det kan kalles å fornemme at Kristi lære er av Gud selv: Det guddommelige ordet smelter sammen med min sjel, slik den maten jeg spiser, blir forvandlet til kjøtt og blod i kroppen min. Slik blir det sant som Peter sier: «Dere er gjenfødt, ikke av forgjengelig, men av uforgjengelig sæd, ved Guds ord, som lever og blir» (1 Pet 1,23). Men hvordan og når skjer det at vi får fornemme at Jesu tale er Guds eget ord? Han sier det selv i teksten vår:

4. «Om noen vil gjøre hans vilje, da skal han kjenne om læren er av Gud, eller om jeg taler av meg selv.» Her ligger den egentlige hemmeligheten bak at en og samme preken virker så ulikt på dem som hører den. Den ene hører bare for å fatte ordene med forstanden eller for å få et tilfeldig inntrykk på følelsene. Den andre hører den som Guds ord og vil i ubetinget tro og lydighet bruke det på seg selv og gjøre i sitt liv det Gud Herren sier.

De første vil ikke lyde. De bare forstår Ordet, husker det eller blir rørt av det. Dem rammer det Kristus sier om de falske tilhørerne, de som ikke oppriktig ville lyde: «Den som ikke har, skal bli fratatt endog det han har» (Matt 13,12), og: «Dem er det ikke gitt» å kjenne Guds rikes hemmeligheter (Matt 13,11). Men på den oppriktige, lydige sjelen blir Kristi løfte oppfylt: «Den som har, til ham skal det bli gitt, og han skal ha overflod» (Matt 13,12).

Dette er den første grunnen til at det går slik Kristus sier, at den som vil gjøre Guds vilje, skal kjenne om læren er av Gud: Gud gir sin Hellige Ånd til slike sjeler. Om dette taler også profeten David når han sier: «Herren har fortrolig samfunn med dem som frykter ham, og hans pakt skal bli dem kunngjort» (Sal 25,14). Ja, i denne Guds gave ligger den første årsaken til at bare disse skal fornemme at Ordet er guddommelig, og komme til full visshet, glede og kraft av det.

Den andre årsaken er at bare slike sjeler får åndelig erfaring av det Ordet inneholder. Og Guds ord er en slik lære at intet menneske kan fatte den rett uten denne erfaringen. Her ligger også en årsak til at de lærdeste og mest skarpsindige menn, som har størst evne til å trenge gjennom all menneskelig visdom, likevel er så underlig blinde når

de vil studere seg inn i hemmelighetene i Guds ord. De forstår ikke engang det som selv de mest ulærde kristne har lært ved erfaring.

5. Her er noen eksempler på deler av Guds ord som vi bare forstår ved erfaring. Ethvert uerfarent menneske tenker naturligvis slik: Guds hellige lov lærer oss hva vi skal gjøre og ikke gjøre for å behage Gud, og den innskjerper budene og forbudene sine med de alvorligste trusler. Da må den også være det kraftigste middel til å gjøre oss lydige mot Guds vilje.

Når et slikt menneske så leser at synden tvert imot får liv og kraft ved loven, blir han helt forvirret. Han blir fristet til å tenke at de ordene ikke må tas slik de lyder. Det må bare gjelde slike som ikke legger seg loven på hjertet, og som slett ikke gjør seg umak med å leve etter budene. Han synes da at sjuende kapittel i Romerbrevet er det aller vanskeligste å forstå og forklare.

Når derimot et menneske med åndelig erfaring leser dette kapitlet, synes han at det er det aller letteste. Ja, han undrer seg over at han der finner så nøyaktig forutsagt nettopp det han selv har erfart.

Han foraktet ikke lenger Herrens lov i lettsinn og sorgløshet. Men «da budet kom» (Rom 7,9), som Paulus sier, og særlig da forbudet «Du skal ikke begjære!» (Rom 7,7) traff hans hjerte og samvittighet, ville han i dypeste alvor stå imot hver ond tanke og hvert begjær og rense synden ut av hjertet straks den spirte. Da skjedde det som Paulus sier: «Synden benyttet seg av budet og vakte alle slags begjær» i hjertet (Rom 7,8).

På samme måte var det før ubegripelig for oss at Kristus, nåden og troen skulle være kilden til helliggjørelse. Vi trodde nemlig at det tvert imot ville hindre helliggjørelsen å høre og betrakte ordet om troen. Men når vi har fått erfare denne velsignede saken, da skjønner vi og sier: Ordet har rett!

Når jeg betraktet loven og Guds vrede over synden, fikk jeg stadig mer kjærlighet til synden og motvilje mot Guds lov. Men når jeg fikk nåde til å tro og se at Gud for Kristi skyld var meg nådig, ikke tilregnet meg syndene, men var fornøyd med meg som med et kjært barn – bare for Kristi skyld – da fikk jeg en inderlig lyst til hans hellige lov. Da ville jeg gjøre alt det loven krevde, nettopp når jeg fant at jeg var fri for lovens dom.

Nå ser jeg at det er et guddommelig ord når Kristus sier: «Den som blir i meg, og jeg i ham, han bærer mye frukt» (Joh 15,5). «Likesom greinen ikke kan bære frukt av seg selv, men bare når den blir i vintreet, slik kan heller ikke dere bære frukt uten at dere blir i meg» (Joh 15,4). Nå innser jeg at alt det Kristus har sagt, er sant, og at alt det jeg selv har tenkt om åndelige ting etter min egen fornuft, er falskt.

6. Slik kan man vel først og fremst forstå ordene i teksten vår: Den som vil lyde Guds vilje slik den er åpenbart i loven, han skal komme til en levende og klar innsikt i at Ordet er guddommelig. Men ser vi litt nærmere på hvordan Kristus uttrykker seg, finner vi at ordene hans har en enda dypere mening. Først sier han: «Min lære er ikke min, men hans som har sendt meg.» Så legger han til: «Om noen vil gjøre hans vilje, da skal han kjenne …»

Det er nemlig verdt å merke seg at Kristus i teksten vår betegner sin Far med ordene «han som har sendt meg». Han sier ikke: Den som vil lyde min Fars vilje, men: hans vilje som har sendt meg (ordrett: «Senderens»). Egentlig ligger det i dette at vi skal lyde Gud slik han står frem i denne egenskapen, eller i denne gjerningen: at han sendte Sønnen.

I dette uttrykket ligger uten tvil den tanken som Luther sier rett ut i en forklaring over denne teksten: Kristus mener her ikke den viljen Gud har uttrykt i sin lov, men egentlig hans vilje med å sende Sønnen og ordet om det.

Slik taler også Kristus i Joh 6,38–40, der han tre ganger gjentar ordene om «hans vilje som har sendt meg». Der sier Kristus oss uttrykkelig hva Faderen som hadde sendt ham, ville. Det var en vilje om selve Sønnen: at han ikke skulle miste noe av alt det Faderen hadde gitt ham, men gi dem evig liv og reise dem opp på den siste dag.

Men når han i teksten vår taler om vår lydighet mot hans vilje som har sendt ham, da må han her mene vår lydighet i den saken han sendte sin Sønn for: vår frelse. Her tales det altså om hans vilje at vi skal høre og hylle hans Sønn. Det er egentlig lydigheten mot evangeliet han sikter til. Men da er meningen tydeligvis den samme som Paulus uttrykker i Rom 10,16. Der forklarer han årsaken til at de fleste av jødene ikke kom til evangeliets lys, men falt under forblindelsens dom. Han sier: «Men ikke alle var lydige mot evangeliet.»

Det er også denne meningen erfaringen best bekrefter. For selv de strengeste lovtrellene strever på sin måte etter å lyde Guds vilje i de ti bud. Likevel blir de alltid i det tykkeste mørke så lenge de ikke lyder evangeliets røst – Faderens røst om Sønnen, det vil si røsten til ham som sendte ham. Om dette sier Luther i sin utleggelse av Johannesevangeliet:

7. «Vi har vist hva Faderens vilje er: at man ikke skal bedømme og dømme læren, men tie og bare høre at han er sendt av Faderen. Det er hans vilje, mener Kristus, at jeg skal lære og i skolen høre etter og tro. Om dere gjør det og ikke står imot, så skal Den Hellige Ånd opplyse og lære dere at Faderens vilje er i Kristus, og at han har sendt Sønnen for at man skal høre ham.

Slik lød også Guds, den himmelske Fars, røst på Tabor-fjellet: ‹Dette er min Sønn, den elskede! I ham har jeg velbehag: Hør ham!› (Matt 17,5). Det er Faderens vilje at man skal se etter og høre hva mannen Kristus taler, og høre hans ord.

Du skal ikke spissfindig bedømme eller mestre hans ord eller disputere om det, men rett og slett høre det. Da skal Den Hellige Ånd komme og berede ditt hjerte godt, så du med visshet kan tro forkynnelsen av det guddommelige ordet og si: ‹Dette er Guds ord og den rene sannhet› – ja, til og med gi livet for det.

Men vil du at man skal høre på deg og jevne ut Kristi ord etter din fornuft? Våger du å ville mestre det, flikke andre lærdommer inn i det, veie det og bøye det så ordene må lyde slik du vil? Setter du det først under tvil, som om du tvilte på det, og vil dømme etter ditt eget hode? Da er det ikke å høre eller være en disippel, men å ville være mester over det. Slik skal du aldri komme frem og erfare hva Kristi ord eller hans himmelske Fars vilje er.

Derfor er det umulig for den som vil mestre Guds ord med sine tanker, å forstå det. På den måten kommer man aldri dit at man forstår det og kan si: ‹Dette er Guds ord.› Hold derfor opp med din fornuft og trå din visshet under føtter. Du skal ikke famle, føle eller tenke i slike ting som angår din frelse, men du skal bare høre hva Guds ord sier, hva hans ord er, og bli ved det. For det heter: *Audite!* Hør ham! Hør, heter det; det er å gjøre Guds vilje rent og vel.

Og han har lovet at den som hører Sønnen, ham vil han gi Den Hellige Ånd. Han vil opplyse ham og tenne ham slik at han rett forstår

at det er Guds ord. Han vil gjøre ham til en mann etter sitt hjerte. Det skal han også gjøre.»

8. Så har vi nå noenlunde fattet hva Kristus mener her når han sier: «Om noen vil gjøre hans vilje», han «som har sendt meg». Det er visselig også Guds vilje at vi skal gjøre det som de ti bud inneholder. Men hadde Herren her bare siktet til Guds vilje i loven, skulle det heller ha hett: Den som vil lyde viljen til Gud, han som talte på Sinai. Men nå sier Kristus: «Om noen vil gjøre hans vilje», han som har sendt meg. Det betyr, som vi sa før, å lyde Faderens vilje med den saken han sendte Sønnen for: vår frelse.

Og Faderens vilje i den saken er visselig, som Luther sa ovenfor, at vi skal høre Sønnen og tro på ham. Her er altså Guds vilje, så herlig og trøsterik for alle syndere: at vi ikke skal våge å søke vår frelse på noen annen vei enn alene ved Sønnen. Derfor er han sendt fra himmelen, «født av en kvinne, født under loven, for at han skulle kjøpe dem fri som var under loven» (Gal 4,4–5).

Her er det også overmåte trøsterikt at Kristus selv sier at dette er Faderens alvorligste vilje, så hele vår frelse beror på at vi følger denne viljen hans. Bryter vi noe av de ti bud, er det visselig alltid synd. Men det er likevel en synd som kan tilgis, så sant vi lyder Faderens vilje om å ta imot Sønnen. Bryter vi derimot hans vilje i dette stykket, da har vi ingen nåde for synden. For da «er det ikke lenger tilbake noe offer for synder, men bare en forferdelig gru for dom, og en nidkjærhetens brann som skal fortære de gjenstridige» (Hebr 10,26–27).

Det er herlig at den himmelske Fars alvorligste vilje er vår frelse ved Kristus. Og at denne frelsen også er Kristi vilje, ser vi godt av alt han har gjort til vår forsoning, og av alt han forkynte og ropte ut for å få menneskene til å gripe frelsen i ham. Når noen lød hans røst i dette, gledet hjertet hans seg slik at han glemte sin sult (Joh 4,32). Men når noen ikke ville høre og lyde – selv om det var hans mordere i Jerusalem – da gråt han over dem. Så sterkt lå deres frelse ham på hjertet.

Alt vi ser hos Kristus – hans arbeid, hans lidelse, hans rop og forkynnelse, hans gråt og glede – viser oss en og samme ting: hans brennende nidkjærhet for å frelse det som var fortapt.

Men nå ser vi også at Faderens høyeste vilje er nøyaktig den samme som Kristi vilje. Derfor er det en unyttig og barnslig tanke å mene: Vi

ser nok at Jesus var mild og full av kjærlighet, men den hellige Far er kanskje av et noe annet sinn og vred på oss for syndene. For her ser vi av Kristi egne ord at Faderens alvorligste vilje er den samme som Kristi. Faderen sendte ham jo til vår frelse og sier: «Hør ham!» Og han vil gi sin Hellige Ånd bare til dem som lyder hans vilje i dette.

Vi ser også at Faderens nidkjærhet for at Sønnen skal bli hyllet, alt kommer til uttrykk i Det gamle testamente. Den står ikke bare i Davids andre salme, der det heter: «Kyss Sønnen, for at han ikke skal bli vred og dere gå til grunne på veien! For snart kunne hans vrede bli opptent. Salige er alle som tar sin tilflukt til ham» (Sal 2,12).

Den står også i 5 Mos 18, der Herren talte til Moses om det han i fremtiden skulle gi Israel: «En profet vil jeg reise opp for dem av deres brødre, likesom deg. Jeg vil legge mine ord i hans munn, og han skal tale til dem alt det jeg byr ham. Og hver den som ikke hører på mine ord, som han skal tale i mitt navn, ham vil jeg kreve til regnskap» (5 Mos 18,18–19).

Den som nå vil lyde Faderens høyeste vilje, han skal kjenne, sier Kristus i teksten vår, «om læren er av Gud, eller om jeg taler av meg selv». Han skal få Den Hellige Ånd og bli en opplyst, levende og salig kristen.

9. Men hvordan skal det gå med dem som ikke vil lyde Faderens vilje? Uten tvil stikk motsatt av det som her blir lovet dem som vil lyde. Kristus sier jo også om verden at den ikke kan få Den Hellige Ånd (Joh 14,17), men skal bli forblindet, forherdet og dø i sine synder. Slik sa han også til jødene: «For dersom dere ikke tror at JEG ER den jeg er, skal dere dø i deres synder» (Joh 8,24).

Og det mennesket som ikke vil ta imot Kristus, men blir i sine synder, må også bli under vreden: «Guds vrede blir over ham» (Joh 3,36). Noe mer forferdelig kan ikke sies om et menneske. For da hviler straks all fordømmelse over ham, all avgrunnens ildpine og alle dens plager.

Å, måtte da hver og en som leser eller hører Kristi alvorsfulle ord, gå i seg selv og prøve seg for Guds øyne: Hvordan står det til med lydigheten mot Faderens vilje? Tenk da på hvem du er, du menneske, og at du alltid er under hans øyne! Han «dømmer hjertets tanker og råd. Og ingen skapning er skjult for ham. Alt ligger nakent og bart for hans øyne som vi skal stå til regnskap for» (Hebr 4,12–13).

Han ser om du straks vil lyde alt hans ord, eller om du tvert imot vil være egenrådig en tid til, gå din egen viljes vei og våge å trosse Den Allmektige. Da skal det sannelig bli forferdelig for deg å falle i den levende Guds hender (Hebr 10,31). Da blir han visselig en fortærende ild for deg (Hebr 12,29). Å, så fryktelig det da skal bli for deg når du må dø og ikke lenger kan holde deg borte, men må frem for Gud og inn i evigheten! Akk, så tungt det skal bli for deg!

10. Men kanskje klager du: Du vil så gjerne ha et hjerte som kunne lyde Gud i alt, men du er så ulykkelig at du er falt under synden. Du ser og erkjenner at du med all rett er fordømt og ikke kan vente noen nåde og frelse. Da har du likevel én eneste dyd igjen, virket i hjertet ditt ved evangeliets nåde: Du ville jo gjerne lyde Faderens vilje når det gjelder Sønnen, om du bare våget å fly til ham.

Så gled deg da, du sjel! Du skal ikke fortapes, men ha evig liv. For dette er Faderens høyeste vilje. La Kristi ord gjelde mer for deg enn alle dine tanker og følelser, og mer enn samvittighetens og lovens dom.

«Hør ham!» sier Faderen. «Kom til meg!» sier Sønnen. Vær da lydig i dette ene stykket, når Sønnen sier: «Kom til meg, alle som strever og har tungt å bære, og jeg vil gi dere hvile!» (Matt 11,28). «Den som kommer til meg, vil jeg slett ikke støte ut» (Joh 6,37). «Drikk av det alle. For dette er mitt blod … som utgytes for dere til syndenes forlatelse» (Matt 26,27–28; Luk 22,20).

Gud Herren har aldri trodd at noe menneske etter syndefallet kunne oppfylle loven. Derfor ga han oss sin evige Sønn til å gjøre det for oss alle. Derfor har han gitt oss loven med alle dens krav, trusler og løfter: for å jage og drive oss helt til vi tror at vi ikke kan det. Da skal vi gi opp både håpet og forsøket, søke nåden som helt fortapte syndere – en helt fri nåde ved Kristus – og slik gi Lammet all ære.

At dette var det egentlige målet med at loven ble gitt, lærer Skriften uttrykkelig: «Men loven kom til», heter det, «for at fallet skulle bli stort» (Rom 5,20), og «for at hver munn skal lukkes og hele verden bli skyldig for Gud» (Rom 3,19). Og: «Men der synden ble stor, ble nåden enda større! Og likesom synden hersket ved døden, så skal også nåden herske ved rettferdighet til evig liv ved Jesus Kristus, vår Herre» (Rom 5,20–21).

At du alltid blir skyldig for loven, skal derfor ikke fordømme deg. Det var nettopp det Gud Herren hadde i tankene da han ga oss sin lov, slik skriftstedene ovenfor viser.

Men har du hyllet Sønnen og blitt en kristen som tror på Kristus og har alt i ham, og vil du lyde Faderens vilje i dette stykket, da er han helt fornøyd med deg. Da vil han gi deg sin Hellige Ånd og et slikt lys i Kristi ord at du med full visshet skal se at det er Guds eget ord. Du skal fryde deg i en så nådig Gud, prise ham og elske ham. Ja, du skal krones med alle slags Åndens frukter her i tiden, og siden, etter dette elendige livet, med den evige salighet.

11. For tenk over hva det må føre med seg når vi etter Kristi løfte skal fornemme at hans lære er av Gud selv – at den er den store Guds eget ord på jorden!

Det første som må følge av det, er at vi kan glede oss over den mest fullkomne visshet om alt det Kristus har talt. For da er vi visse på at det Gud Herren selv har talt, må være en evig sannhet, selv om vi ikke ser, kjenner eller begriper noe som helst av det. Har bare Gud Herren sagt det, så må det være nøyaktig som han selv har sagt, til minste punkt og prikk.

Han har sagt at hver og en som tror på ham, ikke skal fortapes, men ha evig liv (Joh 3,16). Da må vi holde det for vissere enn alt vi ser for øynene. Ja, så visst at vi – om det var mulig – kunne dø hundre ganger på den sannheten at vi har evig liv og i vår død helt sikkert skal føres til hans paradis.

Dette gjelder så sant vi tror på ham med den samme troen som de som får Kristi eget vitnesbyrd om at de tror. Det var de fattige syndere og synderinner som trodde slik på ham at de ble festet til ham, og som med alle sine synder og feil aldri helt kunne slippe ham.

Kristus forklarte selv at dette var den frelsende tro. Like etter at disiplene hadde begått en stor synd, sa han til dem: «Men dere er de som har holdt ut sammen med meg i mine prøvelser. Jeg overgir riket til dere, slik som min Far overga det til meg, for at dere skal ete og drikke ved mitt bord i mitt rike, og sitte på troner og dømme Israels tolv stammer» (Luk 22,28–30).

Her ser vi at troen ikke førte med seg at de aldri kunne forse seg eller synde mot ham. Men de lød likevel Faderens vilje med Sønnen og ble værende hans disipler. Da kunne ikke syndene deres oppheve

nådepakten, og det var likevel avgjort, og i samme stund urokkelig, at de skulle sitte med ham i hans rike.

Og ikke nok med det. Vi skal også alt nå til enhver tid være helt rene for Faderen bare ved den samme troen på ham. For Kristi ord er Guds eget ord. Og samme kvelden sa han ikke bare at de skulle ha denne nåden og beholde sine æresplasser i himmelen, men også at de var helt rene bare ved en vasking – bare fordi de ved troen var vasket i hans blod. Den ene gangen sa han: «Dere er alt rene på grunn av det ordet som jeg har talt til dere» (Joh 15,3).

Og å bli ren bare ved hans tale, det er jo å bli ren ved troen på hans ord. For virkningen av en tale tar man bare imot ved å tro den.

Slik sa han også en annen gang: «Den som er badet, trenger ikke å vaske annet enn føttene, han er jo helt ren. Også dere er rene, men ikke alle. For han visste hvem som skulle forråde ham. Derfor sa han: Dere er ikke alle rene» (Joh 13,10–11). Judas alene var unntatt. Men alle de andre var rene, enda han forutsa hvordan de alle skulle ta anstøt av ham, og hvordan Peter skulle falle. Og likevel var også Peter helt ren, hellig og salig for Guds øyne.

Å, Herre Jesus, vekk oss til å tenke over hva ditt blod gjelder i himmelen! Hadde vi vært der bare én eneste dag og med Guds øyne sett hva blodet gjelder, og hvor fullkomment rene alle de er for Gud som ved troen henger ved Sønnen og har del i all hans fortjeneste – da skulle vi sikkert være fylt av glede, lov, pris og kjærlighet for denne urokkelige nåden. Da skulle vi bare synge: «Ære være Lammet, som ble slaktet og med sitt blod har kjøpt oss til Gud!» (jf. Åp 5,9.12). «Den som er badet, … han er jo helt ren.»

Og hver troende sjel er så vasket og ren for Guds øyne som Gud selv har sagt det – så sant Kristi tale var Guds eget ord. Da er det også visst at han er nær oss alle dager og har sin glede i dem som er rene og hellige, mens de selv bare ser synd og urenhet hos seg og går sukkende og nedtrykt under følelsen av sin egen syndighet. For til slike sa Herren Kristus: «Og se, jeg er med dere alle dager inntil verdens ende!» (Matt 28,20). Og vi har fått fornemme at hans lære var av Gud selv, at den var Guds eget ord.

Da er det også en like guddommelig visshet at når denne skrøpelige legemshytten blir brutt ned og blir til jord igjen, er den troende sjelen i Guds paradis. Og legemet skal vekkes opp på den siste dag og bli likt

Kristi herliggjorte legeme – så sant han selv har lovet det da han sa: «Den som eter mitt kjød og drikker mitt blod, har evig liv. Og jeg skal reise ham opp på den siste dag. … Likesom den levende Faderen har sendt meg, og jeg lever ved Faderen, slik skal også den som eter meg, leve ved meg» (Joh 6,54.57).

Han som en gang skapte mennesket av jordens støv, han har sagt det, og han skal like lett oppfylle dette løftet. Bort med all tvil og uvisshet når Herrens munn taler! Skulle Den Store og Hellige, som skapte verdenene, si noe og ikke gjøre det? Skal en eneste bokstav eller en eneste prikk av hans ord og løfter svike oss?

Herre, øk vår tro! Du har selv sagt: «Hva som helst dere ber om i mitt navn, det skal jeg gjøre, for at Faderen skal bli herliggjort i Sønnen» (Joh 14,13). Også dette er et guddommelig, sant og fast løfte. Å, så hør da når vi ber: Øk vår tro! Gjør det for ditt navns skyld og til Faderens høye ære ved din Hellige Ånd, som være priset sammen med Faderen og Sønnen nå og i all evighet! Amen!

Om Carl Olof Rosenius

1816–1868

Carl Olof Rosenius (1816–1868) var en svensk lekpredikant og forfatter, og en av de viktigste skikkelsene i den nyevangeliske vekkelsen i Norden. Han var prestesønn fra Västerbotten og begynte å studere teologi i Uppsala, men ble i stedet predikant i Stockholm.

Fra 1842 og resten av livet redigerte han bladet *Pietisten*. Der skrev han artikler og betraktninger om lov og evangelium, om rettferdiggjørelsen ved tro og om livet i Guds nåde. Han var også med på å grunnlegge Evangeliska Fosterlands-Stiftelsen i 1856.

Skriftene hans ble lest i hjem og bedehus over hele Skandinavia, og de fikk stor betydning for lekmannsbevegelsen i Norge. Artiklene her er oversatt fra den danske utgaven av hans samlede skrifter.